13. gada gājums. Maksā 50 sant.

AIZSARGS

MĒNEŠRAKSTS VALSTS AIZSARDZĪBAI UN AIZSARGU DOMAI, LATVISKAI RAKSTNIECĪBAI UN KULTŪRAI

1935 - № 9

SATURS

Žurnāls „AIZSARGS“ iznāk ik mēneša 15. dienā

Abonēšanas maksa gadā ar piesūtīšanu: iekšzemē — Ls 4,—; uz ārzemēm — Ls 8,— Naudas pārvedumi adresējami: Rīgā, Aizsargu štābs, „Žurnāls Aizsargs“, pasta tekošs rēķins Nr. 10435. **Redakcija un izdevniecība** atrodas: Rīgā Aizsargu ielā Nr. 29/31, Aizsargu namā, ist. 10. Tāļrunis 9-3-1-1-9. **Darba laiks:** darbdienās no plkst. 9—15 **Atbildīgais redaktors** runājams redakcijā trešdienās no pl. 17—18. Dzīv. tāļr. 95315

AIZSARGS

MĒNEŠRAKSTS VALSTS AIZSARDZĪBAI UN AIZSARGU DOMAI, LATVISKAI RAKSTNIECĪBAI UN KULTŪRAI

1935. gads **15. septembris** **№ 9/147**

Tikai vienota tauta savā brīvā un neatkarīgā valstī var droši iet ceļu, kas ved uz priekšu, kas ved uz augšu. Iet ceļu, kuŗu staigājot dienas darbi savijas ar mūžības darbiem.

Kārlis Ulmanis.

Latgales ainava

V I S P Ā R Ē J Ā D A Ļ A

V. D.

Vērojumi un iespaidi Latgalē

Sekojošo rindiņu rakstītājam piekrita augstais gods pavadīt mūsu uzvarām vaiņagoto atbrīvošanas kaŗa virspavēlnieku un ilggadīgo kaŗa ministri ģenerāli Jāni Balodi viņa pēdējā braucienā pa Austrumvidzemi un Latgali. Septiņas dienas bija izdevība vērot Austrumvidzemes, bet galvenā kārtā Latgales parasto, neizpušķoto, ikdienišķo darba dzīvi, pie kam īpaši uzsverams, ka ģenerālis Balodis ar savu sekmīgāko līdzcīnītāju un līdzgaitnieku ģenerāli Berķi savā braucienā centās iekļaut visattālākos, no valsts centra visgrūtāk pieietamos un tādēļ vismazāk apmeklētos novadus. Šāda maršrūta izvēle uzskatāma par sevišķi zīmīgu un laimīgu, jo tieši šie novadi visilgāk un visvairāk atradās svešu iespaidu varā, vismazāk tuvojās mūsu dzīves caurmēra līmenim, un tādēļ tieši šie attālie novadi prasa vislielāko interesi un rūpību — lai ne tikai lielāks, bet it visus aptverošs kļūtu to ļaužu pulks, kas balsta, stiprina un kopīgiem spēkiem ved pretim pilnībai visu Latvijas valsti un visu latvju tautu — lai jo drīzāk līdzvērtīga un pilnvērtīga kļūtu dzīve visās latvju sētās, arī tanīs, no kuŗām jāmēro vistālākais ceļš līdz mūsu garīgam centram — Rīgai. Līdz ar to dabīga ir vēlēšanās un saprotams pienākums, daloties vērtīgā ceļojuma iespaidiem, kaut arī mazā mērā, būt palīdzīgam šī tālā un, jāatzīst, arī grūtā ceļa gludināšanā.

*

Mūsu valsts dzīves pamatā ir mūsu valsts vēsture. Tās grūtākais, toties slavenākais posms ir atbrīvošanas kaŗš — kaŗš, starp kuŗa pirmiem un vislielākiem upuriem bija arī mūsu pirmais virspavēlnieks un ģenerāļa Baloža priekšgājējs — pulkvedis Oskars Kalpaks, īstā un reizē leģendārā kaŗa vadoņa paraugs, kas prata iedvesmot cīņai un uzupurēties no tīrā prāta viedokļa pilnīgā bezcerību stāvoklī, kas nāvei tuvojoties pravietiski izraudzīja viscienīgāko vietnieku. Pulkveža Kalpaka nāve nav vienkārša dzīvības sveces izdzišana, tā ir mūžam nerimstošs spēka avots, pie kuŗa arī šoreiz iedvesmojas Kalpaka lielais pēctecis, atvedot līdzi savu tuvāko, kaujās rūdīto palīgu — armijas komandieri, kā arī pirmo Latvijas izcīnītāju — kalpakiešu pārstāvjus, starp tiem vairākus atbildīgākos tautas vadoņa un pirmā ģenerāļa līdzstrādniekus, piemēram satiksmes ministri inženieri Einbergu, augstākās kaŗa skolas priekšnieku pulkvedi Rozenšteinu un citus.

Pēc kalpakiešu vaiņaga nolikšanas pulkveža atdusas vietā Visagala kapos un klusā svētbrīža, kas spilgtāk par jebkādiem vārdiem izteica ģenerāļa ziņojumu par lielā, Latvijai veltītā testamenta turēšanu un pārējo klātesošo pārdzīvojumus, ģenerālis Balodis, līdzbraucēju, pulkveža Kalpaka piederīgo un daudzu citu vietējo iedzīvotāju pavadīts, apmeklēja Kalpaka vārdā saukto skolu, nododams tās vadībai kalpakiešu lielāku naudas dāvinājumu, kuŗa procenti izlietojami viena vai divu centīgāko trūcīgo skolas audzēkņu atbalstīšanai — pārliecībā, ka dāvinājums attaisnosies, stiprinot saites starp veciem un jauniem un nākošiem jauniem, mudinot pēdējos līdzināties lielai tautas atbrīvotāju un valsts atjaunotāju paaudzei — lai līdz šim iegūtais tiktu droši sargāts un godam tālāk veidots.

*

Laimīgākais neviena zaudējuma neaptumšots notikums mūsu valsts vēsturē neapšaubāmi ir pārvērtība, ko deva pagājušā gada 15. maijs, jo šī pārvērtība ļauj neaprobežoti izmantot mūsu tautas agrāko paaudžu gadu simteņus ilgi uzglabātās un atbrīvošanas kaŗā izcīnītās nākotnes veidošanas iespējamības, tās iespējamības, kuŗas nožēlojamie, profesionālie politiķi — parazīti izmantoja vienīgi savā labā un nelāva izmantot valsts un tautas labā. „Latvija", saka ļaudis visos Latvijas un, līdz ar to, arī Latgales pagastos: „atradās bezdibeņa malā", jo visu, daudzo agrāko latvju paaudžu un arī mūsu paaudzes labākās daļas sūri gūtie sasniegumi bija apgānīti, saindēti un gandrīz jau aprakti. Daudz netrūka no lēciena tumsā, bet tad nāca lielā diena, kas nesa lielo pārvērtību un radīja apstākļus, par kuŗiem, līdz ar pārējiem latviešiem, arī latgalieši dziļā pārliecībā saka, ka „ir tā, kā vajaga būt", vai citiem vārdiem — ir radīti apstākļi, kas ļauj netraucēti strādāt laimīgākas nākotnes labā, strādāt pārliecībā, ka dzīve ir pienākums un pienākums ir darbs.

Paliekoši ir lieli darbi. Tādēļ arī sīki, ikdienišķu vajadzību darbi ievirzāmi lielu mērķu gultnē. Lieli mērķi īsā laikā nav sasniedzami. Tā tad ir nepieciešama tālredzība, izturība un uzticība pret tālredzīgāko un izturīgāko, resp. vadoni. Tā nonākam pie autoritātes principa, kas ir viens no mūsu jaunā, lielā un paliekošā, Kārļa Ulmaņa un ģenerāļa Baloža radītā laikmeta pamatiem, laikmeta, kas atjaunoti godā cēlis ideālismu, ideālus un ideālistus, tautu (nevis „masas"), tautiskumu un valsti, pienākumu un godīgu, nesavtīgu, pašaizliedzīgu darbu ar ciešu, nelokāmu apņemšanos sasniegt to, kas Latvijas valsti un latvju tautu līdz ar tās nesaraujamu sastāvdaļu — Latgali un latgaliešiem visā pasaulē darīs vispārpazīstamus, apbrīnošanas cienīgus un uz mūžu mūžiem slavenus.

*

Tauta un, līdz ar to, visa dzīve ir atplaukusi. Agrāk latviešiem tik raksturīga nesaticība un šķelšanās ir zudusi. Piemēram, kā miertiesneši ziņoja ministrim, nav vairs prāvu, kuŗu pamatā būtu partu savstarpēja neiecietība neiecietības dēļ, resp. spītība. Pieaugusi tautas disciplīna, nemēdz vairs, kā agrāk, sūdzēties un gausties par „grūtiem laikiem", atcerēties tiesības, aizmirstot pienākumus vai runājot kāda, ceļā sastaptā garīdznieka vārdiem — arvien biežāk atkārtojas jautājumi: ko valstij varu dot, nevis no tās saņemt.

Imitējot valdību, arī pašvaldības, tiem piekrītošus jautājumus lietderīgi un ātri apsveŗ, iz-

lemj un lēmumus ātri reālizē. Ar vārdu sakot — arī šinī ziņā jaunais laikmets tiek izprasts un izmantots.

Bezdarbs ir briesmīga lieta (protams, īsts, nevis vēl nesen mākslīgi kultivētais profesionālais bezdarbs). Bezdarba vairs nav. Daudzās vietās pat nepieciešami laukstrādnieki-ārzemnieki. Vēl nesen gandrīz viss, kam kāds sakars ar ārzemēm, tika uzskatīts par kaut ko pārāku un it kā ārkārtīgi smalku. Tie bija maldi, par ko jo spilgti liecina pats ārzemju laukstrādnieku ievešanas fakts un šo cilvēku lielā izbrīna par mūsu, pēc viņu domām, ārkārtīgi labiem dzīves apstākļiem pat tur, kur pēc mūsu pašu atzinuma vēl tuvu nav sasniegts Latvijas turīgāko novadu (piem. Zemgales) dzīves līmenis.

Ir pieaugusi pienākuma apziņa, piem. laukstrādnieki bieži jautā saimniekam, kas nākošā darba dienā būtu darāms. Partiju laikmetā tā esot bijusi ārkārtīgi reti sastopama parādība. Ir pieaugusi cenšanās un prasme saskaņot izdevumus ar ienākumiem, kreditus izmantot nevis sīku, ikdienišķu vajadzību apmierināšanai, bet paliekošu vērtību radīšanai — galvenā kārtā būvniecībā. Palielinājas noguldījumi un, līdz ar to, aug naudas rezerves. Tauta, sajuzdama valdības visaptverošo gādību, tai tic un klausa, lieku reizi, runājot kāda Latgales pašvaldības darbinieka vārdiem, pierādīdama, ka „tauta uzticas un paklaujas tam, kas par viņu gādā". Tautas vairums ir zemnieki un tādēļ augšminētais vispirmā kārtā attiecināms uz zemniekiem, kas, piem., paklausīdami valdības aicinājumam sēt vairāk linus, šogad šinī ziņā sasniedza reti augstus rezultātus.

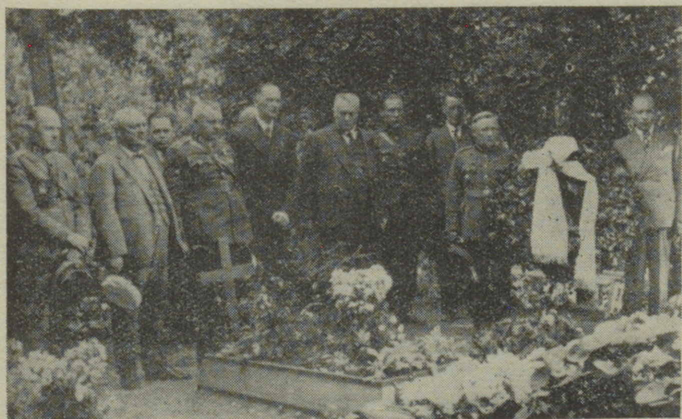
Agrāk labi klājās pavisam niecīgam mazākumam, resp. tiem, kas netīrā, polītiskā laikmetā uz citu, apmuļkotu ļaužu rēķina prata netīros, polītiskos ūdeņos peldēt pa virsu. Rodas jautājums — ko šie peldētāji dara tagad, kad viņu kvieši vairs nezied? Zīmīgu un, man šķiet, pēc būtības uz visu valsti attiecināmu atbildi deva kāds garīdznieks, pēc kuŗa izteicieniem viens no viņa apkaimes bijušiem sociāldēmokratiem nolūdzies un atgriezies draudzē, bet otrs — apzadzies un sēž tur, kur zagļiem sēdēt pienākas.

*

Kaŗa ministrs savā braucienā redzēja turību — īpaši dažos Vidzemes novados: labi būvētas, labi uzturētas un dārzu apēnotas ēkas, labi noaugušus laukus, labi koptus sugas lopus u. t. t. Tas viss, neraugoties uz neskaitāmiem šķēršļiem, iegūts latvju tautas vēsturiskā ceļā. Bet — par nožēlošanu — tamlīdzīgas ainas, it īpaši Latgalē, vēl nav vispārējas. Ir sastopamas arī dzīvojamās ēkas, kas labākā gadījumā atgādina vecas lauku pirtiņas, kuŗu apkaimi nedaiļo neviens kociņš, kuŗu situācijā un iekārtojumā nav saskatāma ne primitīvākā gaume, nedz lietderība. Vietām redzamas arī sagruvušas, neviena neapdzīvotas, nevienam nevajadzīgas ēku atliekas. Tam visam jāpazūd. Pakāpeniski, plāDveidīgi un tomēr drīzi ar neatlaidīgu, racionālu darbu nederīgais jāatvieto ar derīgo un neglītais ar labi skolotai acij tīkamo. Ne tikai valdība atbalstīs šo darbu, bet arī kaimiņš lai mudina un palīdz kaimiņam. Lai katrs saimnieks, pagasts un apriņķis sacenšas ar citiem un cenšas ar cilvēku roku darbu nekad un nekur neapgānīt Dieva radītās senās latvju zemes, latvju tautas šūpuļa — Latgales skaistumu.

Pulkveža Kalpaka piemineklis Visagala kapos.

Kaŗa ministrs, satiksmes ministrs, armijas komandieris un kalpakiešu pārstāvji noliek vaiņagu uz pulkveža Kalpaka kapa.

Visaptverošākā no mākslām ir būvniecības māksla. Līdzīgi kā par lasītām grāmatām vai ļaudīm, ar kuriem draudzējamies — un pat vēl lielākā mērā — varam apgalvot: „Parādi man savu namu un es teikšu, kas tu esi". Tādēļ, nebaidoties no atkārtošanās, vēl reiz gribas uzsvērt, ka šinī ziņā atliek vēl daudz ko vēlēties. Jau nerunājot nemaz par bieži sastopamu gaumes trūkumu, diezgan bieži varēja vērot, ka visneglītākais bez jebkādas vajadzības novietots vis-

Kaŗa ministrs pie Pasienas baznīcas.

uzkrītošākā vietā. Kā jau teikts — Latgale ir skaista, skaistam jābūt arī tam, ko rada latgaliešu rokas — līdzīgi tiem paraugiem, kādi daudzās vietās Latgalē jau ir sastopami. Piemēram, diezgan ievērojams skaits pašu latgaliešu celtu dzīvojamu ēku, ar sevišķu gandarījumu atzīmējamās robežsargu celtnes un, it īpaši, jaunās kazarmes Viļakā. Arī jaunas, glītas baznīcas drīzumā pacelsies vēl vienā otrā vietā un vēl vairāk nekā līdz šim stiprinās tautas morālos spēkus. Nevar arī neatzīmēt redzētos jaunbūvējamos aizsargu namus, kas būs ievērojami ne tikai celtniecības ziņā, bet arī neapšaubāmi izveidosies par vietējiem kultūrāliem centriem. Bez tam šīs jaunbūves (galvenā kārtā gan Madonas apriņķī) liecina par aizsargu ļoti augstu vērtējamu un slavējamu pašdarbību. Bet aizsargi nav vienīgie šinī ziņā: reti iepriecinošu ainu rada mūsu valsts garozas, resp. robežas tiešo sargātāju — robežsargu darbība ar reti impulsīvo un veiksmīgo robežsargu brigādes komandieri pulkvedi Bolšteinu priekšgalā. Bez saviem grūtiem tiešiem uzdevumiem, grūtos pierobežas apstākļos, robežsargi veic lielu kultūrāli-saimniecisku darbu, kas vietējiem iedzīvotājiem noder par paraugu viņu pašu dzīves pārkārtošanai uz latviskākiem, veselīgākiem un nākotnei piemērotākiem pamatiem. Neraugoties uz maziem līdzekļiem un stipri ierobežoto laiku — robežsargu darba panākumi ir lieliski un neviļus liek atcerēties senos romiešu vai Marokas izveidotāju — Francijas maršalu Lioteju: skaisti būvētas un iekārtotas ēkas, purvā radītās priekšzīmīgās dārzniecības, robežsargu būvētie tautas nami, sporta stādions (Zilupē) u. t. t. Viss tas nevar nemodināt apbrīnošanu un nevairot latvju labo slavu vietējos iedzīvotājos, it īpaši sveštautiešos. Beidzot vēl viens piemērs, kas spilgti pierāda, ka bieži teicami rezultāti sasniedzami ar ļoti vienkāršiem līdzekļiem: —

Kāds robežsargs sameklēja pa apkārtējām krievu mājām vienkāršus māla podus. Krievu zemnieki brīnījās un dažam labam radās pat aizdomas, vai tik viņa pods netiks izmantots kādai ļaunprātībai, piem. burvībām. Robežsargs podos sastādīja puķes, novietoja uz glīti nokrāsotiem postamentiem un sasauca bijušos podu īpašniekus. Tie atkal brīnījās un, nepazīdami vairs savus podus, jautāja — kas tās par jaukām vāzēm? Lūk piemērs, ka vienkāršu mālu podu var pārvērst „glaunā vāzē".

*

Latgalē, salīdzinot ar citiem valsts novadiem, ir samērā daudz cittautiešu. Pagājušā gada 15. maijā liktie veselīgie dzīves pamati ir vairojuši cittautiešos cieņu pret Latvijas valsti, Latvijas karogu, latvju tautu un latvju valodu. Veca un lieku reizi pierādījusies patiesība ir, ka ciena tikai to, kas sevi pats ciena un ir cienības vērts. Agrākā nevienprātība mūs vājināja, māksloto parlamentāro „vairākuma" kombināciju dēļ bieži darīdama atkarīgus no šaurām, pa lielākai daļai pat savtīgi-personīgām, veikalnieciskām interesēm. Līdz ar to bieži kļuvām smieklīgi sveštautiešu acīs. Turpretim tagadējais stāvoklis prestiža ziņā ir reti izdevīgs. Šo stāvokli piepaturēt un stiprināt, lai ir ikviena latvju patriota (un tādiem jābūt visiem) svēts pienākums. It sevišķi Latgalē.

Daudzi cittautieši patiesībā ir „cittautieši pēdiņās" un to arī ļoti labi apzinās. Piemēram, ir ļaudis ar tīri latviskiem uzvārdiem (Sīlaus, Spalva u. t. t.), kuŗu vectēvi bija latvieši, bet paši latviešu valodu nepārvalda un labprātīgi, nepiespiesti atzīstas, ka no savas tautas dažādu, no tiem neatkarīgu iemeslu dēļ, nelaimīgā kārtā noklīduši. Šie „pazudušie dēli" jāatgriež, protams, ne ar spaidiem bet kultūrālā ceļā, pierādot visās dzīves nozarēs latvju tautas un latvju kultūras augstvērtību.

*

„Lai varētu maz," saka slavenais Francijas maršals Fošs: „ir jāzina daudz un labi". Jo lielākas zināšanas — jo lielāka rīcības brīvība, lielākas iespējamības un lielāki panākumi visā dzīvē. Dzīvei nepieciešamas pamatzināšanas dod skola. Tāpat skola norāda virzienu, kādā, atstājot skolu, turpmāk jāmeklē un patstāvīgi jāstrādā zināšanu papildināšanai, tādējādi attīstot spēju orientēties un lietderīgi darboties visdažādākos dzīves apstākļos. Bet tas nav viss — pats galvenais vēl nav minēts, proti — skolas audzināšanas uzdevumi.

Neraugoties uz jau padarīto milzīgo darbu, skolu ziņā Latgalē vēl ir darāms ļoti daudz un tā, lai ikviena Latgales skola būtu spējīga sagatavot savus audzēkņus pilnvērtīgai, latviskai, tikumīgai dzīvei.

Blakus skolām — ārkārtīgi liela Latgalē ir baznīcas loma dzīves morālā līmeņa celšanā un Latvijas valsts interešu veicināšanā. Latgalieši ir ļoti reliģiozi un tas ir labi. Vienīgi ticīgs cilvēks var dzīvot pilnīgu dzīvi un spējīgs pildīt savu dzīves uzdevumu jebkuŗos apstākļos. Nav šo rindiņu nolūks iztirzāt reliģijas būtību. Tomēr gribētos atzīmēt, ka Dievs ir visa esošā pirmcēlonis. Bez tam: ir neapšaubāmi, ka mēs dzīvojam, un lai būtu vērts dzīvot — dzīves jēgai jātic. Tāpat neapstrīdama ir sirdsapziņas esamība un absolūtā nepieciešamība pastāvīgi darboties saskaņā ar tās atzinumiem.

*

Reti iepriecinoša ir parādība, ka bērni pazīst ģenerāli Balodi pēc grāmatās, skolās un citur redzētiem attēliem, kas pierāda, ka ir redzēts un iegaumēts tā vīra tēls, kuŗa vadībā izcīnītas uzvaras bērnu vecākiem deva tādas iespējamības gādāt par jauno paaudzi, kādas latvju tautai nekad agrāk nav bijušas.

Mūsu pirmais ģenerālis, kuŗa raksturīgākās īpatnības ir vispilnīgākais latviskums un sirsnība, ar prieku vēroja Latgales garnizonu kaŗavīrus, kuŗu gars, tāpat kā pārējās kaŗaspēka vienībās, ir možs un kultivēts, un kas dienu no dienas, grūtā ikdienišķā darbā rūda un krāj spēkus, lai vajadzīgā brīdī tos spētu

pielietot jaunu uzvaru izcīnīšanai. Jo sekmīgāk šo darbu veic, jo vairāk tauta ciena, izprot un, līdz ar to, stiprina savu krietnāko sastāvdaļu — armiju — jo lielākas izredzes, ka uzkrātos spēkus un kaujas patronas, vismaz paredzamā nākotnē, nenāksies lietot pret valsts robežas apdraudošiem dzīviem mērķiem. Nav jāaizmirst, ka miers un, līdz ar to, nodrošināts darbs ir iespējams vienīgi ieroču ēnā, bet tanī pašā laikā nav jāaizmirst, ka armija ir tautas vairogs, kurā atspoguļojas tautas tikumi. Tādēļ, stiprinot visā tautā tikumiskos spēkus — stiprinājas arī armija.

Nav arī jāaizmirst, ka kareivju, bet it sevišķi kareivju audzinātāju un vadītāju — virsnieku un virsdienesta instruktoru darbs ir grūts un vislielākās pateicības vērts un ka tikai tā tauta ir miera, labklājības un slavas cienīga, kas ciena savus karapulkus un to slavas simbolus — karogus.

Beidzot atzīmēsim ģenerāļa Baloža ierosināto un viņa uzdevumā reālizēto skaisto jauninevedumu — vērtīgu grāmatu izdalīšanu no obligātoriskā kaŗa dienesta atvaļināmiem kaŗavīriem, kas dara kaŗa dienestu vēl pilnīgāku un skaistāku, un neapšaubāmi stiprinās jaukas atmiņas par to, kā arī cenšanos mums visiem būt tādiem, kādiem mums jābūt.

Roku rokā spodrināsim Latvijas sauli un gādāsim, lai virs Latgales tā spīd ne mazāk spodri kā virs Vidzemes, Zemgales un Kurzemes — tā, kā to vēlas mūsu laikmeta kalēji — mūsu vadonis un pirmais ģenerālis, kas Latgali ne tikai atbrīvoja, bet arī vērīgi seko šīs sirsnības zemes plaukšanai īsti latviskā garā.

A. Grīns.

Zigfrīda Meierovica piemiņai

Mūsu sirdis kļuvušas par atmiņu upēm, no kuŗu dziļumiem ceļas augšup Zigfrīda Meierovica veikto darbu slavas blāzmojums, un viņam līdzi nāk mūsu sēras, ka šim cēlajam latvju vīram bija lemts tik īss mūža gaitu ceļš.

Šī ceļa sākums ir sēru ievadīts. Tikko nācis pasaulē, Zigfrīds Meierovics kļūst bārenītis, kas kristīts pie vaļēja mātes šķirsta. Aug trūkumā un bāra bērna vientulībā, nesaņemdams mātes glāstu, bet viņa jaunā dvēsele drīz paliek gaiša no atziņas gaišuma, ka mātes vietā viņam palikusi svētā Latvijas zeme. Zigfrīds Meierovics tai pieķeras ar uzticīga dēla mīlestību. Norūdīts grūtā dzīves skolā, pats sev izlauzis augšup ceļu, viņš visiem sava dziļā gara spēkiem palīdz tikt augšup arī mātei Latvijai. Palīdz viņai palikt no svešas impērijas provinces par pašu latvju tautas suverēnu valsti.

Latviešu tautas labā Zigfrīds Meierovics sāk strādāt 1915. gadā, kad iestājies bēgļu laiks, viens no traģiskākiem mūsu tautas vēsturē. — Zigfrīds Meierovics top čaklākais palīdzības darba strādnieks latviešu bēgļu centrālajā komitejā, kur satikušās daudzas gaišas latvju galvas, lai kopīgi lūkotu mazināt lielo postu.

Divtik dārgs paliek viss, kas pazaudēts. Jo tālāk mēs esam aizklīduši no Tēvzemes, jo gaišāk deg mums sirdīs mīlestība pret zemi, kurā mums pirmo reizi virs galvas atvērsies debesjums. — Un bēgļu gaitās tik stipra top latvju tautā Tēvzemes mīlestība, ka no atgriešanās ilgām jau gaiši veidojās doma par atgriešanos pašu tautas valstī.

Šī lielā doma dedzina arī Zigfrīda Meierovica dvēseli. Un latviešu nācionālās padomes otrā sesijā 1917. gada janvārī, kad vāci un krievi taisās sadalīt savā starpā Latvijas zemi viņš saka citiem latvju patriotiem: „Mums jānostājas uz Latvijas viedokļa un jāprasa Latvijas patstāvība". Un divas dienas vēlāk: „Latvijas republika — tā mūsu vadošā zvaigzne, kuŗai mums jāseko. Tas ir mūsu zvērasts, mūsu ideja, pēc kuŗas jācenšas. Jādara viss, lai panāktu brīvu Latviju!"

Lai lauztu Eiropā ceļu Latvijas neatkarības idejai, uz rietumiem jādodas tautas uzticības vīram, kuŗa spējas atbilstu šī grūtā uzdevuma prasībām.

Par šo vīru top Zigfrīds Meierovics. Īstais vīrs, īstā vietā, viņš tik sekmīgi izved galā savu misiju, ka Lielbritānijas ārlietu ministrs lords Balfurs viņam izsniedz Latvijas de facto atzīšanas rakstu 7 dienas pirms Latvijas valsts oficiālās proklamēšanas.

Zigfrīds Meierovics.

Z. Meierovica piemineklis Meža kapos.

No Latvijas valsts pirmā de facto atzinuma līdz Dženovas konferencei nostaigāts smagu cīņu ceļš. Latvijas karavīri cīnās divās frontēs, un Latvijas likumīgajai valdībai kādu laiku vairs pieder tik daudz zemes, cik tās ir zem uzticīgā Baloža brigādes kareivju kājām. No visām pusēm savilkušies melni padebeši ap jauno republiku, no visām pusēm to apstājuši ienaidnieki, cenzdamies noraut, samīt mūsu varoņu asinīs mūsu neatkarības karogu. Sabiedrotie, kuŗu rokās likti Eiropas likteņi, vilcinās darbos izšķirties par labu Latvijas patstāvībai. Sabiedroto lielvalstu galvas pilsētās darbojas Latvijai naidīgi spēki, kas grib iegūt Vācijas uzvarētāju labvēlību bijušās Krievijas atjaunošanai viņas agrākajās robežās. Šo naidīgo spēku rīcībā ir veci sakari ar antantes valstu vadošajiem vīriem un plaši naudas līdzekļi. Zigfrīda Meierovica vienīgie līdzekļi šai cīņā — viņa neatlaidība, viņa ārkārtīgās spējas un savas tautas taisnības apziņa, ticība šīs taisnības uzvarai, kas paliek nesatricināma vissmagākajos brīžos, kad pesimistiem viss jau liekas pazaudēts. —

Latvijas eksistences tiesības pierāda mūsu armijas uzvaras pār Bermonta armijas karavīru un ieroču lielo pārsvaru, — pierāda šis grūtākais un arī slavenākais no visiem mūsu tautas kaŗiem, kuŗu mūsu armijas daļas izkaŗo ar kaujas laukos ienaidniekam atņemtiem ložmetējiem un bruņotiem vilcieniem. — Pierāda austrumu frontē, iepriekš paziņojot Krievijai, ka neies tālāk par Latvijas etnografisko robežu. Divas nedēļas vēlāk virs visiem atbrīvotās Latgales centriem jau plīvo Latvijas republikas karogs, kuŗa tiesības Zigfrīds Meierovics tanī pašā laikā tik neatlaidīgi aizstāv Eiropas likteņu lēmēju priekšā.

11. augusts 1920. g. Pirmais līgums, kas mūs atzīst de facto un de jure, un atzinēja ir jaunā Krievija, kas stājusies vecās, sabiedroto sabiedrotās priekšā. Šai mierlīgumā Krievija svinīgi deklarē, ka viņa bez ierunām atzīst Latvijas valsts neatkarību, patstāvību un suverēnitāti un labprātīgi uz mūžīgiem laikiem atsakās no visām suverēnām tiesībām, kas Krievijai piederējušas attiecībā uz Latvijas zemi un tautu, kā uz bijušās valsts tiesiskās iekārtas, tā arī uz starptautisko līgumu pamata, kuŗi še aprādītā nozīmē zaudē savu spēku nākošajiem laikiem. — Mēnesi pirms tam parakstīts līgums par sakaru atjaunošanu ar Vāciju, kuŗa apsolās uz priekšu nepielaist savā territorijā tādu pulku formēšanu, kas varētu nākotnē, līdzīgi Bermonta pulkiem, sagatavot uzbrukumu Latvijai. —

Šai cīņā mums veltīja visas savas simpatijas un atbalstu Italija. Arī Francijas ārpolītikā 1920. gada beigās notika lūzums. Francija redzēja, ka krievu emigrantu dotie solījumi nepiepildās, jo šīs emigrantu grupas stāv tālu no savas tautas un nesaprot, kas viņu tautā notiek. Tā bija Francijas valdība, kas tagad izsūtīja citām lielvalstīm pieprasījumu atzīt Baltijas valstis de jure. — Latīņu lielo nāciju ierosmei piekrita arī mūsu pirmā de facto atzinēja Anglija un 1921. gada 26. janvāris, Latvijas de jure atzīšanas diena, lika Rīgas ielām pārpildīties daudziem priecīgiem tūkstošiem.

Zigfrīda Meierovica vadībā mēs nokārtojām robežu strīdus ar draudzīgajām kaimiņvalstīm un sākām cīņu par Baltijas valstu savienību. Viņa izglītotais prāts un disciplīnētais raksturs tam ļāva visus iespaidus apvienot pareizos slēdzienos un ietvērt vajadzīgos veidos. Tāpat dziļi viņš uztvēra un saprata Latvijas un citu Baltijas valstu centienus sargāt iegūto neatkarību, un to lielo spēku, ko šīs neatkarības sargāšanai var dot Baltijas valstu savienība. Viņa dzīves laikā šo ideju izdevās tikai pa daļai reālizēt, 1923. g. 14. decembrī uz 10 gadiem noslēdzot draudzības līgumu starp Latviju un Igauniju, ko pagarināja 1933. g. rudenī. Latvija un Igaunija šai līgumā apņēmās savstarpēji saprasties tajos ārējās polītikas jautājumos, kuŗiem kopēja nozīme, sniegt bruņotu palīdzību viena otrai, ja kādai no tām uzbruktu, un visus strīdus savā starpā izšķirt vienīgi miera ceļā un neslēgt savienību ar kādu trešo valsti bez otras sabiedrotās piekrišanas. —

Baltijas valšķu antante radās tikai 9 gadus pēc Zigfrīda Meierovica nāves. Šo darbu pabeidza 15. maijā Latvija, viņas likteņu vadītājs un nelaiķa cīņu biedrs Dr. Kārlis Ulmanis, un nelaiķa darba turpinātājs ģenerālsekretārs V. Munters. 1934. g. 12. septembrī beidzot reālizējās doma par Baltijas valšķu savienību.

Sevišķi labas attiecības Zigfrīda Meierovica laikā mums nodibinājās ar Italiju, kuŗas galvas pilsētu viņš apmeklēja arī 1925. g. vasarā, mēnesi pirms negaidītās nāves. Tā bija viņa pirmā satikšanās ar lielo Musolini, bet Italijas atjaunotājs pēc traģiskā 22. augusta izteicās, ka Meierovica personā Eiropa esot zaudējusi vienu no saviem lielajiem valstsvīriem. Tik skaidri un neklūdīgi lielais italietis bija

pratis novērtēt lielā latvieša ārkārtējās spējas, viņa ģenialitāti.

Tautas vienības aizstāvis uzskatīja par cīņu gadu sasniegumu galveno cēloni vientautas sastāvdaļu vienprātību, ko tagad panākusi jaunā Latvija, un teica jau 1921. gadā: „Latvija paveikusi divus posmus savā cīņā par valsts neatkarību: Latvijas atbrīvošanu un Latvijas atzīšanu. Ja esam atbrīvoti, ja samērā tik īsā laikā — divos gados un dažos mēnešos — esam panākuši tiesisko atzīšanu, tad jāvaicā, kas mūs tik ātri veda pie uzvaras? Tā bija vienprātība, kas mūs vienoja šai cīņas laikmetā."

Zigfrīdā Meierovicā bija apvienotas lielam valstsvīram nepieciešamās spējas — šķirot iespējamo no neiespējamā, prasme pareizi novērtēt situāciju un māka atdalīt pārejošas lietas no tām lietām, kas paliek. Šīm izcilajām spējām vēl pievienojās prasme atrast katrā cilvēkā to labāko, kas viņā bija atrodams. Tāpēc viņam bija tik maz ienaidnieku, un tik daudzi to mīlēja. Ar viņu kopā strādājot, lielākais pesimists un flegmatiķis atguva modrumu un darba prieku. Viņam bija vislabākās attiecības ar iekšzemju un ārzemju presi, kas savukārt palīdzēja viņa sekmēm visās tā darbības nozarēs.

Viņš bija reālists un ideālists reizē. Reālists tāpēc, ka neuzstādīja nesasniedzamus mērķus, nenodevās romantiskām fantazijām. Ideālists tāpēc, ka valsts darbā prata izšķirt personīgo no vispārīgā, pēdējam dodams to, kas viņam pienācās. Labs dzīves vērotājs, apstākļu izpratējs un vienmēr aktīvs savu nodomu izvedējs, vienmēr un visur paturēdams prātā savas valsts intereses. Viņa politika bija miera, darba un kultūras politika. Viņa centienu gala mērķis bija: Latvijas labus, Baltijas valstu savienība, stabils stāvoklis Austrumeiropā un ilgs miers visā mūsu pasaules daļā.

Jānis Bogens, statistiķis.

Mūsu trešā zvaigzne — Latgale — skaitļos

I. Platība, iedzīvotāji un kultūrālie apstākļi.

Latgale, aizņemdama 15679,6 kv. km., sastāda gandrīz veselu ceturto daļu no Latvijas territorijas. Ņemot vērā šī apgabala biezo apdzīvotību, cilvēku materiālā ziņā tā ieņem vēl redzamāku vietu. 29 no katriem 100 Latvijas iedzīvotājiem mīt Latgalē.

Iedzīvotāju skaits 1935. gadā (pēc IV tautas skaitīšanas datiem):

	Absolūtos skaitļos	%
Rīgā	385.063	19,8
Vidzemē	406.247	20,8
Kurzemē	292.659	15,0
Zemgalē	299.369	15,3
Latgalē	567.164	29,1
Kopā	1.950.502	100,0

Pateicoties iedzīvotāju lielajam dabīgajam pieaugumam, Latgales nozīme, kā dzīvā spēka avotam, joprojām aug.

1933. gadā uz katriem 1000 iedzīvotājiem dzimuši:

Rīgā	13,07
Vidzemē	14,97
Kurzemē	16,01
Zemgalē	16,19
Latgalē	24,82

Augšējos skaitļus — 13, 15, 16 u. t. t. apzīmēsim par dzimstības rādītājiem. Ja nu mēs, pielīdzinot Rīgas dzimstības rādītāju (13) 100, pārrēķināsim pēc šī pamata citu apgabalu rādītājus, tad dabūsim šādu dzimstības ainu:

Rīgā	100
Vidzemē	115
Kurzemē	123
Zemgalē	123
Latgalē	192

Latgale, kā redzam, dzimstības ziņā stāv tālu priekšā pārējiem apgabaliem, bet Rīgu pārsniedz pat par 92%, t. i. gandrīz divkārši.

Līdzīgā kārtā no mūsu dēmografiskās statistikas dabūjam mirstības rādītājus 1933. gadam atsevišķos apgabalos:

No katriem 1000 iedzīv. miruši:

Rīgā	13,67	100
Vidzemē	13,81	101
Kurzemē	14,07	103
Zemgalē	13,40	98
Latgalē	13,16	96

Tā tad mirstība Latgalē zemāka kā pārējos apgabalos un galvas pilsētā.

Par dabīgo pieaugumu, kuŗu jau minējām, sauc dzimstības pārsvaru par mirstību. Ja kādā valsts daļā dzimstība ir vislielākā, bet mirstība vismazākā, tad, protams, šai apgabalā jābūt arī vislielākajam dabīgajam pieaugumam.

Dabīgā pieauguma rādītājs (diference starp dzimstības un mirstības rādītājiem):

Rīgā	—	0,60
Vidzemē	+	1,16
Kurzemē	+	1,94
Zemgalē	+	2,79
Latgalē	+	11,66

Kaŗa ministrs apskata robežsargu jaunbūvējamo sporta stadionu Zilupē.

Kamēr Rīga, ja tanī neieplūstu iedzīvotāji no citām vietām, pie negātīvā „dabīgā pieauguma" ar laiku izmirtu, Latgalē dzimstību uzvija tālu pārsniedz šo uzviju pārējos apgabalos. Vidzemē dabīgais pieaugums pārskata gadā uz 100.000 cilvēkiem bija 116, Kurzemē — 194, Zemgalē — 279, bet Latgalē tas līdzinājās veseliem 1166. Pateicoties šim apstāklim, no Latvijas kopīgā dabīgā pieauguma pēdējā piecgadē (1930.—1935. g. g.) — 46.405 — Latgale viena pati devusi 34.139 jeb 73,5%.

Vēl vairāk dzīvā spēka dotu Latgale valstij, ja izdotos samazināt samērā lielo bērnu mirstību, kas, neraugoties uz valdības un sabiedrisko organizāciju (piem. Sarkanā Krusta) enerģiskiem soļiem, tur joprojām augstāka kā citur:

No katra 1000 dzīvi dzimušu bērnu pirmā gadā miruši:

Rīgā	63	100
Vidzemē	60	95
Kurzemē	76	121
Zemgalē	82	130
Latgalē	87	138

Tā tad Latgalē par veseliem 38%, t. i. vairāk kā par vienu trešo daļu, zīdaiņu mirstība lielāka kā galvas pilsētā. Zemgalē zīdaiņu mirstība gandrīz tāda pat kā Latgalē. Vainīgs Ilūkstes apriņķis, kas iedzīvotāju sastāva, viņu kultūrālā līmeņa un saimniecisko apstākļu ziņā lielā mērā atgādina Latgali.

Mēs konstatējam, ka Latgale ir Latvijas dzīvā spēka galvenais apgādnieks. Paceļas jautājums, kāda ir tās piegādājamā materiālā kvalitāte, vispirms šī apgabala iedzīvotāju veselība?

Statistikai nav mērauklas, ar kuŗu tieši izmērīt tautas veselību kā zināmu lielumu. Tā var tikai novērot un izteikt skaitļos dažas parādības, kuŗām pie tautas veselības novērtēšanas var būt simptomātiska nozīme. Ja mums ir skaitļi par iedzīvotāju saslimstību un mirstību, par viņu garīgiem un fiziskiem trūkumiem, tad pēc šiem skaitļiem varam spriest par to veselības stāvokli. Ja šie skaitļi būs augsti, tas liecinās, ka iedzīvotāju veselības stāvoklis neapmierinošs un otrādi.

Latgalē mirstība zemāka, kā valsts pārējā daļā; par to jau runājām. Attiecībā uz tautas veselību tas ir pozitīvs norādījums. Saslimšanas gadījumu ar lipīgām slimībām 1933. gadā uz katriem 1000 iedzīvotājiem reģistrēts: Rīgā — 11,5, Vidzemē — 6,1, Kurzemē — 20,9, Zemgalē — 7,3, Latgalē — 5,2. Rīgā un Kurzemē minētā gadā stipri plosījušās masalas. Gadu iepriekš Rīgā saslimstība ar lipīgām slimībām uz 1000 iedzīvotājiem bijusi 7,1 un Kurzemē — 12,2, kas uzskatāms šīm vietām par normāliem skaitļiem. Ja arī pielaižam, ka Latgalē daļa saslimšanas gadījumu ar lipīgām slimībām palikusi nereģistrēta (šī daļa nevar būt pie pašreizējā medicīniskā tīkla liela), tad tomēr varam puslīdz droši teikt, ka saslimstība mūsu austrumu apgabalā nav lielāka kā pārējos apgabalos. Ja nu ņemsim vērā, ka apstākļi šādai saslimstībai tur labvēlīgāki (iedzīvotāju kultūrālais līmenis zemāks, nabadzība lielāka u. t. t.), tad jānāk pie slēdziena, ka latgalieša organisma pretestība pret saslimstību ir stipri augsta, kas nozīmē labu veselību.

Protams, pareizāku ainu par Latgales iedzīvotāju veselības stāvokli varētu sniegt vispārīgās saslimstības skaitļi. Par nožēlošanu, to mūsu statistikai pagaidām vēl trūkst.

Beidzot vēl viens moments. Jo tauta veselīgāka, jo mazāk tanī dzimst nedzīvu bērnu. Rīgā no katriem 1000 dzimušiem bērniem 1933. gadā nedzīvi bijuši 30, Vidzemē — 19, Kurzemē — 25, Zemgalē — 20, bet Latgalē — tikai 7.

Laba tautas veselība ir teicama lieta, tomēr ir vēl kāds moments, kas no valsts viedokļa ne mazāk svarīgs par veselību, proti: iedzīvotāju etniskais sastāvs. Sevišķi mazām valstīm ir no svara, ka tās nacionālā ziņā būtu viengabalainas: briesmu brīdī šai viengabalainībai var būt izšķirošāka nozīme kā lielgabaliem.

Un taisni no nacionālā viedokļa raugoties, stāvokli Latgalē joprojām nevaram uzskatīt par sevišķi apmierinošu. Taisnība, pēc 1930. gada tautas skaitīšanas rezultātiem arī tur latvieši ir vairākumā:

No katriem 100 Latgales iedzīvotājiem latvieši bija:

Daugavpils apriņķī ...	55
Rēzeknes apriņķī	62
Ludzas apriņķī	58
Jaunlatgales apriņķī ...	58
Caurmērā	57

1935. gada tautas skaitīšana noritēja pavisam citādā atmosfairā kā iepriekšējās: mazākuma tautību nacionālās organizācijas nevarēja vairs izvest tik plašu un, jāsaka, nekautrīgu aģitāciju latgaliešu vervēšanai savās rindās kā 1925. un 1930. gadā. Iznākumā ļoti daudz latgaliešu, minoritātu neiespaidoti, lika atzīmēt personas kartiņā savu īsto tautību, t. i., ka tie ir latvieši. Sakarā ar to latviešu procents Latgalē šoreiz būs stipri augstāks kā iepriekšējās skaitīšanās. Varam puslīdz droši pieņemt, ka tas sasniegs vismaz 62% . Bet arī šis skaitlis prasa korrektīvu uz augšu. Arī 1935. gada 12. februārī pietiekoši daudz bija tādu gadījumu, kur, piemēram, viens brālis Omjans (literāriskā valodā — Akmens) uzdod sevi par latvieti, bet otrs brālis — par baltkrievu, kur par poļiem sevi apzīmējuši Kraukļi, Namatēvi, Saulēviči, Eglīši un taml. Skaitītājiem bija acīmredzams, ka visi šie cilvēki ir latvieši, tomēr labot tur neko nevarēja, jo katrs pilsonis pats noteic savu piederību pie vienas vai otras tautības.

Kā tad nu noticis, ka taisni latviešu nocionālā apziņa Latgalē vēl nedroša? Latvietim, kā valdošās tautas loceklim, cittautiešu starpā vajadzētu justies lepnam uz savu tautību, bet te nāk priekšā gadījumi,

Svētdienas tirdziņš Latgalē.

kur viņš atsakās no tās. Lai atbildētu uz šo jautājumu, mums jāizdara maza ekskursija vēsturē. Atcerēsimies, ka pēc Livonijas saskaldīšanās 1561. gadā visa tagadējā Latvija nonāca zem Polijas: Vidzeme (tagadējā Vidzeme un Latgale) kā province, bet Kurzeme (tagadējā Kurzeme un Zemgale) kā vasalvalsts. 1629. gadā poļi zaudēja Vidzemi, līdz ar ko tur izbeidzās arī viņu ietekme. Turpretim Latgale paliek poļu politiskā varā līdz Polijas pirmai sadalīšanai 1772. gadā. Tādējādi vairāk kā 200 gadus Latgale pārvērsta par īpašu provinci — Inflantiju — atradusies zem poļu valdības. Šai laikā tur, protams, turpināts jau agrāk visā Vidzemē iesāktais polonizācijas darbs, bet vēlāk, krievu laikos, Latgalē vairāk kā pārējās Latvijas sastāvdaļās izjūtams arī krievu iespaids. Viss tas izskaidro Latgales daudzās, tā saucamās, „īpatnības", kuŗas īpaši apskatīt nav šī raksta nolūks. Vienīgi atzīmēsim, ka svešo, pretvalstisko iespaidu likvidēšana ir jau sekmīgi ievadīta, pie kam līdztekus Latgales katoļu garīdzniecības latviskošanai šī apgabala latviešu kultūrālās saites ar pārējiem latviešiem nostiprina arī ar to, ka mūsu valodas literāriskai izloksnei ierādīta atkal goda vieta Latgales iestādēs un skolās.

Kā faktors, kas Latgalē ievērojami stimulē nacionālo apziņu, uzskatāma latviska skola. Pavisam Latgalē 1933./34. gadā darbojās 796 pamatskolas ar 76.427 skolniekiem. Pēc tautībām tās sadalījušās šādi:

Tautība	Pamatsk. skaits	Attiec. tautības iedzīv. skaits uz 1 skolu	Skolēnu skaits Pavisam	Skolēnu skaits Uz katru 1000 attiec. taut. iedzīv.
Latviešu	490	628	47538	154
Lielkrievu	193	770	16752	112
Baltkrievu	18	1239	1093	50
Vācu	1	1037	77	77
Poļu	21	1414	2863	95
Leišu	1	953	25	25
Žīdu	36	797	4767	164
Citu jauktu	36	30	3312	—
Kopā un caurmērā	796	707	76427	135

Pēc mūsu rīcībā esošiem skaitļiem iznāk, ka pamatskolu tīkls Latgalē jau tagad ir plašāks kā pārējos apgabalos: Latgalē uz katriem 707 iedzīvotājiem iznāk 1 pamatskola, Vidzemē — uz 903, Zemgalē — uz 918, Kurzemē — uz 1122 un Rīgā — tikai uz 1620. Otrkārt, arī skolu apmeklētība Latgalē ir lielāka kā kaut kur citur. Tur uz katriem 1000 iedzīvotājiem 1933./34. māc. gadā bijuši 135 skolēni, kamēr Zemgalē to bija 112, Rīgā — 106, Kurzemē — 103 un Vidzemē — 97. Ja pieņemsim, ka Latgalē iedzīvotāju

Kaŗa ministrs robežsargu un to piederīgo vidū.

lielā dabīgā pieauguma dēļ bērnu skolas gados ir vairāk, kā pārējās valsts daļās, arī tad varam teikt, ka pamatskolu tīkls un to apmeklētība nekādā ziņā nebūs mazāka kā Vidzemē, Kurzemē vai Zemgalē. Latviešu pamatskolu Latgalē 1933./34. māc. gadā bija 490 ar 47.538 skolēniem. Ticēsim, ka pie tagadējās nācionālās skolu politikas šie bērni aug par apzinīgiem tautiešiem, kas dienās atdos Latgalei zaudēto latvisko seju un tādējādi sakausēs to ar pārējiem apgabaliem. Par latviešu intelliģenci Latgalē 1933./34. gadā gādāja 16 latviešu vidusskolas ar 2216 skolēniem. Vidzemē tai pašā laikā darbojās 19 latviešu vidusskolas ar 2271 skolēnu, Kurzemē 11 vidusskolas ar 1380 skolēniem un Zemgalē 15 vidusskolas ar 1936 skolēniem.

Ar prieku jākonstatē, ka valdības pūles izglītības laukā Latgalē nav palikušas bez panākumiem. 1920. gadā lasītpratēju tur bija 49 no katriem 100 iedzīvotājiem, 1925. gadā — 64, 1930. gadā — 67, bet 1935. gadā, cerams, jau 70. Vēl 10 gadi un Latgalē nebūs vairs analfabētu. Ar katru gadu pieaug arī Latgalē vidusskolu beigušo skaits un palielinās latviešu — latgaliešu studentu pulciņš.

Ka Latgale modusies kultūrālai dzīvei, liecina, starp citu, skaitļi par grāmatas izplatīšanos šai apgabalā. 1933. gadā tur darbojušās 129 publiskas bibliotēkas ar 131.700 sējumiem, no kuŗiem latviešu valodā bijuši 68.044 sējumi. Lasītāju šīm bibliotēkām bijis 9189, pie kam minētā gadā tiem izsniegts lasīšanai 158.661 sējums, t. i. gandrīz 18 sējumi uz lasītāju. Laikrakstu Latgalē 1933. gadā izdots 9 (no tiem 4 latviešu valodā) un 5 žurnāli (3). Sevišķi liela rosība parādīta lauksaimniecības kursu un priekšlasījumu sarīkošanā. Šādu kursu 1933. gadā Latgalē sarīkots 148, bet priekšlasījumi — 538, pie kam kā vieni, tā otri bijuši labi apmeklēti. (Turpmāk vēl.)

Dr. phil. Jūlijs Students

Mēģinājums raksturot mūslaiku jaunieti

Interese par jauno paaudzi visos laikos ir bijusi liela. Tas viegli saprotams, jo jaunajai paaudzei reiz jāuzņemas vecās paaudzes darbi un uzdevumi. Tamdēļ arvien gribas vērot, kāda ir jaunā paaudze un cik tā saviem uzdevumiem sagatavota. Mūsu dienās jaunatne modina sevišķu interesi vēl aiz tā iemesla, ka tagadējais laikmets pilns straujām un dziļi tveŗošām dzīves pārmaiņām. Šīs pārmaiņas skārušas un skaŗ nevien saimnieciskos, sabiedriskos, politiskos u. c. tml. apstākļus, bet aptveŗ arī cilvēka garīgo pasauli, tā ka cilvēks savā garīgajā dzīvē nebūt nav tāds pat kā dažus gadu desmitus agrāk. Cilvēks ir gan tas pats,

ar ko maiņa notiek, bet viņš vienmēr nav viens un tas pats. Saprotams, ka dzīves apstākļu pārveidības visvairāk ietekmē jauniešus, jo viņu apziņa ir ieņēmīgāka, jūtīgāka. Reizē ar to gan jāievēro, ka jaunu pazīmju iestāšanās jauniešu garīgajā dzīvē nav iespējama bez līdzīgām pārmaiņām vecajos ļaudīs, tomēr jaunatne pret katru jaunu parādību ir atsaucīgāka,— vienalga — vai šī parādība laba vai slikta, nevēlama vai vēlama.

Šai savā rakstiņā mūsu uzdevums tad arī būtu — uzrādīt šālaika jauniešos labas un minēt dažas sliktas īpašības, lai pēc tam taisītu zināmu slēdzienu. Te runāsim par jauniešiem neatkarīgi no tautībām. Visvairāk gan iedomāsimies mūsu pašu — latviešu — jauno paaudzi, kaučū gan vienīgi latviešu jauniešus, varbūt, būs izdevība raksturot vienā no šā mēnešraksta nākamajām burtnīcām.

Pašā sākumā rodas jautājums: kāda ir jaunatne visos laikos? Vai — mēģinot atbildēt uz šo jautājumu — iespējams izvirzīt vispārīgu pamattezi? — Domājams gan. Visai droši var teikt, ka jaunatne ir tāda, kādas attiecīgajā laikmetā ir valdītājas idejas. Gandrīz varētu teikt arī tā, ka jaunatne ir tāda, kāda vecākā paaudze, bet tas nebūtu pilnīgi pareizi vai arī būtu pareizi vienīgi tiktāl, ciktāl visu vecāko paaudzi iztūlkotu kā zināmā laikmeta galveno ideju nesēju un izteicēju. Bet visi vecākās paaudzes locekļi nekad tādi nav. Sabiedrību tikai dažos posmos un zināmu laiku pārņem sevišķas idejas, kas viņu saviļņo, pie kam šo ideju ietekmētāji un pirmie nesēji ir nedaudzi cilvēki vai arī nereti tikai viens pats. Ja ietekmētā ideja pārņem sabiedrību, vislielāko rosību uzrāda taisni jaunatne. Jaunatne seko vadītājai idejai. Šī ideja topošu paaudzi aizrauj jo vairāk, jo vairāk dedzības, dzīvības, vulkāniska brieduma tā satur. Tādas ir radikālas politiskās, pa daļai arī reliģiskās, filozofiskās, mākslinieciskās, zinātniskās idejas. Jo radikālāka viena vai otra ideja, jo straujāku dzīves pagriezienu tā prasa, jo vairāk tai piekritēju jauniešu aprindās. Vecākās paaudzes ļaudis daudz atturīgāki, vēsāki, konservatīvāki. Jauniešu pieķeršanās jaunajām idejām, kas ieņēmušas valdītāju stāvokli, dažkārt pat apbrīnojama. Vēsturē daudz faktu, kas to apstiprina. Piem., Lutera reformācijas ideja tā aizkustināja ļaudis, ka viņš ar saviem sprediķiem nevien pulcināja pārpilnas baznīcas, bet arī universitātē, kur viņš mācīja, studētāju skaits pieauga desmitkārtīgi. Pazīstamajā dekabristu kustībā Krievijā galvenie dalībnieki — jauni virsnieki, studenti, skolnieki. Tas pats 1905. gada revolūcijā. Musolini, Hitlers — vispirms aizrāvuši jauno paaudzi, un taisni pēdējā sevī glabā visvairāk sekotāju. Un tepat mūsu zemē latviešu tautas Vadonis Dr. Kārlis Ulmanis ārkārtīgi saviļņojis latviešu jauniešus, un šis saviļņojums tagad laiž arvien dziļākas saknes, kļūdams jo dienas, jo augstāks. Lūk, personīgs piedzīvojums: kad pāris dienas pēc pag. gada maija radikālās pārmaiņas šā raksta autors iegāja klasē augstākā speciāli jaunavu mācības iestādē, dažas no viņām tūliņ lielā aizrautībā un dedzībā iejautājās, vai nevajadzētu tautas Vadoni viņa lielajā darbā apsveikt, pie tam — kā to izdarīt. Un izdarīja arī, izrādot kūsājošu patriotisku pārdzīvojumu. Pusmūža gados un vecumā ļaudis nedrošāki un pardaudz domā. Bieži vien vecākās paaudzes cilvēki pārāk ilgi šaubās, svārstās un gudro; jaunieši, turpretim, ātri domā un dara. Protams, tā iespējama arī pārsteigšanās, kļūdīšanās, bet tas cits jautājums. Tāpat iespējama pakļaušanās tautas garam pavisam svešām un naidīgām idejām. Piem., tepat Latvijā politisko partiju laikos, — kamēr viena daļa mūsu jauniešu kopa nacionālu domu, — citi bija pieķērušies vai nu tīri pretvalstiskām, vai, saudzīgi runājot, nevalstiskām lietām. Tas atkal izskaidrojams ar to, ka arī šīm nevalstiskām lietām šādā vai tādā ziņā ir pievilkšanas spēks, kam daļa cilvēku nespēj pretoties. Tamdēļ var sacīt, ka Latvijas politisko partiju chaosa laikā valdīja blakām valstiskas un pretvalstiskas idejas, un abas tās ietekmēja jauniešus. Tagad, turpretim, politiskā ziņā ir viena valdītāja— valsts ideja, un latviešu jaunieši ir viņas varā. Tas pats redzams Vācijā, Italijā, kamēr, piem., Anglijā viss lielais angļu jaunatnes vairums arī agrāk visnotāļ bija noskaņots valstiski. Ja pieņemsim, ka valdītājas idejas iztaisa laika garu, pamats apgalvot, ka jaunieši tādi, kāds attiecīgā laikmeta laika gars.

Kavējoties pie mūslaiku jauniešu labajām īpašībām, vispirms gribas pasvītrot viņu tieksmi pēc izglītības. Šālaika jaunietis uzrāda spēcīgu tieksmi pēc izglītības, pēc gara gaismas. Tas vērojams visās kultūrvalstīs. Izliekas, ka neviens negrib palikt citam iepakaļ. Visi traucas un cīnās, lai tiktu uz priekšu, uz augšu. Pēc pasaules kaŗa audzēkņu daudzums visās mācības iestādēs stipri pieaug. Visvairāk pieņēmas studētāju daudzums augstskolās, — it sevišķi jaunajās republikās. Latvijā, kā zināms, studētāju skaits, salīdzinot ar iedzīvotāju daudzumu relātīvi, — viens no augstākiem Eiropā, kaut gan materiālie apstākļi, t. i. iedzīvotāju ieņēmumi, mums nebūt nav spīdoši. Studētāju pieplūdums augstskolās pēdējos gados tik liels, ka dažas Eiropas valstis ķērušās pie studētāju skaita ierobežošanas, nereti uzlūkodamas šo lielo tieksmi pēc izglītības pat par nenormālu parādību. Zināms, valstij ir tiesība regulēt izglītības lietu, bet jaunieša tieksme pēc izglītības, lai cik liela un plaša tā būtu, nav uzlūkojama par nenormālu parādību. Ja jaunietis beidzis vidusskolu un viņam interesē tālāk izglītoties, tas taču labi un skaisti. Te nav nekā nenormāla un nedabiska. Drīzāk nenormāli, ka jauniešiem šādu interesi liedz. Ja rodas skolotu cilvēku arvien vairāk, tas valstij var nākt tikai par labu, un valsts uzdevums vienīgi raudzīties, lai, teiksim, vienā speciālitātē izglītoto nebūtu pārāk daudz, citā atkal pārāk maz. Tā tad valstij izglītība jāregulē un jāatbalsta, bet nevis jāliedz. Visā pasaulē, — kur tikai skaties, — tagad drudžaina steiga. Nav tādas dzīves nozares, kur steigas nebūtu. Šai steigā ierauta arī skola. Un ja skolu jaunatne steidzas papildināt, krāt un vairot savas zināšanas, tā uzlūkojama par cildenu un cēlu parādību. Zīmīgi tas, ka zināšanu vairošanas alkās ierautas arī jaunavas. Ja pirms pasaules kaŗa sieviete augstākajās mācības iestādēs bija retums, tagad viņa, izņemot tikai dažas — vairāk matēmatiski techniskās speciālitātes — stāv blakām vīrietim, pie kam studijās uzrāda lielāku čaklumu. Kā jaunekļu, tā jaunavu izglītības dziņa viegli izskaidrojama: abu dzimumu jaunieši mācās un cenšas, lai nepaliktu citiem iepakaļ, lai sagādātu labākus dzīves apstākļus, pie kam jaunavas savos centienos patur vērā nepieciešamo patstāvību, kādā tām jānonāk, ja gadījumā neizdodas nodibināt

ģimenes dzīvi. Kā redzams, paši dzīves apstākļi un tagadējais laikmets jauniešus nevien rosināt rosina, bet arī spiež intensīvi papildināt savu zināšanu krājumus un darīt spožāku savu gara gaismu.

Ar spēcīgu tieksmi pēc izglītības saistās cita mūslaiku jauniešu pozitīvā īpašība, proti, lielā interese par valsts lietām un dziļš patriotisms. Var izteikties arī tā, ka šālaika jaunietis stipri ievirzījies nācionālipolītiskajā plāksnē. Ja partiju laikos Eiropas valstīs jaunatne bieži vien bija noskaņota antinācionāli un nedomāja valstiski, tagad, pēc autoritārās valsts iekārtas nākšanas uz vēstures skatuves — jaunatne nospiedējā vairumā kļuvusi noteikti nācionāla. Tas neapšaubāmi liels ieguvums kā valstij, tā pašai jaunatnei: — valstij tai ziņā, ka izaug jauni drošības sargi, bet jaunatnei tai nozīmē, ka jaunieši paši var nenogurstoši un neatslābstoši veidot savas nācionālās īpatnības. Kā vienā, tā otrā ziņā, taisni pēdējo gadu jaunatne strādā vērtīgu darbu. Lai minam tik aizsargu, mazpulku, skautu un gaidu jaunatni. Taisni Tēvzemes mīlestībā te rodas, aug un ceļas cildeni un cēli darbi. Pēdējā laikā Latvijā visintensīvāk, kā liekas, pieņemas taisni mazpulku rosība, jo viņu darbs sevišķi laimīgi saistās ar Latvijas dabu un apstākļiem. Aizsargu jaunatnei vairāk militārs raksturs. Tā ir viena no viszīmīgākajām parādībām, ka tagadējā jaunatne lielā vairumā nav tikai nācionāla vien, bet arī militāra. Jaunatnei patīk militārisms, jo tas saistīts ar sevišķu apģērba formu, kārtību, brašumu, bet tādas lietas jaunatni vienmēr ir saistījušas. Saprotams, ka, ja militārās intereses sniedzas pāri savas valsts aizsardzības nosacījumiem un izvēršas agresīvās tendencēs, tā vairs nav atzīstama parādība, bet tādu militārismu mēs te nedomājam. Militārisms savas valsts robežu un tautas patstāvības aizsargāšanas nolūkos ir atzīstama parādība, un visai iepriecinoši, ja jaunieši grib būt nevien nācionāli, bet arī militāri stipri.

Nododamies interesēm par valsts lietām un ieaugot Tēvijas mīlestībā, tagadējie jaunieši ar dedzību un aizrautību seko valsts Vadonim. Tā ir gauzam spilgta parādība. Diezin, vai jebkad agrākajos laikos jaunieši sekojuši valšķu vadoņiem ar tādu dedzību kā tagad. Tas, jādomā, izskaidrojams tādējādi, ka mūsu dienu valsts vadoņi patiesi izjūt tautas prasības un izrāda pašaizliedzīgu atsaucību visās pilsoņu vajadzībās, ja vien šās vajadzības dibinātas. Agrākajos laikos valdnieki tā nerūpējās par tautu kā mūslaiku īstie valsts vadoņi. Tagadējiem valšķu vadoņiem savas tautas labums ir neapšaubāmi pirmā vietā. Pavisam neiespējams nei iedomāties, nei pielaist, ka, piem., Musolini, K. Ulmanim, Hitleram u.c. būtu kādas pašlabuma intereses. Viņu dzīve nav nekas cits kā cīņa par savas tautas labāku nākotni. Vai mēs piekristu, piem., Musolini un Hitlera ārpolītikas nodomiem, vai nē, tas cits jautājums, bet nei mirkli nav iemesla šaubīties, ka šo spilgto valstsvīru tāpat kā mūsu tautas Vadoņa dzīve un darbība ir ziedota savas tautas varenuma un labākas nākotnes celšanai. Lūk, kamdēļ arī jaunieši šiem valstsvīriem tik pārliecinoši seko. Tagadējais jaunietis stāv un krīt par savas valsts cēlājiem un vadītājiem. Liela aizrautība šai ziņā pat zēnos un meitenēs, citiem vārdiem, — bērnos. Šā raksta autoram bija izdevība novērot, kā bērni, neviena tieši neuzmudināti, Vācijā, Erfurtes stacijā, kliedza pazīstamo: „Heil, Hitler!" Tiesa: te ir gan arī daļa neapzinīguma, bet nav jāaizmirst, ka neapzinīgais ir apzinīgā šūpulis, un tas, kas sākumā guļ neapziņā vai pusapziņā, var nākt un parādīties apziņas gaismā. Katrā ziņā te darīšana nevien ar jauniešu, bet jau bērnu patriotisku saviļņojumu, kas ir tipiska šolaiku parādība. Ka līdzīgas parādības vērojamas arī citās mūslaiku autoritārajās valstīs, to starpā arī Latvijā, par to lieki runāt. Neapšaubāms, ka tagadējā jaunatne pilnīgi uzticas saviem vadoņiem, tos mīl, dievina un gatava viņu dēļ iet pat nāvē. Tas nav vis aklums, bet gaišredzība, jo jaunieši cenšas atmaksāt ar saviem darbiem savu valsts vadoņu pūliņus visas tautas labā. Mūslaiku jaunatne seko valstsvīriem, tamdēļ, ka tie īsti valstsvīri. Vai tā nav laba mūslaiku jauniešu īpašība?

Visas nule minētās tagadējā jaunieša garīgās pasaules pazīmes ļauj teikt, ka jaunietis tagad glabā sevī nācionāli-polītisko ideālismu. Savā valstī jaunietis, no savas valsts viedokļa raugoties, ir ļoti rosīgs ideālists. Šis ideālisms saistās ar lielu jūtīgumu un atsaucība savas dzimtenes lietās. Te pievienojas arī dažkārt saprotama tieksme jaunos meklējumos, jaunos pētījumos. Mūslaiku jaunietis grib patiesi būt jauna laikmeta nesējs un piepildītājs. Šai ziņā ideālismu nevar viņam noliegt. Tagad vecā paaudze tieši valsts lietās nav tik darbīga kā jaunā paaudze. Dažādas jaunas intereses un meklējumi, atsaucība pret visu jaunu un jūtīga izturēšanās, — tas viss tipisks šolaiku jauniešiem. Nekas, kas norisinās jauniešu apkārtnē, viņiem nepaiet secen neievērots. Tagad jaunieši mēģina atrast sevi un celt no sevis tur mītošās vērtības. Sākas dzīve valstij un savas dzīves uzdevuma saistīšana ar savas tautas vēsturisko mērķi. Nācionālais arī jaunieša acīs izvirzās pirmajā vietā. Ja pirmskaŗa jaunietis centās būt kosmopolīts un pēc pasaules kaŗa izvirzījās internācionālā jaunieša tips tagad visspilgtāki izceļas nācionālais jaunietis, pie kam nācionālisma robežās viņš uzlūkojams par spilgta ideālisma nesēju un paudēju. Uzlūkot šālaika jauniešus par materiālistiem un reālistiem, kā to daži dara, nav nekāda pamata. Jau pēc būtības nei reālisms, nei materiālisms nav jaunatnes dabā. Jaunieši savā būtībā allaž ir ideālisti, pie kam nācionālipolītiskais ideālisms tagadējā jaunatnē ir pavisam īpatnēja parādība. Šis ideālisms, starp citu, izpau-

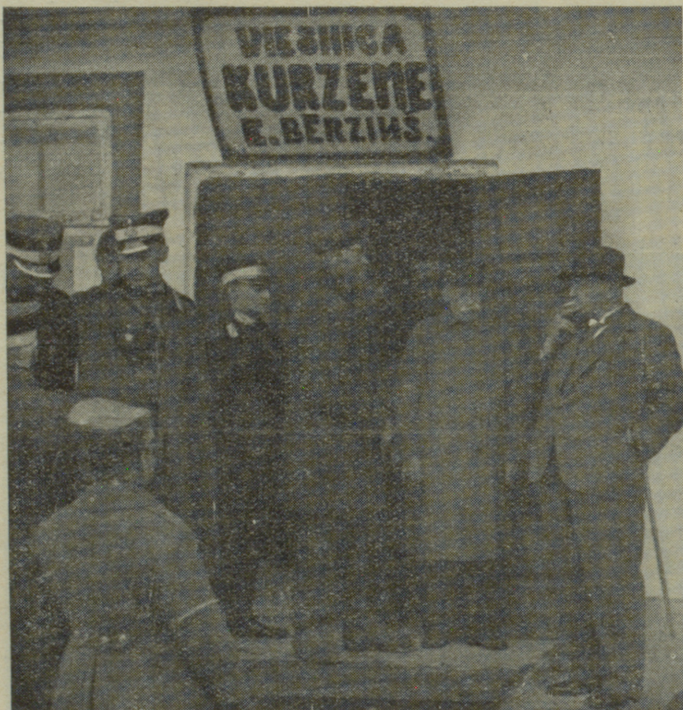

Kaŗa ministrs noklausās kareivju mūzikas priekšnesumos.

dies varoņdarbos, ko jaunieši pastrādāja kaŗa laikā, it sevišķi latviešu jaunieši Latvijas atbrīvošanas kaŗā. Lai, starp citu, atceramies kaut visjaunākos — Cēsu skolnieku rotas un kaŗazēnu rotas — dalībniekus. Te ir daudz varonības piemēru, no kā var mācīties arī pieauguši ļaudis. Tieši pēdējā laikā varonības gars izpaužas arī varoņdzejās, kuŗu autori ir taisni jaunākās paaudzes dzejnieki. Varoņgars nav domājams bez ideālisma, un ideālisti ir vislielākie varoņi.

Ar šīm labajām īpašībām mūslaiku jaunietis var lepoties. Tā ir gara manta, kas nesarūs. Tās ir īpašības, kas nes svētību nevien jauniešiem katram par sevi, bet visai tautai un reizē cilvēcei. Tomēr, redzot šās labās īpašības un tās augsti vērtējot, nav jāaizver acis arī sliktu īpašību priekšā. Protams, ja cilvēkā ir tikai labas īpašības, velti viņā meklēt sliktas, bet ja redzamas blakus labām arī sliktas, nav jāaizmirst tās konstatēt un atzīt, jo tikai tad iespējama viņu labošana.

Visai viegli konstatējams tagadējā jauneklī līdzsvara trūkums starp izglītību un tikumību, starp prāta zināšanām un sirds skaidrību. Iepriekš redzējām, ka jauka parādība šolaiku jaunatnē ir spēcīgā dziņa pēc zināšanām, pēc izglītības. Slikti tomēr tas, ka nav vajadzīgās saskaņas starp teōrētiskajām zināšanām un to piemērošanu tikumiskās dzīves laukā. Ši ir viena no visa tagadēja laikmeta zīmīgajām parādībām, tā ka nereti uzņāk šaubas, vai cilvēks, neskatoties uz savām zināšanām un arvien pieaugošām dzīves ērtībām, patiesi kļūst tikumiski labāks. Tā ir viena no visdīvainākajām parādībām, ka cilvēks, kas baudījis labu skolu un dzīvo labos materiālajos apstākļos, tomēr nododas noziedzīgai rīcībai. Visvairāk konstatējama uzticētās naudas piesavināšanās un izšķiešana, tad — vekseļu viltošana, varmācības pret sievieti, neuzticība mīlestības attiecībās, nodošanās alkohola reibumam, apmelošana, skaudība u. t. j. pr. Jā: tas ir patiešām brīnums, ka skoloti ļaudis nav spējīgi sevi savaldīt. Neskolotam šādi noziegumi un pārkāpumi būtu vieglāki piedodami, bet mācītam piedošana jau grūtāka. Tas arī nav tik uzkrītoši, ja pārkāpumu izdara neizglītots cilvēks, un par to neviens nebrīnās. Liels brīnums, turpretim, visiem, ja noziegumos sapinies izglītots, dažkārt pat augstas skolas baudījušais cilvēks. Tā nu ir raksturīga mūslaiku parādība. Jaunieši te nav nekāds izņēmums. Skolnieki un pat studenti dažkārt uzvedās tik piedauzīgi, ka vecāki nevar vien nosūroties par velti izšķiestiem līdzekļiem savu bērnu skološanā. Tagad gan apstākļi šai ziņā manāmi labojas. Valsts autoritārās varas prasība, lai skola nav tikai zināšanu devēja vien, bet arī tikumiska un valstiska audzinātāja, daudz līdzējusi, tomēr šai ziņā lieli uzdevumi vēl priekšā. Jāprasa un jārūpējas, lai, dodot jauniešiem zināšanas, skolas mācību priekšmetos, netiktu aizmirsta arī viņu tikumiskā pasaule un lai, dodot zināšanu krājumus, neapspiestu tikumisko gribu. Jāprasa pēc intelliģences, bet intelliģence ir kaut kas vairāk, nekā zināšanu bagāža. Mūsu laikos ir gan daudz skolotu, bet pavisam maz intelliģentu cilvēku. Intelliģence, lūk, ir prāta zināšanu resp. prāta skaidrības apvienojums ar sirdsskaidrību. Vairojot un stiprinot patieso intelliģenci, radīsies saskaņa arī izglītībā un tikumībā.

Kaŗa ministrs atpakaļceļā no Latgales sarunājas ar Neretas zemkopjiem.

Līdzsvara trūkums izglītībā un tikumībā jo sevišķi liek sevi manīt tagadējo jauniešu dažādu jūteklisku baudu dziņās. Mūslaiku jaunatne stiprā mērā ir baudkāra jaunatne. Ir, protams, jaunieši, kas šai ziņā pieder laimīgajam izņēmumam, bet tie, par nožēlošanu, ir mazākumā. Pārsvarā alkohola un dzimumbauda. Jauneklis, kas jau, ja tā varētu izteikties, kopš zēna gadiem iemācās lietot alkoholu, bieži vien kļūst par chronisku dzērāju, un no šīs kaites nekad vairs netiek vaļā. Dzimumbauda vēl vairāk viļina. Jau sen zināms, ka tagadnes jaunietim dzimumdzīvē nekādu noslēpumu vairs nav, un viņš līdz oficiālās laulības noslēgšanai jau paguvis neprātīgā uzdzīvē izšķiezt savus kaislību spēkus. Reizē ar to viņš ir zaudējis ļoti svarīgu un vārīgu gara mantu, proti, kauna jūtas, kam dzīves skaistuma celšanā ir liela nozīme. Kā alkohols un citas narkōtiskas vielas, tā dzimumbauda cilvēku padara rupjāku un, nododoties tām, vai nu agrāk vai vēlāk zūd griba cildeniem un cēliem darbiem. Neviens alkoholiķis nav gribā stiprs un neviens, kas priekšlaicīgi sevi izsmēlis dzimumdzīves ziņā nav spējīgs ieaugt gribas neatlaidībā un izturībā. Tādēļ nav brīnums, ka mūsu jauniešus bieži vien pārņem nepatika, neuzņēmība, gļēvums u. c. tml. vājības. Acumirkļa priekam jaunieši dažkārt spēj ļoti nodoties, piem., dejošanai saviesīgajos vakaros u. tml., bet līdz ar to viņi nav piedabūjami pie nopietnākas koncentrācijas garīgajā ziņā. Garīgs darbs sāk izlikties par smagu, neinteresantu, garlaicīgu. Šepat meklējams izskaidrojums tai visiem pazīstamajai parādībai, ka jauniešiem dažkārt nepatīk sevi piespiest noklausīties vērtīgā priekšlasījumā, bet labāk gribas doties deju virpulī. Gan tiesa, ka jaunatne bez dejām nav domājama, bet tikpat skaidrs, ka dzīve no dejām vien nepastāv. Vajaga atrast vietu un laiku nodoties arī nopietnākām lietām, jo pretējā gadījumā draud nokļūšana vieglprātībā. Novērojumi liecina,

ka jo vairāk jaunekļi nododas baudu dzīvei, jo mazāk viņi spēj pildīt pienākumus un sabiedriskās saistības. Baudu dziņa rada vieglprātību, piem., parādu taisīšanā un neatdošanā; solījumu došanā, bet nepildīšanā; otra labvēlības izmantošanā un nepateicībā u. t. j. pr. Vārdu sakot, tagadējam jaunietim nereti trūkst ētiskā ideālisma, kaučū gan, kā iepriekš teicām, viņam ir spilgts nācionālais un polītikais ideālisms. Citādi sakot, iekšēji mūslaiku jaunietis nav tik stiprs, cik spēcīga viņa ārējā aizraušanās vienā vai otrā idejā.

Ar jūtīgumu un līdzsvara trūkumu starp zināšanām un tikumību, citiem vārdiem, prātu un sirdi, izskaidrojams šālaika jaunieša garīgais trauslums. Tagadējais jaunietis, būdams atsaucīgs pret apkārtējām parādībām, slēpdams sevī jūtīgumu un tieksmi pēc izglītības, ir tomēr ar diezgan trauslu un nevarīgu dvēseli. Tas vērojams it sevišķi tādos gadījumos, kur jāsastopas ar dažādiem dzīves grūtumiem. Tai vietā, lai saņemtos spēkos un droši turpinātu dzīves cīņu, mūslaiku jaunietis bieži vien iekšēji sabrūk un atsakās no šķēršļu pārvarēšanas. Daži jaunieši, redzēdami vai paredzēdami grūtumus, jau iepriekš atsakās no cīņas, kaučū gan šķēršļi nepavisam nav tik lieli. Dvēseles trauslumu pavada smagas šaubas un zināma nedrošība īstā dzīves ceļa uzsākšanā, pareiza dzīves uzdevuma un mērķa izpratnē. Šaubām vienā ziņā ir pozitīva vērtība, bet tās ir prāta šaubas, kas ierosina patiesības meklēšanu, prāta spriedumu pārbaudīšanu, kritizēšanu, vērtēšanu. Ir labi, ja cilvēkam šādas šaubas. Bet pavisam slikti, ja sāk mosties ētiskās šaubas, kas grauj un plosa paļāvību pašam uz sevi, ticību dzīves vērtībai, nozīmei un jēgai. Tās ir šaubas ar nāvētāju dvašu. Tiklīdz tās pārņem cilvēku, viņš beidz būt drošs cīnītājs un neatlaidīgs dzīves uzdevumu pildītājs. Vēlākajos mūža gados šādām šaubām nav vairs gluži tik liels spēks, jo cilvēks, nostiprinādams sevī puslīdz skaidru pārliecību par dzīves uzdevumiem, tik viegli nenonāk nāvētāju šaubu varā. Bīstami gan tas jaunībā, jo te vēl nav nostiprinājies dzīves uzskats, nerunājot jau nemaz par pasaules uzskatu, kas visai dzīves gaitai piešķir zināmu noteiktību un stabilitāti. Tamdēļ nebrīnīsimies, ka jaunietis tagad diezgan bieži nonāk izmisumā un, nevarēdams to pārvarēt, ņem sev dzīvību. Tā tad daudzie mūslaiku pašnāvnieki, varbūt ar pavisam retiem izņēmumiem, ir ļaudis ar trauslu un šaubu saplosītu dvēseli. Kur vajadzētu vēl un vēl reiz mēģināt šķēršļus pārvarēt, gudrot savai dzīves gaitai jaunas metodes, pulcināt un vairot savus gara spēkus, tur tagadējais jaunietis dažkārt sabrūk nevarībā. Jāpiezīmē gan, ka visvairāk tādu gadījumu, kur dzīves apnikumā nonākušā individa psīcholoģiskā struktūra ir baudu saēsta, un tai nav pieteikoši spēka atdzimt un celties jaunai dzīvei.

Ja tikko pieminētās šālaika jaunieša negātīvās īpašības skar vairāk viņa tikumisko dzīvi, vēl būtu viens trūkums minams, kas ieperinājies jaunieša intellektuālajā pasaulē un viņa, ja tā varētu izteikties, darba technikā. Tagadējam jaunietim visai bieži trūkst skaidra darba plāna un skaidras rīcības metodes. Laba griba ir, tāpat ir interese, kas, kā jau redzējām, izpaužas spēcīgās izglītības alkās, bet nav droši pārbaudītas metodes, kā labāk un pamatīgāk darbu veikt. Jā, var pat izteikties, ka mūslaiku jau-

Kaŗa ministrs ar armijas komandieri apskata jaunbūvējamo aizsargu namu Madonā.

nietim trūkst darba pamatīguma. Bieži vien ir arī tā, ka zināmu darbu jauneklis uzsāk gan, bet nebeidz; iesāk vienu, pēc tam to pamet, lai sāktu kaut ko citu. Starp citu, tas vērojams studīju uzsākšanā un pamešanā augstskolās. Piem., Latvijas ūniversitātē ir vairāk kā puse no visiem studētājiem, kas studījas uzsākuši un pametuši, nenovezdami tās galā. Daudz arī tādu, kas savu studiju priekšmetu maina un pat — vairākas reizes. Bet nav mazums gadījumu, kur tie, kas studijas pabeidz, neieiet lietas dziļumā, aprobežodamies ar paviršību. Tāpat novērojams, ka viens, otrs savā darbā iet plašumā, bet nerokas dziļumā, ar ko arī izskaidrojams pamatīgu speciālistu trūkums. Tas viss liecina, ka ar interesi un darba gribu vien nepietiek, jāzina arī kā strādāt, lai iznāktu labāka darba kvalitāte. Tagadējais jaunietis nereti strādā daudz, bet nesistēmatiski, pie kam viņa darbs iznāk saraustīts, bez viengabalainības un it kā atgādina to nervōzitāti, kāda piemīt pašam darba darītājam.

Vērojot šīs negātīvās īpašības, dažkārt uzmācās bažas, vai tagadējais jaunietis būs tā izveidojies un sagatavots, lai droši nevien pārņemtu vecākās paaudzes mantojumu, bet arī būtu cienīgs tās darbu un uzdevumu turpinātājs. Vēl vairāk: vai mūslaiku jaunietis varēs izlabot tos trūkumus, kas sastopami pagātnē, un vai viņš būs labākas dzīves cēlājs un veidotājs? Lai nāktu ar atbildi, vispirms jāvaicā, kādēļ blakām labajām īpašībām mūslaiku jaunietī ir vesela rinda neapšaubāmu trūkumu? Izskaidrojums meklējams apstākļī, uz ko aizrādījām raksta sākumā, un proti, mūslaiku jaunietis ir sava laikmeta bērns. Viss labais un sliktais, kas iemiesojies mūslaiku jaunietī, konstatējams tagadējā dzīvē visā tās plašumā. Bet kāda ir šī dzīve? Kāds tagadējais laikmets? — Izņemot pēdējos gadus, kad dažās Eiropas valstīs, to starpā arī Latvijā, nākusi jauna polītiska iekārta, kas radījusi stipras cerības labākajai nākotnei, šis laikmets, sākot ar pasaules kaŗu un beidzot ar revolūcijām, cilvēku tikumisko spēku stiprināšanai un vairošanai nekādā ziņā nav bijis labvēlīgs. Bet arī tagad lietu gaitas visā pasaulē cilvēku sadzīves attiecībās neliecina neko labu. Visur ienaids, savstarpēja neuzticība, apslēpti draudi. Saimnieciskajās un polī-

bežojusies no otras, katra mēģina iztikt pati ar sevi, bet visas — sevišķi saimnieciskajā ziņā — stipri cieš. Tāpat, ja atskatāmies atpakaļ uz pasaules karu, revolūcijām un politisko partiju jucekli, tie nekādā ziņā nebija labvēlīgi apstākļi cilvēka tikumiskā rakstura augšanai. Vairāk bija satricinājumu un postījumu nekā celtnieciska darba. Lūk, kamdēļ jaunieši, kas šais apstākļos veidojās, vairāk izauga garīgā nevarībā, tikumisko spēku nedrošībā un rīcības nenoteiktībā. Jaunieši cilvēkus un dzīvi vairāk redzēja no iznīkstošās un posta puses. Arī pieaugušie ļaudis, paši ierauti lielo vēsturisko pārmaiņu vulkāniskajos apstākļos, kaut gan redzēja, kas slikts, tomēr zaudēja garīgos spēkus un, protams, arī jauniešiem nespēja līdzēt nei ar vārdiem, nei darbiem. Tā radās mūslaiku jaunietis, ko dažkārt mēdz apzīmēt par „kaŗa laika preci", un kas izturībā nevar sacensties ar „miera laika preci". Vainot garīgas izturības trūkumā jauniešus tomēr nav ne mazākā pamata, jo viņiem veidojoties un dzīvojot morāliskā ziņā tik smagos apstākļos, laikam gan nebija iespējams izveidoties citādiem. Jaunieti tādu, kāds viņš tagad mūsu priekšā, devis tagadējais laikmets, un ja gribam jaunieti izskaidrot, kādēļ viņš tāds un ne citāds, atrisinājuma atslēga meklējama laikmetā, kas viņu radījis un atnesis.

Bet te nu, beidzot, rodas jautājums: kas īsti rada laikmetu un kas piešķiŗ laikmetam viņa īpatnējo seju? Ikviens laikmets cilvēces dzīvē iztaisa vēstures posmu, un tā īpatnība, kas šķiŗ vienu laikmetu no otra, atkarīga no cilvēka, kas to radījis un veidojis. Vēsturē cilvēks stāv vēsturisko notikumu un visas dzīves centrā. Cilvēks darina vēsturi, kaču gan arī viņu ietekmē visa apkārtējā dzīve. Bet šai ziņā cilvēks atšķiras no cilvēka. Lielās vēsturiskās persanības vairāk ietekmē dzīvi, nekā dzīve viņus. Vidusmēra cilvēks, turpretim, ir vairāk dzīves ietekmē. Un te nu, ņemot vērā šo domu un vedot to sakarā ar pārrunājamo tematu, jāpasvītro, ka jauniešu garīgā celšanās vai krišana ļoti lielā mērā atkarīga no tam, cik viņiem laime un izdevība dzīvot un veidoties garīgā ziņā lielu cilvēku vadībā un tuvumā. Kur nav garīgi lielu un stipru vadoņu un audzinātāju, tur jaunatne maldās kā pa tumsu. Ja mūsu laikmets no vienas puses vēl atrodas dažu pagātnes rēgu ietekmē, it sevišķi politiskajā nozīmē, tad no otras puses jau stipri manāmas jaunas vēsmas, kas plūst no tautu vadoņiem. Tā ir jauna un pavisam svaiga cerība. Masu laikmets, kā liekas, beidzies, sākas individuālo personību posms. Jaunatnes atdzimšana gara spēkos un cēlos darbos notiks, jo viņu aicina, rāda ceļu un priekšzīmi valšku, un tautu vadoņi. Mūslaiku jauniešiem, kā redzējām, starp citu, ir tā labā īpašība, ka viņi interesējas par valsts un tautas lietām un seko vadoņiem. Tagadējie jaunieši ir modri, darbīgi un pilni centības pēc gara skaidrības. Aktīvitātes dažkārt nav trūcis arī agrāko laiku jaunatnei, bet bieži vien nav bijis valsts un tautas vadoņu, kas reizē būtu arī jauniešu vadoņi. Tagad — pēc ilgiem visādu nebūšanu un pārbaudījumu gadiem — apstākļi labojas un modina cerības. Mūslaiku jauniešu garīgie trūkumi nav uzlūkojami par ļaunām pazīmēm, bet ir drīzāk kā garīgs vājums, kas prasa stiprinājumu. Šis stiprinājums nāk un nāks no jauna laikmeta nesējiem — tautu vadoņiem un kultūras dižgariem. Zināms, var nākt dažādi traucējumi, ko grūti paredzēt. Tomēr droši var teikt vienu: ja jaunieši paļausies uz saviem vadoņiem, kas pašaizliedzīgi strādā visas tautas labā, viņi būs cienīgi vecās paaudzes mantinieki un cels labāku dzīvi, nekā tā bija nesenajā pagātnē.

Pulkvedis-ltn. K. Kārkliņš.

Domas par vadību

(Sk. „Aizsargs" Nr. 7./8.)

Virsnieks: Es negribu apvainot Vellingtonu, bet viņa izturēšanās man liekas vāja. Kāpēc Bonapartam jāuzbrūk? Kāpēc ne pašam Vellingtonam? Es to labi nesaprotu. Būt gatavam atteikties no plāna, ja apstākļi to padara neiespējamu, atzīt šķērsli par nepārvaramu pie uzduršanās tam, atzīt pagātni, pie laika apstāties, viss tas ir nepieciešami, brīnišķi, jāpiekrīt. Jo es tikpat mazā mērā esmu traks, kā jūs, par to jau jūs nešaubīsaties? Bet šinī mācībā slēpjas lielas briesmas, jo vājais var apstāties kāda kurmja rakuma priekšā un lielīties ar savu apdomību. Kaujā (kā visur citur) šķēršļu netrūks. Būs daudz nesakritību, neparedzētu pretestību, vietēju neveiksmju neizveicīgu izpildītāju. Vadonī vajaga būt vienmēr samērības sajūtai, lai mērotu katru lietu ar pienācīgu mērogu. Tannenbergas kaujas laikā Lūdendorfam pa tēlefonu piepēši paziņoja, ka otrais korpuss bēg. Tas nozīmētu visa manevra neveiksmi. Bet viņš, nemainot nevienu pavēli, neuztraucot apakšniekus, lika pārbaudīt ziņas pareizību. Tā izrādījās nepareiza. 1918. gadā neviens cits Foša vietā nebūtu pabeidzis kaŗu novembrī. Pagātnes gaismā civīlistiem vācu sakaušana šķiet acīmredzama lieta. Tā tas nebija no izpildītāju viedokļa. Cilvēki bija nomocīti, materiālā daļa nolietota. Astoņas dienas pirms pamiera es redzēju kādu artilerijas pulku tik nospiestā gara stāvoklī, ka, sākot ar pulka komandieri līdz beidzamajam liegabalniekam, neviens neticēja uzvarai. Tie teica: „Beigas ar mums; no diviem mums palicis viens lielgabals; nav munīcijas, nav transportu; kad kāds smagais auto iekrīt grāvī, to tur pamet cilvēku noguruma dēļ..." Daudz ģenerāļu neatlaidīgi lūdza atpūtu savām divīzijām, saviem pulkiem. Ja Fošs būtu klausījis tikai vienu desmito daļu no viņam teiktā, viņš būtu pārtraucis kauju, un kaŗš būtu vilcies vēl visu ziemu. Bet viņš satrakots. Paldievs Dievam! Kā kāds Anglijas karalis izteicās par Wolfe'u[1]): „Ja viņš ir traks, ceru, ka viņš sakodīs arī manus citus ģenerāļus. Tieši tas tiem ir vajadzīgs."

Izeres kaujā visi, izņemot Fošu, sprieda, ka stāvoklis ir bez cerībām. Tāds tas nebija, jo viņš vēl cerēja. Vadonim nevajaga ļaut sev nomākt garu stāvokli. Uzvara atkarājas no tā nervu izturības. Kaŗš nav matēmatiska formula, lai varētu teikt: pie negātīva iznākuma arī kauja ir zaudēta. Te ir liela daudzuma fizisko un morālo spēku cīņa, kuŗas summējums nepārtraukti mainās. Iespējamību apjoms ir elastīga virsma, kuŗu vadonis izplēš vai sakļauj attiecīgi ar savu pacietību vai vājību. „Vadoņa griba ir izejas punkts. Pārspīlētai paškritikai un analizei nevajaga samazināt šo ceļarādītāju uguni.

Kas īsts kaŗa darbībā, ir arī īsts miera darbībā. Kas ir izsaucis vissausmīgākos kaŗus? Vai uzņēmīgi, ener-

---

[1]) Angļu ģenerālis; sakāva Montkolmu Kanādā, karālis krita.

ģiski, stipri cilvēki? Nē, pavisam nē. Visbiežāki, tas ir kāds maigs, labsirdīgs ministrs, kuŗa pieļāvību kāds brutālāks kaimiņš novērtē tā, ka viss jau ir atļauts. Anglijai beidzamos simts gados bijuši divi ministri nacionālisti: Palmerstons un Disraelis. Vai viņi cēluši lielus kaŗus? Nē. Eiropa baidījās no Palmerstona, bet šis tur nekad nav cēlis jukas. Bet šis brīnišķais lords Aberdeen's kas tā mīlēja krievus, nonāca tik tālu, ka pieteica tiem nejēdzīgo Krimas kaŗu; un maigais un gudrais Sers Edvards Greys ar savu vilcināšanos dod iespēju uzliesmot 1914. g. karam. Vai jūs kādreiz esat novērojuši šoferus ielu krustojumos? Šoferis ar labu gribas spēku turās reiz uzņemtā virzienā un citi prātīgi vairās; šaubīšanās šeit simtreiz bīstamāka, kā uzņēmība.

Filozofs: Varbūt. Tomēr nevajadzētu iet tik tālu, lai lepnuma dēļ laustu sev kaklu, ja gadās šoferis ar līdzīgu gribas spēku. Jūsu teorija par miermīlīga cilvēka iespaidu uz kaŗa izcelšanos ir gan ļoti spīdoša, bet ne visai īsta. Laikam Napoleons un Bismarks ir bijuši maigi jūsmotāji? Pēc jūsu domām iebaidīšana veicās vienmēr; Sazonovs un Berchtolds pierādījuši pretējo. Veikls paukotājs pirms trieciena neapmierinājās ar teicienu: „Es gribu uzvarēt". Viņš rūpīgi izpēta pretinieka darbības veidu. Ja tas ir iespējams, viņi uzsāk cīņu. Ja viņš neko nezin par savu pretinieku, viņš to novēro sākumā ļoti prātīgi un, pirms cīņas uzsākšanas, mēģina to atšifrēt. Vai tad jūs nevēlētos redzēt pie karavīra vai valstvīra arī šādus drošības paņēmienu? Vai tad tam nebūtu nepieciešami zināt pretinieka rakstūru, parašas, doktrīnu? Nepārtraukti tam vajadzētu domāt: „Šādi veidots cilvēks, kā tas varētu rīkoties?" Šādas nepārtrauktas pārdomas par naidnieka smadzeņu darbību var novest pat pie to lēmumu paredzēšanas.

Šāda ienaidnieka domu pētīšanu varētu pat pieņemt tēlošanas veidu. Daži štāba virsnieki varētu būt nostādīti ienaidnieka lomā. Miera laikā ārlietu ministrijā vajadzētu vienu sekretāru, kura uzdevums būtu tēlot angli. Otrs būtu „vācietis"; trešais „italietis". Pirms diplomātisko notu iesniegšanas varētu to iespaidu izmēģināt pie šiem sekretāriem „ārzemniekiem".

Virsnieks: Karavīri jūsu vēlēšanos jau sen izpildījuši, dārgo skolotāj! Kad fon Hutier's pēc Rīgas krišanas pārnāca St. Quentin'as frontē, ģenerālis Pétēns lika rediģēt izklāstu par šī jaunā pretinieka cīņas paņēmieniem un to nosūtīt vienībām šinī frontē. 1918. gadā sabiedroto kaŗa padomē pastāvēja „vācu nodaļa", kas nezināja sabiedroto plānus, un kuŗiem vajadzēja domāt un spriest līdzīgi ienaidniekam. Šo nodaļu vadīja anglis, kas cēlies no vecās saksu aristokrātijas, jo cerēja,- ka viņa asinis tam liks runāt Ludendorfa garā. Man stāstīja, ka viņa plāni ne ar ko daudz neatšķīrās no īstiem vācu plāniem.

Filozofs: Še es varētu karavīriem ielikt labu atzīmi.

Virsnieks: Viss tas ir samērā jautājums. Kad es apskatu tuvāki ideāla šofera paņēmienus, es atrodu, ka tas vada ātri un taisni, bet es atrodu arī, ka viss tā ķermenis ir nepārtrauktā trauksmes stāvoklī, itkā savienots ar savu mašīnu, un gatavs kuŗu katru acumirkli bremzēt un izvairīties. Ciets un lokans vienā un tai pašā laikā, kā labs asmens. Liels raksturs ir, varbūt, pārdrošības un mērenības maisījums, brīnišķīgs pretēju īpašību līdzsvara stāvoklis. Te vajadzīga griba; vajadzīga arī mērenība. Grūti, protams, iedomāties šādu maisījumu, bet lielā kaŗavadonī tas atrodams. Uz šāda maisījuma pamata jau viņš tikai izveidojas par lielu karavīru; tā kā šāds maisījums reti sastopams, tad arī lielu vīru nav daudzums. Liotejs saka: „Ja jūs runājiet par mani, nesakiet nekad „vai", sakiet „un". Nesakiet „vai viņš ir stiprs vai vājš. Sakiet „viņš ir stipris un viņš ir vājš."

Ir daudz inteliģentu, uzņēmīgu, prātīgu cilvēku, bet maz ir pilnīgu cilvēku. Palasiet Tirenna dzīvi. Viņš vienā un tai pašā laikā ir vispārdrošākais un arī vismērenākais cilvēks. Viņa biogrāfs raksta, ka Tirenns sev pašam licies itkā svešnieks, tik bezpartejiski viņš dažreiz nostājies iepretim sava paša idejām...

Filozofs: Bezpartejisks iepretīm sava paša idejām... Brīnišķa formula.

Virsnieks: Napoleons, pārdrošais manevrētājs, pirms kaujas centās sev sagādāt visas priekšrocības, novērtēja ienaidnieka spēkus, kurus gan dažreiz samazināja, lai nebiedētu savus apakšniekus, bet par kuriem pats nekad nebija maldīgās domās, kā to darītu viduvējs cilvēks. Tikai, kad viņš jau bij licis visas savas prāta spējas karagājiena rūpīgā sagatavošanā, viņš vairs nešaubījās par sekmēm. Fošs, kura uzņēmību es jums nupat minēju, māca vispiesardzīgāko kara doktrīnu. Kādreiz tam palūdza nolasīt ārzemju virsniekiem stratēģijas lekciju. Viņa slēdziens bija apbrīnojami īss: „Kungi... papagailis... lielisks dzīvnieks." Tas ir, ka papagaila gājiens viņa acīs ir vadoņa raksturojums kaujā. Iekēries ar abām kājām zemākajā būra stienī, papagailis ar knābi meklē nākamo augstāko stieni. To atradis, tanī iekerās, un ar drošu kustību pārnes vienu kāju knābja augstumā. Bet ar otru kāju tas stingri vēl turās, kamēr jaunais stāvoklis nav pilnīgi nodrošināts. Tad pārceļ otru kāju un jau ar knābi meklē nākamo stieni... „Papagailis, lielisks dzīvnieks."

Filozofs: Lielisks dzīvnieks, patiešām, bet atvainojiet manu atklātību, manu karavīr! Šis neatlaidīgais un piesardzīgais putns, man šķiet, vairāk simbolizē kādu prātīgu zemnieku un komersantu, nekā militāru domu. Liekās, neaprobežotai un brutālai militārai varai nav paradums ļaut attīstīties tām īpašībām, kuŗas jūs nupat slavējāt man par lielu prieku, un kuŗas ir mērenība, piesardzīgi slēdieni, gara un prāta brīvība. Karavīrs nepieciešami būs, vai nu glaimotājs zemākās dienesta pakāpēs, vai tirāns augstākās dienesta pakāpēs. Ja jums un dažiem citiem, jūsu sevišķu tikumu dēļ, nevar piemērot šo vispārējo likumu, tad tas nevar mūs tomēr maldināt. Kāds mans draugs atstāstīja man šādu gadījumu par kādu satracinātu kapteini: „Viņi abi man liek izpildīt gluži pretējas pavēles, un abi viņi ir majori. Kuŗam tad nu klausīt? — Vajadzēja uzzināt, kuŗš no viņiem ir vecāks dienesta pakāpē, atbildēja mans draugs." Padomu atrada labu; tas bij atrisinājums. Paradums, būt uzklausītam bez vārda runas atkarībā no zvaigznīšu daudzuma un lieluma salīdzināšanas, var novest pie faktu neatzīšanas. Kserks lika nopērt jūŗu; ne viens vien stratēģis ir vēlējies negaisu sagūstītu nolikt pie savas neiecietības kājām. Un ja tas bij kāds cilvēcīgs fakts, lieli zaudējumi, kaŗa spēka nogurums, tad, jā gan, šiem faktiem bij jāpaliek novārtā.

Virsnieks: Nedomājiet, ka jūsu anekdote mani ir apmulsinājusi. Patiešām, vecākam ir taisnība. Lai ātri izlemtu, vajadzīga zināma kārtība. Šī ir vienkārša, tā tad brīnišķi laba, kā tas arī pie troņa mantošanas ir tīri dabīgi un prātīgi, ka vecākais dēls seko savam tēvam tronī. Es redzu arī tās briesmas, kuŗas jūs norādiet, tās ir pilnīgi reālas; bet tas tikai pie zemiem raksturiem, kā starp karavīriem, tā arī starp civīlistiem. Es tāpat, kā jūs ienīstu zvaigžņoto birokrātiju, nelaimes nesēju zelta apvīlētu veci, kuŗam nāve ir vienkārša skaitļu aile personālā sastāva nobirumā. Ja tādi cilvēki ir pastāvējuši, tad tie ir briesmoņi; tādi ir kā starp mums, tā starp jums. Bet salīdzināt tos ar lieliem kaŗavadoņiem būtu tas pats kā, ja jūs, pazīstot kādu rakstnieķeli bez talanta un bez rakstura, mēģinātu apgalvot, ka visi ievērojami romānisti ir nenovīdīgi, launi un pārāk jūtelīgi Zemas tieksmes miera laikā var uzplaukt, kā armijā, tā arī citur. Ja tādam nav laimes nokļūt kolonijās, tas pārvēršās par civīlistu, politikāni, glaimotāju un par ko tik jūs gribiet. Rakstura cilvēkam tas riebjās un viņi novēršās un gaida. Mūsu vissliktākie kaŗa sākuma ģenerāļi bij ģenerāļi - civilisti, izraudzīti no civīlistiem un no tiem arī iedīdīti. 1870. gadā Bazēns bij politikas uzspiests ģenerālis. Bet kaŗā atklājās raksturs. Glaimotāju, galma darbinieku, tad aizsūta drusku tālāk. Cilvēks, kas nāk pēc tam, nav ne līdējs, ne tirāns. Neilgi pirms kaŗa 1914. gadā pulkvedis Pétēns manēvros komandēja zilos un uzvarēja. Ģenerālis — vadītājs sapulcēja pēc tam virsniekus iztirzājumam un pieprasīja uzvarētam tā plānu izklāstu. Kad tas bij beidzis, ģenerālis saka: „Labi, mans draugs, tā lieta ir skaidra; jūs sakāva tapēc, ka jūs sākāt dienu ar iepriekš izstrādātu domu." Tad viņš ilgi runāja un mācīja, ka kaujas laukā jāierodas ar neaizņemtu prātu. Pēc tam viņš vērsās pret pulkvedi Pétēnu un smaidīdams teica: „Jūsu kārta Pétēn, kādi bij jūsu rīkojumi?" Pulkvedis Pétēns — saka: „Ģenerāļa kungs, man bij jau iepriekš izstrādāts plāns. . ."

Filozofs: Jūsu Pétēns man ļoti patīk.

Virsnieks: To es zināju, ka viņš jums patiks... Pamatā, mani dārgo skolotāj, jūs esat dzimis kaŗavīrs.

Filozofs. Es esmu francūzis, mans draugs un arī zemnieks. Maniem senčiem, tāpat kā jūsējiem, ir bijušas kaŗotāju asinis. Es mīlu soļot pie tauru un bungu skaņām; jūsu vadoņu iespai-

dīgais un bargais izskats sajūsmina manī portreju cienītāju. Tomēr es turos ar visu spēku, lai nepazaudētu savu gara brīvību; šie skaisti tērptie cilvēki ar zvaigznītēm, kas atvieto tiem pārliecināšanās vajadzību, man iedveš lielu nemieru. Es ienīstu kaŗu vairāk tāpēc, ka tas mani nodod viņu verdzībā, un mazāk tā briesmu dēļ. Man ir šāda aksioma: „Kas ar četrdesmit gadiem nav palicis par antimilitāristu nav nekad bijis kaŗavīrs."

Virsnieks: Atļaujat man būt atklātam, civīlista kungs, skolotāja kungs: jums ir nepareizs priekšstats par kaŗavīra pienākumiem. Pasīva paklausība nav viena cilvēka pazemošanās otra priekšā. Tā ir zināma individa brīvprātīga padošanās zināmam pienākumam. Kad es nostājos mierā savā pulka komandieŗa priekšā (un varu apgalvot, ar vislielāko prieku), tad es sasitu papēžus ne vienkārši cilveka priekšā. To es daru autoritātes, principa priekšā, ko es atzīstu derīgu un cienījamu, un bez kā cilvēku sabiedrības, jūsu dārgās brīvības devējas, nevarētu nekad pastāvēt.

Kad es nestāvu pulka komandieŗa priekšā, kā pavēļu saņēmējs, tad es arī drīkstu savas domas izteikt. Un to es daru pat ar lielu aizrautību; viņš to pacieš, pat pamudina, un arī tāpēc ir labs pulka komandieris. Pretējību summējums. Neapstrīdams darbībā bezpartejisks sagatavošanā. Tas ir nepieciešami. Neviens vadonis nevarētu veikt viens to šausmīgo darbu, kas vajadzīgs kādas armijas vadībā. Viņa vērtību izceļ apakšnieki. Viņam vajaga prast tos atklāt, ierosināt un uzklausīt.

Vai jūs esat lasījuši Pesquidoxā, [1]) kā vecs mežakuilis vecumā izrauga jaunu kuilēnu, to savā paslēptuvē apmāca visos meža noslēpumos? Pēc tam visos sirojumos vienmēr redzamas divas līdztekus pēdas, vienas smagākas, otras vieglākas. Tā arī vecāks vadonis jūt radniecīgas asinis un tās saista sev klāt.

Kad Galliéni, jau kā vecs koloniju iemītnieks, ierauga pirmo reizi Indo - Ķīnā atbraukušo Liotēju, jaunu jātnieku diviziona komandieri, viņš šinī gandrīz par daudz elegantā jātniekā jūt valdonīgu, karstu garu.

Ar drūmu rūpību, itkā ar ilkņu un zobu palīdzību, jaunajam māca tūlīt mežonīgās cilts noteikumus, džungļu likumus un īstenības sajūtu.

Žofram svārku kabatā vienmēr bija kāda nodriskāta grāmatiņa. Tur varētu atrast gaŗas nepazīstamu vārdu rindas, nezināmu pulkvežu un neredzētu kapteiņu vārdus, kuŗi tomēr jau izraudzīti zvaigžņoto barā.

Napoleonam, Liotējam, Galliéni, Pétēnam klausīja ne baiļu dēļ. Napoleons nebij stingrs; gandrīz nepietiekoši stingrs. Pēc Auerštates cits viņa vietā būtu novērsies no Bernadota. Mēs tikko runājām par Tirennu. Viņa armija bij ideālas republikas paraugs. Neviens neizjuta ne vadības, ne paklausības spaidus. „Katrs zināja savu pienākumu un to pildīja, lai izpatiktu ģenerālim, un arī slavas dēļ, kas skāra, kā pašu vadoni, tā vienkāršu ierindnieku." Tā tas ir arī Marokā, kur burtiski izpilda visu, jo mīl savu maršalu. Kad sagaida viņa apmeklējumu ostas, vai kāda ceļa izbūves darbos, tos steidz pabeigt, lai tam sagādātu prieku. Virsnieks kādā nomaļus postenī Atlasa kalnos domā par savu patronu un jūt lielāku enerģijas pieplūdumu. Pie īsta vadoņa jūs vienmēr atradīsiet uzticamu un darba spējīgu speciālistu grupu, kuŗai viņš ļauj pilnīgu brīvību, zinot, ka tā visos apstākļos darīs visu cilvēcīgi iespējamo. Tādi bija Davu un Bertje Napoleonam, katrs savā nozarē. Murats savā šaurā „cirtēja" speciālitātē man atgādina tos mazos nepieciešamos speciālistus, kas vajadzīgi ievērojamam ķirurgam, lai iedarbinātu rādija un etera aparātus. Ir cilvēka — vadoņa tips, kā attīstībai vajaga daudz vietas saulītē; ir pakļautā tips, kas zied tikai apēnojumā. Arī jauks un derīgs, bet nevar līdzināties pirmajam, kā mazā vijolīte nevar līdzināties liepai.

Šie divu sugu cilvēki viens otru papildina; katram trūkst dažu īpašību, kuŗas atkal otram ir. Liotējs nepārzin sīkumus. Kad ministrs manevros tam jautā, cik viņam esot šāviņu katros municijas ratos, tas atbild: „To gan es nezinu; to zin mani artileristi." Un ja tam saka: „kas tad jūs pats tāds esiet?" — atbilde skan: „Es? es esmu vispārīgo ideju techniķis." Un tā tam vajaga būt. Šaurāks speciālists bez sava vadoņa nav neko vērts. Kad Napoleons vadīja savas armijas, viņa ģenerāli likās lieli savu vienību vadītāji. Kad viņa nebij klāt, tie strīdējās un likās sevi sakaut. Valsts padomē katrā dienesta nozarē bij vīri, kas sava dienesta jautājumus pārzināja daudz labāki par Napoleonu; bet līdz ko viņš bij projām, apspriedes un strīdi vilkās bezgalībā. Ludviķis XIV. bij ierosinātājs un lielu vīru atklājējs. Sv. Sīmans [1]) apraksta, kā viņš Rochefort'ā[2]) atradis mazo fregatas kapteini Ranaud'u Malebrauch'a [3])) karstu piekritēju, un kā viņš, sajūsmināts par to, tūliņ rada priekš viņa skolu, kura visiem karalistes jūŗniekiem jāapmeklē. Kas būtu šis Renaud bez karaļa gādības?

Man ir biedrs, kas pirms diviem gadiem pārgājis no armijas uz rūpniecību, un kas man ziņo savus iespaidus. Viņš arī ir novērojis, ka visnepieciešamākais kādā darbā nav tas šaurais speciālists izpildītājs kā tāds, bet darba organizētājs, kā vērtība ir raksturā, spriešanas spējās un bezpartejiskumā. Jūs jau sapratīsiet, ka es nebūšu tik naivs un neteikšu, ka tikai kaŗavīram vajaga šādu vērtīgu pretēju tikumu summējumu. Es labāki pazīstu kaŗavīru, bet man šķiet, ka arī valsts vīram, ievērojamam ķirurgam un rūpniekam vajadzīgs šāds līdzsvars, un ja tie patiešām ir lieli vīri, tad tāds tiem arī ir. Pilnību sagatavošanā, uzņēmību darbībā, paklausanos īstenībai un bezpartejiskumu pret paša domām sastopam, bez šaubām, dažādās pakāpēs arī pie Lavuā [1]), Linkolna, Vanderbilta... Man ir dažas piezīmes, kuŗas es jums gribētu parādīt. Kā jauns gleznotājs, vēl nemākulis, kopē lielu meistaru gleznas, tā es piezīmēju, pie gadījuma — sarunā, lasot lielu darbinieku ievērojamus izteicienus.

Vai tas jums nepatiktu?

Filozofs: Bet kāpēc? Ja Plutarka ģimetnes iznāk lielākas, nekā dabā, jo labāki! Sākot ar iedomām, mēs beidzot radam varoņus. Vai starp jūsu darbības klasiķiem atrodama arī Tolstoja Sevastopole? Vai jūs atminaties apraksti par Kaluginu, kas granātu un ložu krusā, iedams uzbrukumā pret ceturto bastionu, izjūt bailes? Piepēši tam nāk prātā nostāsts par Napoleona adjutantu, kuŗam ķeizars jautājis: „Vai jūs esat ievainots?" un tas atbildējis: „Atvainojiet, Majestāte, es esmu jau miris." Tolstojs saka, ka Kaluginam tas ļoti paticis un ka tas pat iedomājies sevi šī adjutanta lomā. Tas uzšāva zirgam un devās uz priekšu ar vēl brašaku kazāka izskatu. Nostāsts par adjutantu, bez šaubām, izdomāts, bet Kalugins bij sevi pārvarējis.

Virsnieks: Ar vēl brašāku izskatu... Tas ir skaisti... Man nāk prātā aina no kaŗalaikiem. Es braucu kā pasažieris ar kuģi „Gallis". Virsnieku pulciņā runāja par iespējamo mīnu uzbrukumu. Kāds kuģa leitnants, B. kungs, ļoti attīstīts un arī diezgan uzpūtīgs, stāstīja, ka kuģa „Buveta" komanda nogājusi dibenā dziesmas dziedot. Nākošā naktī briesmīgs trieciens mani uzmodināja. Cauri pieplūdušām ejām, pa tumšām kāpnēm es beidzot nonācu uz tiltiņa, kur atradās komandieris ar savu štābu. Kuģis svērās uz sāniem. Kāds priekšējā tornīša lielgabals šāva, domājams goda pēc, jo neko nevarēja redzēt. B. kungs zīda pidžamā un lakotās nakts kurpītēs uzpūtīgā balsī paskaidroja, kā vajaga iet dibenā. Es, sauszemes žurka, tikai gaidīju un klausījos.

„Brīnišķīgi, bet, man liekas, tas nav pa īstam," teicu sev. „Šis B.... izliekas; un arī šis komandieris, kas negrib atstāt kuģi, to dara tikai tāpēc, lai līdz beigām paliktu komandieŗa ādā." Pēc izglābšanās, uz cita mīnu kuģa, man atkal šī doma ienāca galvā. Tagad es domāju: „Labi. Loma? Bet ja šāda personības tēlošana turpinājās līdz nāves momentam, tā saplūst ar pašu cilvēku..." kā jūs domājiet?

Filozofs: Pareizi gan.

Sakiet, kas jums stāv priekšā rītdien? Es beidzu lekcijas pulksten desmitos. Pēc piecām minutēm, ja es jūs sastaptu pie Luksenburgas dārza ieejas (no Sv. Miķeļa bulvāŗa puses), mēs varētu turpināt mūsu pārrunas. Jūs atnestu savas piezīmes.

Virsnieks: Bet... tur ir arī daži raksturvilcieni par jums.

Filozos: Ko? Vienkāršs ierindnieks zvaigžņotu personu pulciņā?

Virsnieks: Tur atrodami prāta vīri. Uz redzēšanos!

---

[1]) Franču rakstniecībā.

[1]) Franču rakstniecībā.

[2]) Osta Francijas piekrastē, no kuŗas arī Napoleons izbrauca trimdā.

[3]) Nevērojams metafiziķis, gadījuma cēloņu teorijas aizstāvis, vis no Dieva žēlastības.

[1]) Ludviķa XIV. kaŗa ministrs.

Pīkv. J. E. Ozols.

Kā izturēties lidotāju uzbrukumā: uz ielas, ceļa, laukumos u. t. t.

Nepareizi. 5. TABULA. Pareizi.

Uzbrukuma laikā: — uzliesmojošo degbumbu nekavējoties apslāpēt, lai uguns nepaspēj izplatīties, jo tad būs daudz grūtāki to apslāpēt.

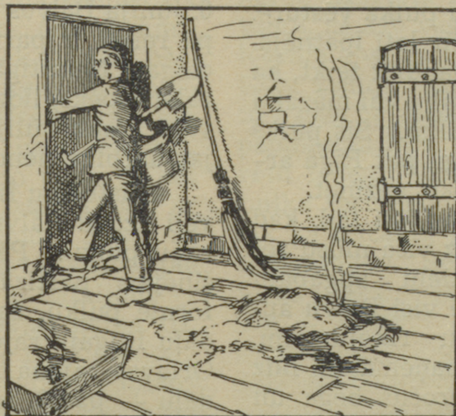

Ļaut ugunij izplatīties telpā.

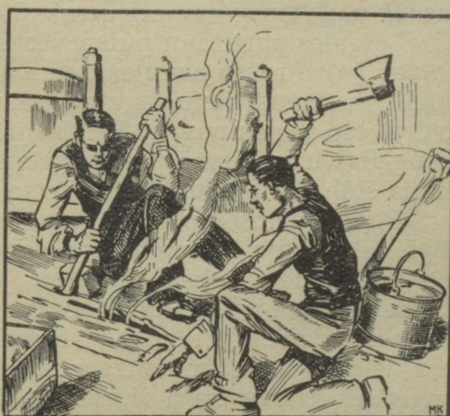

Iepriekš rūpēties par uguns apslāpēšanu.

Pēc apslāpēšanas degbumbas uzliesmošanas apkārtnē uzlauzt grīdu un pārbaudīt, vai arī tur nav iekļuvušas dzirkstis, kas varētu uzliesmot; arī pēc apslāpēšanas degšanas vieta ilgāku laiku jāuzmana.

Apslāpēt uguni tikai virs grīdas.

Pārbaudīt vai uguns nav arī tālāk izplatījusies.

Augšējos stāvos jāatstāj 2—3 novērotāji, kas uzliesmojošo degbumbu nekavējoši apslāpētu.

Visiem novietoties pagrabos —slēptuvēs.

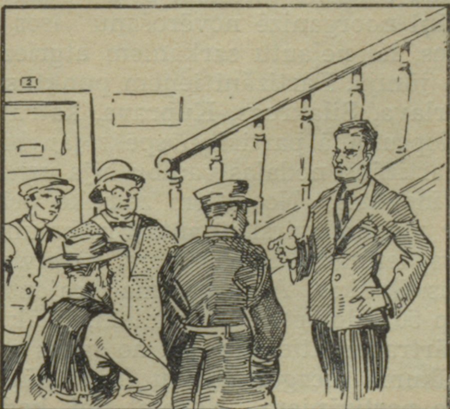

Augšējos stāvos jāatstāj novērotāji.

Uzbrukuma laikā ziņojumi par uguns grēkiem ienāks no visām pusēm un ugunsdzēsējiem grūti būs visur paspēt, kamdēļ jau priekšlaikus jādomā par pašaizsardzību, nodibinot māju pasīvās aizsardzības komandas.

Gaidīt palīdzību tikai no citiem.

Vairāk rūpēties par pašaizsardzību.

Pulkvedis Krīpens.

Latgales partizāņu pulks cīņu gaitās

Latgales partizāņu pulks pieder pie tiem nedaudziem mūsu armijas brīvības cīņu laika sastāva pulkiem, kuŗš pašreiz miera laikā armijas rindās nav uzejams. Kaŗam izbeidzoties viņš ir ticis izformēts kā atsevišķa daļa, vienīgi lai nezustu armijā pilnīgi ziņas un atmiņas par šo pulku, 9. Rēzeknes kājnieku pulka viens bataljons saņēma nosaukumu — Partizāņu bataljons. Šī apstākļa dēļ šis pulks ir arī vismazāk pazīstams, nav arī uzrakstīta šī pulka vēsture.

Latgales partizāņu pulka vēsture ir ļoti īpatnēja. Ja par katru mūsu armijas daļu var gandrīz teikt, ka viņa ir saņēmusi zināmas vienības, vēlāku vai mazāku kadru, tad tā tas nav ar Partizāņu pulku. Šis pulks izaug Balvu apkārtnē pilnīgi patstāvīgi, pat Rīgā armijas štābam ilgāku laiku par to neko nezinot.

Pulka pirmsākums ir meklējams jau tad, kad Rīgā vēl valdīja lielinieki, kad gandrīz visa mūsu zeme bija pēdējo rokās, atskaitot nelielu apgabalu Kurzemē pie Liepājas aiz Ventas. Ne visi Balvu apkārtnes iedzīvotāji klausīja lielinieku rīkojumiem, kad tie sāka izvest mobilizācijas, bet paņemdami līdz savus no krievu kaŗa līdzatvestos ieročus bēga un slapstījās pa plašajiem Balvu apkārtnes purviem un mežiem un drīzumā sāka organizēties pulciņos, ar slepenu nodomu pie gadījuma uzstāties arī aktīvi. Šāda organizēšanās Balvu apkārtnē sākās jau kopš 1919. gada marta mēneša.

22. maijā krīt Rīga. Sarkanie ir galīgi sakauti, lielākā daļa izklīst un sāk meklēt rokā savu tēva sētu, mazākā daļa plūst uz austrumiem. Sākot ar 27. maiju atejošo lielinieku kolonas ir jau redzamas Balvos. Partizāņiem kļūst skaidrs, kas ir noticis pie Rīgas, — sarkanie ir sakauti. Tas piedod drosmi. Nav ko kavēties, jo kas var zināt, ka tie nesāk no jauna organizēt fronti Balvu apkārtnē. Pirmā partizāņu uzstāšanās notiek 29. maija dienā uz lielceļa Balvi—Viļaka, mežā starp Silakrogu un Stampakiem, apšaudot atejošās sarkano pulku kolonnas, nošaujot pat sarkano pulka komisāru. Iesāktā kaujas darbība tiek turpināta arī nākošās dienās ar labām sekmēm. Kad sarkano atiešana bija noslēgusies, Balvu partizāņi noorganizē novērošanu visos svarīgākos virzienos, lai neļautu sarkaniem atgriezties. Tas notiek 3. jūnijā. Partizāņi ieņem punktus: Rugāji, Sudrabe, Orlava, Silakrogs, Kuprava, katru ar 10—30 vīriem. Kopsummā partizāņu spēks jau bija ap 100 cilvēku. Partizāņu nodaļas vadību bija uzņēmies virsleitnants Vīndedzis. No citiem zemāko priekšnieku vārdiem ir minami: virsleitnants Birnbaums, leitnants K. Lācis, leitnants Burmeisters, kareivis Strods un kareivis Griška. Apsargājamais rajons bija ļoti plašs — ap 50 kilometru. Lielinieki, tālāk nevajāti, drīzumā pārtrauca atiešanu, arī no savas puses noorganizējot sākumā diezgan šķidru fronti tālāk uz austrumiem no partizāņiem. Nepaiet ilgi, kad abas frontes jau saskaŗas. Tā 9. jūnijā sarkano jātnieki un kājnieki, apmēram 40 vīru, uzbrūk Silakrogam, bet panākumus neguva. Tanī pat dienā partizāņi no Sudrabes rajona uzbrūk Tilžai un padzen no turienes sarkanos. Sākot ar šo dienu turpmāk jau gandrīz vai katru dienu notiek sadursmes. Aktīvitāte sākumā ir vairāk sarkano pusē. Gar Jaunlatgales—Gulbenes dzelzceļu sāk darboties arī sarkano bruņotais vilciens. Tomēr panākumi nekādi sarkano pusē neiezīmējās. No 6. jūnija Balvos atrodas viena igauņu rota, kuŗa reizu pa reizei ir partizāņiem vajadzības gadījumā izpalīdzīga. Nemitīgā kaujas darbībā aug partizāņu morālais spēks, līdz kamēr arī viņi paši paliek vēl aktīvāki. Līdz jūlija mēneša vidum tomēr lielāka kaujas darbība nenotiek.

Austrumu frontes pavēlnieks ar savu 5. jūlija pavēli uzdod Balvu partizāņiem formēt Latgales Partizāņu pulku. Par pulka komandieri nozīmētais līdzšinējais partizāņu vadonis virsleitnants Vīndedzis formē pulku, sastāvošu no 4 rotām. Partizāņu nodaļu Rugāju rajonā pārdēvē par 1. rotu. Sudrabes—Orlavas rajona nodaļu — par 2. rotu, Silakroga nodaļu — par 3. rotu, Kupravas nodaļu — par 4. rotu. Pulka sastāvam pamazām pieaugot, galvenā kārtā brīvprātīgo ceļā, tiek formētas turpmāk klāt jaunas rotas. Tā 4. augustā no 1. rotas tiek atdalīts viens vads un saformēta 5. rota. 9. augustā pulkam pievieno Liepnas partizāņu nodaļu, nosaucot to par 6. rotu. Līdz ar to pulka fronte pieauga vēl par 20 kilometriem. Sākot ar jūlija mēneša otro pusi kaujas darbība top jau daudz intensīvāka. Partizāņi paliek arvien aktīvāki. Nav vairs reti gadījumi, kad starp trofejām ir redzami arī ložmetēji.

4. oktobrī par pulka komandieri ieceļ pulkvedileitnantu Skujiņu. Uz to laiku pulkā skaitījās jau ap 2500 kaŗavīru. Pulks tiek sadalīts 3 bataljonos, no esošām 6 rotām saformētas 8 rotas. Bataljonu komandēšana tiek uzticēta: I. bataljona — līdzšinējam partizāņu vadonim virsleitnantam Vīndedzim, II. bataljona — kalpakietim kapteinim Bečam, III. bataljona — kalpakietim kapteinim Mežulim. Pulka adjutanta amatā nāk kalpakietis virsleitnants Krīpens. — Ja līdz šim visai kaujas darbībai bija vairāk izlūkošanas raksturs, tad sākot ar oktobŗa mēnesi partizāņi sāka izvest arī uzbrukumus. Tā 7. oktobrī pulka centrs padodas kilometrus sešus uz priekšu, izvirzoties līdz Stampakiem. Lieli panākumi ir 23. oktobŗa dienā, kad I. btl. Tilžas virzienā, padodas vairākus kilometrus uz priekšu, saņemot 56 gūstekņus, bet 24. oktobrī, pārraujot lielinieku fronti, partizāņu 2. rota leitnanta Burmeistera vadībā ielaužas pat Baltinavā, saņemot 2 ložmetējus, 27 gūstekņus un citas trofejas. Sava pārdrošā komandieŗa vadībā 2. rota nākošās dienās atzīmē vēl lielākus panākumus, nokļūstot pat līdz Jaunlatgales—Rēzeknes dzelzceļam. 29. oktobrī partizāņu II. bataljons ieņēma Viļaku, bet I. bataljons — Tilžu. Visus šos punktus pulkam noturēt gan ne-

izdodas, tomēr fronte ir ievērojami pavirzījusies uz priekšu un atrodas uz līnijas Tilža, Stampaki, Kuprava, Liepna. Laikā no 24. oktobŗa līdz 3. novembrim pulks kā trofejas bija saņēmis 16 ložmetējus, 485 gūstekņus u. c. Sākot ar 3. novembri sākās mūsu uzbrukums pret Bermontu, kāpēc austrumu frontē mēs esam spiesti palikt pasīvi. Tāpēc arī partizāņi vairs uzbrukumus turpmāk neizved, ierobežojoties vienīgi ar sarkano uzbrukumu atsišanu. Vispār novembŗa un decembŗa mēnešos plašāka kaujas darbība nenotiek, vairāk tikai abpusēja izlūkošana. Toties turpinājās neatlaidīgi pulka tālākā izveidošana. Tiek formētas jaunas rotas, tā kā pulkā beidzot ir 14 kājnieku rotas, kuŗas sadalītas 4 bataljonos. Pulka IV. bataljonu komandē kapteinis Birnbaums. Pulka sastāvs — ap 3500 cilvēku.

Janvāŗa mēnesī varēja sākties Latgales atbrīvošana. Saprotams, partizāņu pulks nebija spējīgs tik plašā frontē uzbrukt, kādu tas ieņēma (ap 70 km). Tāpēc pirms uzbrukuma sākuma notiek lielāka pārgrupēšanās. Latgales divīzijas 8. Daugavpils un 7. Siguldas kājnieku pulki nomaina partizāņu vienības sākot ar Balvu—Viļaka lielceļu tālāk uz ziemeļiem. Caur to pulka iecirknis sašaurinājas no apm. 70 km uz apm. 30 km. Pulks tiek bez tam pastiprināts ar I. Liepājas kājnieku pulka III. bataljonu. Sākot ar 5. janvāri pulks izved vajadzīgo pārgrupēšanos, pie kam savus bataljonus nostāda sekoši: I. bataljons — Tilžas rajonā, no tā pa kreisi — Liepājas pulka III. bataljons, Orlavas rajonā — III. un IV. bataljoni, Stampaki rajonā — II. bataljons. Bataljoni saņēma sekošus uzdevumus: I. bataljons — uzbrukt Kārsavas virzienā, III. un IV. bataljoni — uzbrukt Punduri st. virzienā, II. bataljons — uzbrukt Viļaka, Jaunlatgale virzienā. No artilerijas vienībām pulka rīcībā bija 1 baterija ar 4 lielgabaliem. Pulka kaujas spēks — ap 2500 durkļu pie 35 ložmetējiem, 5 patšautenēm un 4 lielgabaliem. Šiem spēkiem pretim stāvēja 1. Petrogradas strādnieku pulks — 300 durkļu, 15. armijas atsevišķu uzdevumu pulks — 500 durkļu un daļa 2. Petrogradas strādnieku pulka — 450 durkļu. Tieši pret partizāņu pulka fronti pretinieka spēka daudzums vērtējams uz apm. 1000 durkļiem pie 12 lielgabaliem un 20 ložmetējiem. Spēku samērs garantēja sekmes, vismaz sākumā, kamēr pretiniekam nav pienākuši palīgspēki, bet tādu pienākšanu varēja sevišķi ātri gaidīt tieši pret partizāņu fronti, jo vēl pirms uzbrukuma sākuma Igaunija 3. janvārī bija noslēgusi ar Padomju Krieviju pamieru, kāpēc tieši blakus mūsu Latgales frontes kreisajam spārnam sarkaniem kļuva brīvi spēki. Partizāņu kaimiņi bija labais — I. Liepājas kājnieku pulks, kuŗam vairāk piekrita pasīvs uzdevums — nodrošināt partizāņu labo flanku un uzturēt ar tiem kaujas sakarus, bet kreisais — 8. Daugavpils kājnieku pulks, kurš uzbruka Viļaku—Jaunlatgales virzienā, kopdarbojoties ar partizāņu II. bataljonu. Partizāņu operātīvā vadība atradās tagadējā armijas komandieŗa un toreizējā Latgales divīzijas komandieŗa ģenerāļa Berķa rokās. Vajadzīgā pārgrupēšanās ir izvesta un pulks var sākt uzbrukumu 9. janvārī.

Uzbrukums sākās plkst. 6,00. Apstākļi priekš uzbrukuma bija smagi. Dziļš sniegs klāja laukus, kas pie vāji attīstītā ceļu tīkla stipri apgrūtināja uzbrucēju un atviegloja aizstāvētāja darbību. Ievērojamas sekmes jau tūliņ gūst partizāņu I. bataljons. Pārraujot fronti, bataljons strauji metas pretinieku vajāt sasniedzot Rusalkovas - Salnavas rajonu, pavirzoties ap 20 klm. uz priekšu. Caur šādu straujumu bataljons bija pilnīgi pārsteidzis un izklīdinājis pretinieka 1. Petrogradas strādnieku pulku. Pārējā pulka frontē šinī dienā lielas sekmes neiezīmējās. Pulka centrs — III. un IV. bataljoni uzdūrās uz labi ieņemtām pozicijām uz Šķilbēnu augstumiem un pretinieka 15. armijas Atsevišķu uzdevumu pulka, kurš uzbrukumu atsita. Vienīgi pulka pašā kreisā spārnā pulka I. bataljons, cīnoties blakus 8. Daugavpils kājnieku pulka rotām, sasniedza rajonu uz dienvidiem no Viļakas. Nākošā dienā, 10. janvārī, uzbrukums tiek turpināts un nes pretiniekam jaunus, negaidītus pārsteigumus. Turpinot padziļināt radīto frontes pārrāvumu, partizaņu pulka I. bataljons ielaužas Kārsavas stacijā, pārķeŗot dzelzceļa līniju un iegūstot bagātu kaŗa laupījumu, kā 110 vagonus, 4 lokomotīves, 1 cisternu, 4 telegrafa aparātus u. c. Pulka jātnieku nodaļa leitnanta Lāča vadībā pat iebrūk Kārsavas miestā, kur noturēties gan neizdodas. Pārējā pulka frontē vēl lielāku panākumu nav, jo pulks izveda manevrēšanu, lai varētu ieņemt Šķilbēnu augstieni. Neskatoties uz to, pulka sasniegumi pirmo divu kauju dienās bija vairāk kā teicami, pateicoties I. bataljona spīdošiem sasniegumiem. Šo sasniegumu tālu ejošo nozīmi priekš visas Latgales atbrīvošanas operācijas novērtēsim vēlāk. — Beidzot, 11. janvārī, pateicoties II. bataljona izveicīgam manevrim pret 15. armijas Atsevišķu uzdevumu pulka labo flanku un enerģiskam III. un IV. bataljonu frontālam uzbrukumam, izdodas salauzt šo pulku, ieņemot Baltinavu un Šķilbēnu augstieni. Sarkano labākā daļa ir spiesta nekārtībā atiet pie stipri apdraudētiem flankiem, ciešot prāvus zaudējumus. Neveiksmi cieš arī sarkano pretuzbrukums. I. bataljons ieņem Kārsavas miestu. Ar šīs dienas panākumiem partizāņi varēja būt lepni. Lai gan nevarēja lielīties ar saņemtām daudzām trofejām, toties 3 dienu nemitīgās kaujās bija ieņemta stipri nocietinātā un labi no pretinieka ieņemtā Šķilbēnu augstiene un sakauta sarkano labākā daļa. Līdz ar to 3 dienu kaujās partizāņi bija viscauri savu pretinieku pieveikuši, izsizdami to no savām pozicijām.

Sakauto pretinieku daļu vietā drīz vien ir manāmas jaunas daļas, kuŗas izved pretuzbrukumus. Šie pretuzbrukumi tiek galvenām kārtām vērsti pret Kārsavu un pret Viļaku rajonu. 12. un 13. janvāŗa dienas paiet šos uzbrukumus atsitot.

Kaŗa ministrs sarunājas ar robežsargiem.

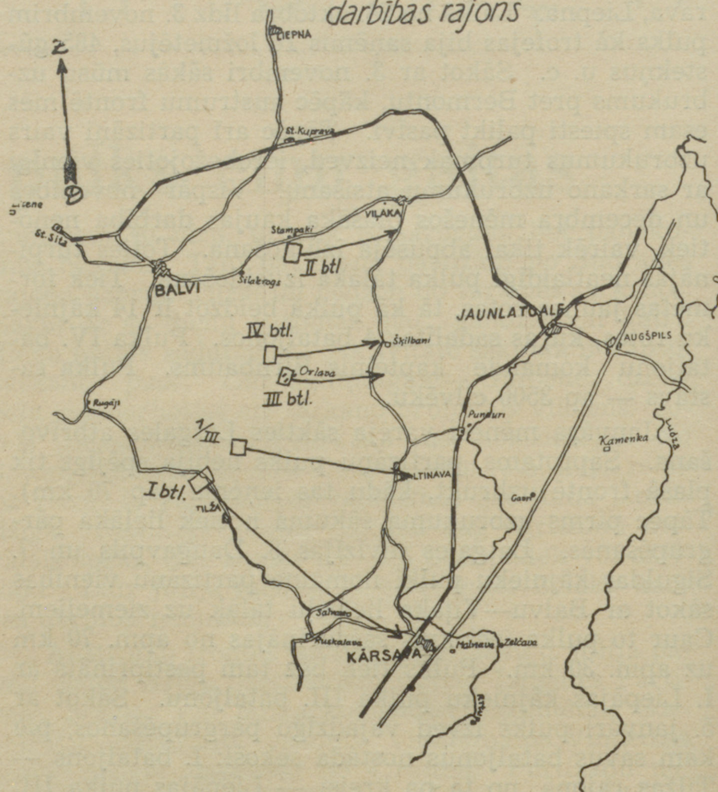
14. janvāŗa diena ir atkal bagāta jauniem ievērojamiem sasniegumiem, jo II. bataljons ieņem Jaunlatgales dzelzceļa mezglu. 15. janvārī I. bataljona 1. rota virsleitnanta Lepšes vadībā ieņem stipri apcietināto Malnavas muižu, izvirzīdamās stipri priekšā pārējai frontei. Pēc šiem panākumiem no jauna ilgāku laiku pulkam ir jānodarbojas ar pretinieka sitienu atvairīšanu. Sevišķi lielas pūles tas pieliek Kārsavas atgūšanai. 20. janvārī šim punktam uzbrūk vienības no 4 pulkiem. Partizāņu I. bataljona stāvoklis kļūst ļoti bīstams. Pretinieks ir atņēmis Malnavu un draud bataljonam ar ielenkšanu. Cits bataljona komandieris šādu „sutu" neizturētu un atietu, bet ne uz tādu vīru bija uzdūrušies sarkanie. Virsleitnanta Vīndedža vadītais bataljons pārdzīvo daudzus baigus brīžus, līdz kamēr ar bataljona 3. rotas triecienu pretinieka apejošo daļu flankā stāvoklis tiek glābts, bet pret vakaru arī pilnīgi atjaunots. I. bataljons šinī kaujā pierādīja, ka viņš prot ne tikai uzbrukt un iekaŗot, bet arī aizstāvēties un pie tam pret stiprāku pretinieku.

Sākot ar 22. janvāri partizāņi virzās no jauna uz priekšu, sasniedzot 26. janvārī Zelčeva, Gauri, Kamenka, Jaunlatgale līniju.

27. janvārī iestājas liels sals, kas neļauj uzbrukumu turpināt. Tā tas velkas līdz 31. janvāŗa dienai. Uzbrukumu turpinot 2. un 3. februāŗa dienās, pulks ieņem 2. februārī Augšpili, bet uz 3. februāri ir sasniedzis armijas virspavēlnieka noteikto līniju — Ludzas upi. Līdz ar to pulks savu uzdevumu bija veicis.

Turpmākā darbībā līdz miera noslēgšanai ir atzīmējama galvenām kārtām izlūku darbība. Tomēr notiek arī daži uzbrukumi no pretinieka puses. Arī partizāņi noorganizē vienu plašāku uzbrukumu uz 12. maiju, nolūkā pārvest mājās pretinieka bateriju. Šinī pasākumā ņēma dalību pulka lielākā puse. Uzbrukumu pabalstīja bruņotais vilciens un 3 bruņu mašīnas. Uzbrukuma galvenais virziens — gar Augšpils-Ostrovas šoseju. Uzbrukums izdodas un pulks saņem divus 3" lielgabalus, 20 zirgus, 300 šāviņu, 2 ložmetējus, daudz šauteņu, patronu un citu trofeju. Pulka zaudējumi samērā niecīgi — 1 kritis un 3 ievainoti.— Kas attiecas uz izlūkošanas darbību, tad tāda tiek izvesta no partizāņu puses diezgan bieži. Partizāņu izlūku pārgalvīgums, nemitīgie pārsteigumi dara pretiniekam lielas galvas sāpes, ka tas arvienu vairāk un vairāk paplašina savu neutrālo joslu, lai justos lielākā drošībā. Pateicoties plašai neutrālai joslai, kuŗa vietām pieauga pat līdz 20 klm., tanī nodibinājās zaļo pulciņi. KaŗA darbība pārtraucās pēc miera noslēgšanas 11. augustā, plkst. 24.

Arī pēc miera noslēgšanas partizāņu pulks vēl ilgāku laiku uzturas uz robežas. Nomainot oktobŗa mēnesī un novembŗa mēneša sākumā 7. Siguldas, 8. Daugavpils, 9. Rēzēknes un 4. Valmieras kājnieku pulku vienības, partizāņu pulks sākot ar 4. novembri apsargā mūsu austrumu robežu sākot ar Piteļu ezeru līdz Igaunijas robežai, kas sastāda ap 140 klm. Pulks nostāv uz robežas līdz 1921. g. pavasarim, kad tiek nomainīts no robežsargiem un pāriet uz Kārsavu, bet uz vasaras beigām — uz Cēsīm. 1921. gada beigās pulks tiek izformēts, bet viens viņa bataljons pievienots Rēzeknes kājnieku pulkam, nosaucot šo bataljonu par Partizāņu bataljonu.

Bija beigušās pulka vēsturiskās gaitas Latvijas labā. Pulka mūžs nav bijis ilgs — ap 2½ gadu, toties svarīgi tie pakalpojumi, kuŗus pulks ir veicis Tēvijas labā. Vispirms apstāsimies pie Latvijas tapšanas drūmākām dienām, kad pie Rīgas sēdēja Bermonts un vajadzēja pret to savākt spēku maksimumu, lai varētu to sakaut. Austrumu frontē bija pa to laiku jāiztiek ar spēku minimumu. Šinī mūsu brīvības kaŗa kritiskā posmā partizāņi dod neatsveŗamu pabalstu, turot Latgalē 70 klm. platu fronti, ne tikai to noturot, bet vietām pat ievērojami pavirzoties uz priekšu. Sākoties uzbrukumam Latgales atbrīvošanai, Latgales partizāņu pulks ietilpst kreisā spārna grupējuma sastāvā, kuŗam ir aktīvs uzdevums. Uzbrūkot 30—40 klm. platā frontē, pulks iztīra no ienaidnieka plašu Ziemeļlatgales rajonu, sākot ar līniju Tilža, Kārsava dienvidos, līdz līnijai Stampaki, Jaunlatgale, Augšpils ziemeļos, ap 50—60 klm. dziļumā. Pulks ar kaujām ir ieņēmis daudz svarīgu punktu, kā Kārsavu, Jaunlatgali, Augšpili. Bagātīgas ir arī tās trofejas, kuŗas pulks iegūst un par kuŗām agrāki runāts. Par ļoti nozīmīgu visā Latgales atbrīvošanas operācījā izrādās pulka I. bataljona straujais iebrukums Kārsavā. Tūliņ līdz ar mūsu uzbrukuma sākumu Latgalē pretinieks sāka gatavoties pretuzbrukumam. Tam bija jānotiek janvāŗa mēneša vidū. Par pretuzbrukuma virzienu ir ticis izvēlēts Krustpils virziens. Šis pretuzbrukums izpaliek, kam par iemeslu ienaidnieks min Kārsavas ieņemšanu no partizāņu pulka, jo bīstami taču bija doties ar lieliem spēkiem Krustpils virzienā, kad mūsu daļas jau sēdēja Kārsavā. Pretinieks gan pieliek pūles šī punkta atgūšanai, bet bez panākumiem. Līdz ar to viņš ir spiests daļu pretuzbrukumam nozīmēto spēku izlietot pie Kārsavas un pats pretuzbrukums izpaliek. Ja arī šāds pretuzbrukums Krustpils virzienā mums nevarēja būt bīstams, jo šis

virziens nebija priekš mums svarīgs, bet vai kādreiz sekmes nesvarīgā virzienā neiespaido arī darbību galvenā virzienā? Grūti paredzēt šāda pretuzbrukuma sekas, bet viens ir skaidrs — partizāņi un tieši viņu I. bataljons ir šāda pretuzbrukuma izvešanu izjaukuši, ar savas darbības straujumu izraujot no pretinieka rokām iniciātīvi un piespiežot to rīkoties un padoties mūsu gribai. Lai šinī vietā to atceroties, godam pieminam nelaiķi L. k. o. k. plkv.-ltn. Vīndedža vārdu, partizāņu pirmo vadoni un vēlāko pulka I. bataljona komandieri. — Liels un svarīgs ir bijis partizāņu darbs Latvijas labā. Daudz bija tādu, kas neatgriezās, — to godināšanai Balvu pilsētā rit pilnā sparā darbi pieminekļa uzcelšanai. Lai arī pašreiz šī pulka Latvijas armijas rindās nav, bet viņa lielo darbu dēļ ziņas par to mūžam nezudīs.

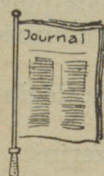
Ciešas saites ir partizāņiem visu kaujas laiku ar armijas virspavēlnieku ģenerāli Balodi un Latgales divīzijas komandieri ģenerāli Berķi. Nav reti viņu apciemojumi pie partizāņiem. Šinīs apmeklējumos virspavēlnieks bieži nokļūst pat līdz priekšējām līnijām, dažreiz viskarstākās cīņu vietās. Lai varētu spriest, kādu drosmi dažreiz prasīja šie apmeklējumi, tuvāki pakavēsimies pie viena gadījuma. 1920. gada 20. janvārī ģenerālis kopā ar dažiem sabiedroto valšķu militāriem pārstāvjiem bija ieradies Latgales Kārsavas rajonā. Šo punktu neilgi pirms tam bija ieņēmis, kā to jau redzējām, Latgales partizāņu pulka I. bataljons, bet pulka 1. rota atradās vēl kādu kilometri tālāk uz austrumiem Malnavas muižā, stipri izbīdīta pārējās frontes priekšā. Šīs rotas stāvoklis bija visai grūts, ko vērā ņemot, pretinieks pielika visas pūles Malnavas muižas atgūšanai un virspavēlnieka apmeklēšanas dienā bija jau izdarījis pret šo punktu divus sparīgus uzbrukumus. Tieši šo bīstamo vietu — Malnavas muižu, virspavēlnieks izrauga apciemošanai. Vairākos pajūgos augstie viesi dodas uz turieni. Jau pa ceļam ir dzirdama vienas, otras lodes skaļā „dziesma", bet nonākot Malnavā pretinieks sāk stipri apbērt šo punktu šauteņu un ložmetēju lodēm. Nepiegriežot kaujas atmosfairai nekādu vērību, virspavēlnieks mierīgi pieņem rotas komandieŗa ziņojumu, aprunājas ar partizāņiem un daudz maz informējas par stāvokli, grib doties pie kāda priekšēja ložmetēja. Tikai militāro priekšstāvju kopēja iejaukšanās viņu atrunāja no šī soļa. Pēc augsto viesu laimīgas atgriešanās Kārsavā, Malnavu drīz vien nācās atstāt bīstamā stāvokļa dēļ.

Tāds bijis mūsu virspavēlnieks brīvības kaŗa dienās — varonīgs un pašaizliedzīgs, tāds viņš bija arī pēc 15. gadiem pagājušā gada 15. maija dienā. Bet partizāņi pēc virspavēlnieka 20. janvāŗa apmeklējuma Malnavā, to jo cieši ieslēdza savās sirdīs, lepodamies ar tādu vadoni.

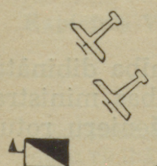
KAŖASPĒKA VADĪBA UN KAUJA ZĪMĒJUMOS

Virsleitnants A. GREDZENS

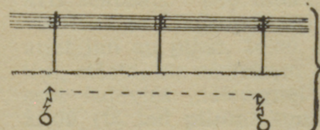
6. TABULA

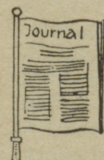

Bieži vien slepenās izlīkošanas ziņojumi un ienaidnieka preses raksti dod pirmās ziņas par ienaidnieku.

Aviācijas un zemes izlūkošana šīs ziņas paplašinā un pārbauda.

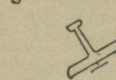

Iegūt jaunas ziņas un pārbaudīt iegūtās var, noklausoties ienaidnieka sarunas pa telefonu un pārķerot viņa radiogramas. Pārķerot vēstules, telegramu lentas, nodrukātus rakstus, sagūstot lidmašīnas, aerostatus, spēkratus, pasta baložus un sakaru suņus, var papildināt iegūtās ziņas un tiešos novērojumus.

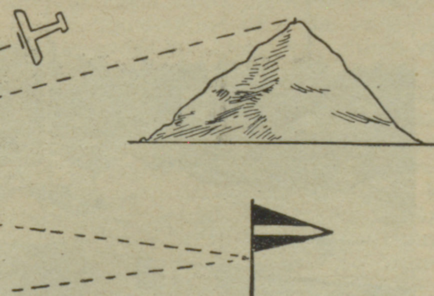
Ziņas un ziņojumi par ienaidnieku ir viens no vissvarīgākiem stāvokļa apsvēršanas un lēmuma izvešanas pamatiem.

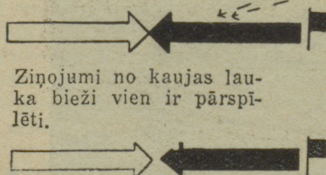
No svara ir vienīgi ātras un drošas ziņas.

Sadursme dod vispareizākās ziņas par ienaidnieku, kāpēc kaujas laikā bieži jāziņo par stāvokli; šim nolūkam sevišķi jāizmanto kaujas starpbrīži un tumsas iestāšanās. Nav no svara ziņojumu daudzums, bet gan tas, cik tie pareizi spēj noskaidrot stāvokli, lai komandieris varētu pieņemt lēmumu. Tādēļ ziņojot savus novērojumus, jāizvairās no pārspīlējumiem, baumām, minējumiem un iedomām. Tie kaitīgi iespaido komandieŗa lēmumu un tālāko kaŗaspēka darbību.

Visas ienākušās ziņas pareizi novērtējamas, jo viegli rodas tieksme izlasīt ziņojumos tikai vēlamo.

No lielā svara ziņojuma papildinājums vai apstiprinājums no augstiem punktiem un ar aviācijas izdarītiem fotografiskiem uzņēmumiem.

Ziņojumi no kaujas lauka bieži vien ir pārspīlēti.

Labi sakari veicina pareizu ziņu iegūšanu.

Gada svētki armijas vienībās

8. Daugavpils kājnieku pulka 16 gadi.

8. augustā 1919. gadā tika izdota pavēle 8. Daugavpils kājnieku pulkam, kamdēļ šo dienu uzskata par pulka dibināšanas dienu.

8. pulks sarindojies 1919. gada baismajās dienās, kad lielinieki gan bija jau iztriekti no Rīgas, bet vēl steigā pulcējās cīņas turpināšanai Latgalē. Arī dienvidi sāk kvēlot jauna kaŗa liesmās un drīzi vien ģenerāļa Golca spēki paziņo Sabiedroto militāro misiju priekšstāvjiem, ka tie nedomā klausīt viņu norādījumus — atstāt Latviju. Pulks vēl nebija galīgi saformēts, kad uzsāka izpildīt jau kaujas uzdevumus, un tā 16. oktobrī pāriet uz Mīlgrāvi, 17. oktobrī ierodas Bolderājā un nomaina 9. pulku.

Gada beigās pulks dodas uz austrumu fronti, kur nomaina partizāņu pulka daļas.

Mieram iestājoties, pulks atstāj fronti un pāriet uz savām miera laika mītnēm .

Pulku komandē L. k. o. k. pulkvedis Šepko.

9. Rēzeknes kājnieku pulka gadasvētki.

9. Rēzeknes kājnieku pulks dibināts Rīgā 1919. gada 9. augustā, izlietojot kadram Rīgas jaunformējamo spēku 3 rotas un VII Atsevišķā bataljona 2 rotas.

8. oktobrī 1919. gadā pulks dabū pirmās kaujas kristības pie Lāču un Skades mājām, Piņķu mācītāja muižas un Annas kroga.

No 15. oktobŗa līdz 3. novembrim pulks ieņem aizstāvēšanās pozīcijas Bolderājas kāpās, pēc kam, pārejot uzbrukumā, pāriet Bulduru tiltu un jau 30. novembrī ieņem Smārdi, Tukumu, Remti, Blīdeni, Ļackavu un Ezeri.

1. janvārī 1920. gadā pulku pārsviež uz austrumu fronti, kur arī visas cīņas vaiņagojas labām sekmēm līdz 30. janvārī pulks nonāk pie valsts etnografiskām robežām.

1923. gada 9. augustā Rēzeknes pilsēta un apriņķis dāvināja pulkam karogu ar devīzi: „Ņem, Tēvzeme, tavs esmu viss" un „Sargi Latviju".

Pulku komandē L. k. o. k. pulkvedis Liepiņš.

1. Liepājas kājnieku pulka gaitas.

1. Liepājas kājnieku pulka ēdamtelpa.

1. Liepājas kājnieku pulka sākums meklējams 1918. gada novembrī, kad tika saformētas pirmās Latvijas armījas vienības — Instruktoru rezerves rota, studentu rota un Cēsu rota.

Instruktoru rezerves rotu, pēc sekmīgām kaujām, pārdēvē par 1. Latvijas neatkarības rotu un vēlāk par bataljonu.

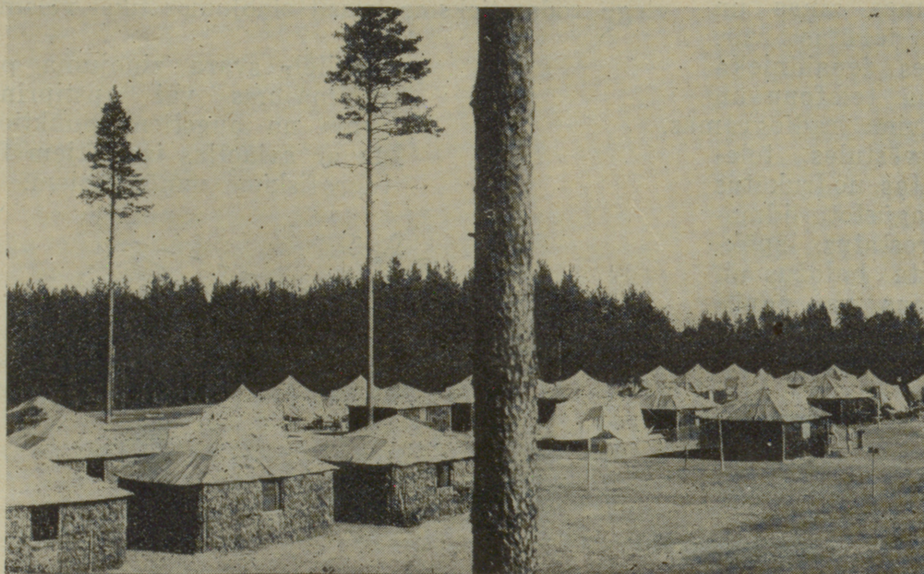
1919. gada augustā uz Armijas virspavēlnieka pavēli tiek saformēta Kurzemes divīzija 3 pulku sastāvā. 1. pulks tiek nosaukts par 1. Liepājas kājnieku pulku, kurā ietilpa: 1. Latvijas neatkarības bataljons, kapteiņa Ērgļa bataljons un vēlāk Gulbenē saformētais bataljons.

1920. gada septembŗa beigās, pēc miera noslēgšanas, pulks atgriežas savās pastāvīgās mītnēs.

Pulku komandē L. k. o. k. pulkvedis Ezeriņš.

Sapieru pulka 16. gadi.

Pirmā Latvijas armijas sapieŗu vienība dibināta 1919. gada 26. janvārī, kad ar apsardzības ministra Zālīša pavēli saformē pirmo latviešu inženieŗu rotu.

8. Daugavpils kājnieku pulka nometne.

Jau 1919. gada 8. februārī viena rotas daļa tiek nosūtīta uz fronti.

Pie Rīgas ieņemšanas rota iet uzbrukumā kopā ar kājniekiem.

18. jūnijā rotu pārdēvē par 1. inženieru-sapieru bataljonu, bet 9. augustā bataljons jau skaitās par likvidētu, jo ar atsevišķo divīziju inženieru rotu izdalīšanu, visu inženieru technisko daļu vadību uzņēmās armijas techniskā pārvalde.

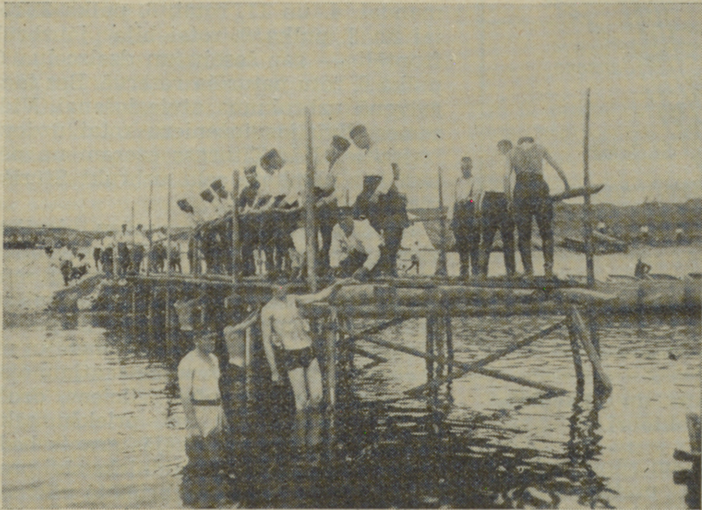
Ar 1921. gada 1. aprīli visas atsevišķi darbojošās sapieru vienības tiek atkal apvienotas vienā sapieru bataljonā.

Savu tagadējo nosaukumu — pulks — sapieri iegūst 1927. gada 16. aprīlī, kad bataljons tiek pārdēvēts par pulku.

Pulku komandē pulkvedis Brieže.

1. Liepājas kājnieku pulka instruktoru klubs.

Sapieri darbā.

3. Jelgavas kājnieku pulka gadasvētki.

Šā gada 16. augustā 3. Jelgavas kājnieku pulks atskatījās uz savu 16 gadu pastāvēšanu.

Pulks saformējās 1919. gadā no trim atsevišķām vienībām: III. Atsevišķā latviešu bataljona un augškurzemes partizāņu pulka.

Jau pēc 10 dienām, t. i. 26. augustā, kad armijas vadība nolēma uzbrukt Līvāniem, Jelgavas pulks saņem pirmo kaujas uzdevumu.

Oktobra vidū pulkam nākas darboties pret bermontiešiem, lai aizsargātu Kurzemes divīzijas aizmuguri un darboties ienaidniekam flankā.

Pēc miera noslēgšanas, pulks 9. novembrī novietojās savās pastāvīgās mītnēs.

1. maijā 1920. gadā Jelgavas sabiedriskās organizācijas pasniedza pulkam karogu ar devīzi: „Mēs iesim tur, kur Tēvu zeme sauks".

Pulku komandē L. k. o. k. pulkvedis Apse-Apsītis.

Kapteinis V. Deglavs.

Bermontiāde[1]

Salīdzinot Bišofa kaujas aprakstu ar mūsu rīcībā esošām ziņām par mūsu pašu kaujas darbību, vispirmā kārtā uzkrīt sekošais: pēc mūsu ziņām mūsu vienības no Jansona māju rajona sāka atiet jau ap plkst. 16,00; Bišofs turpretim, stāsta, ka vāciešiem Jansona mājas esot izdevies „iešturmēt" tikai plkst. 21,00 (tā tad pilnīgā tumsā, jo saule 8. oktobrī riet plkst. 17,42) un, pie tam, „pēc grūtas kaujas un ar smagiem zaudējumiem". Lielo starpību (5 stundas) izprast šķiet pagrūti un izskaidrot var dažādi.

Varbūt Bišofs negrib atzīties, ka dzelzdivīzijas vadība nav pratusi savu vienību sekmes pietiekoši ātri izmantot un tamdēļ uzrāda nepareizu kaujas lūzuma laiku. Var arī būt, ka Bišofu viļ atmiņa vai arī viņam ienākuši stipri novēlojušies ziņojumi. Beidzot — varbūt vācieši (vismaz dažas vācu nelielas priekšējas vienības, kas nebūs pratušas apvidū un, vispār, stāvoklī orientēties) jau ilgāku laiku no mūsu kājniekiem atstāto Jansona māju rajonu tiešām ieņēma — ja ne arī plkst. 21,00, tad tomēr ar lielu novēlošanos un katrā ziņā tumsā. Pēdējais pieņēmums liekas visticamākais, jo ir maz ticams, ka Bišofs apzinīgi viltotu notikumu gaitu saviem pakļautiem par ļaunu vai arī kā piedzīvojis kaujas virsnieks un izveicīgs pulka komandieris pasaules karā neizmantotu to sev par labu. Vēl ticamāks pēdējais izskaidrojums kļūst tādēļ, ka kauja šosejas rajonā bija reti sīva: kaujas galvenā izcīnītāja no mūsu puses 5. Cēsu kājnieku pulka 11. rota (bijušie Ziemeļlatvijas partizāņi), salīdzinot ar mūsu toreizējiem ļoti trūcīgiem apstākļiem, bija ļoti stipri apbruņota (piemēram tās apbruņojumā bija 15, pa lielākai daļai kā trofejas iegūtas, patšautenes), bet vācieši, bez kājnieku un kājnieku smago ieroču (ložmetēju un mīnumetēju) pārspēka, pielietoja kaujā arī aviāciju, bruņotās mašīnas un, protams, arī savu ļoti stipro artileriju. Tadēļ, domājams, kauja būs tiktālu nolietojusi kā mūsu vienības, tā arī vāciešus, ka ap plkst. 16,00 mūsējie būs uzskatījuši, ka nav vairs spējīgi savas pozicijas noturēt, bet vācieši, savukārt, apmēram tanī pašā laikā nākuši pie slēdziena, ka viņu uzbrukums atsists. Vēl vairāk vācu pārliecību par uzbrukuma neizdošanos būs nostiprinājusi mūsu bruņotā automobiļa „Lāčplēša" un, it sevišķi, mūsu bruņotā vilciena reti sekmīga darbība. Tā tad krize pie mums un vāciešiem būs iestājusies apmēram vienā laikā, pie kam katra puse to būs konstatējusi tikai pie sevis (kas kaujās gadās ļoti bieži) vai, citiem vārdiem, neraugoties uz vācu kā skaitlisko, tā it sevišķi technisko pārspēku (kājnieku smagos ieročos, aviācijā, artilerijā, bruņotos automobiļos), abu pušu visu kaujas līdzekļu iedarbība uz pretinieka nerviem izrādījās līdzvērtīga, kas šinī gadījumā uzskatāms par zināmu vājākas puses resp. mūsu panākumu. Vēl atzīmējams, ka par mūsu bruņoto automobili vācieši runā daudzskaitlī un tas jau vien norāda, ka arī „Lāčplēsis" ir darbojies labi. Faktiski mūsu bruņotā vilciena un viena, nevis vairāku, bru-

[1]) Sk. š. g. „Aizsarga" Nr. 4, 5 un 6.

ņota automobiļa darbība norisinājās šādi (sk. schēmu): —

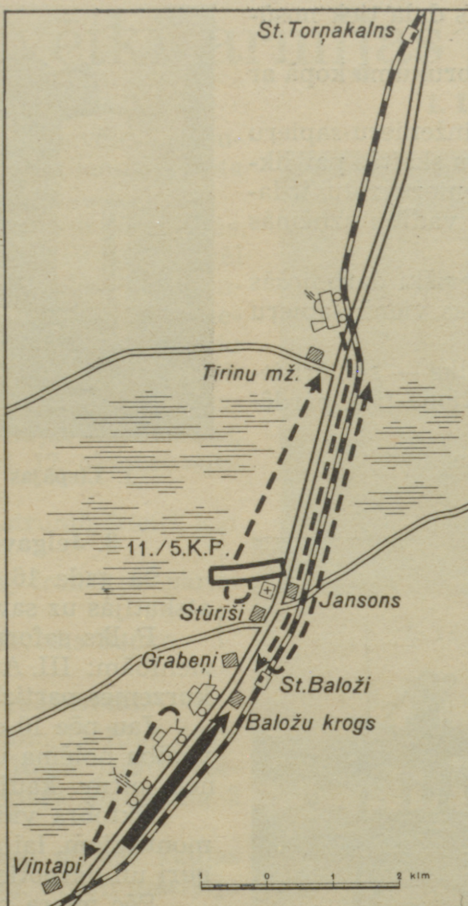
Ap plkst. 09,00 mūsu vilcienam, kas stāvēja Torņkalna stacijā, uzbruka vācu lidotāji, apmētādami to ar bumbām, kas tomēr kautcik ievērojamus rezultātus nedeva, jo iznākumā — tikai 3 ievainotie un vairāki vilciena vagonos izdauzīti logi. Ap plkst. 10,00 vilciens saņēma pavēli izbraukt 5. pulka 11. rotas pabalstīšanai, kuŗai, starp citu, bija uzbrukuši arī ienaidnieka bruņotie automobiļi. Drīzi pēc vilciena pa šoseju izbrauca arī „Lāčplēsis". Nobraucis līdz pirmai pārbrauktuvei, vilciens apšaudīja ienaidnieka priekšējās vienības pie Baložu stacijas un Grabeņu mājām, kā arī Vintapju pārbrauktuvi un tādā kārtā ievērojami novilcināja vācu uzbrukumu. Pēc tam vilciens un „Lāčplēsis" iejaucās mūsu priekšējo rotu kaujā ar vācu lidotājiem. Vācu eskadriļa, atstājot mierā mūsu rotas, nikni uzbruka mūsu vilcienam un „Lāčplēsim". Ievainoja vilciena komandieri un vairākus kaŗavīrus. Beidzot, pēc apmēram pusstundas ilgas kaujas, vācu lidotājus izdevās padzīt. Nedaudz vēlāk vilcienam un „Lāčplēsim" radās jauns uzdevums, jo ap pl. 14,00 ienaidnieka artilerija sāka stipri apšaudīt mūsu ierakumus, un Baložu stacijas rajonā pulcējās prāvi vācu spēki. Tā tad visā drīzumā bija gaidāms jauns vācu uzbrukums. Pēdējā izjaukšanai vilciens ar „Lāčplēsi" nobrauca apm. 5 km ienaidnieka ugunī un pie Baložu stacijas izklīdināja vairākas vācu rotas. Tās skriešus meklēja glābiņu tuvākā mežā un grāvjos.

Par turpmāko kaujas gaitu ģenerālis Peniķis raksta: „Tagad apklusa arī pretinieka artilerija, bet par to pa šoseju tuvojās ienaidnieka 2 bruņotie automobiļi („Titaniks" un „Nirnbergs") un 1 smagais automobilis ar zenītlielgabalu. Pēc īsas apšaudīšanās divi pretinieka automobiļi pa šoseju aizbēga, bet „Nirnbergs", apgriežoties, ar pakaļējiem riteņiem ieslīdēja šosejas grāvī. Tomēr pilnīgi to sašaut neizdevās, jo tagad ienaidnieka artilerija atkal nikni apšaudīja mūsu bruņoto vilcienu un „Lāčplēsi", un piespieda tos aizbraukt atpakaļ līdz dzelzceļa un šosejas krustojumam".

Pievakarē vilciens ar „Lāčplēsi" vēlreiz izbrauca uz priekšu un, darbodamies ienaidnieka aizmugurē, sedza mūsu kājnieku atkāpšanos un, līdz ar to, arī vēlāka pretuzbrukuma noorganizēšanu, pie kam Baložu kapu rajonā „Lāčplēsis" gāja bojā: tad, kad automobilis sāka braukt atpakaļ viens no pakaļējiem riteņiem noslīdēja no šosejas bruģa mīkstā smiltī un tāpēc automobilis apstājās, pēc kam vāciešiem izdevās ar ložmetēju uguni un rokas granatām sadragāt benzina bāku un tā aizdegās.

—

Mūsu kājnieki bija atgājuši līdz dzelzceļa un šosejas krustojumam un šeit, par cik tas cietušām un sajukušām vienībām tumsā, lietainā oktobŗa naktī vispār iespējams, mēģināja noorganizēt jaunu aizstāvēšanas poziciju. Protams, izredzes šo, gadījuma pēc un improvizēti ieņemto poziciju sekmīgi aizstāvēt bija ļoti vājas, jo naktī sekmīga aizstāvēšanās lielā mērā dibinājās uz nodrošinātiem sāniem, vēl pie gaismas apvi-

Mūsu bruņotā vilciena un „Lāčplēša" darbība 8. oktobrī.

dum pielāgotu uguni, un rūpīgi izlūkotiem un sagatavotiem prettriecieniem. Šoreiz sānus par nodrošinātiem mūsu vienības uzskatīt nevarēja, jo tās pat nezināja kur atrodas kaimiņi. Nakts un trūcīgo sakaru dēļ nebija arī skaidrības par vispārējo stāvokli, piemēram — domāja, ka Katrinas muiža ieņemta no ienaidnieka, kaut gan patiesībā tur atradās mūsu 5. pulka 3. rota. Ir lieki aizrādīt, ka šai kļūdainai iedomai varēja būt ļoti kļūmīgas sekas un, kā vēlāk redzēsim, vienīgi laimīgas otrreizējas kļūdīšanās (nomaldīšanās) dēļ, tās izpalika. Nebija arī iespējas kārtīgi sagatavot uguni un prettriecienus. Bez tam, kā jau teikts, mūsu vienības bija stipri cietušas, piemēram no dažām rotām palikušas pāri tikai atliekas un tās pašas sajukušas.

Par laimi ziņas par kļūmīgo stāvokli šosejas rajonā sāka pienākt arī 6. Rīgas kājnieku pulka štābā un pulka komandieris (nelaiķis pulkvedis leitnants Šmits) nolēma ar daļu no viņa rīcībā vēl esošiem brīviem spēkiem uzbrukt un atjaunot šosejas rajonā to stāvokli, kāds tur bija kaujai sākoties. Šāds uzdevums atzīstams par ļoti grūtu, jo tumsā, lietainā naktī ar kauju vajadzēja pārvarēt vismaz 4—5 kilometrus. Ir jāšaubās, vai tas būtu izdevies pat veselai, organiskai vienībai, bet tādas mūsu rīcībā nebija, jo: 1) rezerves Pārdaugavā neieradās visas uz reizi, bet gan dažādā laikā, jo Rīgā ikdieniškus uzdevumus (galvenā kārtā garnizona un policijas dienestu) nācās nodot dažādām, ārkārtīgā steigā saformētām gadījuma rakstura vienībām, un 2) rezerves, kaujas svārstību dēļ, vairāk kā 30 km platās frontes dažādās daļās, nācās ievadīt kaujā laikus pa laikam un pa daļām un, līdz ar to, sadrumstalot. Tadēļ arī tagad pretuzbrukumam nācās nozīmēt rotas, kas piederēja pie 3 dažādiem pulkiem (5. Cēsu, 6. Rīgas un 8. Daugavpils). Bez tam bija paredzēts pretuzbrukumam izmantot normāli pavisam citiem uzdevumiem paredzēto Vidzemes divīzijas inženieŗu (sapieŗu) rotu, kā arī daļu no kājniekotā Goldfelda eskadrona un mums jau labi pazīstamo bruņoto vilcienu. Pašu uzbrukumu bija paredzēts izpildīt sekoši:

8. Daugavpils kājnieku pulka 4. rotai un 5. rotas pusrotai vajadzēja, apejot pa lauku ceļiem Tīriņmuižu no rietumiem, iziet uz Kampām, kur atradās 5. pulka 7. rota, un pēc tam kopā ar pēdējo dot flankējošu triecienu pret Katriņas muižu. 5. pulka instruktoru komandai, 4. un 11. rotai, 6. pulka 3. rotai un 8. pulka 9. rotai bija jāuzbrūk frontāli — gar šoseju un dzelzceļu. 6. pulka 6. rotu paturēja rezervē. Bez tam, galvenā uzbrukuma atvieglošanai, Vidzemes divīzijas inženieru rotai uzdeva izvirzīties līdz Tīturgas ezeram un pēc tam gar plankoto ceļu uzbrukt Stūrīšu virzienā.

Uzbrukuma sākumā mūsu vienības viegli padzina ienaidnieka priekšgrupas, kas bija jau gluži tuvu pienākušas mūsu pozicijai, bet pēc tam bijām spiesti apstāties, jo no šosejas sarga mājas un Tīriņmuižas nāca stipra ložmetēju un šauteņu uguns. Uzbrukums atjaunojās pēc tam, kad bruņotais vilciens, drošsirdīgi izbraukdams uz priekšu, sāka apšaudīt sargmāju, tuvējās grants bedres un Tīriņmuižu. Ienaidnieks sīvi pretojās, bet par laimi no bruņotā vilciena artilerijas uguns aizdegās kāds no Tīriņmuižas šķūņiem. Apgaismotā laukā bija redzami bēgošie vācieši un mūsējie lielā sajūsmā pārgāja triecienā (triecienа galvenās izpildītājas bija 8. pulka 4. rota un 5. rotas pusrota, kas reti laimīgā kārtā bija nomaldījušās un tadēļ neuzbruka Katriņas muižai resp. mūsu pašu 5. pulka 3. rotai). „Pretinieks", raksta ģenerālis Peniķis: „sāka bēgt un tikai neliela daļa no ienaidnieka spēkiem nogaidīja durkļu triecienu, kuŗā tie tika nomākti. Vajāšana turpinājās līdz veciem krievu ierakumiem, kas atradās pie Katrinas muižas ceļa. Te mūsu uzbrukums apstājās, jo cīņas laikā rotas bija stipri sajaukušās un arī bruņotais vilciens vairs maz varēja līdzēt: 88 mm lielgabals eksplodēja, bet 77 mm lielgabals sabojājās (pavisam bruņotā vilciena apbruņojumā bija 3 lielgabali, pie kam trešais — 37 mm), arī ložmetēju municija bija iztērēta. Vilciens palika ilgāku laiku uz vietas vienīgi tamdēļ, lai ar savu aizbraukšanu uz Tornkalna staciju nebojātu rotu garastāvokli. Tamdēļ bruņotais vilciens atgriezās Torņkalna stacijā tikai ap plkst. 04,00. 9. oktobrī. Zināmu iespaidu uz pretinieka atiešanu izdarīja arī 5. pulka 3. rota, kuŗa ar vienu vadu uzbruka no Katrinas muižas šosejas virzienā un ielenca mājās tuvu pie šosejas ienaidnieka kaujas grupu no 20 cilvēkiem. Cīņā pretinieks zaudēja 9 kritušus, 2 ievainotus un 4 tika saņemti gūstā, arī 1 ložmetēju saņēmām. Lai sakārtotu mūsu rotas, virsleitnants Veiss (6. pulka II.

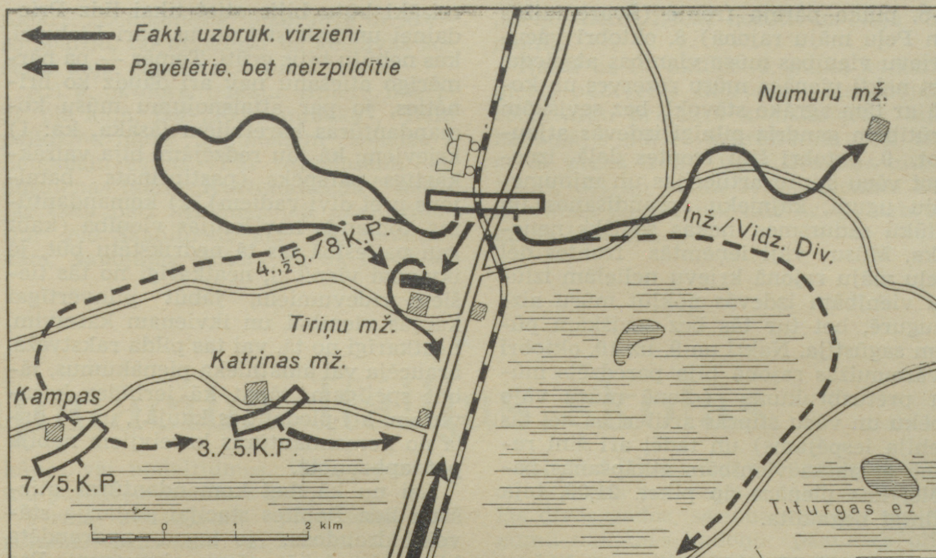
bataljona komandieris, kas vadīja uzbrukumu) pavēlēja purva ierakumos apstāties. Nakts uzbrukumā Tīriņmuižas rajonā mēs zaudējām 3 virsniekus un 11 kareivjus, bet saņēmām gūstā 30 vāciešus, 6 ložmetējus un dažas patšautenes. 3 ievainotie virsnieki bija no 8. pulka, pie kam kapteinis Paegle un virsleitnants Graudiņš drīz nomira."

Kas attiecas uz Vidzemes divīzijas inženieŗu rotu — tad tās uzbrukums nemaz nenotika, jo, līdzīgi 8. pulka rotām, arī tā naktī nomaldījās un Titurgas ezera vietā nokļuva pie Numuru muižas. Arī šinī gadījumā, galu galā, nomaldīšanās nāca mums par labu, jo atviegloja 9. oktobŗa rītā 6. pulka rotu pie Skadiņu mājām nodibinātās frontes pagarināšanu Jelgavas šosejas virzienā.

Tālāk — mūsu nakts uzbrukuma labākai izprašanai, aplūkosim nakts darbības un, it īpaši, nakts uzbrukuma raksturīgākās īpatnības:

Tumsa apgŗūtina orientēšanos un, līdz ar to, virziena ieturēšanu — pat pazīstamā apvidū (jo nakti neizšķiŗ krāsas, redz tikai neskaidrus tumšākus un gaišākus plankumus, un tadēļ pat dienā pazīstams apvidus liekas naktī svešs). Orientēšanās gŗūtības, savukārt, apgŗūtina sakaru uzturēšanu un vadību. Tāpat apgŗūtināta ir kopdarbība starp kaimiņiem un dažādām ieroču šķirām (piem. starp kājniekiem un artileriju), kā arī daudzo un dažādo traucējumu konstatēšana (jo neredz) un novēršana (jo bieži tos pat nezin). Dabīgi, ka parasti visas minētās gŗūtības daudz vairāk skaŗ uzbrucēju, jo uzbrūkot nesalīdzināmi biežāk nekā aizstāvoties, samaina savu atrašanās vietu (vai citiem vārdiem — jāietura noteikts virziens) un tadēļ jāprot pastāvīgi, ātri un pareizi orientēties, jo tikai tad varēs pastāvīgi atrasties tur (vai vismaz ceļā uz turieni), kur pavēlēts, uzturēt sakarus, sekmīgi vadīt savu vienību u. t. t.

Nakts uzbrukuma gŗūtību mazināšanai (jo galīgi visas gŗūtības novērst nekad nav iespējams) ir nepieciešama uzbrukuma rūpīga sagatavošana un pielāgošana nakts īpatnībām. No svara: a) iepazīšanās ar apvidu — pēc iespējas visai vienībai, bet, vismaz, tās priekšniekam, vēlams, lai iepazīšanās notiktu pie gaismas un tumsā, bet, vismaz, pie gaismas; b) viegli ieturami virzieni, piemēram, mežmala, ceļš (pēc iespējas bez daudziem krustceļiem), dzelzceļi, grāvis, raksturīgi, tumsā viegli ieraugāmi vai, vismaz, viegli ieraugāmi priekšmeti. Atzīmējams, ka savā ziņā šādi virzieni ir neizdevīgi, jo ienaidnieks to priekšrocības zin. Tomēr to izmantošana orientēšanās dēļ, pa lielākai daļai, ir nepieciešama un vairāk izdevīga nekā neizdevīga. Jāprot arī virzīties pēc kompasa. Tas prasa vingrināšanos, bet neskatoties uz praksi, dažreiz nav izslēgta virziena zaudēšana (piem. 8. pulka rotas) vai pat nomaldīšanās (Vidzemes divīzijumā inženieŗu rota). Stāvoklis tādā gadījumā nepatikams. No svara nezaudēt aukstasinību. Draud briesmas no savējiem tikt noturētam par ienaidnieku vai otrādi, kā arī pieņemt ienaidnieku par savējiem. Ko darīt? Jālemj ātri. Iespējama, atkarībā no stāvokļa, viena no sekošām izejām: jauna virziena uzņemšana (ko pilnīgi pareizi izdarīja 8. pulka rotas), apstāšanās, izlūkošana, atgriešanās.

Mūsu uzbrukums naktī no 8. uz 9. oktobri Jelgavas šosejas rajonā.

Sakaru, vadības un kopdarbības atvieglošanai nepieciešami: vienkārši, bet izsmeļoši uzdevumi, mazu vienību neatkarība (lai maza, vietēja neveiksme neietekmētu visu kauju) — katra strādā par sevi (piemēram 5. pulka 3. rotas vads); mazākas nekā dienā atstarpes un atstātnes (iespējams tadēļ, ka vājāka nekā dienā uguns; nepieciešams tadēļ, ka gŗūtāka vadība).

Sekmes dibināmas, galvenā kārtā, uz pārsteigumu. Pārsteiguma panākšanai jāievēro: klusums (ļoti nepatīkamas šinī ziņā ir nepielāgotas uzkabas metaldaļas), nelietot gaismu, darboties ar mazām vienībām (skaitlim daudz mazāka nozīme nekā dienā, jo ienaidnieks neredz, nezin un tadēļ parasti pārvērtē); bieži ir izdevīgi šautenes nepielādēt (starp citu — sajukuma novēršanai); raķešu vai starmetēju gaismā — noguļties vai (ja nokavēts) pamirt.

Jādara viss iespējamais traucējumu novēršanai. Līdzekļi — viss iepriekš teiktais un bez tam: var lietot baltas pazīmes (piem. balta saite ap roku vai kaklu); ja iespējams izdarāma uzbrukuma repetīcija līdzīgā apvidū (tā kā teātrī „ģenerālmēģinājums").

Jo labāk, rūpīgāk uzbrukums sagatavots, jo drošāka uzvara. Princips, no kuŗa jāvadās (nevien nakts uzbrukumā, bet, vispār, dzīvē): pelnītas sekmes ir iespējamas, nepelnītas — izslēgtas (vai citiem vārdiem: ja prot un pelnīts — var nelaimēties, ja neprot un nav pelnīts — nevar laimēties). Naktī lielāka nozīme nekā dienā ir morālei, pārdrošībai. Liels iespaids nejaušībām (konkrētā gadījumā piemēram no artilerijas uguns aizdedzies Tīriņmuižas šķūnis). Kolonnās jānozīmē patruļas, kuŗas automatiski, bez īpašas pavēles iziet, noskaidro un novērš traucējumus. No svara stingra vadība — darbība mazās kolonnās to atvieglo. Apstājoties — noguļties (pret uguni, raķetēm, kareivji neizklīdīs). Uz ienaidnieka uguni neatbildēt — veltīgi aizkavējās; jo tuvāk ienaidniekam — jo drošāka uzvara (piem. tūlītēja pāriešana triecienā pēc šķūņa aizdegšanās). Ja ienaidnieks mūs atklājis — parasti vispareizākais pāriet triecienā. Pēc trieciena — ātra sakārtošanās. Rezerves jātura pietiekošā attālumā (lai nesajaucas ar priekšējām vienībām) pret atstarpēm vai pakāpē (sānu nodrošināšanai); tās izmantojamas nevis kaujas ešelona pastiprināšanai resp. sekmju izmantošanai, bet galvenā kārtā uztveršanai neveiksmes gadījumā. Atrodoties rezervē jāizsargājas no pārsteidzīgas darbības pret savējiem vai pret tukšumu (piem. vācu leģions dienvidos no Pļavniekiem).

Beidzot vēl aizrādāms, ka nakts darbība izdevīga techniski vājākam (jo naktī vieglāk nekā dienā izvairīties no ienaidnieka uguns, nerunājot jau nemaz par ienaidnieka aviāciju un tankiem), bet morāliski pārākam. Nakts īpatnības jāpazīst kā jau teikts, jāuzbrūk mazās kolonnās viegli ieturamos virzienos; gar kaimiņiem nav daļas; uz uguni neatbildēt; censties jo ātrāk nokļūt stāvoklī, no kuŗa var pāriet triecienā. Ar vārdu sakot — nakts uzbrukumu izpilda apmēram tāpat kā pirms 100, 200 u. t. t. gadiem.

Protams, mūsu nakts uzbrukumā visas augšminētās prasības netika un dažādu iemeslu dēļ arī nevarēja tikt ievērotas. Tomēr, pateicoties tam, ka vācieši nebija organizējuši kārtīgu aizstāvēšanās poziciju (jo Tīriņmuižu tie bija ieņēmuši nesen un tumsā), kā arī vēl lielākā mērā mūsu vienību augstai morālei (kas, starp citu, pierādījās vāciešu nomākšanā durkļu cīņā), iniciātīvai (piem. 8. pulka nomaldījušos rotu triecienspret Tīriņmuižu un, it īpaši, 5. pulka 3. rotas vada pilnīgi uz savu iersomi izpildītais uzbrukums vācu aizmugurē) un citiem laimīgiem apstākļiem — uzbrukums, visumā, izdevās un, līdz ar to, šosejas rajonā draudošās briesmas bija pilnīgi novērstas — vēl vairāk tadēļ, ka mūsu uzbrukums no rīta tika atjaunots un kaut arī 5. pulka 11. rotas vecās pozicijas pie Stūrīšiem atgūt neizdevās, tomēr iniciātīva visu laiku bija mūsu rokās (jo uzbrucēji bijām mēs), un tadēļ pilnīgi negaidīta vienībām, kas darbojās Jelgavas šosejas rajonā bija atkāpšanās pavēle, kas pienāca ap plkst. 20,00.

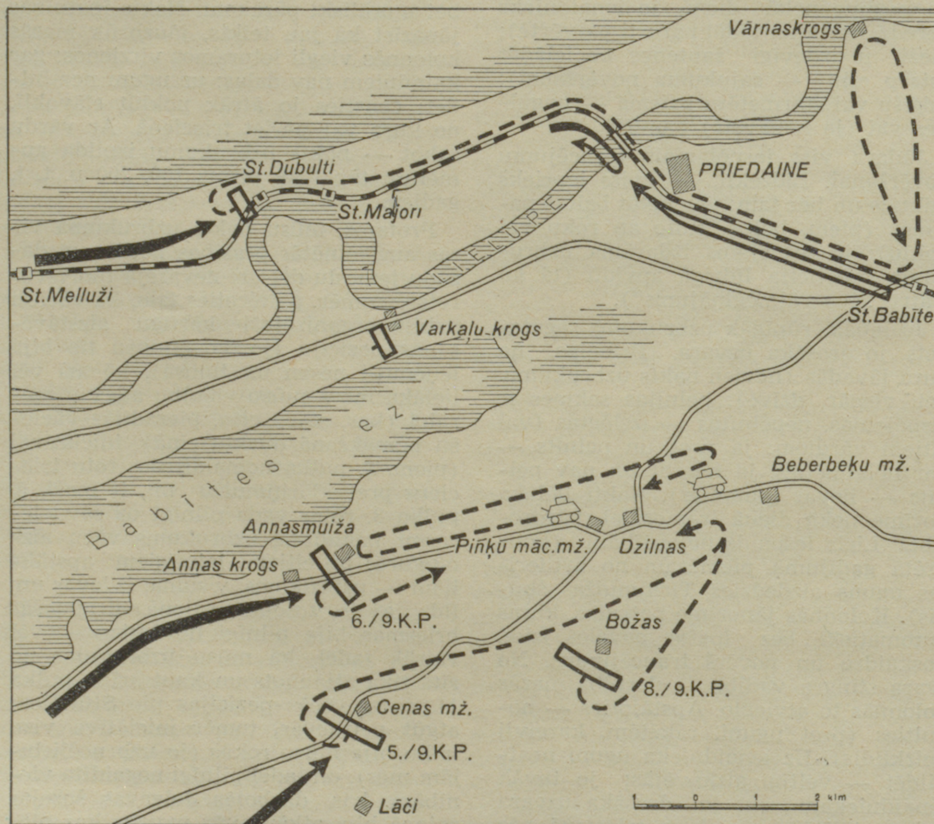
5. pulka pārējā frontē (Švarcmuižas un Peļu māju rajonā) 8. oktobrī vācu-krievu vienības mūsu vienības atspieda, bet nakti pienāca mūsu rezerves un kopā ar tām agrāko stāvokli bez sevišķām grūtībām gandrīz pilnīgi izdevās atjaunot. 9. oktobrī šinī frontes daļā, izņemot vācu stipro artilerijas un mīnumetēju uguni, kājnieku apšaudīšanos un izlūku sadursmes, nekas sevišķs nenotika. Mūsu vāji ieņemtās frontes dēļ Peļu māju rajonā krievu nelielām izlūku vienībām izdevās nokļūt mūsu aizmugurē, bet tur tās bez sevišķām pūlēm sagūstīja. Naktī no 9. uz 10. oktobri Švarcmuižas rajonā bija paredzēts mūsu pretuzbrukums (dienā mūsu vājo spēku un vācu stiprās artilerijas dēļ tas nebija iespējams) un tadēļ arī šinī rajonā 5. pulka vienībām atkāpšanās pavēle, kas pienāca ap plkst. 21,00, bija pilnīgi negaidīta.

7. Kaujas darbība mūsu labā spārnā 8. un 9. oktobrī.

a) Kaujas darbība pie Dubultiem un Priedaines.

Jūrmalā pret mūsu Jūrmalas komandantūras komandu — apmēram 2 vadu stiprumā — darbojās krievu 1. plastūnu pulka pastiprinātais III. bataljons — tā tad, mēreni rēķinot, vismaz četrkārtīgs pārspēks. Krievu bataljons ap pl. 08,00 sasniedza Mellužus un pēc tam ar savu priekšrotu pārgāja uzbrukumā Majoru virzienā, bet Vecdubultu šaurumā (pie Dubultu stacijas) mūsu Jūrmalas komandantūras komanda krievu uzbrukumu atsita. Tad krievi uzbrukumu atkārtoja ar saviem galvenajiem spēkiem. Šo uzbrukumu mūsējie neizturēja. Tie atgāja un atgāja pat pārāk tālu — līdz Babītes stacijai. Daudz pareizāki būtu bijis atiet tikai līdz Priedainei un nelaist krievus pāri Lielupei, kas nebūtu bijis grūti. Tomēr — pa pārmērīgo atiešanu nav arī daudz ko brīnēties, jo par attaisnojumu mūsu komandantūras kareivjiem jāsaka, ka: 1) krieviem, kā jau redzējām, bija vairākkārtīgs pārspēks (pastiprināts bataljons pret divi vadiem), 2) komandantūras komanda nav kaujas vienība (kaut gan patiesībā tas tā nedrīkstētu būt, jo ikvienai vienībai, neatkarīgi no tās tiešiem uzdevumiem, jābūt pilnvērtīgai kaujas vienībai un ikvienam kareivim, neatkarīgi no tā, vai tas pilda rakstveža, braucēja vai amatnieka pienākumus, jābūt spējīgam, tāpat kā ierindas karavīriem, arī piedalīties kaujā), un 3) daļa no komandantūras kareivjiem nebija pat apbruņota.

Lai nu kā, bet komandantūras atiešana līdz Babītes stacijai padarīja stāvokli draudošu, jo tagad apdraudēta bija mūsu labā spārna aizmugure. Par laimi krievi rīkojās un savas sekmes izmantoja ļoti vāji, pāri Lielupei pārnāca un Priedaini ieņēma tikai nelielas vienības. Bez tam ap plkst. 17,00 (tā tad tomēr tikai apm. 9 stundas pēc krievu uzbrukuma sākuma, kas vēlreiz norāda, ka krievi savas sekmes izmantot neprata). Babītes stacijā sāka pienākt 9. Rēzeknes kājnieku pulka svaigas vienības. Daļa no šiem spēkiem pārgāja straujā uzbrukumā Priedaines virzienā un samērā viegli pārdzina krievus atpakaļ uz Lielupes kreiso krastu. Bez tam puse no Jūrmalas komandantūras komandas tika izsūtīta uz Vārnas krogu, kur, pēc baumām, bermontieši sākuši celties pāri Lielupei, bet baumas, kā jau ļoti bieži karā, izrādījās nepatiesas, un mūsējie, atstājot novērotājus, pēc kāda laika atgriezās Babītes stacijā.

Kaujas darbība mūsu labā spārnā 8. un 9. oktobrī.

Krievu darbība pēc sekmēm pie Dubultiem ir reti spilgts nepareizas darbības resp. šinī gadījumā nepareizas vajāšanas piemērs. Vajāšana ir uzvaras izmantošana. Kādēļ uzvara jāizmanto? Karš nav sports, un tādēļ karā ar uzvarām „pēc punktiem", kā, piemēram, futbolā tenisā un t. t. nepietiek. Karā nav lielākas starpības par to, kāda pastāv starp vajātāju un vajāto. Šo starpību, parasti, panāk ar lielam grūtībām un zaudējumiem. Tādēļ tā jāuztur līdz galam resp. ienaidnieka bojā iešanai — vismaz pēc tā jācenšās. Bet krievi konkrētā gadījumā nemaz nopietni nemēģināja ar pretkrievu spēkiem pietiekoši ātri tikt pāri un noturēties Lielupes labā krastā. Pateicoties tam, mums izdevās droši nostāties Bulduru tilta galā un, līdz ar to, no Jūrmalas puses mūsu labam spārnam draudošas briesmas galīgi novērst. Pēc tam šinī frontes daļā notika tikai apšaudīšanās (sevišķi nepatīkama bija bermontiešu mīnumetēju uguns, jo uz to mēs nebijām spējīgi atbildēt) un stāvoklis līdz atkāpšanās pavēles saņemšanai vairs nemainījās.

b) Kaujas darbība 9. Rēzeknes kājnieku pulka pārējā frontē.

9. pulka II. bataljonam uzbruka vācieši un krievi, pie kam Annas muižas rajonā darbojās vācu dzelzdivizijas 1. pulka II. bataljons, bet pret Cenas muižu — krievu 1. plastūnu pulka I. bataljons. Pirmās sadursmes notika pie Annas kroga un Lāčiem. Šinīs pulkos atradās mūsu priekšgrupas un tās, protams, bija spiestas atiet. Bermontiešiem uzbrukumu turpinot, vācu - krievu pārspēka dēļ (2 bataljoni pret mūsu skaitlisk un apbruņojuma ziņā vājo bataljonu nepilnā sastāvā), kā arī mežainā apvidus dēļ, kuŗu bija grūti pārredzēt un tādēļ ar nepietiekošiem spēkiem vēl grūtāk aizstāvēt, bijām spiesti atstāt arī Annas muižu (6. rotas 2 vadi), Cenas muižas (5. rota) un Božas (8. rota) un atiet vispirms līdz Dzilnu rajonam, bet pēc tam vēl tālāk — līdz Beberbekai. Atiešana notika lēni un kārtībā — lielā mērā tādēļ, ka ievērojamu palīdzību mūsu rotām sniedza mūsu bruņotais automobilis „Zemgalietis" (tas pats, kas 9. oktobŗa rītā darbojās pie Skadiņiem), par kuŗu ģenerālis Peniķis, starp citu, raksta: „Lai pastiprinātu atejošās rotas, tad īsi pēc pusdienas no Piņķu mācītāja muižas aizbrauca pa Kalnciema ceļu bruņotais auto „Zemgalietis". Tas izbrauca caur mūsu šķidro fronti, atspieda pretinieka priekšējās daļas un pie Annas kroga satika ienaidnieka kolonnu, kuŗu ar ložmetēju uguni izklīdināja. Tomēr tā ilgi palika nevarīga, jo mūsu 6. rota bija palikusi tālu iepakaļ, bet pretinieks pēc pirmā apjukuma atkal sakārtojis, izklaidēja strēlnieku ķēdes, kuŗas ar saviem spārniem sāka apņemt „Zemgalieti" un draudēja to ielenkt. Atšaudīdamies „Zemgalietis" lēni brauca atpakaļ. Par nelaimi pēc kādas pusstundas sabojājās abi ložmetēji. Tikai piebraucot pie 6. rotas, izdevās apmainīt sabojātos ložmetējus un tad iesāka atkal niknu uguns kauju." Drīzumā ieradās vēl otrs bruņotais automobilis „Kurzemnieks", kas kopā ar „Zemgalieti" palīdzēja mūsu kājniekiem noturēt Beberbekas rajonu.

Pievakarē, kad rēzekniešu II. bataljons uzzināja par palīgspēku pienākšanu Bābītes stacijā, tas kopā ar bruņotiem automobiļiem, kas sekmīgi tīrīja kājniekiem ceļu, pārgāja pretuzbrukumā, līdz vakaram atguva Dzilnu rajonu un tur ierīkojās aizstāvēšanai.

Naktī ienaidnieks nopietni neuzbruka. Viena no mūsu patruļām, kas izgāja uz priekšu izlūkošanā, atgriezās ar 9 gūstekņiem (starp tiem 2 krievu virsnieki). „Zemgalietis“ aizbrauca uz kreiso spārnu, lai atvietotu uz Jelgavas šosejas bojā gājušo „Lāčplēsi.“

Arī 9. oktobris pagāja samērā mierīgi, pie kam, bez „Kurzemnieka“, lielu palīdzību mūsu kājniekiem sniedza 2 lielgabalu uguns. Par nožēlošanu ap pusdienas laiku „Kurzemniekam“ gadījās tāda pati nelaime, kā „Zemgalietim“ pie Skadiņiem: arī „Kurzemniekam“ sabojājās motors un to, tāpat kā „Zemgalieti“, nācās nosūtīt uz Rīgu remontā.

Naktī uz 10. oktobri 9. pulka komandieris pulkvedis Bolšteins (tagadējais robežsargu brigādes komandieris) bija nodomājis pāriet uzbrukumā. Tā tad arī 9. pulka frontē iniciātīva bija mūsu rokās, bet ap plkst. 20,00 pienāca atkāpšanās pavēle un, līdz ar to, uzbrukums izpalika.

Kapt.-ltn. M.

Militārā apmācība Italijas skolās

Š. g. 1. februārī Romas Ūniversitātē tika svinīgi atklāti militārās apmācības kursi un līdz ar to ievadīta likumā noteiktā armijas un skolas sadarbība. Militārās apmācības ievešana aizpilda robu, kāds līdz šim bija itaļu skolu jaunatnes sagatavošanā savas tēvijas aizstāvēšanai. Jaunais skolu militārzinību kurss krasi atšķiras no fašistisko jaunatnes organizāciju tīri militārām apmācībām. Skolu militārzinību kursa uzdevums ir pieradināt skolu jaunatni valstiski domāt un izveidot tās rakstura īpašības. Attiecīgā vecuma jaunekļiem paskaidro valsts aizsardzības jautājumus, militāro un saimniecisko mobilizāciju, starptautiskās kaŗa tiesības un kaŗa un pēckaŗa polītiku, pie kam veltī lielu vērību vēsturiskai sakarībai un savas tautas varoņu laikmetam.

Līdz ar minēto kursu atklāšanu 1. februārī noslēdzās izmēģinājuma periods, kuŗš sākās 1924. g., kad pie dažām augstskolām tika noorganizēti kursi brīvprātīgiem. Trūkstot ietekmējošiem faktoriem, kursi 1931. g. savu darbību izbeidza.

Pašreiz militārā apmācība skolās noorganizēta uz jauniem pamatiem un ir visiem obligātoriska.

Vidusskolās arī līdz šim, pārcelšanai nākošā klasē vai gatavības apliecības iegūšanai, vajadzēja uzrādīt apliecību par militāro kursu sekmīgu apmeklēšanu; to pašu prasīja augstāko mācības iestāžu studentiem pielaišanai diplomdarba aizstāvēšanai. Šāds atrisinājums bija nepieciešams aiz tā iemesla, ka taisni valsts likteņa turpmākie noteicēji, resp. augstskolu audzēkņi, agrāk pagāja militāriem jautājumiem bezgala vienaldzīgi gaŗām, pat nostājās tiem pretim. Armija no savas puses atbildēja ar zināmu atturību un ne bez iemesla sūdzējās par militāro jautājumu nepārzināšanu vadošās aprindās.

Jaunā militārās apmācības programma aptveŗ 100 lekcijas un sadalās 3 pakāpēs vai nodalījumos. Visu programmu paredzēts izņemt 5 gados.

Pirmā nodalījumā paredzētas 20 stundas vidusskolu vai līdzīgu mācības iestāžu III. kl. audzēkņiem. Lai gan šinī nodalījumā pasniedz tikai elementārās militārās zināšanas, tomēr to dara ļoti rūpīgi, jo I. nodalījums aptveŗ lielāko daļu itaļu jaunatnes.

I. nodalījuma stundu plānā 12 stundas veltītas valsts bruņoto spēku un to uzdevumu apskatei, un 8 stundas — kaŗa vēsturei un topografijai. Bez tam skolu jaunatne apmeklē kazarmas, lai iepazītos ar kaŗavīru dzīvi, kaŗaspēka apmācības laukumus un jaunatnes militāro organizāciju nometnes, kur, ja apstākļi to atļauj, piedalās apmācībās.

Nākošais apmācības nodalījums paplašina un nostiprina iegūtās zināšanas un rada priekšnoteikumus instruktoru un rezerves virsnieku sagatavošanai. Šis nodalījums aptveŗ 40 lekcijas ģimnāziju augstākās klasēs, kuŗas izņemamas 2 gados. Pirmajā gadā apskata dažus militārus, saimnieciskus un sociālus vispārīgas dabas jautājumus. No militāriem priekšmetiem sniedz: ziņas par ieroču iedarbību un šaušanu, jēdzienu par zemāko vienību kaujas darbību, kaŗa — ģeografisku Italijas sauszemes un jūŗas robežu apskatu (izceļot Alpu nozīmi un valsts aizsardzības līdzekļus), jēdzienu par aizjūŗas ekspedicijas iespējām un Afrikas koloniju apskatu no militārā viedokļa.

Otrā gadā dod jēdzienu par kustības un pozicijas kaŗu, par tagadnes valšķu armijām, un par kaŗu jaunākā uztverē, uzsveŗot morālo faktoru nozīmi. No tiešiā militāriem priekšmetiem izņem: izlūkošanas un apsardzības dienestu, masu un ķīmisko kaŗu, kā arī pārrunā uzbrukuma un aizstāvēšanās pamatprincipus. Abos gados sarīkojamās ekskursijās apmeklē bijušo cīņu vietas, kā arī praktiski izņem apvidus aprakstīšanu un pētīšanu no militārā viedokļa.

III. nodalījums, kas arī aptveŗ 40 lekcijas, kuŗas paredzēts nolasīt augstskolās divos gados, sastāda svarīgu noslēgumu nākotnes vadoņu paaudzes pilsoniskā un militārā dzīvē. Pirmā gada kurss sākas ar ievada priekšlasījumu par militāro atdzimšanu, valdot fašismam; pēc tam lasa par militāro un saimniecisko mobilizāciju; nākošos priekšlasījumos dod jēdzienu par virskundzību uz jūŗas un gaisā, kā arī izņem pasaules kaŗa vēsturi. Ļoti bieži apmeklē kaŗaspēka apmācības laukumus un kaŗa rūpniecības uzņēmumus. Otrā gadā paredzēti šādi priekšlasījumi: kaŗa sākums, norise un izšķiršana, lielvalšķu pēckaŗa polītika, kaŗa mākslas attīstība, salīdzinājumi starp polītiku un stratēģiju, virspavēlniecība, pastāvīgie nocietinājumi, koloniju nozīme nākotnes kaŗā.

Ievērības cienīgs ir arī paredzētais mācību pasniegšanas veids. Ar iespējami vienkāršu un praktisku, dzīvu un aizraujošu pasniegšanas metodi, skolotājiem vairāk jāiedarbojas uz audzēkņu jūtām, nekā uz prātu, sevišķi zemākajās vidusskolu klasēs, kuŗu audzēkņus jācenšas vairāk ieinteresēt, bet ne mācīt, tā modinot ziņkārību un alku pēc plašākām zināšanām. Uzskatāmi zīmējumi, plakāti un kino izrādes raksturo jauno apmācības veidu pretim vecajam akadēmiskam, tīri teorētiskam paņēmienam. Apmācības sākumā piem. kājnieku vads nedrīkst tikt apskatīts teorētiski, bet apmācāmiem jāparāda šī vada cilvēki un ieroči dzīvē un kaujā. Pats par sevi saprotams, ka lielas grūtības jāpārvar, lai atrastu vajadzīgo skaitu piemērotu skolotāju. Kā vispiemērotākos varētu minēt armijas aktīvos un rezerves virsniekus, kā tas likumā arī paredzēts, jo plašās programmas izņemšana un, galvenokārt, aizraujošā pasniegšanas metode būs tikai tiem pa spēkam, kas paši kādreiz dienējuši armijā.

Militārai apmācībai skolās jāatbrīvo armija no pirmās teorētiskās jaunkareivju apmācības, līdz ar ko, lai gan kaŗa dienesta laiks ir saīsināts, armija var tikt apmācīta tik pat labi kā līdz šim.

Polītiski šis paņēmiens mēģina nodrošināt fašismam pārsvaru un pārākumu par citām valstīm un dot tālākus pieturas punktus Italijas nākotnes plāniem.

(Pēc „Die deutsche Volkskraft“ 1935. g. 25. aprīļa.)

Ar dzīves grūtībām ir tā: stipru cilvēku viņas padara stiprāku — un vāju vēl vājāku.

Kārlis Ulmanis

LITERĀRISKĀ DAĻA

Alfonss Francis.

Gaiziņa balāde

*Drasotāju saimē pirmais —
Gaiziņš valda letigaļus.
Nes kā auka viņa sirmais,
Cirtienus dod roka smaļus.*

*Kur tas jāj ar savu pulku,
Tautas nav, kas runā pretim,
Zobenu kad ņem par tulku,
Lūdz, lai kaujā šķēpi nedim.*

*Bet kas nelīgst — tiem ir kapi!
Drasojis tā zemju zemes;
Vecam kļūstot, mīļaks tapis
Tam par kaŗacirvi lemess.*

*Izlūkojis zemi daiļu,
Pakalniem un dzelmēm rimtām,
Šķēpu zemē duŗ bez baiļu:
Te nu cerot mūsu dzimtām!*

*Augs te labības un apins,
Krās te medu bites dorēs,
Ābeļbirzis plauks kā sapins,
Dienasvida kalnu gorēs.*

*Ienaidnieks vai nenāk tuvu,
Vai tā netiek svešu pļauta,
Tālu pārredzēt var druvu,
Te var droši kuplot tauta.*

*Tā nu aiziet ilgi gadi.
Meži pārvēršās par laukiem.
Un kad svētki nāk, var radi
Piesēsties pie pilniem traukiem.*

*Gatavojoties tā dzīŗām,
Kuŗām katram gaitas slepas,
Gaiziņš iet, kā klājās vīram,
Pārnest viesiem lāča ķepas.*

*Alum pieder galdā klāti
Sieri, mēles, kuiļu purni,
Bet vislabāk kūpināti
Alkšņa dūmiem lāčagurni.*

*— Vai tur čabinājās lācis, —
Gaiziņš klausās, vai tik vēji?
Nejauzdams, ka, kaut reiz nācis,
Sen tur gaida atriebēji.*

*Gaiziņu kā vilki ļauni
Ielenc vīri dzelžu bruņām.
Vai tiem padoties ar kaunu?
Labāk zobus riezt kā suņam.*

*Cērtas viņš no saules ausmas
Līdz pat vēlam novakaram.
Pretiniekus pārņem šausmas,
Taujā tie — vai bēgt mēs varam?*

*Viņa šķēps kā čūska lokās,
Nikns kā sumbris zobens kaujās,
Bet ja nepagurst vēl rokas,
Ieroči tam sabirzt saujās.*

*Gaiziņš duŗ — lūzt rokturs šķēpam,
Gaiziņš cērt — nu nolūzt asmens,
Bet vēl kāts, kaut bruņas slēpa,
Rod, kur uzbrucēja jozmens.*

*Beidzot nomūk kaŗaciris,
Uzslīd egļu galotnītēs,
Viegli skujās ceļu šķīris
Zibēdams skrej zvaigžņu vītēs.*

*Vai ar kailu roku nostu
Liksi bruņu vīrus pāŗa?
TveŗUviņš, griež ap galvu jostu,
Sit ar sprādzi acis ārā!*

*Tak to uzveic pēdējs pīķis,
Urbdamies caur aknām brūnām.
Bet ir dūrējs krīt kā līķis
Blakus Gaiziņam uz sūnām.*

*Saredz vakarkrēslā ļaudis —
Lūk, kāds gaišums mežā viris.
Vai gan ugunsgrēks to paudis?
Dižā kunga kaŗaciris!*

*Nu nav labi, kungs ir cīņā,
Un, varbūt, jau pakrīt miris,
Jo kā citād' viegls kā zvīņa
Aizlidotu kaŗaciris?*

*Trejdeviņu svešo kulā
Atrod savu drasotāju.
As'nis vēl no brūcēm sulā,
Bet lai mostos, jau par vāju.*

*— Tu arvienu šeitan mīti! —
Apraud tauta kungu savu.
Visu augsto virsaunīti
Uzbed, cildot viņa slavu.*

*Lai var redzēt laukiem pāri
Arājus, kas sēklu vadā,
Pļāvēju un ganu jāri,
Saklausītu gadu gadā.*

*Lai, kad pienāk varoņdiena,
Uzvarai kad gunis kuŗas,
Gaišu dzirkšu mirdzējiena
Vaiņags apkārt zemei turas.*

*Kungs kur šķēpu zemē spraudis,
Kuplo ozols vidū kalnu.
Ne tam pērkons zarus graudis,
Nei tam vētru jaust, ne salnu.*

*Tā vēl Gaiziņš gadu kaisā
Dzīvo, ozolā nav miris,
Un pār viņu vizmo gaisā
Aizskrējušais kaŗaciris.*

*Vīru spēks vēl rūsis nava,
Nevar aprakt vīru drosmi.
Laiks — un tas kā kaŗa āva
Žilbina ar savu spozmi!*

R. O.

Andrējs Pumpurs

Mūsu lielās varoņteikas dziesminieks savā mūžā ir audzis kā senču ozols, sākdams dzīves gaitas meža vidū starp vareniem kokiem, bet vēlāk pāraugdams visus pāri un sliedams pretim saulei kupli lapoto dzejas vaiņagu, ir rādījis arī izcilus piemērus latvju uzņēmībai un drosmei. Pumpura bērnības un jaunekļa gados latvju tauta sāka dzīvāki uzņemt jaunās šalkas. Tas bija nemierīgs gars, kas tanīs gados pārņēma latvju prātus. Brīvlaišana, pirmie drošie vārdi laikrakstos, jaunās biedrības modināja latvju tautā apziņu par savu spēku, vajadzībām un tiem lieliem trūkumiem, pie kuŗu novēršanas bija jāstrādā ar visu sirdi, ar visiem spēkiem, lai paceltu mūsu tautas atpalikušo gara izpausmes spēku. Ilgie pasīvitātes gadi latvju tautai bija nodarījuši lielu postu, jo paveroties arī plašākām darba un vienošanās iespējām, vēl bija ļoti mazs skaits to, kuŗi bija ne tikai aicināti, bet arī spēja šo aicinājumu pildīt. Andrējs Pumpurs tanī ziņā bija pašu seno Dievu izredzēts, jo viņš agri saklausīja latvju tautas brīvības ilgas, tās glabāja savā sirdī kā dārgāko lolojumu un no šīm tautas ilgām un cerībām vija savu nemirstīgo dzeju vaiņagu. Latvju tautai bija stiprai un varenai kļūt — tāda doma apgaroja Pumpuru un deva viņam drosmi jau tanīs laikos ticēt, ka latvju tauta arī senatnē nav bijusi tumša, neattīstīta pagānu tauta, par kādu to pūlējās pataisīt tie vīri, kuŗiem tādi darbinieki, kā Pumpurs, bija vairāk kā dadzis acīs.

Andrējs Pumpurs pats saviem spēkiem lauzis sev ceļu dzīvē. Viņš bijis pēc savas dabas drošs cīnītājs, kas briesmu nav vairījies. To viņš pierāda 1876. gadā dodoties uz Serbijas brīvības cīņu kaŗa lauku, lai piedalītos toreiz mazās serbu tautas izmisuma pilnā cīņā pret saviem apspiedējiem. Palikdams pēc tam par kaŗavīru Krievijas armijā, Andrējs Pumpurs līdz ar ārieni nepārmainīja savu sirdi, savu pārliecību, bet palika par tādu pat dedzīgu tautieti, kā pirms sava dienesta. Spilgtu liecību par Andrēja Pumpura īsto latviskumu nodod mūsu atbrīvošanas kaŗa virspavēlnieka, kaŗa ministra ģenerāļa J. Baloža sastapšanās viņa kaŗavīru gaitu sākumā ar Andrēju Pumpuru. Tā ir vēsturiska satikšanās, kad sirmais Lāčplēša dzejnieks svētī mūsu pirmo Lāčplēsi viņa varoņu gaitām. Jauku šī vēsturiskā notikuma aprakstu Andrēja Pumpura biografijā ievietojis Edvīns Mednis (sk. Andrēja Pumpura raksti, A. Gulbja 1935. g. izdevumā, 41. lp. p.). Andrējs Pumpurs bija savas tautas ilgu un centienu dzejnieks un viņš gara acīm skatījis tautas labākās un jaukākās, patiesas brīvības gaismu, lai gan pašam viņam nebija lemts to piedzīvot. To pauž viņa darbi un dzejas, no kuŗiem daudzas dzied tauta kā tautas dziesmas un tās skanēs mūžam tikpat ilgi, kamēr latvju tautā mājos Lāčplēša varoņa gars, tā Lāčplēša, kuŗa dziesminieks ir Andrējs Pumpurs.

Andrējs Pumpurs.

Andrējs Pumpurs dzimis 1841. g. 10. septembrī, Lieljumpravas pagasta Ķeirānu meža mājiņā, apmeklējis Lielvārdes draudzes skolu, vēlāk mācījies par mērnieku, devies uz Serbiju kā savvaļnieks kaŗā pret Turciju, beidzis Odesas kaŗa skolu, dienējis kā virsnieks Rīgā un Daugavpilī, miris Rīgā, 1902. g. 23. jūnijā, apglabāts Rīgas Jēzus draudzes kapos.

Pagājušā mēnesī atvaļinātie kaŗavīri, kuŗi nodienējuši savu dienestu, ceļa somās aiznesa līdzi kaŗa ministra ģenerāļa Baloža dāvāto „Andrēja Pumpura rakstus". Lai jaunie latvju kaŗavīri lasa un dziļi pārdomā šos rakstus un lai viņu sirdīs dziļā atsaucībā iejūtas senais Lāčplēša gars, kuŗu mums devis Andrējs Pumpurs un Lāčplēša varonīgo cīņu un ilgu piepildītājs, mūsu baltais ģenerālis Balodis.

Ikkatrs, kas katru dienu kaut jel nedaudz minūtes pavadīs lasīdams kautkuŗu patiesi labu grāmatu, drīz vien ar pārsteigumu sāks novērot, ka viņš savās zināšanās un kultūrā iet ātriem soļiem uz priekšu.

Kārlis Ulmanis

Ričards Hanels Uotkins.

DISCIPLĪNA UN SADARBĪBA

Leitnants Flečers Vintvels pieteicās majoram Billam Četemam, „Džēhokeru"*) komandieram, kā tā pilota atvietotājs, kuŗa ložmetējs aizsprūda pavisam neizdevīgā brīdī, un jaunais leitnants majoram Billam patika.

„Pavisam glīts zēns, Fiz", viņš sacīja leitnantam O'Brienam, kas garāmejot bija ienācis birojā aizņemties pāris papirosu. „Un žokļi viņam ir kā brīvības statujai. Vai arī tu to novēroji?"

„Žokļi labi, ja vien viņš neļaus tos sašaut," sacīja Fizs O. Briens — lidotāju dūzis, neskatoties uz viņa mazajiem žokļiem. „Kuŗš viņu mantos?"

Džēhokeru komandieris brītiņu klusēja. Pie rakstāmgalda sēdēdams viņš it kā sapņodams rakājās papīros, kuŗi jau sen bija pārlasāmi vai izpildāmi.

„Pavisam glīts zēns," viņš atkārtoja. „Sacīja, ka viņam nepieciešama barība."

„Viņš var dabūt daļu no mana darba," devīgi sacīja Fizs O'Briens.

Majors Bills smīnēja. „Viņš nāks Sama Elisona lidotāju grupā, kopā ar tevi, Fiz. Tu viņu lēnā garā apmācīsi."

Fizs piekrītoši pamāja ar galvu. „Sams un es uzglabāsim viņu vatē, līdz viņš pratīs atšķirt Bregē lidmašīnu no Albatrosa," viņš apsolīja.

Tiešām gan, lai varētu atrast kādu kļūdu leitnanta Flečera Vintveļa ārējā izskatā, vajadzēja būt sevišķi bargam kritiķim. Viņš bija pagaŗš jauns zēns, lielām brūnām acīm, pareizi izveidotā sejā, nevainojamu ādu. Viņa apakšējais žoklis bija spēcīgi veidots, bet līdzsvaru sagādāja platā, augstā piere un taisnais, prāvais deguns. Viņa kustības bija ātras un izturēšanās nopietna.

Viņa formas tērpu aplūkojot aizrāvās elpa. Tērpu bija darinājis mākslinieks un tērps pilnā mērā izcēla viņa plecīgā stāva līnijas un tievo vidukli. Viņa nevainojamie brūnie zābaki spīdēja rosīgajā aerodromā.

Nepiedzīvojušam jaunam cilvēkam, kas nāk tieši no lidotāju skolas, nenākās jau viegli ieņemt pienācīgu vietu pie kopgalda, ap kuŗu pulcējas tādi vīri kā Džehokeru izcīnītāju eskadriļas lidotāji — norūdīti vīri, kas sagādājuši daudz rūpju saviem ienaidniekiem. Bet Flečers Vintvels to vakaru pavisam mierīgi ieņēma savu vietu starp Fizu O'Brienu un kapteini Samu Elisonu.

Ārēji skatoties Vintvelam, protams, nebija ko bīties no salīdzinājuma. Fizs O'Briens savā kažokādas lidotāja tērpā svēra 137 mārciņas. Piedaloties kādā dēkā vēl ilgi pirms kaŗa sākuma, viņam bija lauzts deguns. Viņa taisnie melnie mati arvien izskatījās sajukuši. Viņš bija nogāzis septiņus aeroplānus.

Sams Elisons, viņu grupas komandieris, bija noraizējies resns vīrs — tas ir gandrīz resns — ar apaļu seju, papliku galvu un gaišām skropstām. Neskatoties uz savu apaļumu viņš bija reti veikls un lika savai mašīnai izdarīt tik negaidītas kustības, ka viņa pretinieki gaisa cīnītāji dabūja piedzīvot pārsteigumus, bet dažkārt arī lielas bēdas. Nogāžot savu piekto ienaidnieku viņam nācās pārvarēt zināmas grūtības.

Majors Bills Četems, paliekdamies uz priekšu savā krēslā, galda galā, nāca pie slēdziena, ka eskadriļas izskats, pateicoties jaunajam dalībniekam, ievērojami uzlabosies. Viņa grupā neviens virsnieks neizskatījās sevišķi glīti. Leitnantam Vintveļam runājot, viņš vērīgi klausījās.

„Jā, sēr," jaunais grupas dalībnieks sacīja kapteinim Samam. „Esmu jau šo to dzirdējis par Džēhokeriem un parūpējos, lai mani ieskaitītu šai daļā. Es pats gribu pielikt roku šinī kaŗā."

„Hm — jā," izklaidīgā sirsnībā piekrita kapteinis Sams. Viņš izsalcis raudzījās pēc gabaliņa maizes.

„Beidzot — arī mana roka būs kaŗa darbā," svinīgi atkārtoja Vintvels.

„Tas jau labi, ja vien šai kaŗa darbā aiz pārskatīšanās neiegrūž kādu kāju," domīgi piebilda Fizs O'Briens. „Atceros, ka kādreiz es laidos lejā lai uzbruktu kādai smagai fotografēšanas mašīnai — kādam hanoverietim — virs Tiokūras ceļa. Nebija vēl paguvis pielikt pirktus gailim, kad pamanīju aiz savas astes kādus piecus Fokerus un tikdaudz svina gaisā, ka varētu nogremdēt veselu bruņu kuģi."

„Vai jūs to nogāzāt — hanoverieti?"

„Es?" jautāja O'Briens. „Es dabūju iesnas — pie tam ne jau kājās vien, lai gan tur tās sākās."

„Ko jūs darījāt?" neatlaidās jaunais pilots, viegli sarauktdams uzacis.

„Skrēju kā velns," jautri atbildēja Fizs. „To dienu es neapstājos agrāk, kā tikai tad, kad atrados desmit angļu jūdzes šaipus frontei un kad gaiss bij tik tukšs no lidmašīnām, kā šī zupa no barības vielām."

Flečers Vintvels acīm redzot pārmetošu skatienu stīvi noraudzījās runātājā.

„Jūs sakiet, ka atkāpāties — neizlaižot neviena šāviena," viņš jautāja.

„Atkāpos!" zobgalīgi iesaucās Fizs, it kā šis vārds nebūtu piemērots. „Cilvēka bērns, es jums saku, ka es pieliku mērci un skrēju kā trusītis!"

Viņš paklusu domīgi iesmējās un sniedzās pēc sāls.

„Nu, es jūsu vietā gan ar to nelielītos," auksti sacīja Vintvels. „Kaŗš daudz svarīgāks nekā cilvēka dzīvība un turpinot savu uzbrukumu jūs būtu izpelnījušies lielu ievērību."

Roka, kas turēja sāli virs Fiza O'Briena zupas šķīvja, sastinga. Tumšas asinis saplūda Fiza sejā. Viņa galva strauji pagriezās pret Vintveli, bet jaunais pilots bija jau novērsies. Fizs redzēja tikai laipno majora Billa seju mazliet tālāk pie galda.

Pēkšņi Fizs turpināja savas zupas sālīšanu. Viņš jautri pamirkšķināja vienu aci pret savu komandieri. Tad viņš, it kā Vintvelam piekrizdams, nožēlodams pagrozīja galvu.

„Tas man nebija nācis ne prātā," viņš sacīja. „Mans vārds taču būtu nācis laikrakstos. Ķeza gan, vai nē?"

„Jūs to tā it labi variet apzīmēt," pār plecu atsaucās Vintvels.

Tas kapteinim Samam Elisonam bija par daudz. Vislielākā jautrībā, maizes kumosu mutē bāzdams, viņš uzsauca Fizam O'Brienam:

„Jūs, sasodītais gļēvuli! Tā tad manā grupā ir kaŗavīrs, kas bēga no pusduča ienaidnieku! Zaķa pastala!"

Flečers Vintvels atbīdīja krēslu atpakaļ it kā atbrīvodams telpu starp abiem vīriem. Bet O'Briens mierīgi satvēra savu karoti.

„Toreiz nekas cits neatlika kā bēgt," viņš pazemīgi sacīja.

Vintvels samulsis sarauca uzacis. Kaŗavīru — amerikāņu kaŗa lidotāju — savu brāļu virsnieku priekšā nupat nosauca par gļēvuli, bet viņš uz to nereaģēja! Klusēdams Vintvels turpināja ēšanu.

*

„Vai tu domā, ka Vintvels ar mums jokojās Bill?" To vakaru, vēlāk, kapteinis Elisons jautāja majoram Četemam.

„Nezinu gan," atzīnās majors Bills. „Negribās ticēt, ka kaŗavīrs, par spīti visai apmācībai, var palikt tik zaļš. Un tomēr — viņš ir ievērojams aktieris, ja domāja citādi nekā runāja."

„Viņš vēlāk arī aprunājās ar Fizu," sacīja Sams Elisons domīgi glaudīdams kailo plankumu galvas vidū. „Šis zēns pēc pusdienām pieaicināja Fizu pie malas un atvainojās, ka bijis pārāk ass. Tad viņš noturēja mazu runu, aprādīdams, no cik liela svara gūt kaŗā uzvaru un ka katra vīra pienākums neatlaidīgi izpildīt savu mazo pienākuma daļu."

„Hm!" norūca majors Bills un viņa piere izskatījās tik rievaina kā angāra skārda siena. Viņš bija vecs Lafajeta eskadriļas kaŗotājs un jau tik ilgi piedalījies kaŗā, ka viņa samēra izjūta saka jau mazliet ierūsēt. „Sam, es nezinu. Es vēl dažas dienas paturēšu Vintvelu uz zemes, lai viņa apziņa noskai-

---

*) Džēhokers — bandas dalībnieks Kanzāsā, Ziemeļamērikas Savienoto Valstu pilsoņu kaŗa sākumā.

drojas, vai arī lai viņš gūst piedzīvojumus. Nezinu, kas viņam vairāk vajadzīgs."

„Labi," piekrita Sams Elisons. „Fizs saka, ka viņš savukārt nejokošoties ar Vintvelu — viņš baidās, ka zēns varētu jokošanos ņemt nopietni.

*

Visu nedēļu Flečeru Vintvelu iepazīstināja ar lidotāju, mašīnu, operāciju un piegādātāju virsnieku darbību un nu Vintvels neatlaidīgi vēlējās pacelties gaisā.

Tikai pēc sešām uz zemes pavadītām dienām viņam atļāva izdarīt īsus lidojumus virs aerodroma. Tie notika zem majora Četema vērīgās acs un sakaņā ar viņa tiešām pavēlēm.

„Ņem viņu rītdien no rīta sev līdzi, kopā ar Fizu, un pārliecinies, vai viņš var ko saskatīt," beidzot majors Bills sacīja Elisonam.

Kad otrā rītā otrās grupas lidmašīnas pēc divu stundu ilgas patruļas vēsajā gaisā nolaida savas astes uz aerodroma, šie trīs lidotāji bija sagatavojušies lidojumam.

Pirmais jaunā lidotāja lidojums pār fronti nav vienkārša lieta. Ir iespējams, ka neskatoties uz visu apmācību, viņš ir pavisam akls attiecībā uz ienaidnieka lidotāju grupām, ja tās negrib, ka viņas saskata. Šādam lidotājam jau lidojums pats par sevi šķiet riskanta lieta esam, tādēļ uzstāties pret izveicīgiem ienaidniekiem, kas vēlas to ar šāvienu notriekt zemē, šķiet pārāk liels azarts esam. Nav jāaizmirst arī zenītlielgabalu uguns ar sprāgstošu šrapneļu milzīgiem melniem dūmu mākoņiem un ar virpuļojošā, brāzmojošā gaisa aplokiem. Arī šī uguns dažu labu mugurkaulu pārvērtusi par makaroniem, neskatoties uz tenkotāju pretējiem apgalvojumiem.

„Es jūtos tik nervozs, it kā es pats pirmo reizi dotos pāri frontei," Elisons atzinās Fizam.

Šodien savā kažokādas lidotāja tērpā Sams vairāk kā jebkad līdzinājās brūnajam lācim, kas pārāk neatlaidīgi dodas medu meklēt.

„Apmierinies," sacīja Fizs. „Divdesmit minūšu laikā mums par viņu viss būs zināms."

„Jau astoņas reizes es viņam piekodināju palikt ierindā un paklausīt signāliem, tomēr darīšu to vēlreiz," noteica Sams.

„Netaupi savu balsi, ja tas vajadzīgs tautas labā," smīnēdams sacīja Fizs.

Elisons piegāja mazajam Ņuporam, kurā leitnants Vintvels rosīgi nodarbojās ar sava mazā motora iesildīšanu.

Grupas komandieris kautko kliedza jaunajam pilotam ausī un pēdējais nepacietīgi piekrītoši pamāja ar galvu. Fiza O'Briena motoru bij iesildījis mēchaniķis un Fizs uzmauca galvā savu lidotāja cepuri un ar lielu vilcināšanos iekāpa savā gondolā.

Elisons pacēlās pirmais. Fizs O'Briens ar rokas mājienu uzaicināja Vintvelu viņam sekot un nogaidīja, līdz abas lidmašīnas sāka celties gaisā. Tad arī viņš drāzās pa vismazāk dubļaino aerodroma daļu un viegli pacēla gaisā savu Ņuporu.

5000 pēdu augstumā Sams Elisons sāka riņķot virs aerodroma. Fizs, kas bija strauji cēlies augšup, pievienojās pa labi no viņa. Vintvels paklausīgi ieņēma savu vietu paralēli Fizam, pa kreisi no vadoņa. Šinī V formācijā Elisons vadīja viņus uz 15 angļu jūdzes attālās frontes pusi. Viņš visu laiku strauji cēlās augšup, jo pirms neviena vīra zemes pārlidošanas viņš gribēja panākt, ka starp viņu un zemi atrastos ne mazāk kā 16.000 labas pēdas.

Bija jauka pavasara diena ar nedaudziem skaistiem blīviem mākoņiem, kas laiski virzījās uz priekšu. Labu laiku Fizs laida darbā savu rosīgo kaklu, sargādamies no iespējamiem pēkšņiem uzbrukumiem. Bet drīz vien viņi jau lidoja virs kuplajām mākoņu masām un Fizs sagaidīja pārsteigumus no apžilbinošās saules gaismas puses. Viņš nesaskatīja nekā, izņemot Rumlera sistēmas fotografēšanas lidmašīnu, kas mierīgi virzījās sabiedroto territorijā tādā augstumā, kādu Ņupors nevarēja cerēt sasniegt. Arī Sams to redzēja, bet nedeva nekādu signālu. Vintvelam tā palika pavisam nepamanīta, jo viņš ieinteresēts noraudzījās uz priekšu, mežiem apaugušā apvidū, ienaidnieka territorijā.

Tīri lietišķā kārtā Sams virzīja savu lidmašīnu tieši uz ienaidnieka zenītlielgabalu baterejas pusi, Seidžprejas tuvumā. Še nu Vintvelam pirmo reiz būs jānogaršo karš. Viņam tuvojoties, lielgabalnieki paklausīgā kārtā parūpējās par sprāgstošu granātu vētru, pildīdami skaidro debesi ar melnu mākoņu blākiem. Trīs mazie Ņupori dejoja un nira eksploziju izsauktā mazajā vētrā.

Fizs O'Briens, noraudzīdamies zināmā attālumā atrodošā Vintveli, saskatīja diezgan pārsteigtu seju. Jaunā pilota lidmašīna nikni grīļojās. Tomēr Vintvels to drīz vien izlīdzināja un sekoja Samam.

„Kriens zēns!" nomurmināja Fizs. Elisons, sakustinājis savas lidmašīnas spārnus, nira dažus simtus pēdu, meta cilpas un demonstrēja mucas, lai paustu savu galējo nicināšanu zenīta lielgabalniekiem, kas atradās trīs angļu jūdzes lejāk. Saniknotie artileristi gādāja par melno mākoņu pieaugšanu. Fizs savukārt vienaldzīgi lika savai lidmašīnai manevrēt un Vintvels, gūdams pašpaļāvību, arī parādīja dažus trikus saviļņotajā gaisā.

Lai gan varēja domāt, ka eksplodējošie astoņpadsmit mārciņas smagie šrapneļi pārklāj ar lodīšu krusu visu debesi, tomēr visi trīs Ņupori džinkstēdami izkļuva cauri neskārti.

Beidzot Sams, rēķinādamies ar iespēju, ka lielgabalu uguns varētu pieaicināt ienaidnieka lidmašīnas, atkal sakustināja savas lidmašīnas spārnus, signālizēdams, un devās laukā no uguns joslas. Fizs viņam sekoja.

Bet Vintvels viņiem nepievienojās. Viņš gandrīz vertikāli metās lejup, tieši uz zenītlielgabalu bateriju. Sams Elisons, pagriezies, reizē ar Fizu ieraudzīja Vintvelu. Abi karavīri brītiņu novēroja, cerēdami, ka Vintvels grozīs virzienu, bet tad viņi devās Vintvelam pakaļ. Nu jau trīs mērķi tuvojās pateicīgājiem lielgabalniekiem.

Ņuporiem bija slikta slava, kā tādiem, kas straujā nirienā zaudē spārnus, tomēr Sams Elisons drāzās pilnā sparā lejup.

Vintvels devās uz priekšu. Viņš izslēdza motoru, tomēr gravitācijas likums uzturēja viņa ātrumu. Nu viņš nospieda ložmetēja gaili un raidīja ložu krusu dziļi lejā atrodošai baterijai virsū. Tas līdzinājās bruņu kuģa apmētāšanai maziem apmeņiem. Elisons tuvojās viņam arvien vairāk un beidzot nonāca zem viņa.

Dzirdot Elisona lidmašīnas švīkoņu tuvu pie savas lidmašīnas spārna, Vintvels paskatījās un ieraudzīja Elisona apaļo seju mežonīgās dusmās saviebtu. Grupas vadonis dedzīgi pamāja ar roku, tad ar lēnu spiedienu izbeidza savu nirienu. Vintvels paklausīja.

Fizs O'Briens, kas, mēģinādams skaldīt artilerijas uguni, nira zināmā attālumā no abiem pārējiem, arī izbeidza niršanu vēl iekams viņa spārni bija norauti. Lai gan zenītlielgabalu uguns bija visai nopietna un šinī, samērā nelielā, augstumā noteikti bīstama, Fizs bažīgi noraudzījās augšup. Ja vien desmit angļu jūdžu attālumā vispār atradās kādi Fokeri, tad šrapneļu krusa katrā ziņā tiem ziņoja par ienaidnieka lidmašīnu ierašanos. Nemierīgajā gaisā grīļodamās mazās lidmašīnas lēnām virzījās uz priekšu, dziedošo ložu pavadītas.

Elisons steigšus bēga no dārdošo lielgabalu uguns aploka. Tad viņš ātrā kāpienā virzīja savu mašīnu uz augšu. Šad un tad atskatīdamies, viņš uzmeta Vintvelam neuzticības pilnu skatienu un devās tieši uz savu aerodromu.

Fiza O'Briena niknā sejas izteiksme pēkšņi pārvērtās smīnā.

„Nabaga Sams negrib samērcēt spārnus, kāmēr šis jautrais jaunais cālēns viņam līdzi," viņš murmināja. „Vismaz ne agrāk, iekams viņš šim cālēnam būs šo to pateicis. Un Vintvels toreiz ar mums nebūt nejokojās. Viņš katru vārdu ņēmis nopietni. Šis zēns grib personīgi izšķirt jautājumu par uzvaru šinī karā."

Par to brīnīdamies viņš sekoja Samam Elisonam, stingri ieturēdams formāciju, lai spiestu Vintvelu darīt to pašu. Viņi jau tuvojās frontes līnijai. Lai gan jaukais laiks bija piemērots lidotāju aktīvitātei, tomēr nekur nevarēja saskatīt ne mazākās Fokeru pēdas.

„Mums laimīgs lidojums," sprieda Fizs O'Briens. Nekad viņš nebija miermīlīgāk noskaņots, kā patlaban, iedomādamies, kas notiktu, ja viņus būtu ieraudzījusi ienaidnieka lidotāju grupa.

Ar īstu atvieglojuma izjūtu viņš ieraudzīja labā formācijā sešus Spadus — franču lidmašīnas — kas tūkstots pēdas zem viņiem devās patruļā virs frontes līnijas. Kamēr tie atradās šeit, neviens plēsīgs ienaidnieks droši vien neko neuzsāks.

Ne bez skaudības Fizs aplūkoja glītos mazos Spadus. Lai tos virzītu uz priekšu pa gaisu, darbojās ne jau kafejas sudmaliņas un spārni palika tām klāt, kamēr vien kāds mēchaniķis tos nenoņēma ar skrūvgriezni.

Pēkšņi Fiza vērību saistīja kautkas viņa tuvumā. Vintvels bija novirzījies no savas vietas. Viņš lidoja apkārt, lai nokļūtu aiz Spadu formācijas.

„Žēlīgās — “.

Fizs rāva savu lidmašīnu apkārt. Bija tikai viens izmisuma pilns līdzeklis saistīt Vintvela uzmanību, jo Vintvels raudzījās uz priekšu, bet ne savā brālī virsniekā.

Fizs nelidoja Vintvelam pakaļ uz Spadu formācijas pusi. Viņš virzīja savu lidmašīnu lejup ar tādu aprēķinu, ka viņam jānonāk Vintvela redzes līnijā. Jaunais pilots jau ņēma uz grauda Spadu Nr. 5, kas lidoja Spadu formācijas viena stūra galā. Starp Vintvela propelleri drāzās piešaudes lodes un solīds nāvīgs sviņs. Gan viņš vēl atradās pārāk tālu sekmīgai ugunij, tomēr attālums ik minūtes samazinājās par 2 angļu jūdzēm.

Fiza lidmašīna patlaban drāžās pāri Vintvela lidojuma līnijai, pie tam tik nelielā attālumā, ka šaujošais pilots instinktīvi pavirzījās sāņš. Nebija vēl Vintvels paguvis no jauna ņemt uz grauda franču lidmašīnu, kad Fizs jau bija atgriezies un nelielā attālumā no Vintveļa kratīja galvu, māja rokām un kliedza:

„Francūži, jūs, aitas galva! Francūži!“ viņš brēca, lai gan motoru dārdoņa pilnīgi aprija viņa balss skaņu.

Zemāk lidojošā formācija nonāca pilnīgā nekārtībā. Lai izbēgtu briesmām, piektais numurs bija uzsācis vertikālu nirienu, bet Spadu vadonis aprāva savu lidmašīnu apkārt un metās atpakaļ, lai līdzīgi ērglim aizstāvētu savu jauno paaudzi. Ja vien Sams Elisons, lūdzoši roku pacēlis, nebūtu niris franču komandierim ceļā, Vintvela lidmašīna būtu saņēmusi abu Spada ložmetēju pilnu uguni.

Visas šās negaidītās rīcības samulsināts, Vintvels virzījās prom. Smagi elsodams viņam sekoja Fizs, būdams gatavs pārtraukt katru tālāku idiotismu. Arī Elisons virzījās prom no franču formācijas.

Spadu komandieris pielidoja Sama tuvumā.

Fizs, atskatīdamies, redzēja franču komandieri ar savu ātrāko lidmašīnu nonākam Elisona Ņupora tuvumā. Viņš ieraudzīja bārdainu niknu seju un dramatiski jautājošu pacelto roku.

Aiz viņa pārējie Spadi atjaunoja formāciju un sekoja savam žestikulējošam komandierim.

Lai gan viņus šķīra sešdesmit pēdas liela platība, motoru pērkons un gaisa švīkoņa ņēma iespēju sarunai, francūzim tomēr bija daudz kas sakāms. Nosodošu, drebošu pirkstu viņš norādīja uz Vintveli, grieza zobus un tad norādīja uz Vintveļa ložmetēju. Ar rokas kustību viņš rādīja uz lielo zilo centra laukuma savas lidmašīnas kokardē, ar ko bija apzīmēta viņa un viņa karabiedru nacionālitāte. Beidzot viņš pielika roku pierei un stiepa roku uz Elisona pusi, pieprasot paskaidrojumus, paraustīja plecus un tad kvēlojošu seju dedzīgā sajūsmā vilka pirkstu gar savu rīkli un atkal norādīja uz Vintveli.

Tik spilgts izteiksmes veids pārvarēja Samu Elisonu. Savā dedzībā šis izteiksmes veids bija pārliecinošs, nosodošs. Ar angļu sakšam īpatnēju nenoteiktību Sams gurdeni kratīja galvu, atvainodamies pasmaidīja un gandrīz visām tautām pazīstamā kārtā ar rādītāja pirkstu pieskārās savai pierei.

Bet ar to viņš tik vēl vairāk sakaitināja franču komandieri. Lai gan pēdējā Spads turpināja lidot pilnīgi paralēli ar Ņuporu, viņš sāka žestikulēt abām rokām. Arī viņa pavadoņi, visciešākā kārtā sekodami viņam, žestikulēja tikpat dedzīgi.

Sams Elisons saprata, ka viņam jautā, kurā pusē īstenībā Amērika piedalās karā un kādēļ gan šādam nejēgam atļauj vadīt lidmašīnu . . .

Beidzot Sams meklēja glābiņu klusuciešanā un žestu neievērošanā un lidoja mājup, it kā viņš viens pats atrastos gaisā. Nelielā attālumā Fizs O'Briens, gan smiedamies, gan dusmodamies, pavadīja šādi pārmācīto Vintveli.

Tikai kad visi trīs amerikāņi sāka spirālē nolaisties savā aerodromā, Spadu formācija lika viņus mierā.

Elisons nolaidās nebēdīgā ātrumā. Fizs un Vintvels atradās vēl tūkstots pēdu augstumā, kad viņa lidmašīna jau ripoja uz līnijas pusi. Ar niknu rokas kustību Sams izslēdza savu motoru un izkāpa ārā. Nepiegriezdams nevienam citam vērību, viņš gaŗos soļos tuvojās majoram Billam Četemam. Viņa kailo galvu klāja sviedru rasa un viņa seja bija piesarkusi bietes sārtumā.

„Bill, mēs esam dabūjuši!“ viņš nekavējoties skaļi iesaucās.

„Ko dabūjuši?“ steigšus atsaucās eskadriļas komandieris.

„Mēs esam dabūjuši savā vidū „varoni“ — formācijas lauzēju, slavaskāru niekalbi!“

Gandrīz asarām acīs Sams steigšus attēloja pēdējās lidojuma stundas piedzīvojumus, bet majors Bills Četems nopietni klausījās.

„Grūti gan, bet mums ar to būs jātiek galā, Sam,“ beidzot sacīja eskadriļas komandieris. „Varbūt beidzot mēs viņu tomēr daudz maz vedīsim pie prāta. Es viņu pāris reizes ņemšu pats līdzi.“

Pa tam pie lidmašīnu pieturas līnijas Fizs O'Briens aizsmēķēja papirosu lielākā steigā nekā viņš to parasti mēdz darīt pēc lēciena pāri tranšejām. Ar to viņš aizbāza sev muti vēl iekams bija ieraudzījis veselu sēriju caurumu savas lidmašīnas kreisajā spārnā. Caurumus bija radījusi ložmetēja uguns.

„Uzbrukums šiem francūžiem bija muļķīga kļūda no manas puses,“ leitnants Vintvels vaļsirdīgi sacīja Fizam O'Brienam.

„Viņi laikam gan tā domāja,“ neitrāli iebilda Fizs, ievilkdams dziļu nomierinošu dūmu.

Vintvels pārdomāja. „Nu, toties mēs vismaz zenītlielgabalniekiem sadevām piparus,“ viņš priecājās. „Žēl gan, ka ienaidnieka lidmašīnas negadījās tuvumā, vai nē?“

Fizs O'Briens aplūkoja šrapneļa izrauto caurumu Sama Elisona lidmašīnā, nepilnas divas pēdas aiz sēdekļa.

„Es jums — gandrīz — piekrītu,“ viņš sacīja.

Tā sākās kapteiņa Sama Elisona un leitnanta Fiza O' Briena pārbaudījumi. Viņi bija vecākie, piedzīvojušākie karavīri šinī grupā; uz viņu kompetentiem pleciem galvenā kārtā gulās atbildība par jaunāko pilotu drošību, bet leitnants Flečers Vintvels bija un palika jauns pilots. Piedzīvojumi nedarīja viņu vecāku; paglābšanās no posta par mata galu nesamazināja viņa svaigo jauno aizraušanos; visasākie pārmetumi nespēja atturēt viņu no patstāvīgas uzstāšanās tādos brīžos, kad disciplīna un sadarbība bija visnepieciešamākā.

Uz zemes viņš bija tīri sabiedrisks zēns. Vairākas boksa sacīkstes, ko organizēja grupas ārsts, darīja viņu ļoti pazīstamu; viņš prata arī visai interesanti sarunāties. Raksturīgi, ka viņš citu eskadriļu karavīru starpā bija populārāks nekā savējos, bet savā grupā viņš bija pavisam nepopulārs.

Pāris reizes viņš pie kopēja galda mēģināja turēt runu uzvaras gūšanas jautājumā šinī karā un par upuriem, kādi ikvienam karavīram šādā nolūkā jānes, bet majors Bills viņu katru reizi noraidīja, jo Džēhokeri uzskatīja par sliktu toni, pēc riskantā dienas darba izrunāties par uzvaras gūšanu karā.

Vēl tikai piecas nedēļas pēc ierašanās savā karaspēka daļā Vintvels nogāza savu pirmo ienaidnieku. Kapteinis Sams Elisons pa tam bija kļuvis kalsnējāks, mazāk jautrs, un viņa skatiens tik noraizējies, ka apzinīgais grupas ārsts tāpēc piedzīvoja vienu, otru bezmiega nakti. Vintvels, turpretim, ne mazākā mērā nebija zaudējis pašapziņu. Lai gan viņš vairākkārt piedalījās cīņā, vīram pret vīru, tomēr līdz šim vēl neviena ienaidnieka lode nebija ķērusi ne mazāko viņa lidmašīnas daļu. Ne Sams, ne Fizs nevarēja to pašu apgalvot.

Vintvels guva uzvaru kādu dienu, kad pirmā grupa aizlidoja līdz Vigneijai, apmēram astoņas angļu jūdzes aiz vācu frontes līnijas. Sams Elisons lidoja tūkstots pēdas virs savas formācijas. Vienā formācijas spārna galā Fizs O'Briens virzījās uz priekšu, saprātīgus aci vērodams sava augstāk lidojošā komandieŗa signālu.

Zem grupas, kas toreiz sastāvēja no piecām lidmašīnām, divi Rumpleri dārdēdami devās uz priekšu, turēdamies neizprotami zemu. Patiesībā tie bija ēsma — ēsma, lai novilktu zemāk piecus Ņuporus, kas it kā izsalkuši virzījās virs Rumpleriem. Tālu uz ziemeļiem atradās četru vienvietīgu Albatrosu grupa. Tie, acīm redzot, apsargāja Rumplerus. Bet Sams Elisons, labi pazīdams slazdu, palika augšā, gaidīdams vēl vairākas ienaidnieka kaujas lidmašīnas, kas pagaidām nerādījās.

Pus akls neatlaidīgā pētīšanā spilgtajā saulē Sams Elisons beidzot saskatīja šos ienaidnieka spēkus. Tā bija astoņu vai deviņu Fokeru formācija. Redzot, ka Fokeri neatlaidīgi turās pret sauli, Sams skaidri izprata, ka ienaidnieks saprot, ka Ņupori patlaban knibinās gar ēsmu.

Bet še krita svarā vēl kautkas vairāk. Majors Bills Četems un pārējās Džēhokeru grupas droši vien lidoja

kautkur šaipus frontes līnijas, domājams, dienvidrietumu pusē no Elisona grupas. Ja vien kapteinim Samam Elisonam izdotos pagaidām līdzsvarot uzbrukumu un aizsardzību, līdz viņš būs pārliecinājies par šo faktu. —

Bet šinī acumirklī leitnants Vintvels, kas kādu stundu bija priekšzīmīgi uzvedies, ieraudzīja Rumplerus. Viņš, vienīgais no visas grupas, tos līdz šim nebija pamanījis lēnām virzoties uz priekšu virs zaļā meža tālu apakšā. Patlaban vesto spēli viņš it nemaz neizprata.

Acumirkli spārnus sakustinājis viņš pa galvu, pa kaklu drāzās lejup uz Rumpleriem, tādā pašā neapdomīgā kārtā, kādā viņš Samam Elisonam bija jau sagādājis daudz raižu.

Smits un Hiltons, abi pārējie jaunie piloti, domādami, ka viņiem nav izdevies saskatīt kādu Elisona signālu, metās Vintvelam pakaļ.

Fizs O'Briens iestenējās. „Nu tik būsim ellē," viņš nomurmināja un brītiņu šāva, lai sasildītu savu ložmetēju.

Bija par vēlu, lai Sams Elisons vai Fizs spētu atturēt savus nepiedzīvojušos karabiedrus. Viņi atradās slazdā!

Deviņi ienaidnieka aeroplāni metās lejup uz jauniešiem kā izsalkuši vanagi. Pietiekoši tuvu, lai ieturētu zināmu formāciju, Sams Elisons nira viņiem pakaļ, spļaudams svinu un piešaudes lodītes. Fizs O'Briens pievienojās gājienam.

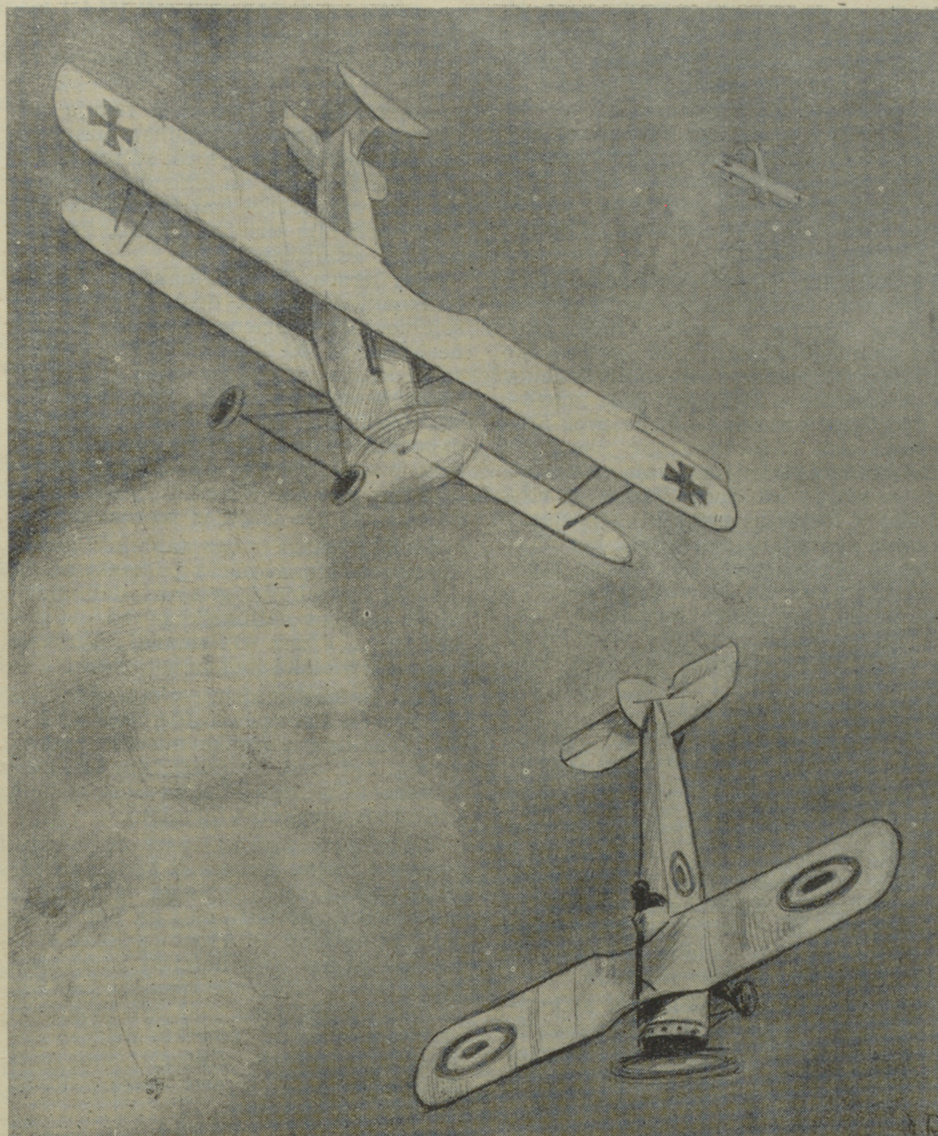
Abu vecāko pilotu niknais uzbrukums sagādāja gavilējošiem Fokeriem vairāk raižu, nekā viņi bija sagaidījuši. Neatlaidīgās Sama uguns priekšā viena vācu lidmašīna aizdegās. Kāda cita gāzās zemē ar asti pa priekšu; tā bija kļuvusi cīņas nespējīga vai arī liekuļoja bojājumu, lai paglābtos no nāvīgās svina straumes, ko raidīja Fiza veiklie pirksti.

No pārējiem septiņiem ienaidnieka aeroplāniem trīs atradās Sama un Fiza uguns tuvumā un tādēļ tie meta cilpas, lai nokļūtu aiz abu amerikāņu veterāņu astēm. Iedegās piecu lidmašīnu tuvcīņa; tās virpuļoja, kūleņoja, meta cilpas un nira. Kapteinis un Fizs pamazām nolaidās zemāk, pēc iespējas izvairīdamies no savu ienaidnieku ložmetēju uguns. Viņi darīja visu iespējamo, lai tuvotos saviem jauniešiem, pārāk vieglprātīgi neepsponējot sevi uzbrūkošajiem Fokeriem.

Pa tam lejāk Vintvels, nepiegriezdams vērību pakaļējā sēdeklī sēdošā Rumplera novērotāja ugunij, pieveica šo divvietīgo mašīnu. Tā krita ar degunu uz leju un nogāzās lejā, mežā. Viņš vēl arvien lepns noraudzījās tai pakaļ, kad pēkšņi gaiss ap viņu izrādījās pilns lidmašīnām.

Vispirms nāca Smits un Hiltons, ņemdami uz grauda otro Rumpleri. Viņiem gandrīz uz astēm sekoja Fokeri.

Smits, sekodams Rumpleram, kas nira meklēdams glābiņu, bija prasījis no savas mašīnas spārniem pārāk daudz. Niriens 200 angļu jūdžu ātrumā stundā, pēkšņi norāva audumu viņa plākšņu augšējai daļai, vēl iekams viņš bija paguvis šāvienam piemēroties ienaidnieka divvietīgai lidmašīnai. Mēģinādams tu-

rēties gaisā ar sava motora palīdzību, viņš gāzās lejā, nespēdams savu mašīnu savaldīt.

Divas ienaidnieka lidmašīnas koncentrēja uguni pret Hiltonu. Viņas vārda pilnā ziņā tiklab lidmašīnu, kā lidotāju padarīja sietam līdzīgu. Hiltona aeroplāns nogāzās Smitam pakaļ.

Virs Vintveļa, bez kā pēdējais to manītu, gaidīja divi viltīgi Fokeri, lai nogāztu viņu, tiklīdz viņš sāks kāpt. Bet Vintvels nesāka kāpt. Vēl arvien apmierināts pats ar sevi viņš nira pakaļ tiem Fokeriem, kas nogāza Hiltonu.

Vintvels bija apšaudījis Rumpleri no liela attāluma un ķēris pilotam ne notietni tēmējot, bet gan pateicoties nejaušībai. Piemērodams šo pašu taktiku Fokeriem, Vintvels redzēja, ka še apstākļi pavisam citādi. Piedzīvojušie ienaidnieka piloti manevrēja daudz labāk nekā viņš. Vienalga, vai Vintvels nira, vai ne, viņa rejošā ložmetēja priekšā arvien atradās tikai tukšs gaiss, kamēr piešaudes lodītes un svins nemitīgi virpuļoja ap viņu.

Vintvela mūžs būtu ildzis vairs tikai dažas sekundes, ja pēkšņi šinī cīņas virpulī negāztos vēl viens Fokers. Šī lidmašīna krita griezdamās. Redzot savu karabiedri postā, abi Vintveļa pretinieki acumirkli pavirzījās sāņš, lai paskatītos augšup.

Divi Ņupori mulsinošā līnijā drāzās lejup. Viņus vajāja četri ienaidnieka aeroplāni, gan ātrāki, tomēr mazāk manevrēt spējīgi. Vajātāji šāva gandrīz nemitīgi. Dažkārt amerikāņu lidmašīnas kļuva par kāda Fokera vajātājām un tad viņu ložmetējs strupi iedārdējās. Fizs O'Briens un Sams Elisons mēģināja Vintvelu glābt, lai gan viņiem pašiem palīdzība bija ļoti nepieciešama.

Tā nebija kauja un nebija arī atkāpšanās. Varēja iedomāties divus šķēpnešus ar šķēpiem rokā, kas apdraud bīstamu, slepkavošanas kāru baru, tomēr neuzdrošinās neko citu, kā tikai draudēt, jo īsts uzbrukums prasītu laiku un dotu izšķirošu priekšroku skaita ziņā pārākajam pretiniekam. Virpuļojošās lidmašīnas nonāca vienādā augstumā ar Vintveļa Ņuporu un samulsināja abus Fokerus, vēl iekams tie paguva dot žēlastības triecienu savam mazāk izveicīgajam pretiniekam.

Nu abiem pirmās grupas veterāņiem bija uzkrauta jauna nasta — jāaizsargā draugs, kas nenesa gandrīz nekāda labuma, un jāuzstājas pret diviem jauniem ienaidniekiem. Viņu aeroplāni

virpuļoja pa gaisu. Viņi šķita netverami, kā gari, izņemot gadījumus, kur, piemēram, viņu ložmetēji spļāva saskatāmu un bīstamu svinu.

Nogāzās vēl viens Fokers, lai gan še lieta grozījās ap drauga kļūdu, kas sadragāja viņa propelleri un apklusināja viņa motoru. Tiklab Fizs, kā Sams Elisons meta cilpas un virpuļoja pārāk strauji, lai viņu ložmetēju uguns varētu būt pārāk bīstama.

Pēkšņi viens Fokers signālizēja abiem pārējiem un izveda tos no haotiskās sacensības. Pārējie paklausīja. Lieta grozījās ap mēģinājumu pilnā kārtībā izmantot priekšrocību skaita ziņā. Ienaidnieka lidmašīnas ātri sakārtojās noteiktā formācijā un atkal vērsās pret Ņuporiem.

Bet arī amerikāņi neatstāja neizmantotu īso starpbrīdi. Sama lidmašīna virpuļodama metās uz priekšu un nostājās Vintvela aeroplānam priekšā, bet Fizs O'Briens ieņēma vietu no viņa pa kreisi. Vintvels redzēja, ka virpuļojoša tuvcīņa pēkšņi izveidojās formāciju cīņā. Abi pārējie piloti nostādīja viņu parastā vietā. Sams Elisons lika savai lidmašīnai stāvus kāpt. Ieradums Vintvelu brītiņu turēja savā vietā.

Fokeri tūdaļ metās viņiem pakaļ. Svina straumes šķēla gaisu, bet Ņupori stūrgalvīgi kāpa uz augšu. Fokeri, gan ātri lidojumā uz priekšu, bet ne ātri kāpēji, arvien vairāk attālinājās no Ņuporiem.

Dažas minūtes vēlāk majora Billa Četema vadītā Dzēhokeru formācija drāzās lejup, šiem trim Ņuporiem garām. Ienaidnieka lidmašīnas nira kā bezprātīgas, lai steigtos uz māju.

Fizs O'Briens ar nožēlošanu atskatījās uz kauju, kuŗu tādā kārtā izbeidza jaunpienākušie Džēhokeri, bet Samam Elisonam pietika. Viņš devās atpakaļ, pāri frontei. Fizs, uzmetis skatienu Vintvelam, palika savā vietā.

„Ja mums nebūtu jājuņģē šis buldoga bebītis, mēs būtu iznīcinājuši šo ienaidnieka grupu," viņš nožēlodams murmināja.

Kad viņi nolaidās savā aerodromā un uz lidmašīnu ritenīšiem tuvojās līnijai, Sams Elisons sāpīgi savilktu seju paskatījās Fizā. Viņš taču bija zaudējis divus kaŗavīrus — daudz apsološi jauni piloti bija krituši, vēl iekams tie paguva iemācīties kautko vairāk, kā tikai šās spēles pirmos paņēmienus.

Toties Vintvels atstāja savu sēdekli gavilējošu seju.

„Es nogāzu lidmašīnu!" viņš gavilēja. „Savu pirmo lidmašīnu".

„Jūsu pirmo!" kodīgi sacīja Fizs O'Briens. „Jūs, Vintvel, taču šodien nogāzāt trīs lidmašīnas."

„Vai tiešām?" laimīgu smaidu iesaucās jaunais pilots. „Es taču domāju, ka —".

„Jūs nogāzāt Rumpleri un divus Ņuporus — Smitu un Hiltonu."

Fizs strupi pagriezies gāja projām un Sams Elisons, nepaskatījies un neteicis ne vārda, viņam sekoja.

Triju aeroplānu nogāzējs pārmetoši noraudzījās viņiem pakaļ.

„Ja viņi ir dūži, tad viņiem uznākusi skaudības lēkme," viņš sapīcis murmināja. „Es taču uzņēmos to pašu risku, kā šie abi puiši, vai nē? Tikpat labi arī es varēju krist. Tāds ir kaŗš! Kādēļ gan viņi par to skumst?"

*

Amerikāņu lidotāju daļa nebija pārāk daudz bargas disciplinas aizstāvju, arī sadarbība še nebija tik stingri izveidota, kā kājnieku un citās daļās. Briesmas un varoņdarbi šinī kaŗaspēka daļā bieži vien bija tīri individuāli, lidotāja darbam atbilstoši.

Citā ieroču šķirā leitnantam Vintvelam nāktos atbildēt tiesas priekšā, bet šeit ne Fizs O'Briens, ne Sams Elisons nesagaidīja, ka majors Bills Četems spers kādus oficiālus soļus leitnanta Vintvela nepaklausības dēļ. Viņi visi trīs uzskatīja Vintveli par vienu no daudzajām kaŗa uzkrautām nastām. Līdzīgi bumbu metēju uzbrukumam aerodromam, arī ar Vintveli jātiek galā, darot viņu pēc iespējas mazāk kaitīgu.

Sevišķi smaga nasta tā bija Samam Elisonam. Viņam nācās pasargāt no šā uzticību nepelnošā grupas dalībnieka tiklab pārējos dalībniekus, kā arī pašam sevi. Fizam O'Brienam Vintvels nozīmēja lielāku personīgu risku.

Pēc sarežģījumiem virs Vigneijas Flečeri Vintvelu ņēma līdzi kopā ar kādu jaunāku vai mazāk norūdītu pilotu vienīgi tad, kad šie piloti bija saņēmuši slepenas un noteiktas pavēles, nekādā gadījumā nesekot Vintvelam.

Vintvels turpināja lauzt formāciju. Ieraugot melnu krustu uz kādas lidmašīnas spārna viņš aizlaida vējā visus majora Billa norādījumus un Sama Elisona brīdinājumus. Viņam nekrita svarā, ka grupai dots noteikts uzdevums, piemēram fotografēšanas aeroplānu grupas apsargāšana, vai arī sadarbība ar citām grupām noteikta mērķa sasniegšanas nolūkā. Vintvels viens pats gribēja panākt uzvaru kaŗā, līdzīgi senlaiku bruņniekam.

Dažkārt Fizs O'Briens, kas nodaļā spēlēja aitu suņa lomu, atdzina viņu atpakaļ barā, kad viņš bija izmucis. Citreiz Fizs, Elisons un citi vecākie eskadriļas piloti, riskēdami ar savām lidmašīnām un savu ādu palīdzēja viņam izkļūt no sadursmēm. Bet tas viss nepavairoja pirmās nodaļas sasniegumus. Lietas vairs negāja kā vajadzēja.

Eskadriļas ārsts turpināja Sama Elisona novērošanu neuzkrītošā kārtā, tomēr tas vēl vairāk uztrauca Elisona jau tā pārpūlētos nervus. Kādu dienu šis mediķis pateiks Samam, ka viņam jāatpūšas, jāpaliek zemes virsū, un šāda varbūtība šķita Elisonam daudz bīstamākā nekā nāve. Jau to iedomājoties vien viņš pārplūda sviedriem tieši tad, kad viņam vajadzēja atpūsties. Palikt zemes virsū! Viņam tas nozīmēja negodu — atklātu paziņojumu, ka viņš ir nepiemērots nevien kā grupas komandieris, bet arī kā pilots. Nepiemērots!

Fizs redzēja savu draugu ciešam, bet neteica nekā. Še jau nekas nebija sakams. Sams nekādā ziņā nepiekrita Vintvela uzkraušanai kādas citas grupas komandierim. Viņš nebija tāds cilvēks. Viņš centīsies aizpildīt šo robu.

Lūzums tomēr nāca ātrāk nekā Fizs to sagaidīja. Viss sākās tāpat kā agrāk.

Lieta grozījās ap divu stundu patruļu, kas sākās pulksten sešos kādā patumšā rītā. Pacēlās tikai trīs lidmašīnas — Sama Elisona, Fiza un Vintvela, lai uzņemtos sargdienestu astoņpadsmit tūkstoš pēdu augstumā virs frontes līnijām starp Sant Michielu un Pon-à-Musonu. Viņi lidoja starp Mēzes un Mozelles upēm turp un atpakaļ. Migla virs zemes darīja viņiem nesaskatāmu pat izvagoto frontes līniju. Tādā augstumā šķidrais gaiss stindzināja pat sirdi vīra krūtīs. Vintvels palika savā vietā, jo aukstais gaiss mazināja viņa kāri pēc bruņnieciskiem darbiem.

Otrās stundas beigās viņi ieraudzīja sešu ienaidnieka lidmašīnu formāciju, kas devās mājup pēc kāda uzdevuma izpildīšanas Sant Michielas tuvumā. Ņuporiem bija tā priekšrocība, ka viņi atradās augstāk un, rēķinot no ienaidnieka lidoja taisni saulē. Tas nozīmēja, ka ienaidnieks viņus nav saskatījis.

Sams vadīja pārējās lidmašīnas lejup, aiz Fokeru astēm. Liesmojošs svins bija Fokeriem pirmā briesmu zīme un viena lidmašīna tūlīt, liesmu pārņemta, nogāzās. Tā bija Sama Elisona uzvara. Pārējie Fokeri, pārvarējuši pirmo pānikas brīdi, sakārtojās no jauna, jo ieraudzīja, ka viņi skaitliski pārsniedz amerikāņus. Sākās skaista tuvcīņa. Fizs O'Briens izmantoja viņam radušos izdevību nirt zem ienaidnieka lidmašīnas un, drāzdamies zem tās, pieveica to, bet tajā pašā brīdī redzēja, ka viņa kreiso spārnu bojājis kāds cits ienaidnieks, kas bija lidojis aiz viņa astes.

„Nu jau jārīkojās ar jaunu sparu un vienkārši", nodomāja Fizs un lika savai vieglajai lidmašīnai vertikāli slīdēt uz viena spārna lejup.

Viņš vēl īstā brīdī aizvirzījās projam, lai pasargātu savu lidmašīnu no nopietnām briesmām. Kauja pārvērtās kūleņošanā; lidmašīna pēc lidmašīnas metās tuvāk zemei, ar ienaidnieku aiz savas astes. Notika ciršana un cilpu mešana, lai izkļūtu no uguns, un tad atkal niršana, lai savukārt raidītu pretniekam virsū karsto svinu. Šinī spēlē amerikāņi necieta zaudējumus.

Divas ienaidnieka lidmašīnas, redzēdamas, ka viņu grupa zaudējusi divus dalībniekus un ka visi trīs amerikāņu aeroplāni vēl arvien kaujasspējīgi, pēkšņi sāka lidot uz māju pusi.

Abi pārējie, apķērīgākie vai drošsirdīgākie, atkāpās, lai apskatītos. Tad, ieraudzīdami, ka pāris Albatrosu cīnītāju dārdēdami tuvojas no austrumiem, viņi mazāk steidzīgi atkāpās pār savām līnijām.

Sams, uzmetis vienu aci tuvojošiem Albatrosiem, ieskatījās pulksenī pie sava instrūmentu dēļa. Izrādījās, ka viņa divas sargdienesta stundas jau gandrīz pagājušas un ka tādēļ arī viņa bencīna tanks jau gandrīz tukšs. Lai saistītu savu pārējo lidotāju uzmanību, viņš sakustināja savas lidmašīnas spārnus un lika savam aeroplānam slīdēt uz amerikāņu teritorijas pusi.

Palūkojies apkārt viņš redzēja, ka viņam seko Fizs viens pats. Tad, paskatījies tālāk ienaidnieka teritorijā, viņš dziļi lejā ieraudzīja Vintvelu, kas dzinās pakaļ vienam no bēgošiem Fokeriem. Jau viņam sekoja viens no viltīgajiem ienaidnieka aeroplāniem, kas nebija seidzies ar atkāpšanos. Otrais vēl arvien riņkoja, gaidīdams pienākam tuvojošos Albatrosus.

Sams metās apkārt uz Vintvela pusi. Viņam padotais nebēdīgais lidotājs vajāja tos Fokerus kas atkāpās. Viņš lidoja dziļi ienaidnieka teritorijā, aizmirsdams briesmas, kas draudēja aiz viņa astes, kā arī neņemdams vērā, ka viņa bencīna tanks gandrīz tukšs.

Samu uz brīdi pārņēma mocošas šaubas. Patreizējos apstākļos lieta grozījās ap īstu Vintvela pašnāvību. Tomēr Sams taču bija viņa grupas vadonis. Sama tankā vēl arvien atradās bencīns un viņa ložmetējam vēl netrūka ložu. Bija tomēr izredzes — gan niecīgas — ka arī šoreiz viņš izvilks Vintvelu no bedres kā to jau vairākkārt agrāk darījis.

Sams zināja, ka īstenībā bija skaidrs, ka šoreiz Vintvels gājis pārāk tālu, lai viņam varētu vēl palīdzēt. Sams iestenējās. Viņam tomēr jāmēģina.

Sams sakustināja savas lidmašīnas spārnus, signālizēdams Fizam un norādīdams uz Fokeri, kas viņus abus novēroja. Šis ienaidnieks jāpieveic Fizam. Viņš parāva savu kloķi uz priekšu, nirienam vācu teritorijā. Bet pēkšņi viņš kloķi atkal atrāva atpakaļ.

Fiza lidmašīna nedroši grīļojās gaisā. Caur bojāto kreiso spārnu brīžiem varēja saskatīt zilas debesis. Fizs pats izmisis strādāja, lai atbrīvotu aizsprūdušo ložmetēju.

„Viņa ložmetējs aizsprūdis" nomurmināja Fizs. Fokers nogaidīdams riņķoja kā vanags.

Tad Sams ieraudzīja Fiza lidmašīnas propelleri; tas negriezās pienācīgā kārtā, tik ātri, kā viņu nevarētu saskatīt, bet gan kustējās gausi, ne ātrāk kā zēns spēj griezt kriketa nūjiņu. Tā tad arī Fiza motors lāgā nedarbojās.

Fiza Ņupors grīļojās, un lēnām, nespēcīgi pagriezās, lai uzsāktu slīdēšanu sabiedroto teritorijā. Fokers kāpa augstāk un ieņēma vietu aiz šā Ņupora.

Nu tikai Samam ienāca prātā, ka arī Fizs O'Briens ir viņa grupas pilots.

„Es sev nekad nepiedotu, ja tāda aušas dēļ, kāds ir Vintvels, es atstātu novārtā tādu karavīru, kāds ir O'Briens!" viņš čukstēja. Viņš pamāja Fizam ar roku un tad savā mazajā lidmašīnā pēc iespējas ātrāk kāpa uz augšu, lai ieņemtu vietu starp Fizu un nogaidošo Fokeru.

Sašautā slīdošā Ņupora gondolā Fizs O'Briens, ieraudzīdams, ka Elisons neuzsāk niršanu, bet gan kāpj uz augšu, nikni pasmīnēja. Viņš vēl arvien spieda atpakaļ savā ložmetēja pievada mēchanismu. Nekāds bojāts patrons nebija iesprūdis ložmetējā. O'Briena propellers strādāja gausāk tādēļ, ka aizdedzes ierīce bija sabojājusies. Ar blefa palīdzību viņš atturēja savu draugu no iejaukšanās Vintvela trakajā pasākumā.

Bez mazākā pašpārmetuma O'Briens noraudzījās Vintvelam pakaļ ienaidnieka teritorijā. Vintvels atradās pārāk tālu prom un O'Briens redzēja tikai, ka viņš savā trakajā vajāšanā nolaidies jau pavisam zemu un ka tieši aiz viņa atrodas Fokers un abi vienvietīgie Albatrosi. Bija skaidrs, ka šādos apstākļos Sams nevarēja izdarīt nekā cita, kā tikai nogāzties kopā ar Vintvelu.

„Esmu gatavs darīt it visu, lai tikai pasargātu Samu no posta", Fizs nomurmināja. „Bet kā viss patlaban notika, to viņš nekad nedabūs zināt."

Bez mazākās stomīšanās viņš ļāva savai apklusušai lidmašīnai slīdēt uz zemi.

*

Šoreiz pirmā grupa atgriezās mājā citādi neka parasts, jo Fizs O'Briens, pēc sevišķi izveicīgas nolaišanās kādā tīrumā, labu gabalu šaipus frontes, ieradās aerodromā automobilī divas stundas vēlāk. Viņu jau sagaidīja Sams Elisons, censdamies pēc iespējas pienācīgi skumt par nabaga Vintvelu. Fizam O'Brienam nebija pat nekādu krokodiļa asaru.

„Nu," viņš vēsi paskaidroja Samam un majoram Billam Četemam, „man jau arī žēl Vintveļa, tomēr tagad mēs varēsim pienācīgi turpināt karu."

Majors Bills domīgi noraudzījās Fizā, tad pamāja ar galvu.

„Pēc kādām dienām vācieši mums, laikam, nosviedīs paziņojumu par viņu, viņš piebilda. „Negribu sacīt, ka es tieši vēlējos, lai viņu nogalina, tomēr —"

„Viņš bija lielisks bokseris," ar uzsvaru pārtrauca viņu Sams Elisons.

Fizs O'Briens piekrītoši pamāja ar galvu. Ja arī viņš sāka apzināties savu neizpausto vainu, tad tomēr tas nekādi nebija ārēji saskatāms.

Sams Elisons pacēla savas muskuļainās rokas virs galvas un pamatīgi izstaipījās, it kā viņš būtu pamodies patīkamā īstenībā pēc spocīga sapņa.

„Kā būtu, ja mēs šo pēcpusdienu uzsāktu mazu labprātīgu lidojumiņu, Fiz?" viņš strupi jautāja. „Varbūt ka mēs uzduramies tam puisim, kas sašāva tavu lidmašīnu."

„Lai notiek," piekrita leitnants O'Briens.

„Domāju, ka būs pareizāk, ja došos kopā ar jums," sacīja majors Bills. „Neesmu — Kas tā, pie joda, par lidmašīnu?"

Ar lietpratēja dzirdi viņi uztvēra, ka tuvojas lidmašīna, kurai neapšaubāmi citāds motors nekā Ņuponam.

No mākoņa, piectūkstoš pēdas virs aerodroma, nira kāda lidmašīna, uz kuras spārniem atradās melni krusti.

„Man šķiet, ka tas mums nometīs kādu paziņojumu par Vintveli," sacīja majors Četems. „Tomēr vienalga —"

Divas gatavībā stāvošās lidmašīnas patlaban cēlās gaisā, tādēļ nekas vairāk nebija darāms. Bet vācu lidmašīna, kāds Albatross, nenosvieda neka. Tā nolaidās aerodromā un piebrauca pie līnijas. No tās, jautri smaidīdams, izkāpa leitnants Flečers Vintvels pats. Viņa labās rokas kauliņi bija asiņaini, bet citādi viņš bija tas pats pašpaļāvīgais, glītais leitnants.

Sams Elisons nobāla, bet Fizs O'Briens sāka paklusām caur zobiem svilpot, kā viņš arvien mēdza darīt, kad gaisā metās pārāk karsti.

„Tā, džentlmeņi, še nu es esmu," priekā starodams sacīja leitnants Vintvels. „Virs vācu teritorijas izbeidzās mans bencīna krājums un miglā mēģinādams nolaisties es sadragāju savu lidmašīnu. Tajā pašā laukumā nolaidās kāds Albatrosa pilots, lai saņemtu mani gūstā, bet es apdullināju viņu ar akmeni un piesavinājos viņa lidmašīnu."

„Nu, es —" vilcinādamies sacīja majors Bills Četems. „Vai tiešām gan, ko?"

„Sam, dod man roku," pārtrauca Fizs, „nabaga zēns ģībst."

*

To vakaru aerodromā sarīkoja svinības par godu leitnanta Vintvela sasniegumam. Tajās piedalījās ikviens, kas vien varēja ierasties, un tām bija pusoficiāls raksturs. Bija ieradies vesels bars kaŗa korespondentu. No šāda sasnieguma ienaidnieka teritorijā taču iznāca ļoti labs raksts.

Ieradās arī tā amerikāņu lidotāja spārna komandiers, kuŗam pieskaitīti Džehokeri. Viņš gribēja iepazīties ar Albatrosu, kas bija pavisam jauns, ar amerikāņiem nepazīstamiem uzlabojumiem, tā tad ar lielu aeronautisku nozīmi.

Piedalījās arī Sams Elisons, lai gan viņš vēl arvien izskatījās bāls, un Fizs O'Briens, lai gan viņš vēl arvien svilpoja caur zobiem.

Svinības sasniedza augstāko pakāpi pēc tam, kad leitnants Vintvels sīki atstāstīja savus piedzīvojumus virsniekiem, lielajā angārā, kur notika oficiālās svinības. Viņš nekad nebija izskatījies glītāks, noteiktāks — īsts kaŗa lidotāja paraugs.

Mirdzošu skatienu majors Bills Četems nāca ar sensacionālu vēsti.

„Džentlmeņi", viņš sacīja, „mans pienākums jums paziņot kautko, kas Džehokeru eskadriļai gan dara godu, bet arī nozīmē zaudējumu. Džentlmeņi, kā jūs visi jau ziniet, nodomāta ļoti plaša akcija — nodomāts nevien sagādāt kaŗavīrus un lielgabalus, bet arī nodrošināt pašu kaŗa pamatu. Es runāju par Brīvības aizņēmuma kampaņu. Kā jūs ziniet, jādara viss, lai Ziemeļamerikas Savienoto Valstju iedzīvotājiem būtu skaidra šā kaŗa nozīme, un arī lidotāju dienestam vajadzīgi savi runātāji." Viņš brītiņu apklusa un drūmi aplūkoja savu Džehokeru baru, no kuŗiem neviens neizskatījās sevišķi glīti. „Apdāvināts, drošs runātājs", viņš ar uzsvaru piebilda. „Džentlmeņi", viņš piebilda ar viltīgu sejas izteiksmi, „mūsu spārna komandieris labvēlīgi uzņēma manu ierosinājumu, ka leitnants Flečers Vintvels nozīmējams šim lielajam darbam dzimtenē. Viņš tādēļ sazinājās ar Parīzi un nevar būt šaubu, ka varbūt jau rītdien pat pienāks pavēle par leitnanta Vintveļa iecelšanu par amerikāņu lidotāju daļu pārstāvi Savienotās Valstīs".

Leitnants Vintvels, pateikdamies par aplausiem, palocījās un redzēja, ka visdedzīgāk aplaudēja kapteinis Sams Elisons un leitnants Fizs O'Briens, un nāca pie slēdziena, ka spriedis par viņiem pārāk stingri.

Bet viņš nedzirdēdams, ko kapteinis Sams čukstēja leitnantam O'Brienam ausī:

„Un ja mums būtu jālido kaut vai trīsdesmit stundas dienā, tomēr papūlēsimies izbeigt šo kaŗu, Fiz, iekams viņš atgriežas!"

Fizs O'Briens piekrītoši pamāja ar galvu. „To nepanākt būtu pārāk bīstami."

No angļu valodas tulkojis **K. Vilde.**

Ārsts-plkv.-ltn. **A. Bergs**,
Aizsargu štāba sanit. d. pr-ks.

Aizsargu sanitārā dienesta uzdevumi

Aizsargu organizācija uzliek aizsargiem ārpus sava kārtējā ikdienas darba zināmus pienākumus. Sakarā ar šo pienākumu pildīšanu, sevišķi valsts aizsardzības un drošības darbā, var rasties un rodas aizsargiem dažādi veselības traucējumi, kā: ievainojumi, nelaimes gadījumi, saslimšanas. Sanitārā dienesta tiešais uzdevums ir gādāt par pirmo palīdzību cietušiem un saslimušiem pie aizsargu dienesta pildīšanas, kā arī rūpēties par viņu tālāko ārstēšanu pēc iespējas līdz galīgai veselības atgūšanai. Tāpat aizsargu organizācijas sanitārā dienesta tiešais uzdevums ir arvienu rūpēties par aizsargu veselības pasargāšanu, uzturēšanu un stiprināšanu, kā aizsargu dienesta pildīšanas laikā, tā arī ārpus tā.

Minēto sanitārā dienesta uzdevumu veikšanai nepieciešams attiecīgais sanitārais personāls: ārsti, farmaceiti un sanitārinstruktori. Katrā aizsargu pulkā ir paredzēti pulka vecākais ārsts, bataljonu un rotu ārsti, pulka un bataljonu farmaceiti, bet katrā nodaļā sanitār-instruktors. Farmaceitu uzdevums ir pārzināt sanitāro apgādi pulkos.

Pateicoties lielajam ārstu skaitam valstī vispār un plašam rajonu ārstu tīklam uz laukiem, minētās ārstu vietas pa lielākai daļai ir jau aizpildītas. Daudz sliktāk ir ar sanitār-instruktoru stāvokli nodaļās. Nodaļas sanitār-instruktoram jāpavada sava nodaļa visās dienesta gaitās: apmācībās, nometnē, valsts drošības un aizsardzības darbā. Lai nodaļas sanitāri sekmīgi varētu veikt savu darbu, tas ir — lietderīgi sniegt pirmo palīdzību cietušiem un piepēši saslimušiem, viņiem jābūt pietiekoši labi sagatavotiem kā teorētiski, tā arī praktiski. Nodaļas sanitāram jāprot ne tikai labi sniegt pirmo palīdzību, bet jāprot arī labi apkopt slimos. Šādus nodaļas sanitāra pienākumus sekmīgi var veikt tikai sanitār-instruktori, kuri beiguši 4 mēnešu apmācības kursu pie slimnīcas. Tādu pagaidām vēl ļoti maz. Līdz šim vienu reizi gadā sanitār-instruktoru apmācības kursus noturēja pie Rīgas Kaŗa slimnīcas. Uz priekšu, lai sekmētu lielāka sanitār-instruktoru skaita sagatavošanu, tādus kursus, ar kaŗa sanitārpriekšnieka piekrišanu, noturēs arī pie Daugavpils un Liepājas Kaŗa slimnīcām. Katra aizsargu pulka pienākums ik gadus pakāpeniski sūtīt pa vienam aizsargam no nodaļas uz šiem kursiem, kamēr katrai nodaļai būs savs labi sagatavots sanitār-instruktors. Šīs apmācības darbs prasīs vairāku gadu laika. Kamēr nav vajadzīgā skaita sanitār-instruktoru, jāizpalīdzas ar pirmās palīdzības kursus beigušiem aizsargiem, kā nodaļas sanitāra vietas izpildītājiem.

Aizsargu dienests prasa no aizsargiem veselību un izturību. Ir bijuši gadījumi, kur aizsargs savas vājās veselības dēļ nevar pildīt aizsargu dienesta pienākumus. Ja slimīgs aizsargs piespiezdamies tomēr uzņemas dienestu, tad tas var atstāt ļaunu iespaidu uz viņa veselību. Ir arī bijuši gadījumi, kad aizsargs slims ar atklātu tuberkulozi, dienesta gaitās iet kopā tuvā satiksmē ar citiem aizsargiem. Saprotams, šādā gadījumā slimais, izsēdams tuberkulozes dīgļus, apdraud pārējo veselību. Lai novērstu minētos ļaunumus, nepieciešams visiem, pirms iestāšanās aizsargos, pārbaudīt veselības stāvokli un uzņemt aizsargos tikai ar piemērotu veselību. Tāpat jāizved periodiski, ik gadus visu aizsargu veselības pārbaude. Tas dos iespēju laikā atrast un novērst veselības traucējumus. Aizsargu veselības kopšanai un stiprināšanai noturami attiecīgi priekšlasījumi un higiēniskas izstādes. Aizsargiem jāmācās pieturēties pie veselīga dzīves veida.

Aizsargu organizācija ir armijas rezerve. Tādai tai jābūt ne tikai militāro spēku ziņā, bet arī sanitārā dienesta — kā personāla, tā apgādes ziņā. Pie tagadējā ārstu skaita armijai ārstu nekad netrūks ne miera laikā, nedz arī kaŗa gadījumā. Citādi tas ir ar zemāko medicīnisko personālu. Kaŗa gadījumā būs trūkums labi sagatavotu rotu feldšeru un žēlsirdīgo māsu. Aizsargu sanitārā dienesta uzdevums ir gādāt par kaŗa medicīnas feldšeru un žēlsirdīgo māsu rezerves sagatavošanu. Kaŗa medicīnas feldšeru rezerve jāsagatavo no aizsargu sanitār-instruktoriem. Šinī nolūkā, ar kaŗa sanitāro priekšnieku ir jau panākta vienošanās, ka tos sanitār-instruktorus, kuŗi nokalpojuši obligātorisko kaŗa dienestu un zināmu laiku praktiski strādājuši ārstniecības iestādēs, pielaidīs pie pārbaudījumiem kaŗa medicīnas feldšera nosaukuma un tiesību iegūšanai. Tos, kuŗi sekmīgi izturēs šos pārbaudījumus, ievedīs kaŗa medicīnas feldšeru sarakstos un vajadzības gadījumā uzņems armijas dienestā arī miera laikā. Tāpat no sanitārēm-instruktorēm aizsardzēm jāsagatavo palīgmāsas. Palīgmāsas būs žēlsirdīgo māsu rezerve un viņas nodarbinās nepieciešamos gadījumos: izceļoties kaŗam, epidēmijām, plūdu postam vai tamlīdzīgos gadījumos.

Žēlsirdīgo māsu uzdevums ir augsts un viņu darbs atbildīgs. Kaŗa un tautas nelaimes gadījumos palīgmāsām jāuzņemas žēlsirdīgo māsu pienākumi, tādēļ palīgmāsām bez speciālām zināšanām jābūt ar labu vispārējo priekšizglītību. Sirsnīgs aicinājums visām intelliģentām aizsardzēm, kuŗas jūtas spējīgas uz to, ziedot no sava laika 3—4 mēnešus speciālo zināšanu iegūšanai, lai Tēvu zemes grūtos brīžos, varētu sargāt un kopt savus slimos vīrus un brāļus.

Mums arvienu jābūt gataviem aizstāvēt savas valsts patstāvību katrā laikā un ikkuŗā valsts daļā. Šinī nolūk jābūt sagatavotiem arī sanitārās apgādes ziņā. Nākotnes kaŗā ar uzbrukumiem no gaisa var tikt zināmā mērā paralizēta dzelzceļu, kā arī pārējā satiksmes kustība un ne vienmēr būs iespējams ar vajadzīgo ātrumu izdarīt ievainoto un no ķīmiskām kaujas vielām saindēto evakuāciju.

Tādēļ jārada iespējamība katrā laikā uz vietas, kur tas vajadzīgs, organizēt ārstniecības iestādi. Sakarā ar to nodomāts katrā pagastā uz laukiem sagatavot noteiktu skaitu gultu, kuŗas katru brīdi būtu izlietājamas slimnieku vajadzībām. Parasti šīs gultas skaitīsies kā neaizkaŗama rezerve. Kaŗa un taučas nelaimēs, kā epidēmijas, plūdu posta gadījumos, šīs gultas viegli savācamas kopā skolā vai kādā citā piemērotā telpā un tā uz ātru roku ierīkojama slimnīca.

Ja aizsargi nes vienā rokā ieročus valsts aizsardzībai, tad ar otru roku viņi vąda arklu savā tīrumā un sabiedriski kultūrālā laukā. Arī aizsargu organizācijas sanitāram dienestam jābūt plašākam par saviem tiešiem uzdevumiem. Tam jārūpējas par Latvijas gaišāku nākotni, par tautas veselību. Veselība ir tas dzīvais spēks, kas sargā mūsu Tēvu zemi, kas ražo materiālās un garīgās vērtības, kas dod prieku un patiku dzīvot. Tautas veselības kopšanas darba lauks ļoti plašs, ir daudz kas darīts, bet vēl vairāk jādara.

Aizsargu sanitārā dienesta darbība šinī virzienā tuvākā nākotnē izpaudīsies sekoši:

Katru gadu mūsu valstī notiek vairāki tūkstoši nelaimes gadījumu gan fabrikās un darbnīcās, gan laukā un sētā, gan arī satiksmē. Piedzīvojumi rāda, ka nemākulīga pirmā palīdzība un laikā negriešanās pie ārsta daudzus no cietušiem noved kapā, bet vēl daudz vairākiem rada veselības sakropļojumus un padara cietušos par invalidiem. Turpretim lietderīga pirmā palīdzība tādiem cietušiem būtu atdevusi pilnīgu veselību vai mazākais glābusi viņu dzīvību. Tādēļ aizsargi un jo plašas iedzīvotāju masas iepazīstināmas ar pirmās palīdzības zināšanām. Līdz šim aizsargu organizācija ir sarīkojusi jau daudzus pirmās palīdzības kursus, kuŗus bez aizsargiem apmeklējuši arī pārējie iedzīvotāji. Pirmās palīdzības kursu sarīkošana visā valstī tiks turpināta arī uz priekšu. Jāpanāk mazākais tāds stāvoklis, ka katrā mājā būtu viens cilvēks, kuŗš prot sniegt pirmo palīdzību nelaimes un piepešas saslimšanas gadījumos.

Pirmās palīdzības sniegšanai satiksmes nelaimes gadījumos aizsargu organizācija kopā ar Latvijas Sarkano Krustu ierīko uz šosejām un citiem satiksmes ziņā dzīvākiem ceļiem pirmās palīdzības punktus. Šogad ierīkos 26 šādus punktus. Uz priekšu pirmās palīdzības punktu tīklu uz ceļiem paplašinās.

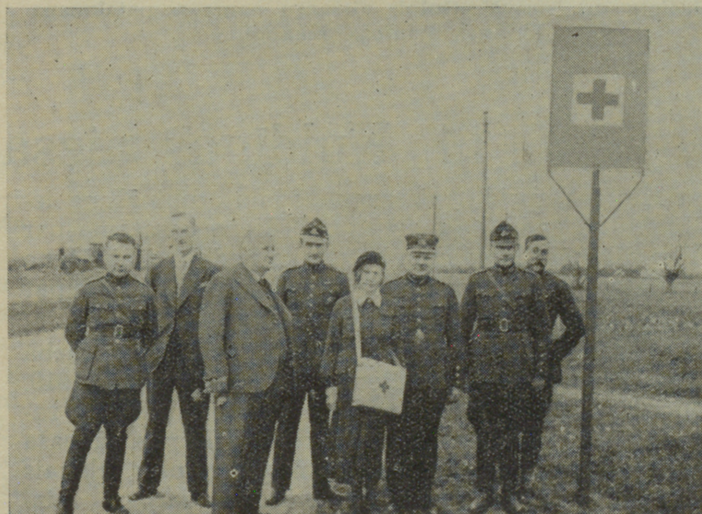
Vēsture mums rāda, ka lipīgām slimībām kaŗa laikā ļoti liela loma. Kad vēl nebija zināmi lipīgo slimību cēloņi, apkaŗošanas veidi un izsargāšanās līdzekļi, epidēmijas prasīja ārkārtīgi lielus upuŗus, kā no iedzīvotājiem, tā arī no kaŗavīriem. Vēl nesenā pagātnē turku un Krimas kaŗā visās armijās no lipīgām slimībām mira 2—4 reiz vairāk nekā no kaŗa ieročiem. Pēc lipīgo slimību cēloņu atklāšanas šie skaitļi ir samazinājušies, bet arvienu vēl prasa ievērojamus upuŗus. Pie Latvijas iedzīvotāju samērā mazā skaita mums katra kaŗavīra dzīvība ir dārga un tā sargājama visiem līdzekļiem. Šinī ziņā aizsargu sanitārā dienesta uzdevums ir iepazīstināt aizsargus un pēc iespējas arī pārējos iedzīvotājus kā izsargāties no lipīgām slimībām. Sevišķa vērība jāpiegriež vienam no mūsu tautas ļaunumiem — tuberkulozei. Katru gadu daudzi no šīs slimības nelaikā nomirst. Liels skaits diloņa slimnieku gadiem ilgi staigā apkārt kā dzīves invalidi un izsēj šo bīstamo slimību. Tagad noteikti ir zināms, ka galvenais tuberkulozes avots, no kuŗa katru gadu tūkstoši saslimst, ir ar atklātu tuberkulozi slimais cilvēks, tāds, kuŗš spļaujot vai kā citādi izsēj savā apkārtnē tuberkulozes dīgļus. Neskatoties uz to, vairums iedzīvotāju diloņa slimo neuzskata par lipīgu un nevairās no viņa. Tāpat pats diloņa slimais netura sevi par bīstamu citiem un nepielieto visus aizsardzības līdzekļus, lai neaplipinātu citus. Kad visi iedzīvotāji būs nākuši pie tās atziņas, ka tuberkuloze ir lipīga slimība un kad slimie un veselie pielietos visus aizsardzības līdzekļus, tad būs darīts tuberkulozes apkaŗošanas lietā liels darbs.

Aizsargu sanitārā dienesta uzdevums nākt palīgā tuberkulozes apkaŗošanas labā, vadot aizsargus un pēc iespējas arī pārējos iedzīvotājus pie tās atziņas, ka tuberkuloze ir lipīga slimība, ka no tās ir jāsargās un var izsargāties.

Alkohola posts saēd mūsu tautas veselību. Aizsargiem nopietna vērība jāpiegriež alkohola lietošanas apkaŗošanai. Sevišķi tas darāms priekšniekiem ar savu personīgo priekšzīmi un aizrādījumiem. Jo sevišķa vērība jāpiegriež jaunatnei, jo augošam organismam alkohola lietošana ir ļoti kaitīga. Kas jaunībā lieto alkoholu, tam vislielākās izredzes palikt par kronisku alkoholiķi un dzīves invalidu, par kuŗa un viņa pēcnācēju uzturēšanu bieži vien jārūpējas valstij.

Lauku sētas un mājas sanitāri-higiēniskie apstākļi vēl nav tādi, kādiem tiem vajadzētu būt. Aizsargu sanitāram dienestam jāstrādā arī šinī ziņā. Jānāk ar padomiem un aizrādījumiem, kā ieturēt kārtību un tīrību laukū sētā un mājā. Nākotnes kaŗā liela loma piekritīs kaujas ķīmiskām vielām, no kuŗām cietīs ne tikai kaŗaspēks, bet arī civīlie iedzīvotāji. Aizsargu organizācijas sanitārā dienesta uzdevums mazināt no šīs puses draudošās briesmas, iepazīstinot iedzīvotājus ar pretgāzu aizsardzības veidiem un līdzekļiem.

Visu aizsargu sanitārā dienesta uzdevumu veikšana prasa no tā darbiniekiem darbu un pūles. Aizsargu sanitārie darbinieki, darīsim mums uzliktos pienākumus ar prieku un pēc labākās apziņas! Šis darbs nesīs svētību un labklājību valstij, bet valsts labklājība ir arī mūsu labklājības pamats.

Pirmās palīdzības punkta atklāšana uz Jelgavas šosejas.

4. Jēkabpils aizsargu pulka 14 gadi

Pēc 1919. g. 20. maija, kad nacionālā armija iztīrīja lieliniekus no Jēkabpils (agr. Jaunjelgavas) apriņka, tā pilsētās un pagastos noorganizējās atsevišķas aizsargu grupas, kas bija stiprs atbalsts toreizējām komandantūrām. Aizsargus izraudzīja izpildu komitejas, bet apstiprināja toreizējais apriņka priekšnieks Drapče. Jau 1919. g. jūlija-novembra mēnešos aizsargi sniedz pirmos vērtīgos pakalpojumus iedzīvotājiem un armijai.

Sevišķi atzīmējamas divas kaujas epizodes. Pirmā, 1919. g. 12. oktobrī, norisinājās pie Viesītes, kur kapteiņa Malcenieka aizsargu grupa, kopā ar nedaudziem vietējās (Ekengrāves) komandantūras kareivjiem, stājās pretī ložmetējiem un lielgabaliem bruņotiem bermontiešiem. Sīvā cīņā vāciešus sakāva un ieguva trofejas: 6 ložmetējus, ieročus, municiju, vezumus un zirgus. Otru sīvu cīņu pret bermontiešiem aizsargi izcīnīja kapt. Kurmes vadībā pie Biržu muižas, kur vācieši atkal tika padzīti un mūsu rokās krita viens ložmetējs, viens lielgabals un citi ieroči. Uzvara šais cīņās tika iegūta vienīgi ar varonību. Aizsargi bija bruņojušies dažādu sistēmu šautenēm, kas pa daļai pašu savāktas un tikai nedaudzas izsniegtas no valsts. Vīrišķības gars pulka aizsargos uzglabājies arī miera apstākļiem iestājoties. Sevišķi 1923. un 1924. g. pulka aizsargi uzrāda izcilus aktīvitāti pie noziedznieku gūstīšanas. Tā 1923. g. 27. un 28. septembrī, sakarā ar Daudzeses vilciena aplaupīšanu, Kaupēna bandas gūstīšanā piedalījās 700 aizsargu.

Iekšlietu ministrs V. Gulbis aizsargu nama pamatakmeņa likšanas svinībās Jēkabpilī.

Cīņās par dzimtās zemes drošību no noziedznieku rokām krituši divi aizsargi un divi ievainoti.

1923. g. 12. augustā apriņķa valde pulkam pasniedza karogu, kuŗa vienā pusē redzama Daugavas krastu glezna un otrā — pulka devīze: „Visu par Latviju".

1927. g., atdalot jātnieku daļas no bataljoniem, dibināts pirmais jātnieku eskadrons, kas 1933. g. pārveidots divīzionā. Ar 1925. g. nodibināti pirmie aizsardžu pulciņi, bet ar 1928. gadu tie jau darbojas pie visām aizsargu nodaļām, noturot sanitāros, mājturības, rokdarbu un citus kursus, sarīko loterijas, vāc līdzekļus un pārzin saimnieciskos darbus nometnēs un apmācībās.

Pulka izglītības nodaļa, kas ar 1931. g. pārveidota par kultūrālo daļu, Dr. T. Ermansona vadībā sarīkojusi daudzus un dažādus priekšlasījumus, kursus un citus vērtīgus izrīkojumus. Sevišķi tai bijusi izcilus nozīme pie valsts svētku, svinīgu aktu un mežu dienu sarīkošanas. Arī pagastos aizsargu nodaļu kultūrālie sarīkojumi ar savu dziļo saturu un priekšzīmīgo kārtību guvuši vislielāko piekrišanu sabiedrībā, par ko liecina lielais apmeklētāju skaits. Kultūrālās darbības nozarē sevišķi atzīmējama aizsargu nama būve Jēkabpilī. Paredzēta plaša, moderni izbūvēta skatuve un izrīkojumu zāle. Celtne jau uzsākta.

Sakarā ar Jaunjelgavas apriņķa pārdēvēšanu, arī pulks 1928. g. pārdēvēts par 4. Jēkabpils aizsargu pulku. Tagad pulkā skaitās 4 bataljoni, 1 jātnieku divīzions, 10 rotas, 2 eskadroni, 27 nodaļas, 21 aizsardžu pulciņš, sporta klubs, 10 sporta pulciņi un 6 orķestri.

Piemērojoties pulka dibināšanas dienai, par kādu uzskatāms 1921. gada 31. augusts, pulka svētki tiek rīkoti augusta mēnesī. Šogad tie bija apvienoti ar pulka nama pamatakmens likšanu Jēkabpilī un atbrīvošanas pieminekļa atklāšanu Viesītē.

Pulku komandējuši: J. Lācis, D. Silaus, M. Kadašs, A. Ausmanis, tagad — Staņislavs Kursītis. Pulka komandieŗa palīgi: M. Pakulis, V. Mednis, vltn. P. Remesis, vltn. V. Kampars, N. Liepiņš, tagad — vltn. Jānis Zilla-Zillaps.

Atceroties 4. Jēkabpils aizsargu pulka līdzšinējās gaitas, novēlam pulkam arī turpmāk droši stāvēt savā sarga vietā par atdzimušās Latvijas varenību.

14. Kuldīgas aizsargu pulka 16 gadi

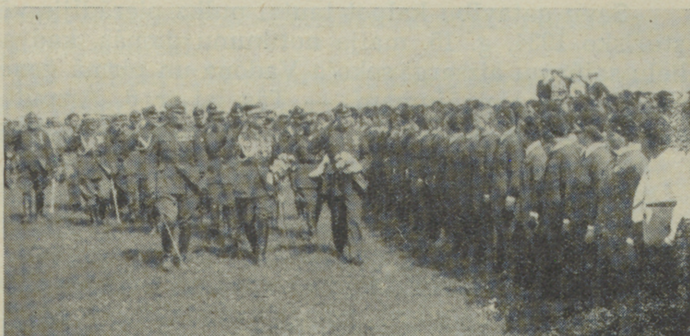
Kldīgas apriņķī aizsargu nodaļu dibināšana iesākta 1919. gada 30. martā un šī diena uzsatāma par pulka dibināšanas dienu, bet tā ka nodaļu dibināšana pabeigta tikai tā paša gada augusta mēnesī, tad par pulka svētku dienu pieņemts 15. augusts.

Neraugoties uz to, ka nodaļu organizēšanas darbā lielus traucējumus rada Bermonta iebrukumi — 1919. gada 22. oktobrī Saldus un 5. novembrī Kuldīgas rajonos, tūliņ pēc Bermonta spēku padzīšanas, tā paša gada novembrā beigās, tiek sekmīgi turpināts tālākais aizsargu organizācijas nostiprināšanas darbs. Aizsargi intensīvi piedalās bruņoto laupītāju-terroristu bandu apkarošanā un likvidēšanā.

1923. gada 5. oktobrī p. k. K. Šlosbergs paraksta pirmo pavēli pulkam, kuŗā izsludināts pulka sadalījums pa bataljoniem, rotām un nodaļām. Pulka bataljonu karogus pasniedz: Kuldīgas bataljonam (vēlāk tiek pārdēvēts par I bataljonu) 1924. g. 13. jūlijā, bet Saldus (vēlāk II. btl.) tā paša gada 3. augustā.

1925. gadā dibināti pirmie aizsargu pulciņi un pulks iegādājās iztrūkstošās šautenes un nepieciešamās patronas, bet 1926. gadā, speciālistu vadībā, notiek pirmā ieroču skate. 1926. gada rudenī pulks armijas virsnieku vadībā rīko pirmos grupu komandieru kursus.

1934. gada 15.-16. maija notikumus pulks uzņem

Iekšlietu viceministrs A. Bērziņš 14. Kuldīgas aizsargu pulka gada svētkos.

ar dziļu gandarījumu un daudz ir gribētāju būt Rīgā, kur Tautas Vadonis risina vēsturiskos notikumus. 1934. gada 12. augustā iekšlietu viceministrs A. Bērziņš pulkam pasniedz Kuldīgas apriņķa lauku pašvaldības dāvāto karogu ar devīzi: „Mēs sargāsim tevi, Tēvzeme!"

Bez tiešā valsts aizsardzības nodrošināšanas darba, pulks aktīvi vāc ziedojumus savas lidmašinas iegādei. Liepājas kaŗa ostas darbnīcās jau pasūtīta viena lidmašīna, kuŗu darbnīcas paredz nodot šī gada rudenī. Pulkam ir aerodroms Kuldīgā. Šī gada 2. jūnijā aerodromā pulks atklāja ars aviem līdzekļiem izbūvēto šautuvi. Aerodromā paredzēts izbūvēt arī angārus un pārējās npieciešamās ēkas.

Pulka pastāvēšanas laikā, izpildot dienesta pienākumus, no dabūtiem ievainojumiem miris Kuldīgas pilsētas nodaļas aizsargs Harijs Rozenfelds, bet ievainoti Kabiles nodaļas aizsargs Žanis Mucenieks un Skrundas nodaļas aizsargi Ansis Laugalis un Jānis Graviņš.

Pulkā ir 2 bataljoni un 1 jātnieku divīzions, 9 rotas, 2 eskadroni, 22 nodaļas, aviācijas vads, 5 orķestri, 22 aizsardžu un sporta pulciņi.

Pulku komandējuši: E. Zariņš, A. Prauliņš, P. Grindulis, K. Šlosbergs, H. Helmanis, J. Ķīsēlis, N. Jansbergs. Tagadējais komandieris — L. k. o. k. Jēzups Kalve. Pulka komandiera palīgi: T. Lepše, tagadējais — Arnolds Vasarājs.

Novēlam Kuldīgas pulka aizsargiem arī turpmāk savās sirdīs liesmotu turēt pulka dižo devīzi: „Mēs sargāsim tevi, Tēvzeme!".

6. Aizputes aizsargu pulks

1919. g. 24. martā Aizputes apr. pr-ks D. Mieriņš dod rīkojumu par aizsargu nodaļu dibināšanu Aizputes apriņķī. Zemē valda nedrošība, iedzīvotājus apdraud laupītāju un svešu armiju dezertieŗu bandas. Aizsargi bez tam vēl sāpīgi izjūt vācu komandantūru smago dūri, kas neatzīst mūsu valdības izdotās ieroču turēšanas atļaujas.

1919. gada 16. aprīļa pučs Liepājā pārtrauca aizsargu nodaļas tālāku izveidošanos, tomēr aizsargi paliek savās vietās, līdz likumīgā valdība atgriežas pie varas. Aizsargu nodaļas nu var uzsākt savas darbības pilnīgāku izveidošanu, saņem no valdības ieročus un municiju. Ar 1919. g. 26. septembŗa Iekšlietu ministrijas rīkojumu aizsargu nodaļas operātīvā ziņā tiek padotas rajonu komandantiem. Laikā no 1919.g. 4.—21. novembrim, Bermonta uzbrukuma laikā, aizsargu nodaļu darbība atkal tiek paralizēta.

Neskatoties uz šiem naidīgo varu liktiem šķēršļiem, aizsargi darbojas visai rosīgi. Būdami pastāvīgi apdraudēti no banditiem, aizsargi tīrumā strādājot nēsā līdzi ieročus, tādā kārtā tiešām vienu roku vadīdami arklu, otrā turēdami šauteni.

Ievērības cienīgs faktors aizputiešu vēsturē ir aizsargu līdzdarbība armijas daļām, kuŗas 1919. gada sākumā pulkveža Kalpaka vadībā operē Rudbāržu—Lēnu—Skrundas rajonā. Aizsargi visādi pabalsta armijas gaitas, piegādādami ziņas par ienaidnieku, norādīdami taisnākos un slepenākos ceļus izlūkiem un braukdami bez ierunām ārpus kārtas šķūtīs. Augsti cienot pirmo armijas virspavēlnieku, pulkvedi Kalpaku, un turēdams svētu tā piemiņu, pulks 1934. g. 22. jūlijā Rudbāržu muižā atklāja piemiņas plāksni.

Pārejot uz miera laika apstākļiem, pirmo pavēli pulkam 1923. gada 20. augustā paraksta pulka komandieris, apriņķa priekšnieks Jukmenčuks. Ar šo pavēli pulks tiek sadalīts vienībās un katrai vienībai iecelti komandieŗi.

1924. gada 13. un 14. martā tiek sarīkoti pirmie svētki pulka mērogā, ar karoga pasniegšanu. Karoga devīze „Par Latvijas mieru un drošību". 1927. gadā pulkā sāk dibināties pirmie aizsardžu pulciņi.

Izveidošanās darbā pulkam nācies pārvarēt daudz šķēršļu. Jūŗmalas smilts zeme skopi atalgo savus arājus. Daudzās vietās gūt līdzekļus no izrīkojumiem nav iespējams. Tāpēc pēdējos gados noorganizēti nodaļās dažādi saimnieciski pasākumi: kartupeļu audzēšana, zivju dīķi u. t. t.

Pulks sadalīts 3 bataljonos, 9 rotās, jātnieku divīzionā, 2 eskadronos un jūrnieku rotā — Aizsardžu pulciņu — 21. sporta pulciņu — 17. Aizvien plašāk sāk izveidoties kultūrālā darbība, pie nodaļām dibinās koŗi, orķestŗi u. t. t. Pulks ieguvis nekustamus īpašumus Alšvangā, Cīravā un Rudbāržos.

Iekšlietu ministrs V. Gulbis, aizsargu vadība un viesi Valkas aizsargu pulka svinībās Alūksnē.

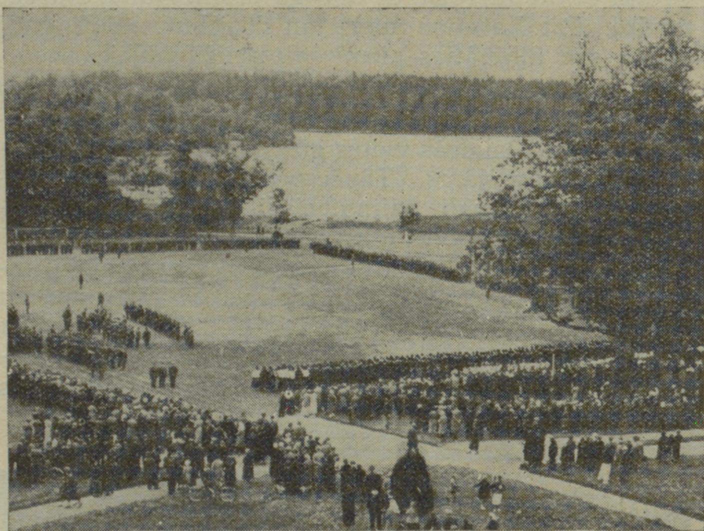
Pulku patlaban komandē K. Tikmanis. Pulka k-ŗa palīgs L. k. o. k. J. Zvirbulis. Pulka komandieŗi bijuši: J. Jukmenčuks, J. Legzdiņš, A. Ausmanis. Pulka komandieŗa palīgi: V. Ozoliņš, A. Krēvics, J. Koks-Malenders, K. Mednis un K. Skujiņš.

Savu gatavību kalpot tautai pulks pierādījis vēsturisko 1934. g. 15. maija notikumu dienās, kad ar lielu sajūsmu aizsargi sekoja Vadoņa un pirmā ģenerāļa lielam aicinājumam. — Tas lai ir 6. Aizputes aizsargu pulka dalībnieku mērķis arī nākamās gaitās!

Z.

7. Valkas aizsargu pulks

Valkas apriņķī aizsargi sāka formēties 1919. gadā. Par pirmām uzskatāmas Smiltenes pilsētas un Lejas miesta nodaļas, kas nodibinājās kā papildu spēki pie rajonu komandantūrām — mežu tīrīšanai no bandītiem. Grūta bija pirmo aizsargu darbība. Iedzīvotājus terrorizēja komūnistu atstātās un caur fronti pārsūtītās meža brāļu bandas. Tās nereti uzbruka mierīgiem iedzīvotājiem, dedzināja aizsargu mājas u. t. t. Laikā no 20. maija līdz 1. jūnijam, apriņķim pakāpeniski atbrīvojoties no lielinieku asiņainās varas, pašaizsardzības pulciņi radās visos pagastos. Šo pulciņu — pirmo aizsargu — darbību sistēmatizēja ar instrukciju, ko pagastu aizsargu nodaļām 5. septembrī izsūtīja apriņka pr-ks Ozoliņš. Ieročus aizsargi sameklēja uz vietām. Ar muitas un administrātīvās robežas novilkšanu starp Latviju un Igauniju, aizsargu darbība paplašinājās, apkaŗojot robežas pārgājējus kriminālnoziedzniekus un kontrabandistus. Šādus pienākumus pildot, ievainots Lielugažu nodaļas aizsargs Pēteris Markus.

7. Valkas aizsargu pulka gada svētku kopaina.

Nodibinoties miera laika apstākļiem, tālāk veidojās arī apriņķa aizsargu vienības. Pirmo pavēli pulkam 1923. gada 22. jūnijā dod pulka pirmais komandieris J. Ozoliņš, tagadējais Dzelzceļu aizsargu pulka komandieris.

Karogu pulkam pasniedza 1924. gada 1. jūnijā. Pasniegšanu izdarīja Valsts Prezidents. Uz karoga devīze: „Tev, dārgai Tēvu zemei drošību, labklājību, saules mūžu!" Pulka svētku diena nav īpaši noteikta, bet pēc vecām tradicijām tiek svinēta parasti augusta pēdējā svētdienā — katru gadu vienā no apriņķa pilsētām — Valkā, Smiltenē vai Alūksnē. Pulka svētkos notiek arī pulka šaušanas sacīkstes.

Pulka aizsargi un aizsardzes pierādījuši spējas darboties arī dažādās biedrībās un organizācijās. Sabiedrība stiprā mērā atbalsta savus aizsargus, apmeklējot izrīkojumus un ziedojot prāvas naudas summas nodaļām un pulkam. Par sabiedrības ziedotiem līdzekļiem pulks tagad apgādāts patšautenēm. Pulks izbūvējis šaujlaukumus Valkā un Smiltenē. Šaujlaukumi ir arī dažās aizsargu nodaļās. Vairākus gadus Valkas pulks turējis Latvijas aizsargu meistaru šaušanā, tāpat pulka šāvēji piedalījušies starptautiskās šaušanas sacīkstēs valsts komandās uz Poliju un Igauniju. Redzamu vietu pulks ieņem arī sporta laukā. Nekustami īpašumi ir Ērģemes, Veclaicenes un Alsviķu pagastu nodaļām.

Pulku komandējuši: Jānis Ozoliņš, A. Ekmanis, K. Broše, Juris Ozoliņš. Tagadējais pulka komandieris — Kārlis Briedis. Pulka kom. palīgi: A. Blanka, V. Mednis, v. izp. J. Rudzītis, tagad — kapt.-ltn. Krūmiņš.

Novēlam 7. Valkas aizsargu pulka saimei arī turpmākās gaitās stāvēt nelokāmi pret visiem Latvijas atklātiem un slepeniem ienaidniekiem.

—rts.

J. Z.

Lietuvas šauļu vadības viesošanās Latvijā

Sekojot mūsu aizsargu priekšnieka uzaicinājumam, Lietuvas šauļu delegācija, sastāvoša no jaunieceltā šauļu priekšnieka pulkveža Saladžius, XIX. šauļu vienības komandieŗa pulkv.-leitn. Basiulis un šauļu štāba majora Karaša, viesojās Latvijā, laikā no 10.—12. augustam š. g. un skaitījās kā mūsu aizsargu organizācijas viesi.

Viesi Rīgā iebrauca 10. augusta rītā. Stacijā viņus sagaidīja aizsargu priekšnieks pulkv. leitn. Prauls ar aizsargu štāba atbildīgiem darbiniekiem un vietējiem aizsargu pulku komandieŗiem un viņu palīgiem Godasardzē stāvēja 5. Rīgas aizsargu pulka rota.

Viesus ar ierašanos Latvijā apsveica aizsargu priekšnieks pulkv. leitn. Prauls, pēc kam Lietuvas šauļu priekšnieks pulkvedis Saladžius sasveicinājās ar godasardzi un pieņēma tās parādi. Viesi atzinīgi izteicās par godasardzes brašo izskatu un kareivisko soli.

Pēc brokastīm viesi nodeva vizītes iekšlietu min.

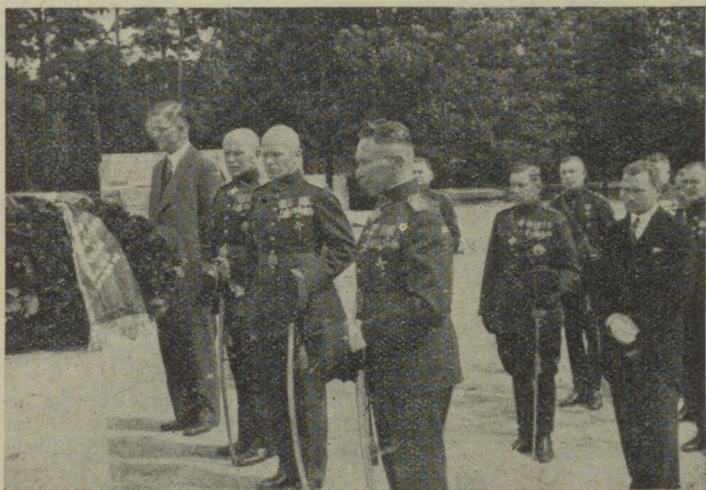
Gulbim, viceministram Bērziņam, armijas un aizsargu augstākai vadībai.

Pēc vizītēm viesi apmeklēja Brāļu kapus, kur nolika vaiņagu. Mūsu tautas svētnīca uz viesiem atstāja dziļu iespaidu.

Pēcpusdienā viesi tika iepazīstināti ar mūsu Jūrmalas un Ķemeŗu peldu iestādēm. Viesiem sevišķi imponēja Ķemeŗu jaunceļamā viesnīca.

Vakarā aizsargu priekšnieks par godu viesiem Romas viesnīcā sarīkoja dineju, kuŗā piedalījās arī iekšlietu viceministrs Bērziņš, armijas komandieris ģenerālis Berķis, Lietuvas sūtnis Vileišis, administrātīvā departamenta direktors Anšmits un citi.

Svētdien, 11. augustā viesi aizsargu priekšnieka pulkv. leitn. Praula un dažu štāba amatpersonu pavadībā izbrauca uz Kuldīgas aizsargu pulka gadasvētkiem. Pa ceļam viesi apmeklēja mūsu nacionālās armijas pirmā virspavēlnieka pulkveža Kalpaka nāves vietu Airītēs. Šeit no Kuldīgas jau bija ieradušies Kuldīgas aizs. pulka vadība un vietējo pašvaldību pārstāvji — nolikt šinī svētā un vēsturiskā vietā vai-

Lietuvas Šauļu priekšnieks pulkvedis Saladžius Brāļu kapos

ņagu, kā arī sagaidīt iekšlietu viceministru Bērziņu un armijas štāba priekšnieku ģenerāli Hartmani, kuŗi līdzi ar viesiem un aizsargu vadību arī devās uz Kuldīgas aizsargu pulka gadasvētkiem.

Vecā Kurzemes hercogu pilsēta Kuldīga savus Rīgas un kaimiņvalsts viesus sagaidīja ļoti jūsmīgi.

Ar lielu interesi viesi noklausījās svētku dievkalpojumā Kuldīgas baznīcā un noskatījās pulka svinīgo parādi, kuŗa bija ļoti plaša skaitliski un noritēja disciplinēti.

Noklausījušies viceministra Bērziņa dedzīgā uzrunā aizsargiem, viesi izteicās, ka, lai gan viņi neprotot latviešu valodu, tomēr varot apgalvot, ka lielāko daļu no runas satura viņi esot sapratuši.

Gadasvētku svinību turpinājums notika pēcpusdienā, kad aizsargi un aizsardzes pulcējās uz sporta svētkiem jaunizbūvētā Kuldīgas aerodromā. Noskatījušies vēl brīvdabas izrādi, viesi automobiļos devās atpakaļ uz Rīgu.

Pirmdienas priekšpusdienā viesi apmeklēja mūsu kaŗa mūzeju un tuvāk iepazinās ar aizsargu namu un štāba iekārtu.

Pēcpusdienā mūsu valdības pārstāvjus, armijas un aizsargu vadību pie sevis bija uzlūdzis Lietuvas

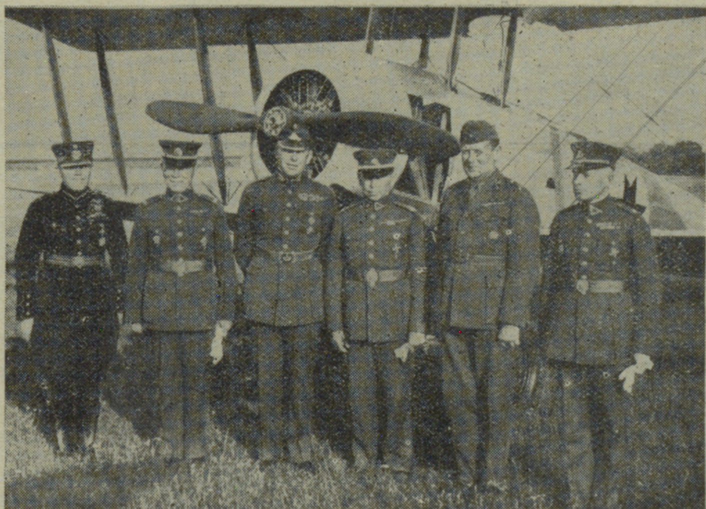

Lietuvas viesi aizsargu štābā.

sūtnis Vileišis. No Lietuvas sūtniecības viesi devās uz Rīgas aerodromu, kur iepazinās ar mūsu aizsargu aviācijas stāvokli un sasniegumiem lidošanas mākslā. Pēc tam viesi izbrauca uz Siguldu, lai iepazītos ar mūsu krāšņākiem dabas jaukumiem. Pa ceļam viesi tika iepazīstināti vēl ar mūsu Brīvdabas mūzeju. Te viesus pārsteidza tas apstāklis, ka vesela rinda mūsu senču darba rīku un mājsaimniecības piederumu ir ne tikai ļoti līdzīgi lietuvju attiecīgiem rīkiem un piederumiem pēc savas konstrukcijas, bet viņi nes arī ļoti līdzīgus nosaukumus fonētiskā ziņā.

No Siguldas viesi Rīgā atgriezās vēlu vakarā. Pie vakariņu galda aizsargu priekšnieks pulkv. leitn. Prauls un šauļu priekšnieks Saladžius apmainījās runām, un pēc sirsnīgas atvadīšanās viesi, no Rīgas aizsargu pulka aizsardzēm, ziediem apbalvoti, ar vilcienu devās atpakaļ uz Kauņu.

Par Lietuvas šauļu organizāciju pulkvedis Saladžius, starp citu, izteicās: „Mūsu Šauļu organizācija dibināta jau 1919. gadā. Nesen ar likumu mūsu organizācija militārizēta. Pārgrozības attiecas galvenā kārtā uz organizācijas pārvaldību. Šauļu organizācija ir padota kaŗa ministrijai, bet ar beidzamo likumu arī tieši armijas komandierim. Agrāk organizācijas priekšgalā atradās viens iecelts priekšnieks

Lietuvas viesi iepazīstas ar mūsu aizsargu aviāciju.

un otrs — vēlēts, kuŗa pārziņā atradās organizācijas kultūrālā darbība. Tagad šauļu organizācijas priekšgalā atrodas viens iecelts priekšnieks. Organizācijas militārizēšana tās darbībā sevišķas pārmaiņas neienes. Starpība tikai tā, ka tagad organizācijas kultūrālā darbība būs vairāk saskaņota ar tās militāro apmācību. Jāatzīmē, ka šauļi aktīvi piedalījušies arī Lietuvas atbrīvošanas cīņās. Organizācijas uzbūve pa daļai tāda pat, kā jūsu aizsargu organizācijā."

Līdzīgie likteņi latvju un lietuvju tautu vēsturē un abu mūsu valšķu līdzīgie ģeopolītiskie stāvokļi rāda, ka kopēji ceļi būtu ejami arī tagad un tādi nospraužami arī nākotnē. Svētīgu darbu šinī virzienā var veikt divas pēc saviem mērķiem tik radnieciskas organizācijas, kādas ir mūsu aizsargu un Lietuvas Šauļu organizācijas. Atliek tik vēlēties, lai sadarbības un draudzības saites starp abām šīm organizācijām top dienu no dienas ciešākas.

CHRONIKA

* Vasaras periodā daži aizsargu pulki un atsevišķas aizsargu vienības sarīkojušas vairākas ekskursijas pa Latviju. Visām šīm ekskursijām bijis pa lielākai daļai viens nolūks — iepazīsies ar mūsu dzimtenes skaistākām vietām. Šāda uzņēmība no ekskursiju rīkotāju puses apsveicama, bet nav jāaizmirst, ka bez dabas jaukumiem mums ir arī vēl daudzas vēsturiskas piemiņas vietas, kuŗu apskatei piegriežama ne mazāka vērība. It sevišķi tas sakāms par mūsu nacionālās armijas atbrīvošanas cīņu piemiņas vietām, ap kuŗām vēl nesenā pagātnē saistījušies valsts neatkarības likteņi. Turpmāk, rīkojot aizsargu ekskursijas, mūsu pienākums ir atcerēties šīs atbrīvošanas cīņu laikmeta svētnīcas un viņu apskatei veltīt pienācīgu uzmanību. Būtu vēlams, lai šādās ekskursijās piedalītos kāds no atbrīvošanas cīņu līdzgaitniekiem vai vismaz persona, kuŗa piemiņas vietas apskates dalībniekiem varētu sniegt vajadzīgos paskaidrojumus.

* Aizsargu štāba sanitārā daļa kopā ar Latvijas Sarkano Krustu sākusi organizēt pirmās palīdzības punktus dzīvākos satiksmes ceļos — šosejās, lielceļos u. c. Šo punktu uzdevums gādāt par pirmās palīdzības sniegšanu satiksmes nelaimēs cietušiem. Punktus apkalpo aizsargu štāba sanitārās daļas nozīmētie un īpaši apmācītie aizsargi un aizsardzes. Līdzekļus dod Latvijas Sarkanais Krusts.

Pirmos 7 jaunierīkotos palīdzības punktus atklāja 31. jūlijā Vidzemes un Rīgas Jūrmalas šosejā. Punktu darbības atklāšanā piedalījās aizsargu štāba sanitārās daļas pr-ks pulkv. - ltn. A. Bergs, Rīgas aizsargu pulka kom. J. Legzdiņš, L. S. Kr. ģenerālsekretārs J. Akmens un aizsargu štāba sanitāro apmācību pārzinis L. Prīmanis.

Līdz ar pirmās palīdzības punktu atklāšanu, aizsargu štāba sanitārā daļa aizrāda, ka visiem, redzot satiksmes katastrofā cietušos, nekavējoties par to jāziņo tuvākājam palīdzības punktam. Katrā pirmās palīdzības punktā atrodas arī tālrunis. Vēlāk, kad punktu tīkls būs noorganizēts visā valstī, paredzēts tos atzīmēt arī auto ceļu kartīs.

Ierīkoto pirmās palīdzības punktu saraksts:

Vidzemes šosejā.

1. p. — Krogzemjos, (pie Baloža kroga), pārzin aizsardze Irēna Nollendorfs.
2. „ — Ropāžu aptiekā — aizs. prov. Freidbergs.
3. „ — Vidzemes - Murjānu - Inčukalna šos. krustojumā — aizsardze Zosārs.
4. „ — Siguldas pag. namā — aizsardze Ziemelis.
5. „ — Līgatnes pienotavā — aizsargs Seskis.
6. „ — Melturkrogā — aizsargs Zīrāks.
7. „ — Bērzu kroga un Dzērbenes ceļa krustojumā — aizsargs Nagliņš.
8. „ — pie Lodes stacijas, Jaunķiegaļos — aizsardze Rīteris un aizsargs Palms.
9. „ — Sapas dzirnavās — aizsargs un aizsardze Lagzdiņi.

Jūrmalas šosejā.

1. p. — XI. iecirknī, 4. raj., Anniņmuižas ielā.
2. „ — Babītes stacijā — stacijas pr-ks aizsargs Krēsliņš.
3. „ — Bulduros, Rēzeknes prosp. 36 — aizsargs Strautnieks.
4. „ — Dubultos, policijas iecirknī.
5. „ — Asaros.
6. „ — Slokā, Peldu ielā 6 — aizsardze un aizsargs Klinbergi.

Rīgas - Jelgavas šosejā.

1. p. — Petriņos (11. klm.) — aizsargs Grošinskis.
2. „ — 20. klm. — aizsardze Gertsons un aizsargs Gertsons.
3. „ — Pīragos, pie Dalbes stacijas — aizsardze Šteins.
4. „ — 35. klm. — aizsardze Ziemelis.

Jelgavas - Meitenes šosejā.

1. p. — 10. klm. Celmājos — aizsargs Pfafrots.
2. „ — 19. klm. Viduskutēnos — aizsardze Kaļķis.
3. „ — 25. klm. (pie Meitenes stacijas) — aizsardze Freijs.
4. „ — Meitenes muitas punktā — aizsardze Ezers.

* Aizsargu štāba sanitārā daļa 28. un 29. septembrī sasauc Rīgā visu aizsargu pulku un bataljonu ārstus uz apspriedi, kuŗā pārrunās pretgāzu aizsardzības jautājumu, kam aizsargu organizācija turpmāk piegriezīs lielāku vērību. Apspriedīs arī aizsargu organizācijas sanitārā dienesta noteikumus.

* Aizsargu štāba rīkotās vispārīgās aizsargu organizācijas internās šaušanas sacīkstes notiks 21. un 22. septembrī, Dreiliņu šautenē.

* Baltijas valstu aizsargu organizāciju draudzības sacīkstes šaušanā šogad notika 11. septembrī, Varšavā. Piedalījās Latvijas, Igaunijas, Polijas aizsargu komandas — katrā 5 šāvēji. Latvijas komandā uz Varšavu šogad aizbrauca mil. apm. pārz. kapt.-ltn. Ķikulis un aizsargi: Priedītis (1. T. p.), Kārkls (7. V. p.), Andrejevs, Ābele, Gertsons, Stūrmanis (visi 5. R. p.). Kā grupu, tā individuālā šaušanā uzvarēja latvieši.

Iekšlietu ministrs V. Gulbis 4. Jēkabpils aizsargu pulka svinībās.

1. Talsu pulks.

* Pulks savus gada svētkus svinēja 18. augustā. Svētkos piedalījās arī iekšlietu viceministrs Bērziņš. Svinības sākās ar dievkalpojumu, kuŗu noturēja pulka māc. Zariņš. Pēc tam viceministrs Bērziņš noturēja patriotisku runu. Pulka kom. Kārkliņš nolasīja svinīgo solījuma tekstu un viss pulks to atkārtoja. Sekoja valdības locekļu suminājumi un goda zīmju izsniegšana apbalvotiem aizsargiem un aizsardzēm. Sākās parāde, kuŗu pieņēma viceministrs Bērziņš. Svinību noslēgumā pilskalnā notika „Viestura" brīvdabas izrāde un pēc tam svētku balle.

Pulka gada svētkos iznāca speciāls žurnāls: „Pirmā pulka gaitas."

* Pulka sporta svētki notika 25. augustā ģimnāzijas sporta laukumā. Svētki sākās ar kopīgu gājienu no Sadraudzīgās biedrības. Piedalījās ap 100 sportistu. Apmeklētāju bij saradies kupls skaits. Sportisti uzrādīja labus sasniegumus visās sporta nozarēs.

* Svētdien 4. augustā iesvētīja Kandavas aizsardžu pulciņu un 2. eskadronu. Iesvētīšanu izdarīja arķibīskaps prof. Dr. T. Grīnbergs. Pēc garīgās ceremonijas aizsargus un aizsardzes uzrunāja pulka kom. p. Eglītis. Sekoja valdības locekļu suminājumi un parāde. Izrīkojumu noslēdza brīvdabas izrāde.

2. Ventspils pulks.

28. jūlijā notika aizsargu sporta un aviācijas svētki Popē. Svētkos piedalījās Popes, Puzes, Ugāles un Sarkanmuižas nodaļu sportisti. Sportistus uzrunāja aizsargu pulka komandiera palīgs K. Mednis. Pēc sacīkstēm demonstrēja būru lidošanu, kurā instruktors Panteļejevs un lidotājs Šrāders uz Ventspils planiera sasniedza lieliskus rezultātus. Lidošanas demonstrējumi popniekos radīja lielu sajūsmu.

* Tanī pašā dienā pulka drāmatiskā trupa sarīkoja teatŗa izrādi Ventspils pilsētas „Atpūtas" dārzā, uzvedot „Atjaunotā Latvija". Lai gan laiks nebija visai labvēlīgs, tomēr izrāde pulcināja daudz apmeklētāju. Izrādei beidzoties visi sajūsmā nodziedāja dziesmu brīvai Latvijai.

* 11. augustā Dundagā atklāja karā kritušiem piemiņas plāksni un pulka II. bataljons atzīmēja savus 10. gada svētkus.

No rīta Dundagas baznīcā bija svinīgs dievkalpojums. Prāvests A. Jaunzems iesvētīja atjaunoto baznīcu, pēc kam armijas štāba priekšnieka palīgs ģenerālis Dambītis atklāja kritušo varoņu piemiņas plāksni. Tā veidota no marmora. Zelta burtiem iegravēti 42 Dundagas draudzes dēlu vārdi, kas Tēvzemi sargājot krituši Latvijas atbrīvošanas cīņās un pasaules karā.

Pēc dievkalpojuma pils parka laukumā notika II. bataljona parāde, kurā piedalījās arī veco strēlnieku biedrības Dundagas nodaļa, aizsargu jātnieki, jūŗas aizsargi, aizsargu sportisti un vanagi. Parādi pieņēma ģenerālis Dambītis. Informācijas un propagandas pārvaldes priekšnieks J. Mežaraups aizsargiem nesa sveicienus no viņu idejiskā vadoņa viceministra A. Bērziņa, aprādot, ka cauri partiju laikiem aizsargi paturējuši vienotību un pierādījuši savu uzticību Tautas Vadonim un aizsargu cildenām idejām. Pulka vārdā aizsargus apsveica pulka kom. p. Mednis. Dedzīgu uzrunu teica bataljona kom. T. Lepše. Pēc viņa uzrunas aizsargi sumināja valdības galvu K. Ulmani, kaŗa ministri ģen. Balodi, iekšl. ministri V. Gulbi, ministri A. Bērziņu, aizs. priekšnieku pulkv.-ltn. Praulu un visus aizsargu labvēļus. Tam sekoja aizsargu apbalvošana ar Triju zvaigžņu ordeni, aizsargu nopelnu krustu un medaļu par centību. Izsniedza arī atzinības rakstus to sabiedrisko organizāciju pārstāvjiem, kas ziedojuši līdzekļus Dundagas aizsargu nama izbūvei.

Pievakarē baznīcā notika garīgs koncerts, kurā piedalījās prof. P. Jozuuss. Sadraudzīgās b-bas „Vārpa" līdz pēdējai vietai pārpildītā zālē informācijas un propagandas pārvaldes priekšnieks Mežaraups runāja par zemnieku cīņas panākumiem atjaunotā Latvijā. Runai sekoja filma „Lāčplēsis".

* Pulks kopā ar 3. Jelgavas kājn. p. 3. rotu 25. augustā Piltenē, aiz Dzērves mājām, rīkoja kaujas skatu uzvedumus. Pilsētas parkā notika bez tam sporta priekšnesumi un dažādas spēles.

* Dundagas sabiedrība, atzīstot aizsargu lielos nopelnus valsts miera un kārtības sargāšanas darbā, ziedojusi ievērojamus līdzekļus Dundagas aizsargu nama un Ventspils aizsargu pulka otrā bataljona mītnes izbūvei Dundagā: Dundagas patērētāju biedrība — Ls 500, K. Seislers Dundagā — Ls 350, Dundagas pirmā piensaimnieku sabiedrība — Ls 200, Dundagas savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība — Ls 200, Vīdoles piensaimniecības sabiedrība — Ls 125, Ances - Popes savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība Ls 100, Dundagas krājaizdevu sabiedrība — Ls 50 un Ugāles krājaizdevu sabiedrība Ls 10.

3. Ludzas pulks.

* Ludzā, 1. septembrī, notika pulka 15 gadu pastāvēšanas svētki, uz kuŗiem ieradās aizsargu priekšnieks plkv.-ltn. Prauls. Aizsargu priekšnieku stacijā sagaidīja pulka komandieris Mauriņš, apriņķa vecākais J. Roskošs, pilsētas galva Rudovičs un citi sabiedriski darbinieki. Svinīgi dievkalpojumi bija visās Ludzas baznīcās. Plkst. 15 skolu laukumā notika pulka parāde, kuŗu komandēja pulka komandieris Mauriņš, bet pieņēma pulkv.-ltn. Prauls. Aizsargu priekšnieks uzrunāja aizsargus un nesa sveicienus Ministru Prezidenta K. Ulmaņa un savā vārdā. Pulka komandieris Mauriņš pēc tam nolasīja Valsts Prezidenta A. Kvieša, kaŗa ministra ģenerāļa Baloža un citas piesūtītās apsveikuma telegrammas.

Pēc parādes notika sporta sacīkstes, piedaloties 180 sportistiem. Vakarā skolu laukumā bija dziesmu svētki, kuŗos piedalījās visi pulka koŗi ar 400 dziedātājiem. Svētkus noslēdza Ludzas latviešu biedrību savienības telpās kopējas vakariņas.

Pārskatu par pulka gaitām skat. „Aizsarga" š. g. 3. numurā.

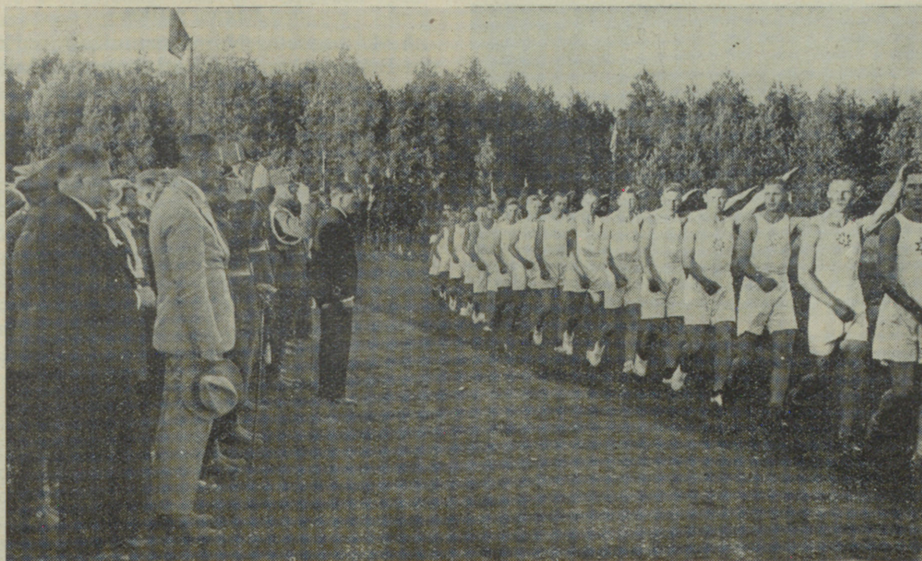
* Pulka 4. rota 1. septembrī Vecslabādas rajonā izveda lauku apmācības 9. Rēzeknes kājn. p. virsnieku uzraudzībā. Tajā pat dienā Vecslabādā iesvētīja aizsargu namu un Istras nodaļas aizsargi ar aizsardzēm nodeva svinīgo solījumu. Aizsargus uzrunāja pulka kom. Mauriņš.

Vakarā aizsargu namā, ko dāvinājusi Istras pagasta pašvaldība, notika koncerts ar saviesīgu dzīvi. Aizsargu apmācības, spožā parāde un svinīgais dievkalpojums uz lauka bij pulcinājis daudz apkārtējo iedzīvotāju.

4. Jēkabpils pulks.

* Pulkam 11. augustā bija — gada svētki, pamatakmens likšana aizsargu namam Jēkabpilī un atbrīvošanas pieminekļa atklāšana Viesītē.

Plkst. 10, sagaidīšanas maršam atskanot, no Krustpils ieradās iekšlietu ministrs V. Gulbis ar pavadoņiem. Jēkabpils krastā viesus apsveica pulka kom. pal. Silla - Sillaps, apr. pašvald. vec. Vīksna un citi sagaidītāji. No šejienes viesi un sagaidītāji devās uz jaunceļamā aizsargu nama vietu pie jaunā tirgus laukuma. Garīgo aktu izpildīja pulka māc. Nusbaums un 1. rotas māc. Meders. Pulka kom. Kursītis sniedza īsu

Jēkabpils aizsargu pulka sportisti parādē.

Igaunijas viesi 7. Valkas aizsargu pulka svētkos.

nama būves pārskatu un lūdza iekšlietu ministri atklāt pamatakmens likšanas aktu.

Iekšlietu ministrs V. Gulbis izteica novēlējumus, lai nams pulcina, aicina un vieno uz kopēju darbu ne tikai Jēkabpils, bet visas Latvijas labā, lai visa tauta varētu ar noteiktu soli iet pretim nospraustam mērķim, piepildot tos ideālus, ko uzstādījis mūsu Vadonis.

Pašvaldību un organizāciju pārstāvji kā arī dažas atsevišķas personas nesa sirsnīgus novēlējumus un nodeva ziedojumus vairāku tūkstošu latu apmērā. Pirmo ķieģeli nama pamatā iemūrēja iekšlietu ministrs V. Gulbis.

Pēcpusdienā viesi un aizsargi ar speciālvilcienu devās uz Viesīti. Netālu no Kobuču mājām, uzkalniņā, no kuŗa atvēras plašs skats uz apkārtni, uzcelts atbrīvošanas piemineklis. Tas attēlo senlatviešu kaŗavīru, kas pēc uzvaras sveic saules lēktu. Piemineklī iekalts uzraksts: „Brīvība — tautas dzīvība“.. „Neviena tauta nevar pastāvēt bez varoņiem“ — teica iekšlietu ministrs savā atklāšanas runā. Arī mums bijuši varoņi visos laikos. Mēs varam būt ļoti priecīgi, ka mūsu brīvības ciņu vadītājs Ministru Prezidents K. Ulmanis un kaŗa ministrs ģen. J. Balodis arī tagad rāda ceļu uz gaišāku nākotni. Lai šis piemineklis ir tā svētnīca, kur smelties spēkus grūtos brīžos.“

Pēc pieminekļa atklāšanas iekšlietu ministrs V. Gulbis izsniedza goda zīmes apbalvotiem aizsargiem, aizsardzēm un sporta pulciņu dalībniekiem. Tad aizsargi parādes kārtībā nosoļoja gar iekšlietu ministri. Parādi komandēja pulka komandiers Kursītis. Svinības noslēdzās ar jāšanas sacīkstēm, vingrojumiem un tautiskām dejām.

* 4. aug. Sēlpils un Seces nodaļas bija sarīkojušas pie teiksmainā Staburaga, Liepavota laukumā, tautas svētkus ar brīvdabas izrādi „Seši mazi bundzinieki“. Viesojās Rīgas Mazais reātris režisora Pētera Ozola vadībā. Mākoņainais laiks bija aizbaidījis krietnu daļu parasto Staburaga viesu — ekskursantu, kamdēļ svētkos pa lielākai daļai šoreiz piedalījās tikai vietējie iedzīvotāji.

* Sunakstes nodaļa 4. augustā rīkoja tautas svētkus un sporta pulciņa atklāšanu. Pēc atklāšanas akta notika vingrojumi un sacīkstes vieglatlētikā. Ar brīvdabas izrādi viesojās Jaunjelgavas aizsargu nodaļa, uzvedot „Nameja gredzenu“. Pusi atlikuma rīkotāji nodod pulka aizsarga nama fondā.

5. Rīgas pulks.

* 4. augustā Nummurmuižas parkā pie Bišumuižas bija Katlakalna nodaļas izrīkojums. Pulka gāzu virsnieks inž. E Renners noturēja priekšlasījumu: „Nāvīgās gāzes un uzbrukumi no gaisa nākotnes kaŗā.“

* Ādažu nodaļa, kuŗas darbības rajonā ietilpst Brīvdabas muzejs pie Juglas ezera, sarīkoja tur 11. augustā izrādi brīvā dabā. Uzveda Blaumaņa „Trīnes grēki.“

* 5. un 8. rotas 10. augustā izgāja nometnē Saulkrastos. Militārās apmācības vadīja pulka komandieŗa palīgs kapt.-ltn. A. Rupeika.

Apmācības noslēdzās 11. augustā ar grandioziem svētkiem Saulkrastu parkā. Pēc sporta sacīkstēm, kuŗās sevišķi teicamus sasniegumus uzrādīja Vidrižu nodaļas aizsargi, notika svinīgs dievkalpojums, kuŗu vadīja Krimuldas māc. Baumanis un Pēterupes māc. Sudars. Aizsargus uzrunāja pulka kom. J. Legzdiņš, pēc kam Ministru Prezidentam K. Ulmanim uzsauca trīskārtīgu „Lai dzīvo“. Pēc aizsargu un aizsardžu parādes notika informācijas - propagandas pārv. lektora, darba insp. J. Vītiņa priekšlasījums, kuru sapulcējušies noklausījās ar lielu interesi.

* Ikšķiles nodaļa 11. augustā Ropāžu pag. Vilkataures parkā rīkoja koncerta vakaru. Ar priekšnesumiem uzstājās nodaļas orķestris Līča vadībā.

*Dreiliņu nodaļa 18. augustā Ulbrokas muižas Ziedoņa parkā svinēja aizsardžu pulciņa 10 g. un nodaļas pastāvēšanas 16 g. svētkus. Tos ievadīja aizsargu un sporta pulciņa dalībnieku šaušanas sacīkstes.

Sekoja sporta sacīkstes, dievkalpojums, godalgu izdalīšana un nodaļas parāde.

* 18. augustā Daugmales nodaļas bija 15 gadu svētki un iesvētīja aizsardžu pulciņu. Svinības notika pamatskolas aktu zālē. Mācītājs Zuzans, iesvētot jaunās aizsardzes, norādīja uz aizsardžu svarīgiem pienākumiem. Pulka kom. uzdevumā sveica batal. kom. Vinters, plašāki pakavēdamies pie aizsargu organizācijas uzdevumiem. Vēl runāja rotas kom. Strauchs, pašvaldības un biedrību pārstāvji. Tad sapulcētie devās uz sporta laukumu, kur noskatījās sporta sacīkstēs. Aizsargs K. Zauers tāllēkšanā ieskrienoties uzstādīja jaunu pulka rekordu — 6,4 m. Vakarā uzvarētājiem izdalīja balvas.

* Babītes nodaļas internās sporta sacīkstes notika 25. augustā, nodaļas sporta laukumā. Pēc sacīkstēm pie pamatskolas bija rudens svētku koncert-balle, kuŗā piedalījās Tautas Ūniversitātes koris.

6. Aizputes pulks.

* Pulka trešais bataljons 7. un 8. augustā izgāja nometnē Alsungas apkārtnē, kur noturēja apmācības. Svētdienas rīta nometnē ieradās p. kom. pal. Zvirbulis, bataljona kom. A. Zaure un vairāki Liepājas garnizona virsnieki. Tie sekoja apmācības gaitai, deva ierosinošus norādījumus. Vakarā aizsargu namā, daudzu skatītāju klātbūtnē, uzveda V. Zonberga lugu „Seržants Vīksna“, kā arī demonstrēja vecās suitu dejas. Priekšnesumos piedalījās aizsargi.

7. Valkas pulks.

* Valkas aizsargu pulks Alūksnē 17. un 18. aug. svinēja 16. gada svētkus. Svētkos ieradās arī Igaunijas viesi — Vēravas aizsargu pulka pārstāvji ar komandieri majoru Hiopu priekšgalā. Starp Valkas un Vēravas aizsargu pulkiem notika sacīkstes šaušanā. Uzvarēja Valkas aizsargi ar 2233 pret 2203 punktiem.

Aizsargu svētku turpinājumā Alūksnē svētdien 18. aug. ieradās iekšlietu ministrs V. Gulbis, aizsargu priekšnieks pulkv.-leitn. Prauls un aizsargu štāba priekšnieks plkv.-ltn. Zālītis. Pie apriņķa robežām ministri sagaidīja pulka komandieris Briedis, apriņķa pašvaldību vecākais Kimerāls un c. Pie 7. Siguldas kājnieku pulka štāba ministri sagaidīja aizsargu, aizsardžu, pašvaldības un sabiedrisko organizāciju goda sardze. Pulka vecākā aizsardze Eliāse iekšlietu ministrim pasniedza ziedus.

Plkst. 11 Alūksnes baznīcā notika svētku dievkalpojums, pēc kam iekšlietu ministrs V. Gulbis ar pavadoņiem un Vēravas pulka komandieri majoru Hiopu ieradās Alūksnes pils laukumā, kur pieņēma aizsargu parādi.

Uzrunā aizsargiem iekšlietu ministrs cildināja aizsargu darbu valsts un tautas labā. „15. maija saule“, teica ministrs, „spoži spīd pār Latvijas laukiem un tās stari silda katru krietnu darba darītāju. Aizsargu darbības lauks tagad paplašinājies. Viņu rokās pagastos sabiedriskā dzīve un jaunatnes audzināšana.“

Ministŗa runu noslēdz valsts himna. Pēc tam iekšlietu ministrs apsveica igauņu aizsargus. Orķestris atskaņoja Igaunijas valsts himnu.

Valkas aizsargu pulka komandieris Briedis nodeva aizsargiem Ministru Prezidenta K. Ulmaņa sveicienu. Rakstiskus apsveikumus bija piesūtījuši Valsts Prezidents A. Kviesis, kaŗa ministrs ģenerālis J. Balodis un armijas komandieris ģenerālis Berķis.

Pēc godalgu izdalīšanas labākiem pulka šāvējiem, iekšlietu ministrs V. Gulbis ar pavadoņiem, parādes dalībnieki un Igaunijas aizsargu pārstāvji ieradās pie Siguldas kājnieku pulka kritušo kaŗavīru pieminekļa, kur nolika krāšņus ziedus.

Svinību dienās notika arī sporta priekšnesumi un sacīkstes vieglatlētikā. Patīkamu iespaidu atstāja lielais daudzums tautas tērpu un tautas dejas. Se-

Aizsargi-riteņbraucēji 7. Valkas aizsargu pulka svētkos.

Aizsardzes tautiskos tērpos Valkas pulka svinībās Alūksnē.

višķi patika Rucavas deja. Sporta sacīkstēs, kas notika sestdien, visu laiku lija lietus. Rezultāti tomēr caurmērā labi.

* Pulka komandieris uzaicina aizsargus un aizsardzes piedalīties muzeja noorganizēšanā pie pulka.

8. Valmieras pulk.

* Valmierā, 18. augustā notika pulka 1 rotas gada svētki. Tie sākās rītā ar šaušanas sacīkstēm. Pēc tam notika dievkalpojums un aizsargu svinīgais solījums. Parādi garnizona laukumā pieņēma pulka komandieŗa palīgs Zariņš. Pēcpusdienā rotas virsnieki ieradās kapos, kur nolika vaiņagu uz rotas aizsardžu priekšnieces Elzas Bergs kapa. Pēc tam Latviešu b-bā pārskatu par rotas darbību sniedza rotas kom. Sietinsons. Aizsargus personīgi apsveica pašv. dep. vicedir. Caucis, pulka kom. pal. Zariņš. Šaušanas sacīkstēs 1. vietu ieguva aizsargs H. Kaužēns, 2. — P. Laimiņš un 3. vietu J. Ansons. Svētki noslēdzās ar koncertu Latviešu biedrībā.

* Pulka 1. jātnieku eskadrons sarīkoja 25. augustā Valmeerā 8. Daugavpils kājnieku pulka mācību laukumā pie Kaugurmuižas plašus jāšanas svētkus. Svētku programma bij ļoti daudzpusīga ar daudziem saistošiem jātnieku sacīkšu priekšnesumiem, veiklības dēmonstrējumiem un t. t.

9. Madonas pulks.

* 25. augustā Madonā notika pulka jāšanas sacīkstes, kurās piedalījās arī Latgales artilerijas pulka virsnieki un instruktori. Sacīkšu galvenais tiesnesis bija pulka kom. pal. Krēvics, bet vadītājs — jātnieku divīziona kom. Jozeps. Sacīkšu gaita sniedza interesantu kāpinājumu ,pie kam sasniegtie rezultāti uzskatāmi par ļoti labiem.

Škēršļu pārvarēšanā aizsargiem B. klasē 1. vietu bez soda punktiem izcīnīja Praulienas nod. aizsargs Libeks ar ķēvi „Gaita", bez tam balvas ieguva: Mežmalis (Vietalvas nod.), gr. kom. Gailītis (Lazdonas nod.), Kažoks (Lubānas n.) un Putniņš (Lubānas n.). Šķēršļu pārvarēšanā A. klasē 1. vietu ieguva Praulienas nod. aizsargs Mazurs ar ķēvi „Kautra". Ministŗu Prezidenta balvas izcīņā starp uzvarētājiem A. un B. klasēs, uz pašaudzētiem un pašiejātiem zirgiem, bez soda punktiem uzvaru guva Cesvaines nod. aizsargs Stoķis ar ķēvi „Anci", saņemdams vērtīgo ceļojošo balvu — latviski veidotu kausu. Nodaļu sacensībā Praulienas aizsargi izcīnīja 2 ceļojošas balvas. Šķēršļu pārvarēšanā armijas virsniekiem 1. un 2. vietu ieguva vltn. Lūsis, bet šķēršļu pārvarēšanā instruktoriem — 1. vietā serž. Dzenis.

Jāšanas sacīkšu laikā notika gaisa uzbrukums Madonai. Aizsargi izveda lidmašīnu apšaudi, bet pašu pilsētu no uzbrucējiem paslēpa dūmu aizsegā. Svētkos piedalījās ap 5000 apmeklētāju.

* Šaušanas apmācības nodaļās jau nobeigtas un laikā no 18.—31. augustam izvestas rotu šaušanas skates.

Vieglatlētikas sacensības notika 30. VI. Liezerē, 7. VII., Jaungulbenē un 4. VIII. pulka vieglatlētikas sacīkstes Madonā. 7. VII. Jaungulbenē Dzelzavas pulciņa aizsardze Olga Gobiņš uzstādīja jaunu pulka rekordu diska mešanā — 25,46 mtr. 4. VIII. Madonā to pārspēja Dzelzavas pulc. aizsardze Aldona Ziediņš aizsviežot disku 25,65 mtr. Tāllēkšanā ieskrienoties Madonā, Madonas nodaļas aizsargs Hakelis Aleksis uzstādīja jaunu pulka rekordu, lēcot 6,35 mtr.

Valmieras pulka stafetes komanda.

Jaunu aizsargu rekordu lodes grūšanā Madonā 4. VIII. uzstādīja Madonas nodaļas aizsargs Hakelis Aleksis, grūžot lodi 13,19 mtr. Pirmo reizi tika izcīnīta Madonas pašvaldības dāvātā ceļojošā balva (kauss) labākai stafetes komandai, kuŗu pirmo reiz ieguva Gulbenes nodaļa.

Iekšlietu ministŗa ceļojošo kausu, labākai nodaļai vieglatlētikā, izcīnīja un ieguva personīgā īpašumā Madonas pilsētas nodaļa. Pēc sacīkstēm, Madonas izstādes telpās, tika izsniegtas daudz vērtīgas balvas labākiem sportistiem un sportistēm.

11. VIII. Jaungulbenē notika voleibola turnirs starp pulka nodaļu komandām. Piedalījās 5 komandas. Izcīnīja Jaungulbenes sabiedrības dāvāto ceļojošo sudraba kausu. Pirmo reizi, pēc sīvas cīņas, kausu ieguva uz vienu gadu Gulbenes pilsētas nodaļa.

* Pulka aizsargu nama būve Madonā tuvojas nobeigumam un uz oktobŗa beigām cerams to galigi nobeigt.

Mēbeļu un iekārtas zīmējumus izstrādājis mākslinieks Ansis Cīrulis nacionālā stilā. Tā kā aizsargu nams kalpos Madonas un plašākas apkārtnes vajadzībām, tad sabiedrība izrāda lielu pretimnākšanu aizsargu nama iekārtošanā. Madonas pilsētas, Odzienas, Jaungulbenes un Cesvaines pašvaldības, sabiedriskie darbinieki un organizācijas ir nodomājušas dāvāt nama iekārtai prāvas summas. Madonas un apkārtnes aptieku īpašnieku un kondicionējošo farmaceitu biedrības biedri, no kuŗiem daļa ir arī pulka farmaceiti, savā š. g. sapulcē Liezerē, sazīmējuši Ls 1000.—.

Ar nama būves darbiem Latgales brauciena laikā iepazinās arī kaŗa ministrs ģenerālis J. Balodis.

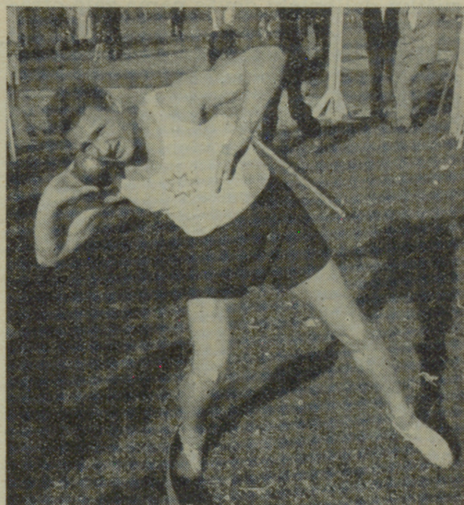
* 11. aug. Vējavas nodaļa svinēja savas pastāvēšanas 16. gada svētkus. Svinības atklāja IV. btl. komandieris Neiders. Sarīkojums bij nepieredzeti kupli apmeklēts un sarīkojumu zāle, nevarēja visus apmeklētājus uzņemt. Koncerta daļā bija mākslinieki no Rīgas, kuŗi pirmo reiz skandināja uz „Rīgas Audums" dir. Hirša dāvātām klavierēm. Dziedāja nodaļas koris. Tika apbalvoti centīgākie aizsargi. Nodaļā mājo možs un rosīgs jaunā laika gars.

* Meirānu aizsargu 11. augustā rīkotās brīvības cīņu atceres svinības ievadīja garīgs akts pie pulkveža O. Kalpaka kapa Visagala kapsētā. Biedrības namā notika aizsardžu un aizsargu svinīgs solījums. Mūzikālā un literāriskā daļā piedalījās Zosāre (soprāns), brīvm. Norvilis (klavieres), K. Ceimers (vijole) un A. Plaudis (deklamācijas).

* 11. augustā Litenes nodaļa atzīmēja savus 15 gadu un aizsardžu pulciņa 5 gadu pastāvēšanas svētkus. Notika parāde, sporta priekšnesumi, militārās spēles un operetes „Monmartra vijolīte" uzvedums.

* Lubānas nodaļa 25. aug. sarīkoja Lubānā plašus sporta svētkus. Piedalījās Lubānas, Gulbenes, Dzelzavas, Ļaudonas un Stāmerienas nodaļu sporta pulciņu dalībnieki un uzrādīja labus sasniegumus vieglatlētikā kā vīriešiem, tā arī sievietēm. Uzvarētāji saņēma balvas, kuras šim mērķim dāvāja vietējā sabiedrība. Svētki bija apmeklēti sevišķi labi.

* Liezeres aizsargi un pagasta valde 25. augustā rīkoja aviācijas svētkus. Kapt. Ķirsons referēja par aviāciju un tās uzdevumiem nākotnē. Sekoja vērtīgs aizsardžu un aizsargu brīvdabas uzvedums „Pie kujupes", ko tieši šim gadījumam bija uzrakstījuši Liezeres nodaļas dalībnieki — brīvmāksliniece V. Delle un brīvm. J. Norvilis. Režiju vadīja V. Segliņš. Visas pulciņa aizsardzes bija darinājušas sev etnografiski pareizus Liezeres tautas tērpus. Svētkus ap-

Madonas pulka sportists - rekordists A. Hakelis.

Liezeres aizsardzes novada tautas tērpos.

meklēja arī Armijas štāba operātīvās daļas pr-ks plkv. Ūdentiņš.

Otrā dienā nodaļas šautuvē notika 11. rotas skates šaušana, kurā ieradās pulka kom. palīgs Krēvics.

* 1. septembrī pulkā atklāja 2 jaunus aizsardžu pulciņus — Iršos un Vecgulbenē.

* Vietalvas nodaļas sporta svētki notika 1. septembrī. Priekšnesumu un sacīkšu saistošākā daļa bija jāšanas sacensības.

* Dzelzavas aizsargu nodaļa, sava priekšnieka A. Jozepa vadībā, ir rosīgākā Madonas pulkā. Bet dzelzaviešu darbam kroni uzlikusi nama būve. Cītīgi vākdami līdzekļus pulka namam Madonā, Dzelzavas aizsargi un aizsardzes tanī pat laikā pabeiguši celt arī savu namu Dzelzavā, pie kam nams laikam gan ir arī vērtīgākais no visiem aizsargu namiem pagastos. Ar šo darbu Dzelzavas aizsargi un aizsardzes kā nodaļa izvirzījušies vienā no pašām pirmajām vietām visas organizācijas mērogā.

Jauno aizsargu namu atklāja 1. septembrī. Goda viesus sagaidīja pulka komandieris Krigens, nodaļas priekšnieks A. Jozeps, apkārtējo pagastu vecākie un svētku dalībnieki.

Pie nama ieejas „Dzelzavas aizsargu nama biedrības" un aizsargu nodaļas pr-ks Jozeps uzrunāja kara ministra ģenerāļa J. Baloža pārstāvi ģenerāli Krustiņu un nodeva mākslinieciski sudrabā kaltu nama atslēgu. Ģenerālis pirmo reizi atslēdza jaunā nama durvis un nodeva to tautas lietošanā. Pēc tam svētku dalībnieki devās nama zālē otrajā stāvā. Atklāšanas svinības ievadīja garīgs akts. Svētrunu teica armijas mācītājs P. Apkalns. Pēc nama iesvētīšanas nodaļas priekšnieks Jozeps sniedza īsu pārskatu par nama būves gaitu. Nams uzcelts gandrīz vienīgi ar vietējās sabiedrības un aizsargu līdzekļiem. Nama būve izmaksājusi ap 33.000 latu un nams nav apgrūtināts parādiem.

Iekšlietu viceministra A. Bērziņa vārdā namu atklāja un pateicību par veikto darbu izteica aizsargu štāba organizācijas daļas priekšnieks E. Rapss. Otrs ministra pārstāvis — informācijas un propagandas pārvaldes priekšnieks J. Mežaraups — griezās pie klātesošiem ar plašāku runu. Starp citu runātājs norādīja, ka nekad vēl par pilsoni kā individu nav tik daudz domāts kā patlaban. Viņš atgādināja arī, ka īstam patriotam jāprot upuri nest.

Garo apsveicēju rindu ievadīja ģenerālis Krustiņš, kas nesa sveicienu no kara ministra ģenerāļa Baloža un armijas komandiera ģenerāļa Berķa. 9. Madonas aizsargu pulka vārdā sveica pulka komandieris Krigens, no Zemnieku Drāmas direktors P. Ašaks. Sekoja daudz citu apsveicēju. Svinības noslēdzās ar koncertu.

10. Cēsu pulks.

* Liepas pagastā (pie Lodes stacijas) 1919. gada 22. jūnijā norisinājās kauja, kurā mūsu Cēsu pulks, sava varonīgā vadoņa, tagadējā armijas komandiera ģen. Berķa vadībā, kopā ar sabiedroto igauņu armiju izšķīra tā sauktās Cēsu kaujas, kas noslēdās ar mūsu armijas gājienu uz Rīgu.

11. augustā šinī vēsturiskā vietā atklāja atbrīvošanas pieminekli. Pie goda vārtiem, kas veda uz pieminekli, draudzīgi blakus plīvoja Latvijas un Igaunijas karogi. Pie apsegtā pieminekļa goda sardzē stāvēja divi kareivji un divi aizsargi, bet attālāk pieminekļa priekšā lielākas Daugavpils kājn. pulka un Cēsu aizsargu pulka goda sardzes.

Pārskatu par pieminekļa celšanu sniedza rīcības komitejas un aizsargu nodaļas pr-ks Ķiegalis. Armijas komandieris ģenerālis Berķis, kara ministra ģenerāļa Baloža vārdā izteica pateicību liepeniešiem par kritušo varoņu godināšanu. Pieminekli iesvētīja armijas mācītājs Apkalns. Pirmo vaiņagu nolika ģenerālis Berķis. Igaunijas sūtniecības 1. sekretārs Kruus nolika rozes. Sekoja apsveicēji ar vaiņagiem: 5. Cēsu kājnieku pulka vārdā pulkv. Bachs, Cēsu pulka skolnieku rotas — V. Vīgants, Brīvības cīnītāju biedrības „Ziemeļnieki" — O. Nonācs, 8. Daugavpils pulka—pulkv. Bajārs, 10. Cēsu aizsargu pulka k-ris Treijs, Cēsu lauku pašvaldību vecākais J. Ringmanis, Cēsu pilsētas galva R. Kauce, Liepas pag. vec. Timrots, „Latvju Jaunatnes" Liepas nodaļas — Maldavs un Mūrmuižas tautas ūniversitātes un jaunatnes b-bas pārstāvis.

Apsveikuma telegrammu bija sūtījis Valsts Prezidents. Sumināja valsts vadību un atbrīvošanas cīņu varoņus. Svinības noslēdza kopēji dziedāta „Lai līgo lepna dziesma".

Svinības dziesmām kuplināja apvienotais Liepas koris diriģenta Baižas vadībā un 8. Daugavpils kājnieku pulka orķestrs. Vietējā biedrības namā rīcības komiteja viesus aicināja pie klātiem galdiem, kur par Liepas sabiedrisko darbinieku centību runāja apriņķa inspektors D. Soste.

Vakarā notika brīvības izrāde „Zvejnieka dēls", ko uzveda viet. aizsargi kopā ar „Latvju jaunatni". Izrādē noskatījās arī armijas komandieris ģen. Berķis un citi.

* 17. un 18. augustā Cēsīs notika pirmo reizi plaša pulka aizsardžu sanāksme. To ar uzrunu atklāja pulka komandieris M. Treijs.

Iekšlietu viceministra sekretārs K. Kochs nesa aizsardzēm aizsargu idejiskā vadītāja — iekšlietu viceministra A. Bērziņa sveicienu un saistošā referātā iepazīstināja sanāksmes dalībnieces ar aizsargu organizācijas izveidošanās posmiem, līdz sasniegts 15. maija stāvoklis un panākta latvju tautas apvienošana.

Aizsargu priekšnieka vārdā aizsardzes apsveica aizsardžu instruktore L. Torgāni. Vēl runāja apriņķa pašvaldību vecākais Ringmanis, pulkv. Bajārs un pilsētas galva.

Pēc tam aizsardzes kopēji nodeva sveicienus un uzticības apliecinājumu Tautas Vadonim Dr. K. Ulmanim.

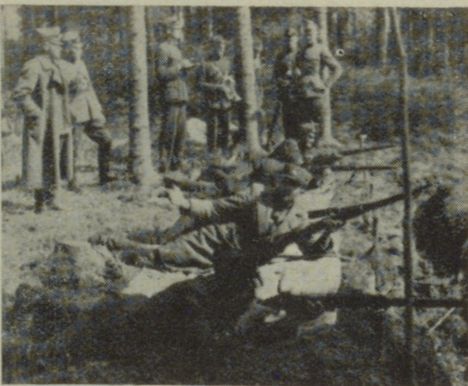
Svinīgajai atklāšanai sekoja aizsardžu rokdarbu izstādes apskate. Līdzās bagātīgiem un dažādības pilniem rokdarbiem, aizsardzes rādīja arī savus sasniegumus mājturībā. Darbus izstādīja Dzērbenes, Mārsnēnu, Raunas, Drustu, Priekules, Jaunpiebalgas, Rankas, Lielstraupes, Mazstraupes, Rozulas, Jaunraunas, Sērmūkšu, Taurenes, Druvienas, Vecpiebalgas, Lizuma, Cēsu pilsētas, Cēsu pagasta, Līvu, Baiškalna un Raiskuma aizsardžu pulciņi. Izstādes apskates noslēgumā māksl. J. Bīne referēja par latviskās mājas iekārtu.

Vakarā aizsardzes pulcējās izgreznotā Sv. Jāņa baznīcā uz svinīgo dievkalpojumu, kuru noturēja māc. Piebalgs. Pēc tam devās svētceļojumā uz Brāļu kapiem, kur aizsardžu vārdā vaiņagu pie kritušo varoņu pieminekļa nolika pulka vecākā aizsardze Reinholde. Aizsardzes greznoja lauku ziediem varoņu kapu kopiņas. Atpakaļceļā gājiens apstājās Vienības laukumā, lai pie Uzvaras pieminekļa noturētu jundu.

Svētdien, 18. augustā visu dienu turpinājās priekšlasījumi.

* 1. septembrī notika pulka šaušanas sacīkstes Cēsīs pie Ninieŗa ezera. Sacīkstes vadīja pulka kom. palīgs kapt.-ltn. R. Freibergs. No aizsargu štāba sacīkstēm sekoja militāro apmācību pārzinis kapt.-ltn. Ķikulis.

Pēc sacīkstēm pulka komandieris M. Treijs uzrunāja aizsargu saimi, aizrādot uz šaušanas mākslas lielo nozīmi. Labākiem šāvējiem izsniedza vērtīgas balvas. Sacīkšu rezultāti: Labākā šāvēja nosaukumu komandieru klasē ar šautenēm ieguva pulka ieroču meistars M. Harju ar 74 pkt., aizsargu klasē — Lizuma nod. aizs. O. Dambrovs ar 80 pkt., iegūst uz vienu gadu iekšlietu ministra ceļojošo balvu — sudraba kausu. Labākais šāvējs ar revolveru izrādījās III b-na adj. A. Ziediņš ar 46 p. Pulka meistaršāvēja nosaukumu ieguva Lizuma nod. pr-ks J. Leitis ar 216 pkt. Grupu šaušanā starp rotām 1. vietu ieguva 12. rota ar 605 pkt. (85) lod.). Ar šautenēm 1. klasē 1. vietā Lizuma aizs. nod. pr-ks J. Leitis ar 71 pkt., 2. klasē 1. v, Raunas nod. aizs. J. Puzulis ar 78 pkt., 2. v. pulka ieroču meistars M. Harju ar 74 p. un 3. v. Lizuma nod. aizs. A. Var-

Madonas pulka 11. rotas skates šaušana.

Cēsu aizsardžu dienu dalībnieces gājienā uz Brāļu kapiem.

ševics ar 74 p. 3. klasē 1. vietā Raunas nod. aizs. O. Dzenis ar 78 pkt., 2. v. Sērmūkšu nod. aizs. J. Zirnis ar 76 pkt., 3. v. Līvu nod. aizs. A. Auziņš ar 71 pkt. Vecāko gadu grupā 1. vietā O. Dambrovs ar 80 pkt. Snaiperu šaušanā uzvarēja Priekuļu nod. aizs. D. Bāliņš un štāba btl. aizs. A. Krēsliņš — katrs ar vienu trāpījumu. Ar patšautenēm 1. vietā štāba btl. aizs. E. Šmits ar 3 fig. 4 lod., 2. v. štāba btl. aizs. D. Misiņš — 3 fig. 3 lod., 3. v. Veselavas nod. aizs. J. Līnis — 3 fig. 3 lod. Ar revolveriem 1. v. III. btl. adj. A. Ziediņš ar 46 p., 2. v. Lenču nod. aiz. O. Bērziņš, 3. v. Lizuma aizs. nod. pr-ks J. Leitis ar 42 pkt. Ar mazkalibra bisēm 1. v. pulka ieroču meistars M. Harju ar 248 pkt., 2. v. E. Šmits ar 243 pkt. un 3. v. Priekuļu nod. aizs. A. Harju ar 239 pkt.

11. Tukuma pulks.

* 6. augustā Tukumā notika pulka aizsargu un aizsargu sportistu meistarsacīkstes vieglatlētikā. Piedalījās 60 dalībnieku. Kā galvenais tiesnesis darbojās YMKAS fiziskās audzināšanas instruktors A. Grasis. Sacīkstēs labākos rezultātus uzrādīja: 60 m. skrējienā Kārlis Bachs no Aizputes nod. (7,2 s.); 400 m. skrējienā Jūrmala no Aizupes n. (56,3 sek.); 1500 m. skrējienā Putniņš no Annenieku n. (4:46,6); 5000 m. skrējienā Priga no Annenieku n. (17:04,9); 5000 m. soļošanā Zeikarts no Slampes n. (23:8,7); tāllēkšanā Jūrmala no Aizupes n. (6,03 m.); augstlēkšanā Pastnieks no Annenieku n. (1,54 m.); šķēpa mešanā Ķīpa no Annenieku n. (49,16 m.). Pulka rekorda mēģinājumā Ķīpa šķēpu aizmeta 51,55 m. tāļu. Lodes grūšanā Vasilijs no Milzkalnes n. (11,43 m.); diska mešanā Katlaps no Milzkalnes n. (31,88 m.); 4×100 m.; stafetes skrējienā pirmo vietu ieguva Aizupes aizsargu nodaļas komanda, veicot distanci 51,5 sek.; Volējbollā uzvarēja Jūŗas rotas komanda. Virves vilkšanā uzvarēja Matkules aizsargu nodaļas komanda. 100 m. peldēšanā brīvā stilā pirmo vietu ieguva Viļumsons no Aizupes aizsargu nodaļas, veicot distanci 1:17,2.

Novērtējot iegūtos rezultātus, par labāko sporta pulciņu tika atzīts Annenieku pulciņš ,bet par labāko vieglatlētu pulkā — Ķīpa, no Annenieku nodaļas.

* 6. augustā izdeva mazākprasītājam pulka sporta laukuma izbūves darbus, Tukumā. Darbus nosolīja uzņēmējs Bergmanis, no Rīgas. Patlaban darbi rit pilnā gaitā. Vēl šoruden veiks laukuma nolīdzināšanu, bet skrejceļu izbūvi pabeigs pavasarī. Darbu izvešanu vada un visus izdevumus sedz aizsargu pulks viens pats saviem līdzekļiem. Jaunais sporta laukums būs pirmais un vienīgais Tukumā.

* Matkules nodaļas sarīkojumā 11. augustā notika plašas sporta sacīkstes vieglatlētikā, boksā un grieķu - rom. cīņā. Sacensībās piedalījās arī arodorganizāciju sporta vieglatlēti no Rīgas.

* Sporta svētki 11. augustā bija Tadaiķu nodaļai. Notika sporta pulciņa dalībnieku priekšnesumi, pēc kam jātnieki sacentās šķēršļu pārvarēšanā un ātrseglošanā. Pirmās vietas ieguva V. Kibens un A. Krikmanis. Aizsargi izpildīja arī vingrojumus uz stieņa. Sacīkstes vadīja pulka eskadrona kom. Šmitchens.

* 11. augustā varoņu piemiņas svētkus rīkoja Pūres aizsargi. Pūres baznīcā iesvētīja marmora plāksni, kuŗā iegravēti 8 veco strēlnieku un 3 brīvības cīņās kritušo vārdi. Plāksnē ierakstīta arī pulka devīze „Dzīvību par Latviju". Atklāšanas dievkalpojuma laikā pie plāksnes stāvēja aizsargu un aizsardžu goda sardze. Plāksni atklāja L. V. Str. b-bas pārstāvis E. Freibergs. Vakarā bija kopējas vakariņas dārzsaimniecības fermā.

12. Ilūkstes pulks.

* Asarē 1. septembrī notika 4. rotas sporta svētki. Piedalījās 5 sporta pulciņi. Uzveda masu vingrojumus. Vieglatlētikas sacīkstes un priekšnesumi guva publikā nedalītu interesi.

13. Bauskas pulks.

* Pulka šaujlaukuma izbūvi nobeidza augustā. Laukums atrodas Vecsaules silā, 8 km. no Bauskas, ar ērtu satiksmi pa šoseju, kur meža resors bija atļāvis laukuma vajadzībām izcirst jaunaudzi 400 m. gaŗā un 30 m. platā joslā. Šautuve izbūvēta pēc pulka topografa inž. Bramaņa projekta ar attālumiem līdz mērķiem: 25, 50 150 un 300 metrus, 200, 250, 300, 350 un 400 jardu. Laukumu noslēdz 30 m. gaŗš un 3,5 m. augsts aizsargvalnis, kas pasargā mežu no lodēm. Vaļņa priekšā ierīce 12 grozāmiem mērķiem un blindāža - slēptuve tiesnešiem un novērotājiem. Šautuvē bez aizsargiem šaušanas apmācības izvedīs arī policijas darbinieki.

* 25. augustā Codes nodaļa rīkoja plašus tautas svētkus Bērzu muižā. Brīvdabas teātŗa izrādē piedalījās arī aizsargi jātnieki. Sarīkojums deva prāvu atlikumu.

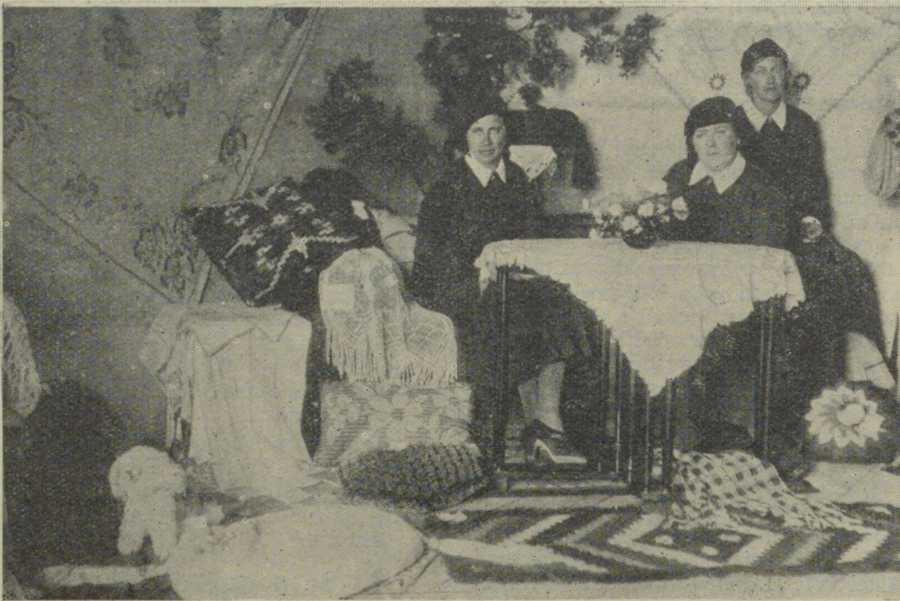
14. Kuldīgas pulks.

* Uz 16 gados nostaigātām gaitām un veikto darbu pulks atskatījās 11. augustā. Svinības ievadīja vaiņaga nolikšana Latvijas nacionālās armijas pirmā virspavēlnieka plkv. O. Kalpaka nāves vietā. Tajā piedalījās: ministrs A. Bērziņš, armijas štāba priekšnieks ģen. M. Hartmanis, aizsargu priekšnieks plkv.-ltn. K. Prauls ar aizsargu štāba virsniekiem, Lietuvas Šauļu savienības viesi, ar priekšnieku plkv. P. Saladžiusu, pulka vadība, apriņķa vecākais Fr. Vilks, Kalpaka pieminekļa izdaiļošanas komitejas pārstāvji un c. Goda sardzē stāvēja Skrundas aizsargi un aizsardzes. Pulka komandieris J. Kalve, noliekot vaiņagu, teica: „Pirmais Latvijas armijas virspavēlniek, pulkvedi Kalpak! Kuldīgas aizsargi savā goda dienā, noliekot šo vaiņagu, par Jūsu uzvarām un dzīvības ziedošanu Latvijas neatkarībai, apsolās darboties Jūsu garā un pildīt Jūsu iesāktos darbus, neizlaižot tos no savām rokām." Vēl ziedus nolika Saldus pilsētas galva A. Zandbergs. Tad svētceres dalībnieki devās uz Kuldīgu.

Dažus kilometrus no pilsētas, pie nesen atklātā aizsargu aerodroma, ministri A. Bērziņu sagaidīja aizsargu jātnieku eskorts, kas viesus pavadīja līdz

Dzelzavas aizsargu nama atklāšanas svinību dalībnieki.

19. Jaunlatgales pulka aizsardžu rokdarbu izstāde.

Kuldīgai. Tur ministrs ar pavadoņiem ieradās baznīcā, svētku dievkalpojumā. Altarī nostājās pulka pārstāvji ar pulka karogu un abu bataljonu karogiem.

Pēc dievkalpojuma aizsargi devās uz sporta laukumu, kur sagrupējās parādes kārtībā. Bez kājniekiem skatītāju uzmanību izpelnījās brašie jātnieki un motocikletisti. Parādi komandēja pulka komandieris Kalve un pieņēma iekšlietu viceministrs A. Bērziņš. Savā runā ministrs starp citu teica: „Mūsu zeme ir svēta katram latvietim, jo šai zemei atdevuši savus spēkus, savas asinis mūsu senči. Kamēr latvietis dzīvos uz šīs zemes, viņš būs gatavs arī sargāt to. Aizsargi, kas brīvības cīņās ar šautenēm rokās esat stāvējuši par Tēvzemi, kas tagad nesat šo tautas vienības ideju savās sirdīs Latvijas labākām dienām, nekad neaizmirstat sargāt neatkarības cīņu un 15. maija ieguvumu. Lai katra latvieša lepnums ir mūsu jaunā Latvija un Vadonis!"

Pēc Latvijas un Lietuvas valsts himnām sumināja valsts vadību, valdību un Lietuvas viesus.

Lietuvas aizsargu savienības priekšnieks pulkv. Saladžius savā uzrunā teica: „Man ir prieks apsveikt stipros, patriotismā degošos brāļu tautas aizsargus. Esmu novērojis, ka latvju tauta iet uz priekšu pretīm labākai nākotnei. Nesu sveicienus no Lietuvas aizsargiem Kuldīgas aizsargu pulkam un visai Latvijas aizsargu organizācijai."

Sekoja aizsargu zvērasts Vadonim, valdībai un Tēvzemei. Pulks parādes gājienā nosoļoja gar ministri, armijas un aizsargu vadības pārstāvjiem un viesiem. Pēc parādes aizsargi devās uz Kuldīgas sadraudzīgo biedrību, kur bija sarīkotas kopējas pusdienas. Pulka aerodromā notika sporta priekšnesumi, tautas dejas, koncerts un brīvdabas izrāde „Nameja gredzens".

Apsveikumu telegrammas pulkam piesūtīja Valsts Prezidents A. Kviesis, Ministru Prezidents K. Ulmanis, kaŗa manistrs ģenerālis Balodis, iekšlietu ministrs V. Gulbis un citi.

15. Liepājas pulks.

* 1. septembŗa rītā pulka labākie šāvēji pulcējās aizsargu šaušanas laukumā. Šaušanas sacensības ieilga līdz plkst. 16,00. Tās vadīja pulka komandieŗa palīgs kapt.-ltn. Briedis. Par aizsargu pusdienām bija rūpējušās aizsardzes.

Individuālās sacensībās 1. klasē godalgu neizcīnīja. 2. kl. 1. vietā Štāba btl. 3. rotas aizs. Miķelis Trūba ar 76 punktiem (no iespējamiem 100), izcīnīdams Juraševska dāvāto ceļojošo kausu un galda servīzi. 2. vietā ar 71 p. grupas kom. Ansis Timberers no Medzes nod. — karotes. 3. kl.: 1) Štāba btl. aizs. Hugo Briedis ar 76 p. — kamīna pulkstenis, 2) grupas kom. Artūrs Veiss no Grobiņas nod. ar 74 p. — modinātāja pulkstenis, 3) grupas kom. Jēkabs Fridrichsons no Grobiņas ar 74 p. — portfelis, 4) vada kom. Jēkabs Landers no Medzes nod. ar 74 p. sienas pulksteni un Liepājas Latv. biedr. ceļojošo kausu, 5) vada serž. Pēteris Sungals no Dunikas nod. ar 71 p. — modinātāju pulksteni, 6) aizs. Ģirts Telišķis no Vaiņodes nod. ar 66 p. — cukura trauku, 7) Vērgaļu nod. pr. Žanis Vidiņš ar 66 p. — tējkaŗotes.

Grupu šaušanā: 1) Štāba bataljona 1. rota ar 415 p. (no iespējamiem 900), iegūdama 1. Liep. k. p. dāvāto kamīna pulksteni, 2) 1. rota ar 396 p. — Liepājas pils. valdes ceļojošo kausu, 3) 9. rota ar 366 p., 4) Štāba btl. 3. rota ar 350 p., 5) 2. rota ar 344 p., 6) 7. rota ar 330 p.

Mazkalibra šaušanā ar iespējamiem 300 p. 1) Ritenieks (Grobiņas nod.) ar 206 p., iegūdams sudraba biķeri, 2) rotas kom. Rozentāls, 3) Dūcmanis no Grobiņas nod.

Šaušanā ar revolveriem: 1) aizs. Pusuls, no iespējamiem 70 p. sašaudams 42 un izcīnīdams revolveru un sab. „Kurzemes Vārds" ceļojošo kausu.

Šaušanā ar patšautenēm: 1) štāba btl. a. Ragovskis jau 3. gadu izcīnīdams bij. iekšl. min. Petrēvica kausu, kuŗš pāriet viņa personīgā īpašumā un kamīna pulksteni, 2) Vaiņodes nod. aizs. Bokums — revolveru, 3) 1. btl. aizs. Veiss — pulkseni.

Sacensībās ar Bergmaņa vistolēm: 1) Štāba btl. aizs. Kuršinskis, iegūdams kabatas pulksteni.

Godalgas izdalīja pēc sacīkstēm pulka kom. Tikmanis, pēc kam sacensību dalībniekus uzrunāja pulka kom. palīgs Briedis, uzsaukdams, „Lai dzīvo!" balvu ziedotājiem un labvēļiem.

* Varoņu un atbrīvošanas piemiņas dienu 11. augustā piemēroti atzīmēja Asītes aizsargi un sabiedrība. Šim nolūkam tieši izbūvētā, reti izdevīgājā laukumā pie pagasta nama notika lektora P. Norviļa priekšlasījums par partizāņiem un aizsargiem, kam sekoja partizāņu lugas „Atbrīvotāji" brīvdabas izrādē Zemnieku Drāmas ansambļa izpildījumā. Uzvedumā piedalījās ap 30 Asītes nodaļas aizsargi — jātnieki un tikpat daudz kājnieku. Kaujas skatus uzņēma arī filmā. Izrādē noskatījās pulka komandieris Tikmanis un bataljona kom. Ģībietis. Bija ap 1000 apmeklētāju.

* Varoņu piemiņas dienā Rucavas Embrekša kapos atklāja pieminekli atbrīvošanas cīņu dalībniekam Jurim Plūģim. Kapsētā bija sapulcējušies ap 2000 cilvēku no visa pagasta. Pieminekli atklāja II. bataljona kom. K. Eikerts. Goda sadzē stāvēja aizsargu 6. rotas I. vads. Pašvaldības un organizāciju vārdā vaiņagu nolika J. Krigens. Dziedāja koris.

Nesen tādus pašus pieminekļus atklāja divās citās kapsētās dusošiem atbrīvošanas cīņu varoņiem Jānim Bielim un Jānim Šlisselim. Rucava ir viens no tiem nedaudziem pagastiem, kas visu savu brīvības cīnītāju atdusas vietas ir pienācīgi atzīmējusi.

* Jūŗas diviziona 1. rota 25. augustā Liepājas jachtklubā uz Attikas salas rīkoja plašus jūrnieku svētkus ar koncertu un dažādiem sporta priekšnesumiem.

*Pulka štāba bataljons 30. augustā izgāja manevros Grobiņas-Grīzupes rajonā. No Rīgas kā manevru vadītājs piedalījās Aizsargu štāba priekšnieks plkv. ltn. Zālītis, kas pirms manevriem uzrunāja aizsargus un deva vispārējus norādījumus. Manevros piedalījās arī aizsardzes, galvenā kārtā kā sanitārā dienesta izpildītājas.

* Pulka štāba bataljona 1. septembrī rīkotie tautas svētki Liepājas jūrmalā un Olimpijas sporta laukumā bija pulcinājuši tūkstošiem apmeklētāju. Trīs stundas pēc pusdienā bija veltītas bērnu priekiem. Bērnus vizināja pajūgos un automobiļos. Ieradās arī Piltenes prāģeri. Skaists bija svētku laukums vakarā, kad iedegās spuldzes un sākās uguņošana. Tad jo jautrāk un intīmāk skanēja valodas un pusnakts pienāca nemanot. Pusnaktī izlozēja svētku apmeklētājiem paredzēto balvu — galda pulksteni 50 ls vērtībā. Tas krita svētku apmeklētājam ar ieejas biļeti Nr. 249.

16. Jelgavas pulks.

* 1. septembrī pulks sarīkoja aiz Reķu kapiem pulka sanitārā personāla sanāksmi līdz ar apmācībām, kuŗās piedalījās 10 ārsti un 120 sanitāri no visām pulka vienībām. Sanāksmē ieradās Aizsargu štāba sanitārās daļas pr-ks plkv.-

ltn. A. Bergs, sanitāro apmācību pārzinis Prīmanis, pulka kom. Ausmanis, tā palīgs Kampars u. c. Priekšpusdienā notika teorētiskas apmācības, pēc kam izveda sanitāros manevrus kaujas apstākļos.

* Pulka aviācijas vads 11. augustā Stalģenē rīkoja aviācijas propagandas svētkus. Iesvētīja aizsargu jauno buŗu lidmašīnu, pēc kam buŗu lidotāji H. Ķeikulis un A. Ramša dēmonstrēja buŗu lidojumus.

* Bukaišu nodaļa 11. augustā savā parkā rīkoja plašus aizsargu sporta svētkus. Piedalījās Bukaišu, Bēnes, Penkules, Auru, Tērvetes, Sniķeres, Mežmuižas, Zaļenieku un Vadakstes nodaļu sporta pulciņi. Notika interesantas riteņbraukšanas, vieglatlētikas, jāšanas un futbola sacīkstes.

* 18. augustā Mežamuižas, Vilces un Lielplatones aizsargi un aizsardzes deva svinīgo solījumu. Mežmuižas baznīcā dievkalpojumu noturēja pulka māc. Kundziņš, kam sekoja svinīgā solījuma parakstīšana aizsargu namā. Aizsargus un aizsardzes sveica pulka kom. Ausmanis. Sekoja lektora Brieža priekšlasījums par pilsoņu pienākumiem atjaunotā Latvijā.

* Garozas pag. aizsargu nodaļa 25. augustā iesvētīja sava pulciņa pašdarināto buŗu lidmašīnu. Svētkos bija ieradies arī pulka komandieris Ausmanis. Par krusttēvu bija uzaicināts pagasta vecākais Baumanis, par krustmāti aizsardžu pulciņa priekšniece Pelše. Buŗu lidmašīnai deva vārdu „Kaija". Pēc tam sekoja koncerts, kuŗu izpildīja Jelgavas aizsardžu pulciņa ansamblis. Planieru lidojumu nevarēja izdarīt, nelabvēlīga laika dēļ.

* 25. aug. Glūdas aizsargi un aizsardzes svinēja nodaļas 15 gadu pastāvēšanas svētkus. Svinības iesākās ar garīgu aktu, kuŗu vadīja virsmācītājs Ķullītis. Pārskatu par nodaļas un aizsardžu pulciņa darbību sniedza nodaļas priekšnieks un aizsardžu pulciņa priekšniece. Sekoja apsveikumi. Tos ievadīja pulka komandieŗa palīgs Kampars, btl. kom. Lācars, es. kom. Bergs un citi. Svētki noslēdzās ar teātŗa izrādi. Svinības bija ļoti kupli apmeklēta.

* Pulka sporta klubs 15. augustā Līvbērzes priedēs pie stacijas rīkoja plašus sporta svētkus ar aizsargu sacīkstēm vieglatlētikā.

17. Rēzeknes pulks.

* Pulks šī gada šaušanas sacīkstes noturēja 24. un 25. augustā Janopolē, 9. Rēzeknes kājnieku pulka šautuvē. Sacīkstes vadīja pulka kom. pal. Samiņš. Piedalījās 120 labākie pulka šāvēji. Ar šautenēm sasniegti labākie rezultāti: Čevers — 84 p., Trizna — 79 p., Grīnbergs — 77 p., Viļums — 77 p., Trizna, St. — 72 p., Lancis — 72 p., Tipuks — 70 p., Valks — 68 p., Seleckis — 67 p., Dūda — 67 p., Miks — 67 p., Klismets — 66 p., Admenis — 65 p., Gailīts — 65 p., Seleckis, G. — 65 p., Brencis — 65 p., Šulbers — 64 p. Jātnieku grupā: Beķers — 68 p. Vecāko grupā: Žukovskis — 58 p. Grupu šaušanā uzvarēja II. btl. ar 504 p., ieguva T. L. ministra ceļojošo balvu. Ar patšauteni Silajāņu nod. gr. k-ris Leščanovs sašāva 6 fig. 9 lodēm.

Pulka meistarsacīkstēs pirmo vietu ieguva Gaigalāvas nod. pr-ks Grīnbergs ar 197 p., ar mazkalībra šauteni — pulka adjutants Freifelds ar 215 p.

* Bukmuižas patērētāju b-ba likvidējoties dāvināja aizsargu nodaļai māju. Ēka ir koka un tai vajadzīgs lielāks remonts, ko aizsargi ar sabiedrības palīdzību cer izdarīt jau šogad.

18. Daugavpils pulks.

*Daugavpils apriņķa lauku pašvaldību vecākais A. Švirksts dāvinājis pulkam smago auto, firmas „Opell-Blitcs". Auto spēj uzņemt apm. 60 cilvēkus. Viņā labi iekārtoti sēdekļi un lietus gadījumā iespējams pārvilkt brezenta jumtu. Ļoti apsveicams, ka arī Latgales lauku pašvaldību vecākie ir visā pilnībā izpratuši mūsu aizsargu organizācijas lielo lomu miera un kārtības stiprināšanā. Sabiedrības atbalstīti aizsargi jo sekmīgāki spēs veikt savus pienākumus.

* Vīpes nodaļas aizsargi uzsākuši šautuves ierīkošanu Muižniek - Stepu siliņā. Tās vajadzība jau sen bija sāpīgi sajūtama.

* Varoņu piemiņas dienas svinības 18. augustā rīkoja Krustpils pagasta nodaļa. Krustpils baznīcā notika piemiņas plāksnes atklāšana Latvijas atbrīvošanas cīņās kritušājiem draudzes locekļiem. Sekoja aizsargu parāde un brīvdabas izrāde „Nebrauc tik dikti."

19. Jaunlatgales pulks.

* Zirgs ir Latgales iedzīvotāju lepnums. Tāpēc pulka 10 g. pastāvēšanas un karogu svētku sarīkojumā Jaunlatgalē aizsargu jāšanas sacīkstes ieņēma izcilāko vietu. Sacīkstes sākās ar šķēršļu pārvarēšanu 2 klasēs. Te piedalījās 12 aizsargu-jātnieku. Sekoja grūtie lēcieni pār apklātu galdu, lēkšana caur degošiem riņķiem un pār degošu barjēru, piramides uz zirgu mugurām, rīkšu ciršana jājot, duršana. Džigitēšanā jaunlatgalieši parādīja tādu pat mākslu, kādu dabūn redzēt lielajās armijas jāšanas sacīkstēs. Neraugoties uz pielijušo laukumu, jāšanas sacīkstes noritēja ļoti gludi. Sacīkstēm beidzoties, iekšlietu viceministrs A. Bērziņš pasniedza uzvarētājiem balvas: 1. klases konkurā — aizs. Dobkēvičam, vada k-rim Kokam, aizs. Ivanovam, Ozoliņam un Plotņikovam. 2. klases konkurā balvas ieguva — vada kom. Tūcis, aizs. Akmentiņš, Magonis. Lēkšanā pār galdu — Ivanovs, bet lēkšanā caur degošu riņķi — Eglītis, Džigitēšanā 1. vietā aizs. Ozoliņš, tad Rokitovs, Dobkēvičs.

Balvas saņēma arī aizsardzes par izstādītiem rokdarbiem. Pulka štāba, Bērzpils, Rugāju un Tilžas čaklajiem aizsardžu pulciņiem, kuŗi bija dāvinājuši izstādei visvairāk skaisto rokdarbu, ministrs pasniedza albumus, bet pārējie pulciņi, kas piedalījušies izstādē, saņēma atzinības rakstus. Aizsardžu sarīkotā izstāde deva tām prāvu atlikumu, jo apmeklētāji nopirka daudzus no izstādītiem rokdarbiem.

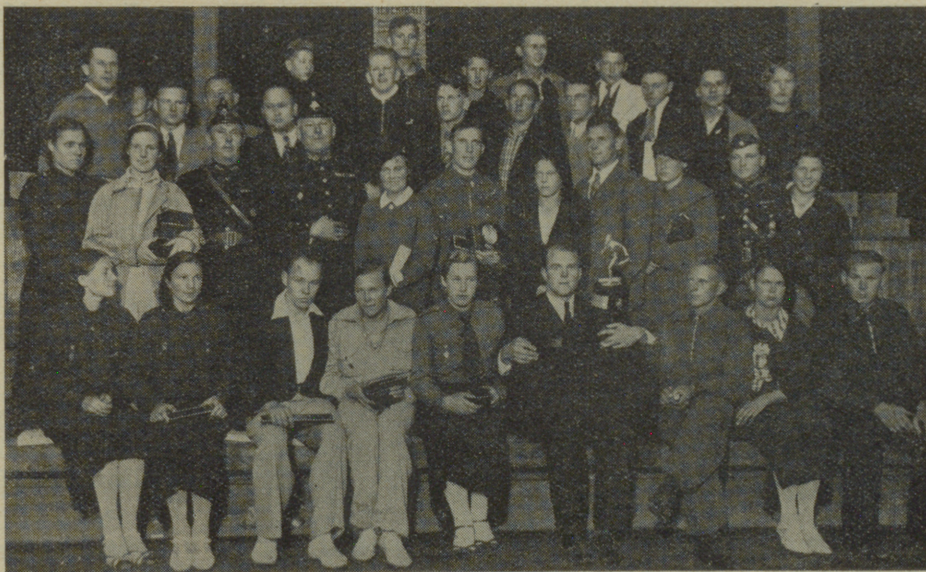
Dzelzceļu pulks.

* 18. augustā pulka II. bataljons bija sarīkojis aizsardžu sanāksmi Jelgavā, Zemnieku klubā. Piedalījās 95 aizsardzes. Pulka kultūrālās nozares vadītājs Štāls nolasīja lekciju par aizsardžu pienākumiem sabiedrībā, bet pulka vecākā aizsardze Stakle-Kulitāns referēja par mājturību. Pēc lekcijām aizsardzes piedalījās btl. šaušanas sacīkšu noslēgumā un balvu izdalīšanā.

Aizsargu aviācija.

* Iekšlietu ministrs apstiprinājis noteikumus par aizsargu aviācijas lidmašīnu nozīmi. Noteikumi paredz, ka aizsargu aviācijas lidmašīnu nozīme ir melns Auseklītis baltā laukumā. Lidmašīnas nozīmes uzkrāsojamas uz aizsargu aviācijas lidmašīnām pēc starptautiski pieņemtiem noteikumiem.

* Latvijas aerokluba galvenā valde nolēmusi atbalstīt aizsargu lidotāju darbību, nododot aizsargu aviācijai bez atlīdzības dažādus materiālus, bencīnu, eļļu u. c. — Ls 400,— vērtībā.

Dzelzceļu aizsargu pulka sportisti, kas aizsargu sporta sacīkstēs izcīnīja Dzelzceļu pulkam 1. vietu.

SOMIJAS AIZSARGI

Kapt.-ltn. Ķ.

Latvijas-Somijas aizsargu šaušanas sacīkstes Somijā š. g. 17. un 18. augustā

Tradicionālās Latvijas un Somijas aizsargu šaušanas sacīkstes, kurās piedalās 5. Rīgas aizsargu pulka un Etelä-Hämeen aizsargu apgabala komandas un, kas notiek pārmaiņus ik pēc 2 gadiem Somijā un Latvijā, šogad, pēc skaita trešās, notika jau otro reizi Somijā un risinājās 17. un 18. augustā Lahti pilsētas tuvumā.

Šīs sacīkstes, jau no sākta gala, ir izveidojušās ne tikai par kailu spēku mērošanu šaušanas mākslā starp augstāk minēto vienību komandām, bet jo vairāk par divu draudzīgo valšķu un tautu un it sevišķi par abu valšķu aizsargu organizāciju dalībnieku savstarpēju tuvināšanos, par pastāvošās draudzības un simpatiju izveidošanas un nostiprināšanas aktu.

Ka taisni pēdējam faktam piešķirta izcilus loma arī šī gada sacīkstēs, tas bija vērojams ik uz soļa visā viesošanās laikā. Tas kā caurausts zelta pavediens atmirdzēja ir turēto runu dziļi izjustos un sirsnīgos vārdos, ir personīgā satiksmē lietotos izteicienos un žestos.

Šo patiesi neliekuļoto sirsnību varēja lasīt un izjust tiklab tipiskā ziemeļnieka, aizsargu korpusa komandieŗa, ģenerāļa Malmberga skatā un vaibstos, kā arī pārējo virsnieku smaidā un pat ikkatra aizsarga rokas spiedienā, ja pēdējais nevarēja atrast kopīgu sarunas valodu.

Šo patiesās draudzības un sirsnības apliecinājumu varēja arī vērot to amatpersonu lepnumā uz mūsu goda zīmēm, kuŗi ar tādām apbalvoti, jo visos svinīgos brīžos tie bija dekorējušies vienīgi ar savas valsts augstāko goda zīmi un mūsu nopelnu krustu, vai pat tikai ar mūsu nopelnu krustu vien, kaut gan šo vīru krūtis bija izrotātas gaŗām un vairākkārtīgām ordeņu un goda zīmju lenšu atgriezumu rindām.

Somu aizsargu korpusa komandieris ģenerālis Malmbergs, štāba virsnieki un „Lotta Svärd" pārstāves šaušanas sacīkšu starplaikā.

Šī gada sacīkšu organizētāji, mūsu patiesie draugi Somijā — aizsargu korpusa vadība un Etäle-Hämeen aizsargu apgabala štābs — bija darījuši visu iespējamo, lai sagādātu mūsu aizsargiem tiklab ērtus un parocīgus šaušanas apstākļus, kā arī, lai dotu iespēju labāk un tuvāk iepazīties ir ar pašu somu tautu un viņas parašām, ir ar Somijas īpatnējo dabu un tās krāšņumu.

Lai šie iespaidi būtu vispusīgāki, tad par sacīkšu vietu bija izraudzīta Lahti, kuŗa atrodas kādus 70 km. austrumos no iepriekšējās sacīkšu vietas Hämeenlinnas. Lahti apkārtne krasi atšķiŗas no Hämeenlinnas apkārtnes un ir pilnīgs pretstats pēdējai. Lahti apkārtni var apzīmēt par tipisku kalnu — granita masivu un lielu ezeru zemi.

Lahti nav sveša arī mūsu radio klausītājiem, jo šeit atrodas viena no spēcīgākām Somijas radio raidstacijām, kuŗas radio priekšnesumi tiek atzīmēti arī Latvijas radiofona programmās. Lahti atrodas apmēram 130 kilometru attālumā no Helsinkiem, ziemeļu austrumu virzienā, 23 kilometru gaŗā Vesijärvi (Vesi ezera) dienvidus galā. Nepilnā kilometrī rietumos no Lahti paceļas krāšņie un augstie Salpausselkä kalni, viņu austrumu nogāzē ir izbūvēts augstākais tramplins lēcējiem-slēpotājiem. Šeit katru gadu marta mēnesī notiek starptautiskās ziemas sporta sacīkstes, uz kuŗām interesenti ierodas no visām malu malām un pat tālās Japānas. Šī ievērojamā tramplina tuvumā, Salpausselkä kalna pakājē ir iekārtota un moderni izbūvēta aizsargu šautuve, kuŗā arī risinājās Latvijas un Somijas aizsargu šaušanas sacīkstes. Modernais šautuves iekārtojums atļauj piešaudē un mācības šaušanas vingrinājumos parādīt katru atsevišķu trāpījumu mērķī, nepārtraucot šaušanu uz ugunslīnijas, ar ko panāk ārkārtīgi lielu laika ietaupījumu.

Sacīkstes bija noorganizētas priekšzīmīgi un savā ziņā var noderēt par paraugu citām sacīkstēm, jo grūti iedomāties vēl ko vēlamāku sacīkšu norisē.

Kaut gan Latvijas šaušanas organizāciju savienība ir izstrādājusi sīkus un labus noteikumus sacīkšu organizēšanai un vadīšanai, pie kuŗiem arī mēs pieturamies un kuŗi daudz neatšķiŗas no somu noteikumiem, tad tomēr pie mums ir novērojama stipri pavirša šo noteikumu ievērošana, kas uz priekšu katrā ziņā novēršama un jāpanāk stingra šaušanas disciplīnas ieturēšana sacīkšu laikā.

Pašas sacīkstes, neskatoties uz lietaino laiku, 18. augustā, izvērtās par ļoti sīvu un spraigu cīņu starp abu valšķu komandām, kuŗu gala rezultātā konsula Himberga dāvāto ceļojošo goda balvu galīgi ieguva Somijas Etelä-Hämen aizsargu apgabala komanda,

Latvijas aizsargi Helsinkos.

bet no pārējām deviņām balvām individuālā šaušanā — četras ieguva mūsu komandas šāvēji. Kaujas šaušanas vingrinājumā: Andrējevs Nikolajs un Mednis Arvīds, bet mācības šaušanas vingrinājumā: Stūrmanis Voldemārs un Ābele Eduards.

Šaušanas sacīkšu rezultāti sekoši: individuālā sacensībā — 300 metru distancē (no iespējamiem 150 punktiem):

1. vietā Vaahtera (soms) 139 p.
2. „ Elomaa (soms) 139 p.
3. „ Nissi (soms) 138 p.
4. „ Ābele (latv.) 137 p.
5. „ Stūrmanis (latv.) 137. p.
6. „ Gertsons (latv.) 136 p.

150 metru distancē galvas figūra (no iespējamiem 100 punktiem):

1. vietā Andrējevs (latv.) 98 p.
2. „ Nieminen (soms) 98 p.
3. „ Nissi (soms) 98 p.
4. „ Elomaa (soms) 97 p.
5. „ Paronen (soms) 96 p.
6. „ Mednis A. (latv.) 96 p.

Galīgā klasifikācijā:

1. vietā Nissi (soms) 236 p.
2. „ Elomaa (soms) 236 p.
3. „ Vaahtera (soms) 233 p.
4. „ Nieminen (soms) 233 p.
5. „ Andrējevs (latv.) 232 p.
6. „ Stūrmanis (latv.) 232 p.

Visumā abas komandas uzrādīja stipru progresu šaušanas mākslā, jo iepriekšējo gadu rezultāti ir stipri uzlaboti. Tā piemēram 300 mtr. distancē labākie individuālie sasniegumi ir bijuši sekošie: 1931. gadā — 136 p. (Varoma — soms), bet 1935. gadā — 139 p. (Vaahtera — soms).

150 mtr. distancē: 1931. g. — 96 p. (Majors — latv.). 1933. g. — 91 p. (Majors — latv.), bet 1935. g. — 98 p. (Andrējevs — latv.).

Komandu rezultāti ir bijuši sekoši: 1931. g. somiem — 2163 p., latviešiem — 2122 p. Starpība 41 p. somiem par labu.

1933. g. somiem — 2111 p., latviešiem — 2057 p. Starpība 54 p. somiem par labu.

1935. g. somiem — 2282 p., latviešiem — 2257 p. Starpība 25 p. somiem par labu.

No tikko pievestiem datiem mēs redzam, ka sacīkšu rezultāti ne tikai pakāpeniski pieaug, bet arī to, ka mēs ar katru gadu paliekam konkurences spējīgāki.

Arī Somijas aizsargu korpusa komandieris, ģenerālis Malmbergs, izdalot godalgas, pašvītroja šo faktu savā uzrunā un izteicās starp citu: „ja arī somu komanda šoreiz faktiski uzvarēja, tad morāliski uzvaru ir guvusi latvju komanda, jo pēdējā cīņjās svešos un nepierastos apstākļos un cīņu zaudēja ar tik niecīgu punktu skaitu, ka uzvarētājs nevar dižoties ar pārliecinošu spēku pārsvaru, jo spēki ir līdzīgi un uzvara atkarīga no laimīgas sagadīšanās. Latvju komandas morālo uzvaru pastiprina arī tas fakts, ka viņas rezultātu pieauguma līkne ir kāpusi straujāk par somu, kas savukārt pamudina domāt, ka nākošās sacīkstēs latvji uzvarēs ne tikai morāliski, bet arī faktiski.“

Tālāk ģenerālis Malmbergs izteica cerību, ka, kaut gan ceļojošā goda balva ir izcīnīta, sacīkstes tiks turpinātas arī uz priekšu un latvju komandai būs iespējams revanšēties.

Mūsu šāvēji izbrauca uz Somiju 15. augusta vakarā un viņus pavadīja aizsargu štāba militāro apmācību pārzinis kapt.-ltn. Ķikulis, 5. Rīgas aizsargu pulka komandieris Legzdiņš un komandieŗa palīgs kapt.-ltn. Rupeiks, Pa ceļam Valkā un Tallinā mūsu aizsargus sirsnīgi sagaidīja, uzņēma un pavadīja igauņu aizsargi.

Helsinkos mūsu komanda ieradās ar tvaikoni „Ariadne“ 16. augusta pēcpusdienā, kur to sagaidīja mūsu sūtniecības padomnieks Studenta kgs un Somijas aizsargu korpusa štāba militārā departamenta šefs pulkvedis Hersalo, majors Villa un Etelä-Hämeen aizsargu apgabala štāba pārstāvji. Pēc savstarpējas sasveicināšanās un laimes novēlējumiem mūsu aizsargi ar somu pavadoņiem devās autobusā uz Lahti, kur ieradās tās pašas dienas vakarā. Šeit pie vietējā aizsargu nama bija nostādīta goda sardzē vietējā aizsargu rota ar karogu.

Izkāpjot no autobusa, viesus apsveica Etelä-Hämeen aizsargu apgabala šefs pulkvedis-leitnants Viljaņens. Goda sardzes priekšā rotas komandieris nodeva ziņojumu militāro apmācību pārzinim kapt.-ltn. Ķikulim. Pēc sasveicināšanās ar goda sardzi, kapt.-ltn. Ķikulis kopā ar pārējiem atbraucējiem pieņēma tās parādi, pēc kam visi devās uz Seurahuone viesnīcu, kur atbraucēji uzturējās viesošanās laikā.

Latvijas - Somijas aizsargu šaušanas sacīkstes Lahti pilsētā.

Latvijas un Somijas aizsargu - šāvēju komandas.

17. augustā, pēc šaušanas treniņa, viesiem-atbraucējiem sarīkoja izbraukumu uz skaistākām apkārtnes vietām, kurā piedalījās arī aizsargu korpusa komandieris, ģenerālis Malmbergs un štāba priekšnieks pulkvedis Mortola ar kundzēm.

Pa ceļam viesus iepazīstināja ar lauku aizsargu namu iekārtojumu, kas savas priekšzīmīgās kārtības un tīrības ziņā atstāja visai tīkamu iespaidu. Hollolā atbraucējiem bija izdevība apskatīt vēsturisko 14. g. s. celto katoļu baznīcu, kas tagad pārvērsta par luterticīgo dievnamu un muzeju, kurā uzkrātas visas senās relikvijas un pirmatnējie baznīcas piederumi, kā arī saglabāti 15. g. s. gleznojumi un skulptūras. Starp citu baznīcā glabājās masīvs ozola koka skapis, kas trīsdesmit gadu karā pārvests no Vācijas, kā kara laupījums. Baznīcas kapos atdusas ģenerāļa Malmberga ģimenes piederīgie.

Pēc baznīcas un apkārtnes apskates aizsargu korpusa štāba militārā departamenta šefs pulkvedis Hersalo aicināja visus izbraukuma dalībniekus uz tasi kafijas savās lauku mājās Hollola tuvumā.

Tālākā braucienā dalībnieku uzmanību saistīja Vääksy kanāls, kas savieno Vesijärvi ar lielo, krāšņo un romantisko Päijänne ezeru un tādējādi ļauj pie Lahti uzsākto kuģošanu turpināt apm. 150 kilometrus ziemeļu virzienā. Tā kā Vesijärvi līmenis ir apm. 4 mtr. augstāks par Päijänne līmeni, tad kuģu ievadīšanas no viena ezera otrā Vääksy kanālā ir ierīkota speciāla slūžu sistēma, ar kuras palīdzību mēs iepazināmies uz vietas, jo apskates laikā nolaida 2 kuģus no Vesijärvi Päijännē.

Vēl pa ceļam apskatījām Vierumäki sporta institūtu, kurā sporta zināšanas ir smēlušies visi pazīstamie somu sportisti. Patreiz šeit, veco ēku vietā, beidz celt jaunu mūra celtni, kura ieturēta modernās līnijās un sava iekārtojuma ziņā atbilst pēdējām sporta un higiēnas prasībām.

Izbraukuma gala mērķī — Heinola kūrorta viesnīcā bija paredzēta dineja, pēc kam izbraukuma dalībnieki atgriezās Lahti. 18. augustā no plkst. 9,00 līdz 11,00 risinājās sacīkstes, pēc kam šaujlaukā ieturēja Lotta-Svärd (somu aizsardžu) organizācijas dalībnieču gatavotās brokastis, kuras kā garšas, tā izvēles ziņā ne ar ko neatšķīrās no viesnīcā pasniegtām brokastīm, kaut gan bija gatavotas uz vietas šaujlaukā. Jāpiezīmē, ka somu aizsardžu — Lotta-Svärd organizācija ir pilnīgi patstāvīga organizācija ar savu vadību, bet viņa sadarbojas vislielākā saskaņā ar Somijas aizsargu korpusu un vienmēr un visur ierodas uz pirmo aizsargu vadības aicinājumu. Sacīkšu laikā somu aizsardzes nodarbināja ne tikai pie brokastu pagatavošanas un izsniegšanas, bet viņu pārstāves bija pieaicinātas, kā technisks spēks, mērķu pārbaudes un šaušanas rezultātu sakopošanas komisijās. Ar savu ārējo tērpu tās atgādina somu aizsargus, jo cepure un mētelis ir tādi paši kā aizsargiem. Viss tas liecināja, ka somu aizsardzes ir pareizi izpratušas tiklab militārās disciplīnas, kā arī valsts aizsardzības darba lielo nozīmi.

Tās pašas dienas pēcpusdienā sacīkšu dalībniekus aizvizināja ar kuģīšiem un motorlaivām uz 2 kilometru attālo saliņu Vesijärvī, kur iekārtots Lahti jachtklubs. Šeit atbraucējus sagaidīja un apsveica jachtkluba komandors, Lahti pilsētas nodaļas goda aizsargs (vietējās bankas direktors) Kempa kgs, kurš visā viesošanas laikā nemitīgi rūpējās par mūsu uzņemšanu.

Pēc salas un jachtkluba apskates viesus ar pavadoņiem uzaicināja nomazgāties un izpērties izslavētā somu pirtī — saunā. Uzaicinājumu labprāt pieņēmām. Plkst. 18 sacīkšu dalībnieki un aizsargu korpusa augstākā vadība sapulcējās jachtkluba paviljonā, kur ģenerālis Malmbergs pēc īsas uzrunas izdalīja balvas uzvarētājiem, bet visiem sacīkšu dalībniekiem piemiņas zīmes — sudrabā iestrādātu Etelä-Hämeen aizsargu apgabala karogu miniatūrā. Pēc tam 5. Rīgas aizsargu pulka kom. Legzdiņš pasniedza Etelä-Hämeen aizsargu apgabala komandierim skaisti darinātu vairogu ar Latvijas aizsarga attēlu, kā dāvanu, kas izcīnāma starp Etelä-Hämeen vienībām kā ceļojošā balva.

Noslēdzot oficiālo daļu Somijas aizsargu korpusa komandieris ģenerālis Malmbergs griezās ar uzrunu pie klātesošiem, kurā pasvītroja Somijas un Latvijas draudzības lielo nozīmi un, par zīmi tam, dekorēja ar Ansioristi krustu mūsu aizsargu štāba militāro apmācības pārzini kapt.-ltn. Ķikuli, 5. Rīgas aizs. pulka kom. Legzdiņu un viņa palīgu kapt.-ltn. Rupeiku, bet ar Somijas aizsargu medaļu — rotas komandieri Tauniņu un aizsargus Ābeli, Gertsonu un Valteri.

19. augustā mūsu komanda atgriezās Helsinkos pēc kam izbrauca un apskatīja aizsargu virsnieku skolu Tuusulā, kas pēc sava iekārtojuma noder par paraugu daudzām militāra rakstura mācības iestādēm.

Vakarā mūsu komanda kopā ar pavadoņiem-somiem viesojās pie mūsu sūtņa, viesmīlīgā Šūmaņa kga, kur terzējot ar sūtņa kgu un sūtniecības darbiniekiem un skandinot latviskās dziesmas, nemanot pienāca pusnakts — šķiršanās brīdis.

20. augustā, plkst. 10 ar kuģi Viola atstājām Helsinkus. Mūs pavadīt bija ieradušies sūtnis Šūmaņa kgs un Somijas aizsargu korpusa štāba pulkvedis Hersalo, majors Villa un Etelä-Hämeen aizsargu apgabala šefs pulkvedis-leitnants Viljanens ar savu palīgu. Pēc dažu omulīgu stundu pavadīšanas Tallinas aizsargu pulka namā, vilciens mūs aizvizināja uz Rīgu, kur ieripojām 21. augusta agrā rīta stundā.

Visumā brauciena dalībnieki guva daudz paliekošu iespaidu un piedzīvojumu, kuri tiem var noderēt tiklab personīgā dzīvē, kā arī var ierosināt jaunas domas un idejas, kas būtu reālizējamas aizsargu organizācijas dzīvē un darbā.

Somijas aizsargu organizācija

1932. gada aprīlī Somijas parlaments pieņēma tagadējo karaklausības likumu. Reizē ar šo likumu tika izstrādāta arī jauna valsts bruņoto spēku organizācijas programma. Parlaments atrada valsts aizsardzības jautājumus par pietiekoši nobriedušiem un 1934. gada pavasarī lika jauno programmu izvest dzīvē.

Vecā Somijas bruņoto spēku organizācija bija veidojusies sevišķos apstākļos — kad vēl vācu karaspēks atradās Somijā. Šī organizācija izrādījās nepiemērota. Vajadzēja veidot jaunu, kas atbilstu Somijas apstākļiem uz ilgāku laiku.

Pēc jaunās programmas valsts bruņotos spēkus miera laikā sastāda:

a) aktīvā armija;
b) teritoriālie kara apgabali un apriņķi;
c) aizsargi;
d) robežsargi;
e) štābi un apgādes iestādes.

Somijas aizsargu organizāciju komplektē brīvprātīgie — valstij uzticamie pilsoņi. Viņu pienākumi un uzdevumi līdzīgi mūsu aizsargu uzdevumiem. Aizsargu ideja Somijā ļoti veca. Tās sākumi sniedzas tālu vēsturē — proti tajos laikos, kad Somija atradās zem Zviedrijas. Varenā Zviedrija, toreiz vezdama cīņas Vakareiropas virzienā, maz vērības piegrieza Somijas austrumu robežai. Krievi bieži vien iebruka Somijas territorijā. Tāpēc, lai aizstāvētos pret krievu iebrukumiem, vietējiem iedzīvotājiem vajadzēja pašiem ķerties pie ieročiem.

Cīņas sekmīgai vešanai bija nepieciešams organizēts bruņots spēks. Bet Zviedrijas karaspēks un valdība bija aizņemti citiem uzdevumiem. Tamdēļ vietējie iedzīvotāji, savas drošības sargāšanai, dibināja partizāņu pulciņus, kuŗus vēlāk nosauca par aizsargiem. No šiem laikiem Somijā uzglabājās vārds „aizsargi" — „suojeluskunnat".

Nonākot zem Krievijas, Somijā gadu no gada vairāk sāk uzliesmot aizsargu ideja. Sevišķi spēcīgi sāk šī ideja izpausties pasaules kaŗa sākumā. Toreizējie Somijas neatkarības ideju sludinātāji dibina daudz dažādas sporta organizācijas, kurās tiek aģitēts par Somijas atdalīšanos no Krievijas, izdevīgā gadījumā neizslēdzot arī bruņotu sacelšanos. Uznākot krievu revolūcijai, šo organizāciju locekļu skaits strauji pieaug. Organizācijas tagad atklāti sāk dēvēties par aizsargu organizācijām.

Brīvības kaŗa sākumā Somijas valdība aizsargus un aizsargu organizācijas pārdēvē par likumīgo valsts karaspēku. Tādējādi aizsargu organizāciju var uzskatīt par sākumu, ap kuŗu grupējās pārējās organizācijas un no kuŗas izauga Somijas neatkarības cīnītāja — spēcīgā Somijas armija. Tamdēļ Somijā aizsargu ideja tiek tik augsti vērtēta.

Tā organizācijā, kas šodien pastāv, Somijas aizsargiem dota 1919. gada pavasarī. 1927. gadā aizsargu organizācija tiek pasludināta kā viena daļa no valsts bruņotiem spēkiem. Līdz ar to valsts uzņemas segt daļu aizsargu organizācijas izdevumu. Valsts paredzētās summas aizsargu organizācijai tiek izsniegtas caur kaŗa ministriju. No valsts līdzekļiem tiek algoti aizsargu instruktori, iegādāti ieroči un apgādes priekšmeti. Saprotams, šie līdzekļi visā pilnībā nevar segt šīs lielās organizācijas izdevumus. Pārējais ieplūst caur pilsoņu labprātīgiem ziedojumiem.

Miera laikā aizsargu organizāciju, resp. korpusu vada aizsargu komandieris. Tas padots tieši Valsts Prezidentam. Kā vadības organs pastāv aizsargu štābs ar attiecīgām nodaļām. Somijas aizsargus jau ilgus gadus komandē ģenerālis Malmbergs.

Lielā aizsargu organizācija dalās uz 22 aizsargu apgabaliem, apgabals uz 3—2 rajoniem, rajons uz 11 līdz 15 aizsargu nodaļām. Pavisam ir 645 aizsargu nodaļas, ar vairāk kā 100.000 aizsargiem.

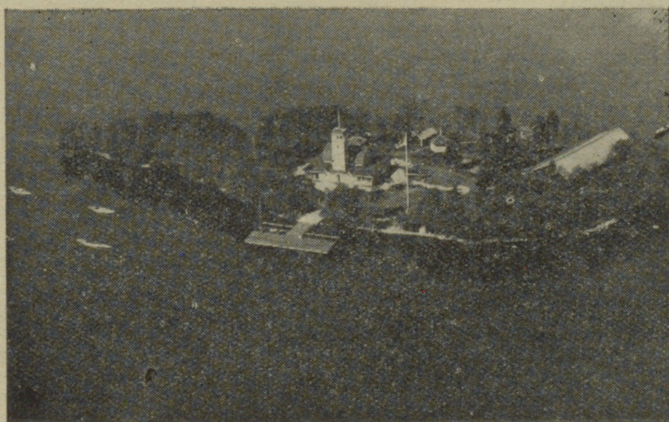
Kas attiecas uz apgādi, apbruņojumu un apmācībām — disciplīnu, tad jāsaka, ka viss tas nostādīts priekšzīmīgi. Visi aizsargi apgādāti formas tērpiem un apbruņoti līdzīgi armijai. Ieroči tādi pat kā armijai. Priekšzīmīgā kārtībā tie tiek uzturēti. Aizsargu organizācijai pašai sava ieroču un municijas fabrika.

Piedalīšanās mācībās aizsargu korpusā ļoti dzīva. Darbs tiek darīts ar lielāko uzcītību un nopietnību. Sakarā ar to darba ražības pakāpe ļoti augsta. Aizsargu korpuss godam veic visus tos uzdevumus, ko viņam uzlika jaunā valsts bruņoto spēku programma.

Somijas aizsargu korpuss gandrīz nemaz neatšķiras no aktīvās armijas. Aizsargu korpusā viss norit pēc armijas reglamentu prasībām. Aizsargi formā sasveicinās pēc armijas noteikumiem. Militārā sasveicināšanās notiek ne tikai pie dienesta pienākumu izpildīšanas, bet arī ārpus dienesta.

Tā ir parastā parādība, kad augstskolas profesors, kam sirmi mati, esot aizsargu formā, sveicina studentu rezerves virsnieku formā. Abi līdz sirds dziļumiem lepni uz to, ka varēs skaitīties pirmo rindu cīnītājos, ja apstākļi to prasītu. Tauta Somijā izrāda lielu cieņu un piešķīrusi priekšrocības saviem tēvijas sargiem. Somijas armijā, aizsargos un tautā valda liela interese, noteiktība un disciplīna attiecībā uz valsts aizsardzības darbu.

Šīs lielās vērtības ir somu tautas un valsts drošības stūrakmens. Šīs vērtības izceļ aizsargu militāro vērtību. Tāpēc aizsargus nevar uzskatīt tikai kā

Vesijärvi sala, uz kuŗas noslēdzās Latvijas - Somijas aizsargu sacīkstes šaušanā.

Latvijas komandas izvadīšana no Lahti pilsētas.

propagandas organizāciju, bet par organizāciju, kuŗa cienīgi nostājusies savas zemes drošības sargātāju rindās. Tas paredzēts arī jaunajā bruņoto spēku programmā.

Tie aizsargi, kuŗi pēc noteikumiem kaŗa laikā netiek mobilizēti, paliek aizsargu korpusā tālāki, pildot uzliktos pienākumus valsts iekšienē.

Bez aizsargu korpusa pastāv valsts mērogā aizsardžu organizācija „Lotta-Svärd". Mazajām tautām valsts aizsardzības darbs būs pilnīgs tad, kad viņā ņems dalību arī sievietes, jo sieviete nedrīkst būt tikai par pasīvu skatītāju. Viens no galveniem sieviešu organizāciju uzdevumiem būs atvietot vīriešu elementu aizmugures dienestā, par cik to apstākļi kaŗa laikā atļaus.

Caur aizsardžu organizāciju somu sievietei dota plaša iespēja piedalīties savas zemes aizsardzības darbā. Lielais dalībnieču skaits vien liecina, ka somu sieviete visā pilnībā izpratusi valsts aizsardzības darba nozīmi.

1934. gadā visā Somijā bija 86,022 aizsardzes, no kuŗām 71,977 aktīvas, kamēr pārējās sastāvēja organizācijā kā veicinātājas. Uzdevumi un pienākumi somu aizsardzēm vispusīgi un plaši, bet par tiem kādā citā reizē.

BIBLIOGRAFIJA UN MĀKSLA

Vērtīga dāvana.

Pagājušā mēnesī mūsu armijas rindas atstājušie, savu dienestu dzimtenei nodienējušie kaŗavīri ceļa somās aiznesa līdzi īpatnu un vērtīgu dāvanu, kuŗa reizē ar to ir arī paliekoša piemiņa no dienesta laikiem. Katram kaŗavīram ceļa somā bija no viņa pulka komandieŗa ar īpašu veltījumu līdzdotā grāmata „Andēja Pumpura raksti" un otra grāmata — kapteiņa A. Kontrovska „Kādiem mums jābūt" ar savas rotas komandieŗa veltījumu.

Abas grāmatas ļoti glīti izdotas. Grāmata „Kādiem mums jābūt" autora (2. izdevumā), bet „Andrēja Pumpura raksti" A. Gulbja izdevumā.

„Andreja Pumpura raksti" šim izdevumam sakārtoti no Edvina Medņa un viņā sarakstīta arī A. Pumpura biografiska apcere.

„Andrēja Pumpura rakstiem" pievienotas Valsts prezidenta A. Kvieša, Ministru Prezidenta Dr. K. Ulmaņa, Kaŗa ministra ģenerāļa J. Baloža, Armijas komandieŗa ģenerāļa Kr. Berķa, Armijas štāba priekšnieka ģenerāļa M. Hartmaņa, divīzijas un pulka komandieŗa fotografijas un tā pulka īsa vēsture, līdz ar pulka kauju gaitām, kuŗā kaŗavīrs dienējis savu dienestu Latvijai.

Abas grāmatas dāvātas uz Kaŗa ministra ģenerāļa J. Baloža ierosinājuma. Līdz ar atvaļināšanu no kaŗa dienesta, aizsargu saimē atgriezīsies laba daļa bijušo kaŗavīru. Mēs vēlam, lai veltījumos teiktie vārdi dziļi iesakņotos bijušo kaŗavīru sirdīs un abas dāvātās grāmatas tiktu no apdāvinātiem lasītas, rūpīgi sargātas un glabātas, paturot tās tikpat mīļā un gaišā piemiņā, kā savu dienesta laiku, stāvot sargu vietās par Latvijas godu un stiprumu. —s.

Zenta Mauriņa. Baltais ceļš. Studija par Annu Brigaderi. Valtera un Rapas akc. sab. izdevums.

Veļu valstī aizgājušās rakstnieces darbos dziļi jaužams viņas tautu mīlošais, apgarotais skats, kas sācis skatīt pāri ikdienai vizošās augstāko kalnu galotnes. Ja arī mūsu šaurības dēļ rakstniece pati nepacēlās šais kalnos — viņas gars jau sen tur bija līdinājies. Ar mīlošas sievietes - mātes iejūtu, rakstniece radījusi savus darbus un katrā darbā mēs jūtam rakstnieces balto ceļu latvju tautas dvēseles dārzos. Šādā skatījumā rakstnieces darbus un dzīvi apcerējusi Zenta Mauriņa savā grāmatā.

Reflektējot Annas Brigaderes darbus pret dvēseles gaišo ceļu dzīvē, Zenta Mauriņa rāda to mirdzumu, ar kādu apstarojis rakstnieces skatījums viņas atstātos tēlus. Sevišķi izceļas Annas Brigaderes sievietes. Plaši komentējot rakstnieces un citu darbus, kur saskatāma apskatāmās vielas analoģija, autore tomēr stingri pieturējusies pie apskatāmās vielas un devusi ar savu grāmatu pilnvērtīgu darbu par Annu Brigaderi. Grāmatai pievienoti daži pielikumi, paškiŗot ceļu plašākam ieskatam. Šķiet, ka chronoloģiskā tabulā nav uzņemti visi A. Brigaderes darbi. Grāmata glīti izdota un tās saturu papildina teicamas illūstrācijas. R. Osis.

Ed. Cālītis. Vēsture kā audzinātāja. Pagalma izdevums.

Dažreiz nedaudz rindās var pateikt ļoti daudz un plāna grāmata var būt ierosmes un dedzības pilna. Šāda ir arī Ed. Cālīša pieminētā grāmata, kuŗai grāmatas vārds nākas satura, ne apmēra dēļ.

Mūsu tautas pagātne vēl slēpj daudz varonības, daudz spēka un īsta lieluma. Par savu vēsturi mēs vēl ar pilnu tiesību varam teikt, ka zinam tikai tik daudz, ka šādai vēsturei jābūt. Vēl arvienu mums nav atradies vīrs, kuŗš zinātu burvju vārdus uz mūsu vēstures brīnišķo dārgumu glabātuvēm. Ta vēsture, kuŗu mums rāda kā latvju tautas vēsturi, mūs pa laikam neapmierina, jo pie šīs vēstures tapšanas pārāk skaidri saredzama vēstures sarakstītāju tendence, lai tai ticētu. Ja mūs grib pārliecināt šai stipri vienpusīgai „patiesībai", tad tikpat viegli mēs varam arī šo „patiesību" noraidīt. Pieņemot mūsu vēstures „patiesību" mēs šaubītos par sevi un dibināti autors saka, ka „... neviena tauta, kas šaubās par sevi, nevar pastāvēt citu tautu vidū". Labi, ka mēs sen vairs nešaubāmies. Mēs ticam, ka ir vēl cita taisnība, kuŗu ar laiku uzminēs rūpīgs pētnieks un mēs varēsim skatīt savu vēsturi caur savu, latviešu, ne svešnieku brillēm.

Par mūsu senatni mums nav daudzu liecinieku. Nedaudzās chronikas nevar būt par neapšaubāmu stūrakmeni mūsu vēstures celtnei. Iedziļinoties chroniku sarakstītāju laika apstākļos un nolūkos, mēs redzam, ka tie ir pārāk tālu ne tikai no objektīvitātes, bet vispāri no patiesības. Katra tauta ir centusies no savas senatnes atrast paliekošas vērtības un attaisnojot savus darbus un nolūkus nobīdīt tumsā pretiniekus. To ir darījuši mūsu lielie kaimiņi un mēs līdz šim gribot negribot esam it kā barojušies no tām druskām, kuŗas nokrīt no

šo lielo kaimiņu galdiem. Būdami ļoti pieticīgi un arī bīdamies no zinātnisku argūmentu trūkuma, mēs esam ļāvuši diezgan ilgi savu senatni ietērpt tai gaužam nepiederīgos svārkos, drīzāki gan skrandās. Pēdējos gados šīs skrandas gan ir nomestas bet vēl arvienu mūsu senatne nav ietērpta tai krāšņā tautas uzvalkā, kādā tai jābūt. Tagad mēs neviens vairs neticam bruņinieku „kultūrtrēģeru" lomai, kas taču bija „vēsturiski" pamatota. Kamdēļ mums vēl jātic visam pārējam mums svešam un uzspiestam?

Ed. Cālītis drošos secinājumos skata mūsu senatni citādos apstākļos un dibināti aizrāda, ka mūsu vēsture vēl tālu no tās lomas, kāda tai piekrīt kā tautas audzinātājai, labo tikumu izkopējai un sargātājai. Cerēsim un gaidīsim, ka mūsu zinātnes templis izaudzinās zinātniekus, kuŗiem nebūs jāmaldās patiesības meklēšanā, kā Hanzas tirgoņiem pa Baltijas jūŗu, līdz tie „atrada", kā to māca mūsu vēsture, mūsu senās ciltis Daugavas krastos.

Atzīmējams N. Strunkes zīmētais vāks. R. Osis.

V. Saulietis. Sociālisma sabrukums. Pagalma izdevums.

Tagad neviens nešaubās, ka sociālisms savu „dziesmu nodziedājis". Kustība, kas pirms dažiem gadiem šķita pasaulei kā visa jaunradītāja un bija tik neiecietīga ka visus pretiniekus un šaubīgos apzīmēja par „atpakaļrāpuļiem", piedzīvoja, ka palika par vislielāko reakcijas veicinātāju un sastinguma sargātāju. Nonākot šādā stāvoklī, sociālisma piekritēji dabūja norīt arī rūgto iecietības un sirdsapziņas brīvības kumosu, jo nekur, nevienā kustībā iecietība un brīvība nav tā mīdīta kājām, kā tas notika sociālistu dažādās partijās.

Kaŗodami pret stipru varu, sociālisti paši nonāca līdz absolūtai diktātūrai un no brīvības vārdos pārgāja uz vislielāko nospiestību darbos. Ar skaļiem lozungiem un dažādiem teroristiskiem paņēmieniem piedabūjuši masas reiz nodot balsis par sevi, sociālisma „pravieši" vairs nevarēja tikt pāri varas vilinošām iespējām. Strādnieki šiem sarkaniem kungiem palika par balsojamām mašīnām, bet viņu vajadzības par tirgošanās objektu. Sējot naidu un mazinot valsts spēku, sociālisma vadoņi stiprināja savu stāvokli un viņu egoismam nebija par šķērsli pat nacijas un valsts patstāvība, jo nesamierināmais stāvoklis deva iespēju palikt priekšgalā un muļķot savus piekritējus ar mūžīgām „melnām briesmām", novēršot ar to uzmanību no savas ierašanās un pašlabumu veicinošas darbības.

Nesaudzīgi un pēc nopelniem, V. Saulietis savā grāmatā mums rāda sociālisma patieso seju un daudzie grāmatas pielikumi īsti uzskatāmi illūstrē mūsu „sociālistu" patiesos darbus un sejas.

N. Strunke grāmatai devis atbilstošu zīmējumu. F. E.

„Militārais Apskats". Mēnešraksts militārai domai un zinātnei, nacionāli patriotiskām atziņām un latviskai kultūrai. No Nr. 5 — Nr. 7.

A. G o b a. — Pirmais gads atjaunotā Latvijā. J. D r u v a. — 15. maijs un armija. P l k v. K r ī p e n s. — Kalpakieši ciņu laukos un jaunajā Latvijā. V. v. A. V o l f s. — Ceļā uz valsts varenību. Plkv.-ltn. M a u r i ņ š. — Vadonis un vadība. Cand. jur. p.-ltn. A. L i n d e. — Kriminālvajāšanas uzsākšanas moments mūsu militārā procesā. Kaŗa inž. kpt. L a p i ņ š. — Audumu impregnēšana militārām vajadzībām. Plkv. J. E. O z o l s. — Valsts pasīvā aizsardzība pret gaisa uzbrukumiem. Prof. Dr. phil. P. J u r e v i č s. — Dzīves jēga un varonība. Ģen. J. B u i v i d s. — Cīņa ar pacifisma propagandu Vācijā. P.-ltn. E d v. M e d n i s. — Kaŗotāji Spānijas saulē. J. C e p l ī t i s. — Kas jāņem vērā, sagatavojot tautu un armiju valsts aizsardzībai. Plkv. A. K r ī p e n s. — Uzvaras svētkos. Kpt. M a n g u l i s. — Italijas—Abesinijas konflikts. E. M. — 20 gadi pēc strēlnieku cīņu sākuma. P.-ltn. M a u r i ņ š. — Jaunkareivju pirmie soļi. J. Up. — Kaŗaspēka audzināšana. Majors M ü l l e r s t e i n s. — Kustīga aizstāvēšanās un vilcināma darbība. K.-ltn. Ā b o l t i ņ š. — Gājiena aizsardzība pret motormēchanizēto vienību uzbrukumiem. Vltn. E g l ī t i s. — Maskojošas aizsargu maskas citu valšķu armijā. Plkv.-ltn. M a g n i s. — Artilerijas šaušanas māksla. Kpt.-ltn. G a l d i ņ š. — Vai Latvijas teritorijas sagatavošanai nākotnes kaŗam vajadzīgi ilggadīgie nocietinājumi? Plkv. O. G r o s b ā r t s. — Tanketes tuvošanās periodā u. c. si.

„Kadets". Latv. kaŗa skolu beig. virsn. apv. izdevums. No 4.—6./7. Nr. Žurnāls bez tīri militāriem jautājumiem lielu vērību piegriež arī dažādiem vispārīgas dabas un sevišķi audzināšanas jautājumiem, dodams plašu un rūpīgi izkoptu saturu. Atzīmējami: Nacionālais pašlepnums un tautas vērtība valsts aizsardzībai. Kpt. R o z e n b e r g s. — Jaunatnes sagatavošana valsts aizsardzības darbam. Vltn. B r i e d i s. — Sasniegumi stratosfairas lidojumos un to nozīme kaŗa laikā. Plkv.-ltn. P e n č u k s. — Praktiski aizrādījumi kaujas apmācībā. Par psīchotechnikas pielietošanu kaŗaspēkā. 15. maijs. Plkv. K r ī p e n s. — Mūsu vadoņi. Četras uzvaras. Dr. phil. J. S t u d e n t s. — Nacionālās apziņas un valsts loma cilvēku dzīvē. Vltn. B r a n t s. — Mēs klausāmies savas tautas vēstures soļos. Vltn. A k e r m a n i s. — Mūsu skolu jaunatne atbrīvošanas cīņu laikmetā. Vltn. E g l ī t i s. — Pretķīmiskā aizsardzība SPRS armijā. Vltn. K i r š t e i n s. — Patriotisms un patriotiskie pienākumi. Cand. oec. K. G ū t m a n i s. — Tautsaimniecības zinātne kā izglītības priekšmets. Kpt. O p m a n i s. — Latvijas kaŗa skolas I. izlaiduma 15 gadi. Sekosim varoņu priekšzīmei. Kpt. B u r o n s. — Vada apmācība kaujai. Kpt.-l. F r i š m a n i s. — Tautas vēstures pētīšana — darbs tautas labā un Pārdomas pie raksta „Nacionālais pašlepnums. Kpt. R u c e l i s. — Piesieto aerostatu apkaŗošana no iznīcinātājiem. Bez tam katrā numurā literāriskā daļa, humors, sports un grāmatu apskate.

Žurnāla atbildīgais redaktors — kapteinis J. Kalniņš. si.

Vold. Upenieks.

Īss pārskats par latvju nacionālās mūzikas attīstības gaitām

Katras tautas mākslas mūzikas pirmsākumi meklējami viņas folklorā, viņas tautas mūzikā, galvenām kārtām, tautas dziesmās.

Latvju tauta, jau no seniem laikiem tiek daudzināta kā liela dziedātāja, un ne bez pamata; tik daudz un tik daiļu tautas dziesmu kā mums, nav gandrīz ne vienai tautai pasaulē. Dziedādams latvis ir vadījis savu mūžu no šūpļa līdz pat kapa malai. Tā tas ir bijis sirmā senatnē, tā daudzos nebrīvības gados, tā jaunākos laikos, līdz pat mūsu dienām. Mūsu bagātīgi pielocītajā tautas dziesmu pūrā mēs atradīsim dziesmas katram dzīves gadījumam. Tur ir dziesmas, kuŗas skandinot mūsu senči gājuši kaŗā, ir reliģiskā kulta dziesmas, ir dziesmas katrai gadskārtai, starp kuŗām it sevišķi izceļas līgo dziesmas; ir kūlēju, malēju, pļāvēju dziesmas un, pēdīgi, ir dziesmas, kuŗas dziedātas dažādos gados, gan priecīgas, gan bēdīgas, gan izvadot līgavu tautās, gan guldot zemes gaitas beigušo kapu kalniņā.

Tautas dziesmās mūzika un dzeja nav šķiramas viena no otras. Abas šīs vienādi svarīgās sastāvdaļas jauzskata kā nedalāma vienība, jo, acīm redzot, radušās vienā laikā un katra par sevi nemaz nav eksistējušas.

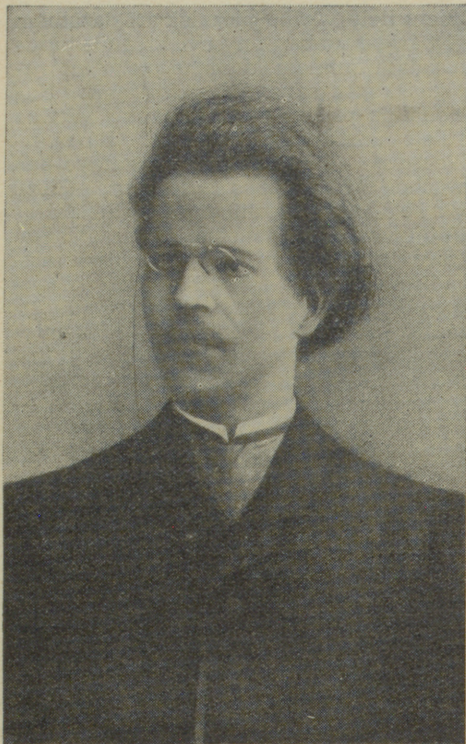
Tomēr, bez tautas dziesmām, mūsu senčiem nav bijusi sveša arī instrūmentālā mūzika. Par to liecina lielais intrūmentu skaits, kādi bijuši pazīstami mūsu tautā, uz kuŗiem spēlēts gan svētku dienās, gan dažādās dzīrēs un citos svinīgos sarīkojumos.

Daži no mūsu senču mūzikas instrūmentiem uzglabājušies līdz mūsu dienām, bet no daudziem, diemžēl, atlicies vairs tikai nosaukums.

Pati instrūmentāl- mūzika līdz mums nonākusi ļoti niecīgos apmēros. Kad par viņu sāka interesēties un radās cilvēki, kas viņu prata pierakstīt un tādējādi paglābt no iznīcības, vairs maz kas pāri bij palicis. Katrā ziņā, mūsu nacionālās mūzikas attīstību instrūmentāl- mūzika ne tuvu nav tādā mērā iespaidojusi, kā tautas dziesmas.

Šīs tautas dziesmas mums ir viena no visdārgākām gara kultūras mantām. Cauri gadu simteņiem viņas saglabājušas mošu mūsu senču garu, viņu tikumus un dvēseles īpatnības. Cauri tumšājiem apspiestības gadiem viņās izskanējušas visas tautas sāpes un ciešanas, viņas ilgas un cerības, ka reiz beigsies moku pilnā atkarības nakts; ausīs jauna diena, kad spoži spīdēs brīvības saule un latvis drošs un ar paceltu galvu varēs nostāties citu tautu piederīgo vidū, kā līdzīgs starp līdzīgiem.

Kad beidzot krīt nebrīvības važas un latvju tautā strauji mostas nacionālā pašapziņa, dziesmai atkal piekrīt jo svarīga loma. Sāk organizēties kori, dibināties dziedāšanas biedrības un latvju tauta ar jaunu sparu nododas dziedā-

Jurjānu Andrējs.

šanai. Tiek rīkoti dziesmu svētki, gan novadu, gan arī vispārējie, kuŗi izvēršas par jo iespaidīgām patriotiskām manifestācijām. Necerēti kuplais dziedātāju skaits un tā sajūsma, ar kādu ņem dalību šais svētkos visa latvju tauta, lieku reizi pierāda, cik ārkārtīgi liela nozīme dziesmai latvju tautas atdzimšanā un viņas kultūras paglābšanā no iznīcības.

Strauji attīstoties koŗa dziedāšanai, rodas vajadzība pēc attiecīgas literatūras, piemērotas koŗa dziesmas. Līdzās tulkotām dziesmām parādās pirmie mēģinājumi iekārtot vairākbalsīgiem koŗiem mūsu tautas dziesmas.

Šie tautas dziesmu harmonizējumi tad arī uzskatāmi par mūsu nacionālās mākslas mūzikas sākumu. Nevar teikt, kā visi viņi būtu vienādi labi izdevušies. Sākumā diezgan daudz tika grēkots pret mūsu tautas dziesmas gara īpatnībām. Ņemot par paraugu, galvenām kārtām, vācu dziesmas, tad nu arī centās mūsu tautas dziesmas meldiju balstīt uz tās pašas vāciskās dūra un molla harmonijas, kas, pa lielākai daļai, mūsu tautas dziesmai bija sveša, viņas stilam nepiedienīga, un bieži viņu sakropļoja tik tālu, kā viņa zaudēja visu savu nacionālo īpatnību un daiļumu. Kā viens no redzamākiem tā laika mūzikas druvas darbiniekiem minams Jānis Cimze. Lai gan arī viņam var pārmest tikko kā norādītos trūkumus mūsu tautas dziesmu sabalsošanā, tomēr viņam nenoliedzami nopelni kā tautas dziesmu atdzīvinātājam un pirmam līdumniekam harmonizācijā.

Būdams čakls tautas meldiju krājējs, viņš daudzas no tām saglabājis nākošām paaudzēm un, bez tam, dažas jaunākās dziesmas no viņa tiešām tik labi harmonizētas, ka savu mākslinieciskо vērtību nav zaudējušas vēl mūsu dienās.

Reizē ar tautas dziesmu sabalsojumiem pamazām sāk attīstīties arī oriģināl- koŗa dziesmas. Par to runājot, nevar paiet gaŗām neminot mūsu nacionālās himnas „Dievs svētī Latviju“ autora Baumaņu Kārļa vārdu.

Pavisam citu virzienu ņem mūsu mūzikas attīstība līdz ar Jurjānu Andrēja parādīšanos pie mūsu mākslas apvārkšņa. Jurjānu Andrējs (1856.—1922.) ir nenoliedzami visspēcīgākais balsts mūsu nacionālās mūzikas celtnes pamatā. Karsti mīlēdams savu tautu, nesavtīgi un pašaizliedzīgi visu savu mūžu ziedodams latvju mūzikas kopšanai, viņš atstājis mantojumu, par kuŗu latvju tauta viņam mūžam būs pateicību parādā. No dabas bagātīgi apveltīts ar spilgtām mūziķa dāvanām, viņš ir pirmais latvietis ar tik plašu un vispusīgu mūzikālu izglītību. Pēterpils konservātorijā viņš ļoti sekmīgi beidz veselas trīs fakultātes (ērģeles, kompozicijas teorijas un mežraga), likdams pamatus latviešu labajai slavai, kuŗus tur vēl ilgi pēc viņa mīl un cienī par viņu apdāvinātību, centību un darba mīlestību. Pēc konservātorijas beigšanas, atrazdams darbu tālu Krievijas dienvidos, viņš savu dzimteni tomēr nekad neaizmirst. Dzīvi sekodams viņas mūzikas dzīvei, ņemdams dalību visos viņas izcilākos notikumos un sarīkojumos, pa vasaras brīvlaiku ceļodams un rīkodams koncertus visās Latvijas malās, viņš čakli nododās tautas melodiju krāšanai; likdams pamatus darbam, kurš mūsu nacionālās kultūras bagātību krātuvē droši stādāms blakus Krišjāņa Barona mūža darbam. Jurjānu Andrējs ar saviem „Latvju tautas mūzikas materiāliem“ ir radījis jaunu laikmetu mūsu tautas dziesmas gara izpratnē, devis jaunu virzienu mūsu nacionālās mūzikas stila īpatnību meklējumiem. Tautas meldiju harmonizēšanā un sabalsošanā viņš sācis iet ceļus, pa kuŗiem viņam tagad seko daudzi jaunākās paaudzes tautas dziesmu apstrādātāji, un ja mūsu nacionālās mūzikas druva tagad jau tik kupli sazēlusi, tad pamatus visam tam licis neviens cits, kā Jurjānu Andrējs. Bez tautas dziesmu apstrādājumiem Jurjānu Andrējs arī ar savām oriģināl-kompozicijām savā laikā bijis iemīļotākais komponists Latvijā.

Viņš sarakstījis daudzas koŗa un solo dziesmas, daudzas kompozicijas atsevišķiem instrūmentiem un ansambļiem, kā arī vairākus plašākas formas darbus. Jurjānu Andrējs ir pirmais latvju komponists kurš rakstījis simfoniskam orķestrim; viņa vispusīgo apdāvinātību un darba mīlestību var tikai apbrīnot un starp latviešu mūziķiem viņš arvien ieņems pirmo no pirmajām vietām.

Otrs sirmais ozols, kas mūsu nacionālās mūzikas svētbirzē var droši stāvēt blakus Jurjānu Andrējam un daudzējādā ziņā viņu pat pāraudzis, ir mūsu mūzikas dižmeistars profesors Jāzeps Vītols. Neviens no mūsu radošajiem mūziķiem nevar viņam līdzināties mākslinieciskā brieduma un techniskās gatavības ziņā. Prof. Vītols ir pirmais un līdz šim gandrīz vai arī vienīgais latvju komponists, kuŗa mākslinieka vārds tālu pārsniedzis dzimtās zemes robežas. Daudzi viņa darbi ir izdoti no Beļajēva apgādniecības Leipcigā, un kā komponists viņš ir bijis pazīstams un cienīts ne tikai priekš kaŗa Krievijā, bet arī Vakareiropā. Viņa skaņdarbu saraksts ir tik plašs un vispusīgs, ka ar to vien jau pietiktu, lai godam vaiņagotu panākumiem bagātu mūžu, un tomēr, ir vēl cita puse viņa darbībai mūzikas druvā, kuŗas nozīmi mūsu nacionālās mūzikas veidošanā pilnīgi varēs novērtēt tikai skanot no vēstures perspektīves: tā ir viņa mūzikas paidagoga darbība.

Tūliņ pēc Pēterpils konservatorijas beigšanas Vītols saņem uzaicinājumu palikt turpat par obligātoriskās teorijas klases vadītāju un vēlāk, pēc Rimska-Korsakova nāves, viņam uztic arī formas un brīvās kompozicijas klases. Jau Pēterpils laikā viņa vadībā veidojās daudzi vēlāk slaveni vārdi, bet sevišķi rosīgu darbību Vītols attīsta pārnākdams 1918. gadā uz dzīvi dzimtenē. No mūsu konservātorijas dibināšanas pirmās dienas, nostādamies viņas priekšgalā, prof. Vītols ar lielu pašaizliedzību un nenogurstošu darba mīlestību visu šo laiku, līdz šā gada pavasarim ir vadījis mūsu augstāko skaņu mākslas mācības iestādi, kā arī izpildījis profesora pienākumus kompozicijas teorijas klasē. Būdams liela personība, ar dziļu intelliģencei un ļoti plašu un vispusīgu izglītību, viņš nekad savus skolniekus nav verdziski paklāvis savai gribai. Ļaudams katram brīvi veidoties, izprazdams katra rakstura īpatnības un attīstīdams viņa individuālās spējas, prof. Vītols savā klasē ir izglītojis diezgan ievērojamu skaitu redzamu komponistu, mūzikas kritiķu un paidagogu. Bet ne tikai tieši viņa klases audzēkņi, gandrīz visi jaunākie mūsu akadēmiski izglītoti mūziķi var būt laimīgi, ka tās mācības iestādes priekšgalā, kuŗā viņi likuši pamatus savai mākslinieka karjērai, ir bijis tik liels un vispusīgs mākslinieks kā prof. Vītols.

Arvien sprauzdams par savu augstāko mērķi tīru neviltotu mākslu, nenogurstoši cīnīdamies ar katru paviršību un nevēlamu diletantismu, prof. Vītols ir panācis to, ka mūsu konservātorijas mākslinieciskais līmenis arvien atradies pienācīgā augstumā, iemantodams kā darba biedru, tā arī audzēkņu dziļu un patiesu cieņu un sirsnīgu neliekuļotu mīlestību.

Veseli klēpji krāšņu ziedu no visām audzēkņu organizācijām, nerimstošas ovācijas, asaras daudzās acīs šo pavasari Vītolam aizejot pensijā un gada aktā atvadoties no konservātorijas, ir labākā liecība tām attiecībām, kādas pastāvējušas starp viņu un tiem, par kuru mūzikālo attīstību viņš arvien bijis nomodā, kuŗiem viņš atdevis sava darba mūža labako daļu.

„Mīliet manu pēcnācēju, kā jūs mani esiet mīlējuši“; tas tiešām ir labākais, ko prof. Vītols varēja novēlēt sava darba turpinātājam.

Bez Jurjānu Andrēja un Jāzepa Vītola Pēterpils konservātorijā izglītojušies vēl vairāki citi latvju skaņu mākslinieki. Vispār jāsaka, ka priekškaŗa gados, nospiedošs vairākums latvju akadēmiski izglītoto mūziķu nākuši tieši no Pēterpils konservātorijas, tikai atsevišķos gadījumos no Maskavas un pavisam nedaudzi (tikai divi, trīs), no Vā-

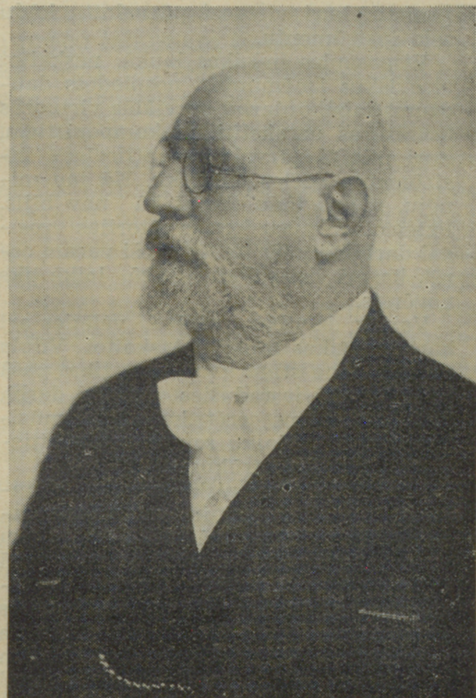
cijas. Tas, kā mūsu mūziķi noteikti orientējušies uz Krieviju, nenoliedzami atstājis zināmu iespaidu uz mūsu nacionālās mūzikas attīstību, un katrā ziņā ne negātīvu. Pēterpilī tanī laikā, jo kupli uzplauka nacionālā krievu skola; izcilākie viņas priekšstāvji, paši būdami stipri folkloriski noskaņoti, centās saudzēt un izcelt visu savdabīgo un īpatnējo, kādēļ arī latvju nacionālās mūzikas celmlauži atrada pie viņiem jo siltu atbalstu saviem tautiskajiem centieniem. No latviešu mūziķiem, bez jau agrāk minētiem, Pēterpils konservātorijā savu mūzikālo izglītību ieguvuši: profesors Ludviģis Bētiņš, komponists Nikolajs Allunāns, mūsu pirmās operas autors Alfrēds Kalniņš, mūsu koŗa dziesmas vecmeistars Emīls Melngailis, ar savām klusu skumju un neliekuļotas sirsnības apdvestām dziesmām tautā iemīļotākais komponists Emīls Dārziņš, tagadējais mūsu konservātorijas rektors profesors Pauls Jozuus, ievērojamākais latviešu mūzikas kritiķis Jānis Zālītis, komponists Ādolfs Ābele un citi. Ievērojamākais no Maskavas konservātorijas absolventiem ir nelaiķis Vīgneru Ernests. Viņš ir ņēmis dzīvu dalību gan kā komponists, gan kā virsdiriģents daudzos dziesmu svētkos, bet galvenais viņa nopelns ir viņa paidagoģiskā darbība. Viņa mūža darbs, viņa absolūtās dzirdes attīstības metode ir guvusi daudz piekritējus un ar sekmēm tiek pielietota viņa dibinātā fonoloģiskā institūtā **Rīgā**.

Īsi pirms pasaules kaŗa, mūsu nacionālā mūzika var jau uzrādīt kupli uzplaukušu koŗa un pa daļai arī solo dziesmu. Tas, kā lielāka stila simfoniski darbi ir tikai atsevišķiem autoriem, nav nejaušība. Periodiski rīkotie dziesmu svētki koŗa dziesmas attīstību strauji virza uz priekšu, turpretī pavisam citādi tas ir ar simfonisku mūziku. Jaunam autoram un pie tam vēl sveštautietim, gūt ievērību un panākt sava darba atskaņošanu kādā no plašās Krievijas mūzikas centriem nebij viegla lieta, bet mūsu pašu mājās toreiz vēl nebij ne orķestŗa, ne publikas, kas interesētos par latvju simfonisko mūziku; vācu pilsonība, no kuŗas, galvenām kārtām, rekrūtējās toreizējo simfonisko koncertu apmeklētāji, par mūsu nacionālo mūziku interesējās vismazāk. Arī darba apstākļi mūsu radošajiem mūziķiem, gandrīz bez izņēmuma, bija diezgan nelabvēlīgi. Būdami aizņemti cīņā dēļ eksistences, viņi kompozicijai varēja nodoties tikai pa vaļas brīžiem. Miers, netraucēta nodziļināšanās, neierobežots daudzums brīva laika, viss kas nepieciešams lielāka darba veikšanai, viņiem bija tikai tāls sapnis, un ja nu vēl ņem vērā, ka darbs, pie kaŗa jānostrādā vairāk mēnešu, pat gadu, bij jānogulda arķīvā nezin uz cik ilgiem laikiem, kļūst saprotams cik liels ideālisms bija vajadzīgs, lai ķertos pie simfonijas, operas, vai kādas citas plašākas formas kompozicijas.

Kad beidzās pasaules karš un nodibinās neatkarīga Latvija, arī mūzikas laukā apstākļi strauji mainās uz labo pusi. Dzimtenē atgriežas daudzi izglītoti mūziķi, kuŗi līdz šim bija spiesti meklēt darbu tālu svešumā, bet tagad, vispārējās sajūsmas par izkaŗoto brīvību iedvesmoti, čakli ķeras pie darba. Tiek nodibinātas divas iestādes, kurām uz mūsu nacionālās mūzikas attīstību vislielākais iespaids. Tās ir: mūsu Nacionālā opera un Valsts konservātorija. Abas viņas pagājušos 16 gados attīstījušas jo rosīgu darbību un tagad jau sasniegušas tik augstu mākslinieciski līmeni, ka droši var izturēt visstingrāko kritiku ne tikai mūsu pašu mājās, bet arī viņpus robežas.

Nacionālā opera, silti apsveikdama katru jaundarbu mūsu mūzikas laukā, devusi ierosmi mūsu radošajiem mūziķiem, kuŗi nenogurstoši strādājot, radījuši daudzus kapitālus darbus. Alfrēds Kalniņš, Jāzeps Mediņš, Jānis Mediņš un no jaunākajiem Jānis Kalniņš, ir autori, kuŗu operas ar panākumiem tikušas uzvestas uz mūsu Nacionālās operas skatuves. Pagājušā sezonā ir piedzīvojis savu pirmuzvedumu arī Jāņa Mediņa komponētais pirmais latvju ballets: „Mīlas uzvara". Līdz šim mums bija pirmklasīga balleta trupa bet nebij sava nacionālā balleta. Tagad nu šis robs ir aizpildīts: ir radies darbs, kuŗam mēs ar mierīgu sirdi varam novēlēt vistālākos un plašākos ceļus, zinādami ka latvju mākslas labo slavu viņš arvien godam aizstāvēs.

Valsts konservātorija, visus šos gadus atrazdamās lietpratīgā prof. Vītola vadībā, ir izaudzinājusi jau veselu paaudzi gan radošo, gan izpildošo mūziķu. Izklīzdami pa visām Latvijas malām, darbodamies gan kā mūzikas paidagogi, gan kā koŗu diriģenti, uzstādamies gan koncertos, gan uz operu un teātŗu skatuvēm, viņi pamazām, bet noteikti un neatlaidīgi visplašākās tautas masās audzinājuši īstas, nopietnas mūzikas izpratni. Mūsu kori, ne tikai galvas pilsētās, starp kuŗiem ir tādi, kuŗi mūsu dziesmas ar lieliem panākumiem skandinājuši tālu viņpus dzimtās zemes robežām, bet arī daudzi provinces un pat lauku, jau sasnieguši diezgan respektējamu māksliniecisku un technisku gatavību. Mūsu dziesmu svētki ik gadus izskan jo kupLāki, savā mākslinieciskā briedumā jo pilnskanīgāki. Brīvā Latvijā viņi arvien izvērtušies par īstiem tautas svētkiem, kur dziesmās vienotā tauta lielā sajūsmā un vienprātībā, apliecinājusi savu dziesmu prieku un karstu un pašaizliedzīgu Tēvijas mīlestību. Šie dziesmu svētki mums arvien bijuši visstiprākais balsts mūsu nacionālai pašapziņai; pelēkā ikdienā pagurušai tautai viņi ik reizes devuši jaunus spēkus, jaunu ticību savam darbam un savas tautas nākotnei. Mūsu koŗa dziesmas tagad jau sasniegušas tik augstu attīstības pakāpi, ka daudzas no viņām var sacensties ar visizcilākajiem paraugiem vispasaules literātūrā.

Prof. Jāzeps Vītols.

Emīls Melngailis, Ādolfs Ābele, Jēkabs Graubiņš un vēl vairāki jaunāki skaņraži pēdējos 15 gados ir daudz strādājuši, pie mūsu koŗa dziesmas latviskošanas un viņas nacionālā stila īpatnību izkopšanas.

Arī solo dziesma tagad var uzrādīt jau tik kuplu birumu, ka zināmā mērā, var jau runāt par pārprodukciju. Vislatviskākais un ar solo dziesmām visbagātākais komponists Latvijā laikam gan ir Alfrēds Kalniņš. Ja mēs neņemtu vērā viņa operas un daudzas citas kompozicijas, tad ar savām liriski noskaņotām un dziļi pārdzīvotām solo dziesmām vien, viņš jau būtu savu vārdu neizdzēšami ierakstījis mūsu mūzikas vēsturē.

Zināms darbs mūsu mūzikas druvā var būt vēl sajūtams to kompozicīju sarakstā, kuŗas domātas atsevišķiem solo instrūmentiem. Ar speciālu klavieŗu literātūru var būt vēl nav tik bēdīgi, bet runājot par skaņdarbiem citiem instrūmentiem jāsaka, ka gandrīz viņus var uz pirkstiem saskaitīt. Pa daļai tas izskaidrojams ar to, ka līdz šim, ar nedaudz izņēmumiem, kas attiecināmi uz klavierēm un ērģelēm, mums nav bijis kom-

Emīls Dārziņš.

ponistu, kuri virtuozi pārvaldītu kādu solo instrūmentu.

Vispasaules mūzikas laukā, neskaitot atsevišķus izņēmumus, nospiedošs daudzums labāko darbu speciālās virtuozās literātūras **uzrakstīti no** komponistiem, kuri pilnīgi pārvaldījuši attiecīga instrūmenta spēles techniku. Kā jau minēju, mums tādu tikpat kā nav bijis. Pateicoties mūsu konservātorijas rosīgai darbībai, mēs tomēr droši varam cerēt, ka arī šis trūkums drīzā laikā tiks novērsts.

Vairāk dzīvības varētu vēlēties arī kamermūzikas laukā. Atskaitot Vītola un Allunāna stīgu kvartetus, tikai pašā pēdējā laikā ir radušies vairāki darbi, kuri ļauj mums cerēt, ka arī šai mūzikas nozarē ar laiku mums nebūs attiecīgas literātūras trūkums.

Pēdīgi vēl simfoniskā mūzika. Simfonija nenoliedzami ir augstākais sasniegums mūzikas mākslā. Ar prieku varam konstatēt, ka pēdējos gados arī šai ziņā varam uzrādīt diezgan iepriecinošus rezultātus. Mūsu simfoniskās mūzikas celmlauža Jurjānu Andreja un vecmeistara Jāzepa Vītola kapitālajām partitūrām klāt nākuši daudzi jauni darbi. Pēckara gados mūsu simfoniskajai mūzikai visvairāk devis mūsu radiofona šefdiriģents un konservātorijas instrūmentācijas un diriģentu klases vadītājs profesors Jānis Mediņš. Dienu no dienas strādādams ar orķestri, iepazīdamies ar lielu daudzumu dažādu partitūru, viņš savu orķestra valodu izkopis līdz tādai pilnībai, ka liekās viņam nerada vairs nekādas grūtības, rast vajadzīgo skaņu kopojumu, vēlamo krāsu koloritu. Jāņa Mediņa daudzās orķestra kompozicijas izceļas ne tikai ar plašu un bagātīgu saturu un spīdošu instrūmentāciju; bet arī ar dziļu pārdzīvojumu un īpatnēji latvisku stilu. Jānis Mediņš ir komponists, no kuŗa nākotnē mēs varam gaidīt vēl daudz vērtīgu un paliekošu darbu, sevišķi plašākās mūzikas formās, kā opera, simfonija un t. t.

Ar vairākiem ļoti smalkjūtīgi veidotiem darbiem, ar izmeklētām harmonijām un atjautīgu un pilnskanīgu instrūmentāciju mūsu simfonisko mūziku bagātāku padarījis arī mūsu konservātorijas paidagogs Ādolfs Ābele.

Bez jau minētiem, vēl laba daļa jaunākās paaudzes skaņražu čakli strādā mūsu radošās mūzikas laukā; daži no viņiem ieguvuši jau diezgan pazīstamu vārdu, bet viņi vēl atrodas sava darba mūža pašā sākumā un tamdēļ pilnā mērā pieder nākotnei.

Vēl viena iestāde, kas, pēdējos gados, ļoti jūtami virzījusi uz priekšu mūsu mūzikas, sevišķi simfoniskās, attīstību ir mūsu radiofons. Pēc 15. maija pārmaiņām valsts dzīvē, arī mūsu radiofona darbībā jūtams ļoti noteikts pagrieziens latviski nacionālā virzienā. Jau tas vien, ka katru vakaru jāsastāda tik plaša un vispusīga programma, pie tam arvien pienācīgu vietu ierādot latvju autoru darbiem, ir zināma garantija, ka mūsu skaņražiem savi manuskripti pārāk ilgi nebūs jāglabā atvilktnē. Bez tam, radiofons šogad ir izsludinājis jau otru sacensību jaunām orķestra kompozicijām, kas katrā ziņā nepaliks bez atbalsa un, cerams, dos mūsu simfoniskai mūzikai vienu otru vērtīgu partitūru.

Arī simfoniskā orķestra straujā attīstība visai labvēlīgi ietekmē mūsu komponistu darbību. Sevišķi vasaras koncertu laikā, mūsu diriģenti meklēt meklē pēc latvju autoru partitūrām, kas, savukārt, mūsu skaņražiem dod cerību, ka viņu darbi, ja vien būs to vērts, drīz vien piedzīvos pirmatskaņojumu.

Visumā, metot plašāku skatu mūsu mūzikas druvā jāliecina, ka mēs ar drošu paļāvību varam skatīties nākotnē. Tikai no mums pašiem, no mūsu darba prieka un centības atkarāsies, vai mūsu nacionālai mūzikai būs lemts sasniegt plašākus apvārkšņus. Katras nacionālas mākslas uzdevums ir savas tautas dvēseles īpatnējo un savdabīgo daiļumu izcelt un izveidot līdz vispārīgi nozīmīgam. Mākslinieciskai jaunradīšanai vispirms nepieciešami divi faktori: lai būtu ko teikt, un lai mācētu to pateikt. Ņemot vērā latvju tautas radošo ģeniju, mūsu tautas mākslas krāšņos ziedus mūsu daiļās tautas dziesmas, mēs noteikti varam apgalvot, ka mums ir ko teikt, bet vai mēs to mācēsim pateikt, atkarāsies tikai no mūsu enerģijas un darba mīlestības. Mūsu tautas dziesmu pūra lāde glabā sevī neizsmeļamas bagātības; mūsu tautas dziesmas mirdz viņā kā brīnišķi dārgakmeņi, kuri gaidīt gaida čaklas meistara rokas, kuras no viņiem darinās krāšņas rotas, kas latvju tautas dvēseles daiļumu un gara cildenumu paudīs tālu plašā pasaulē.

Tikai tās tautas var cerēt uz nemirstību, kuras arvien ierāda pienācīgu vietu savai kultūrai, savai mākslai. Latvju tautai vispasaules mūzikas laukā ir noteikti savs spēcīgs vārds sakāms, tamdēļ darīsim visu, lai mūsu nacionālā māksla varētu godam veikt savu vēsturisko uzdevumu.

E. Blanks.

LATVIJA PAGĀJUŠĀ MĒNESĪ

Negaisa postījumi Zemgalē.

Latvijas lauki bija pilni šīs vasaras auglības, un izkaptis jau bija uzasinātas labības pļaujai, kad pāri mūsu zemes bagātākam apvidum pāršalca krusas negaiss. Tas nopostīja sējumus un sabojāja ēkas lauksaimniekiem astoņos Zemgales pagastos. Vairāk kā tūkstots zemturiem viņu pūliņu augļi tika iznīcināti taisni pašā ražas ievākšanas laikā, kad tie cerēja par savu grūto darbu saņemt pelnīto algu. Lai gan krusas negaisa postošās sekas smagi gulstas tikai uz nedaudziem pagastiem, šī dabas spēku nelaime Latvijā tomēr ir lielākā pēdējos septiņos gados.

Tūlīņ pēc krusas negaisa, valdības un lauksaimniecības kameras pārstāvji konstatēja nelaimes upurus, un spēra pirmos soļus palīdzības sniegšanai piemeklētiem. Palīdzības nepieciešamība un steidzamība bija acīmredzama; tam sekoja palīdzības sniegšanas plāna izstrādāšana un pats darbs. Nebija vairs agrākās stīvēšanās par to, vai palīdzība ir vajadzīga, vai nē, kā tas notika 1928. gada plūdu katastrofā, kad sociāldēmokrati teica, ka „vilks neesot tik liels, kā viņa brēciens“, un ka arī lauksaimnieku brēciens esot lielāks nekā viņu posts. Tagad cietušo zemturu nelaimi sajuta nevien valdība, bet arī visa sabiedrība kā vispārīgu piemeklējumu, kuŗu jānovērš kopējiem spēkiem. Nacionālā valdība atvēlēja 33.000 latus naudas pabalsta un cietušiem piešķīra par vienu piektdaļu cenas būvkokus nopostīto ēku atjaunošanai. Latvijas banka un Zemes banka atvēlēja ilggadīgus kreditus negaisa posta seku novēršanai. Ar Kaŗa ministra ģen. J. Baloža rīkojumu ražas ievākšanai cietušā apvidū nosūtīja kaŗavīrus jo laukstrādnieku trūkums zemkopju stāvokli padarītu vēl grūtāku. Kā palīgi lauku darbos devās arī Zemgales mazpulku dalībnieki. Tā bija ātra un liela palīdzība, ko nacionālā valdība sniedza krusas negaisā cietušiem zemturiem. Bet arī sabiedrība saprata, ka pēc 1934. gada 15. maija ikviena latvieša nelaime ir mūsu kopēja nelaime, un tādēļ zemgaliešiem sniedza palīdzīgu roku. Sabiedriskās palīdzības sniegšana cietušiem tikai sākusies, un par tās apmēriem vēl pāragri spriest. Domājams, ka mūsu atsaucība vispārējās lietās, arī šinī gadījumā, būs liela, un tā dos iespēju ātri vien izlīdzināt krusas posta sekas. Bet visvairāk iepriecina šajā nelaimē tas, ka paši cietušie zemgalieši nav zaudējuši dūšu un uzņēmību, un ar vislielāko enerģiju ķērušies pie savu saimniecību atjaunošanas. Ar valsts, pašvaldību un sabiedrības palīdzību viņi drīz vien dziedēs sistās brūces. Zemgales neizsīkstošā auglība un mūsu lauksaimniecības lielās ražotspējas

šo lokālo nelaimi pārcietīs bez satricinājumiem tautsaimniecībā. Uz mūsu iekšējo saimniecisko stāvokli un ekonomiskās attiecībās ar ārvalstīm krusas negaisa sekas, protams, nekādu ļaunu iespaidu nevar atstāt. Mūsu nacionālā saimniecība stāv uz drošiem pamatiem un taisni tādēļ mēs daudz vieglāk un ātrāk pārcietīsim negaisa postījumus Zemgales astoņos pagastos.

Lielie pļaujas svētki.

Pagājušā mēnesī iesākti sagatavošanas darbi Latvijas pirmo lielo pļaujas svētku sarīkošanai svētdien, 13. oktobrī. Ja krusas negaisa postījumi Zemgalē izsauca vienotās tautas darbību kopējās bēdās, tad ar šo pļaujas svētku rīkošanu latviešu zemkopji vienosies kopējos priekos. Šiem svētkiem piešķirama svarīga nozīme, un tie izteiks vairākas vadošas idejas. Vispirms, ar pļaujas svētku rīkošanu tiek atjaunoti vecu vecie latviešu svētki, kuros zemkopji pateicās par ievākto ražu un izlūdzās svētību arī turpmākam darbam. Jāņu svētku sarīkošanu plašos apmēros šovasar bija sākums latviešu svētku un godu svinēšanas atjaunošanai, un lielie pļaujas svētki tagad rudenī būs šī teicamā pasākuma turpinājums. Otrkārt, mūsu zemkopji dzīvo šķirti viens no otra, un viņiem reti iznāk iespēja lielākā skaitā pulcēties. Un ja viņi arī satiekās, tad pa lielākai daļai tikai viena novada, tuvākās apkārtnes cilvēki. Lielajos pļaujas svētkos sastapsies visas zemes novadu zemkopji. Tas cels viņu apziņu un spēku, un dos gandarījumu par to lielo darbu, kas norisinās mūsu lauksaimniecībā. Ko līdz mūžam atkārtot vārdus par to, ka lauki ir mūsu zemes pamats un lauksaimniecība svarīgākā tautsaimniecības nozare, ja šis lielais darbonis paliek neievērots savā tīrumā, ja viņš jūtās atstāts un vientuļš! Lielajos pļaujas svētkos pa klusām lauku tekām dosies šie vientuļie zemes darbinieki un straumēm plūdīs uz svētku vietu. Kad šīs tekas būs izgājušas uz lielceļiem, tad no atsevišķām lauku mājām pa vienam, vai nedaudziem iznākušie zemnieki jau līdzināsies lielai armijai. Un kad visi ceļi satecēs svētku laukumā, tad latviešu zemkopji, kādi 50.000 cilvēku lielā skaitā, redzēs savu spēku, un sapratīs, kāpēc jaunā Latvija tiem ir mīla, un kāpēc viņi ir mīļi jaunās Latvijas vadoņiem. Viņu sajūta būs līdzīga tai, kādā 60 gadus atpakaļ dzīvoja latviešu zemnieks pirmajā zemkopju sapulcē vai dziesmu svētkos. Visu savu dzīves prieku un darba prieku viņi paudīs pļaujas svētkos un nesīs pateicību par latvju zemes auglību un tās svētību. 13. oktobra svētki būs lielākā zemnieku manifestācija atjaunotajai Latvijai un tās vadoņiem. Pirmo reizi sanākuši tik kuplā skaitā, visu novadu latvju zemkopji teiks savu „ja" vārdu Vadonim un zvērēs uzticību jaunajai Latvijai. Gatavosimies lielajiem pļaujas svētkiem!

Ar ko latvieši iekaro pasauli.

Latvija pēdējos gados piedalās gandrīz vai ikvienā lielākā starptautiskā rūpniecības, lauksaimniecības ražojumu un citās izstādēs un gūst tur lielākus vai mazākus panākumus. Tā Briseles pasaules izstādē Latvijas izstādītie ražojumi izpelnījušies tikai augstākās godalgas, un tāpat labus panākumus mēs esam guvuši arī Karalauču austrumu mesē. Tomēr šo samērā ļoti lielo Latvijas rūpniecības un lauksaimniecības ražojumu ievērību tālu pārspēj kādi citi izstādījumi. Ja mūsu preču labumam tomēr ir stipri sāncenši starptautiskā tirgū, tad šiem pēdējiem, par kuriem zemāk runāsim, nav neviena, kas spētu apēnot to spožumu. Tie nepazīst konkurences un tie iekarsē ikviena cittautieša sirdi, lai nu tas būtu nosvērtais anglis, temperamenta pilnais ungāris vai pašlepnais vācietis. Mēs še domājam latviešu tautas mākslas spožos panākumus ārzemēs. Agrākos gados mēs šo lielāko tautas krāšņumu slēpām citiem, bet pēdējā laikā to esam parādījuši pasaulei. Tā nesenajā tautu dejas mākslas sarīkojumos Londonā mūsu nacionālajos tērpos ģērbtās dejotājas izpelnījās angļu sabiedrības un preses uzslavas. Tāpat arī Eiropas tautu studentu sporta olimpiādē Budapeštā šovasar mūsu studentes tautiskos tērpos bija plašās publikas uzmanības centrā, un mūsu tautas mākslas krāšņumu augsti cildināja visa ungāru prese un sabiedrība. Tadu pašu vērību izpelnījās arī mūsu stenda apkalpotājas tautiskos tērpos Briseles pasaules izstādē. Bet vainags latviešu tautas mākslas uzvaras gājienam svešās zemēs uzlikts nupat Karalauču mesē.

Mūsu tautas meitas, kas senču nodaļu apkalpoja, lūk, ko pēc atgriešanās no izstādes stāsta: „Vācijas prese mūsu senču nodaļu apzīmēja par izstādes naglu, pat sirdi, kas pievilkusi daudzus apmeklētājus. Uz izstādi mēs līdzi paņēmām Nīcas, Rucavas un Bārtas novadu tērpus, kas jau vairākkārt ieguvuši godalgas. Mums bija arī veci senlatviešu līgavas un sievas tērpi, kādi uzglabājušies tikai divos eksemplāros. Līdzās tērpiem izstādījām arī mūsu senču audumus, rakstītus cimdus un zeķes, prievītes. Jau pirmajā izstādes dienā mūsu nodaļu apmeklēja 60.000 personu. Vēlāk apmeklētāju skaits grozījās ap 30—50.000. Ne pie viena stenda nebija tādas drūzmēšanās, kā pie mūsu. Izstādes apmeklētāji to vārda pilnā nozīmē sturmēja. Mūs ikdienas apmeklēja vācu žurnālisti un preses fotogrāfi. Gandrīz katru dienu parādījās laikrakstos jūsmīgi raksti par mūsu tautas mākslu. Žurnālisti un pārējā vācu intelliģence sacīja: „Tik pārsteidzoši lielu cienību kā latviešiem vācieši nav veltījuši nevienai tautai. Tagad mēs pazīstam tās bagāto tautas mākslu un cienīsim to vēl vairāk." Izstādes apmeklētājiem mums nācās mācīt adīt rakstītus cimdus un prievītes. No nepazīstamām vācu intelliģences ģimenēm saņēmām daudz puķu, augļu un skatu kartes, kuras tie bija veltījuši: „Mūsu mīļām latvju tautas meitām". Arī mūsu parādīšanās tautas tērpos visur izsauca sajūsmu. Uz ielas nevarējām rādīties. Dažos acumirkļos ap mums bija bars ziņkārīgo un tālāk nevarējām paiet. Gadījās, ka mūsu stenda priekšā sapulcējās prāvs ļaužu pūlis, kas paceltām rokām jūsmīgi sauca „Heil Lettland!"

Par šiem latviešu tautas mākslas lielākiem panākumiem Anglijā, Beļģijā, Ungārijā, Vācijā un citās zemēs no sirds priecāsies ikvies, un tas modinās arī mūsu pašu cienību daudzkārt novārtā pamestām vērtībām un krāšņumiem. Jā, bēdīgi ir tas, ka tajā pašā laikā, kad Budapeštā, Karalaučos, Londonā un citos pasaules centros mūsu tautas mākslas krāšņuma nesējas uzņem ovācijām un tās „uz ielas nevarēja rādīties, jo dažos acumirkļos ap mums bija ziņkārīgo bars," — Rīgā, Liepājā, Jelgavā un citās Latvijas pilsētās šis krāšņais tautas tērps nav redzams, un tas jāiet meklēt etnografiskā mūzejā. Tas arvien vairāk

izzūd kā goda tērps, un pat Rucavas baznīcā tagad svētdienās tikai apmēram desmitā daļa tautas meitu ejot tautiskos tērpos. Vai lielāka aplamība un savu tautisko vērtību nonievāšana maz ir vēl domājama! Tā, kā visa kultūras pasaule un folkloras speciālisti atzīst sevišķi daiļu un apbrīnojamu, tā mēs paši it kā kaunamies un turam it kā novecojušu, pārdzīvotu, lai gan īsta, liela māksla un daiļums nekad nenoveco un nekad nepaliek neskaists. Un kas tad ir tas modernais, un jaukākais, kas izspiedis šo tautas daiļumu no mūsu pilsētām un laukiem, no mūsu sieviešu vecākās, vidējās un jaunākās paaudzes? Nu, nekas cits, kā daudzkārt bezgaršīgu skrodermeistarieņu no mākslīgā zīda, pēc vienas šnites darinātie „kļošķi", volangi, plisē, faltes un ropetes! Šis apšaubāmā labuma un daiļuma imports uzvarējis mūsu zemē latvju tautas mākslas burvīgo mirdzumu, kuŗam pretim nespēj turēties neviens svešinieks, kas to redz!

Kas darāms, lai latviešu tautas mākslu celtu atkal godā mūsu pašu zemē? Kur palikusi mūsu sieviešu, sevišķi jaunatnes, dabiskā, nesabojātā skaistuma sajūta un patriotisms? Kā modināt tajā cieņu mūsu tautas mūžīgam, nevīstošam daiļumam, ko sevī slēpj latviešu ornāments un krāsas tautiskos tērpos? Vai lielais atdzimšanas laiks paies secen tautas garam lietišķā mākslā?

Mums liekās, ka sabiedriskās organizācijas, sevišķi sieviešu, un viņu idejiskie vadītāji nekavēsies nākt ar ierosinājumiem šajā svarīgā lietā. Nav domājams, ka citu tautu modes lapas būtu jau pilnīgi sabojājušas mūsu zelteņu labo gaumi tērpu ziņā, un ka pamatīgas reformas še nevarētu nekā vairs darīt. Lai paceltu cieņu tautas mākslai, turpmāk varētu kā dažādas balvas, godalgas un sacensības atzinības zīmes uzvarētājiem pasniegt tautas mākslas priekšmetus. Arī še mēs varētu pilnīgi atteikties no parašā pieņemtā starptautiskā trafareta, un nodibināt paši savas parašas nacionālā gaumē. Latviešu tautas mākslas spožie panākumi ārzemēs uzliek mums pienākumu celt godā to arī pašu zemē.

Latviskā Rīga.

Sen zināma lieta, ka jauns saturs meklē arī jaunu formu. Vērojot to drudžaino darbu, kas pēdējā laikā norisinās mūsu galvas pilsētas ielās, redzams, ka arī Rīgas āriene paliek vēl skaistāka un spožāka kā agrāk. Liekas, ka svešā elpa, kas gadu simteņiem pūta tai virsū, atkāpusēs, un pelēkie akmeņi pieņem latviskāku veidu. Jaunā Rīga grib būt cienīga atjaunotās Latvijas galvaspilsēta, ne vairs internacionālā Bābele, kur viss latviskais pazuda, vai arī kautri slēpās. Lūk, stalti paceļas Brīvības pieminekļa stabs — pēc pāris mēnešiem, uz valsts svētkiem, piemineklis jau būs pilnīgi gatavs, un ar savu cēlo dižumu paudīs latvju varoņgaru. Bet arī Brīvības pieminekļa tuvākā apkārtne piemērojusies tam, un pieņēmusi jaunu veidu. Apkārtējie bulvāri paplašināti, ielas asfaltētas un palikušas vēl tīrākas. Nekad vēl Rīgā nav izdarīti tik plaši darbi pilsētas ārējai uzpošanai kā šovasar. Un tas ir tikai sākums lielam pilsētas izbūves plānam, kuŗu izpildīs turpmākos gados. Jau godalgots arch. Klinklava mets jauncelamam pilsētas valdes namam. Uzsākti sagatavošanas priekšdarbi Rīgas galvenās stacijas ēkas jaunbūvei, valdība un Kultūras fonds kopēji projektē celt kādu monumentālu celtni latvju kultūras vajadzībām. Ar šiem trim diždarbiem vien jau pietiktu, lai pārliecinātos par to jaunceltniecības garu, kas nācis mūsu zemē, un kas mūsu galvas pilsētai dod jaunu seju. Bet vairāki mazākie projekti šo ainu vēl papildinās — top jaunā Rīga. Mēs steidzam atgūt nokavēto, un to darām tādā jaunradīšanas priekā, kāds vēl nav piedzīvots visā valsts neatkarības laikā. Tikai lielas idejas un ticības apgarots darbs var būt auglīgs, un tagadējais laiks mums to devis. Tie paši cilvēki gandrīz tādām pašām darba metodēm kustējās arī agrāk, bet tad viņu darbam nebija sekmes, jo viņiem trūka ticības un mērķu. Bet tagad paceļas akmens uz akmeņa, katrs projekts piepildās un katru darbu vaiņago panākumi. Lepni savu galvu paceļ latviskā Rīga un visai zemei pauž savu jaunradīšanas prieku. Tā atbrīvojusies no pagātnes važām, no visa svešā un uzmāktā, un rada jaunas latviskas formas un izteic atjaunotās Latvijas darba garu. Un vai nav dabīgi, ka mūsu galvas pilsētai šajā lielajā laikā nāk arī jauns saimnieks — jaunieceltā Rīgas pilsētas galvas inž. Garseļa personā. Mēs ceram, ka jaunais pilsētas galva godam veiks savu lielo uzdevumu un ar vēl lielāku enerģiju turpinās to ceļu, ko Rīga un visa Latvija uzsāka iet 1934. gada 15. maijā, un ko tas nekad nebeigs iet.

Skaitļu valoda.

Pēc valsts statistiskās pārvaldes ziņām noguldījumi jau ilgāku laiku pavairojas visās mūsu kreditiestādēs. Latvijas bankā tie no 103,1 milj. latu martā pieauguši uz 109 milj. jūlijā. Pasta krājkasē noguldījumi pavairojas vairāk gadus no vietas, pie kam pēdējā laikā stipri strauji. Šīgada sākumā krājnoguldījumu atlikums bija 32,7 milj. latu, bet jūlijā jau 41,8 milj. latu. Tāpat pieaugumus, kaut arī ne tik straujus, uzrāda privātās naudas iestādes, kas liecina par iedzīvotāju materiālā stāvokļa uzlabošanos un turības pieaugumu. Naudas apgrozībā valsts statistiskā pārvalde konstatē samazināšanos: jūlijā apgrozības līdzekļi sašaurinājušies par 2,7 milj. latu, noslīdēdami uz 102,2 milj. latu. Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, apgrozībā esošās naudas apmēri ir lielāki. Dzīves dārdzība, kas jūnijā bija pacēlusies, jūlijā palikusi bez pārmaiņām. Dārdzība provinces pilsētās strādniekiem ir par 30—33 proc. zemāka, bet ierēdņiem un kalpotājiem tā zemāka par apm. 25 proc. Sīktirdzniecības cenu indeksam, tāpat kā iepriekšējā gadā, piemīt tendence samazināties: šīgada janvārī tā līdzinājās 74 punktiem, maijā — 69 un jūnijā — 68 punktiem. Ārējās tirdzniecības apgrozījumi, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, turpina pavairoties: 1934. g. jūlijā tie bija 14,9 milj. latu, bet šīgada jūlijā — 16,1 milj. latu. Gada pirmajos 7 mēnešos tā sasniegusi 114,8 milj. latu, iepretim 96,7 milj. latu pagājušā gadā tajā pašā laikā. Lielākā palielināšanās daļa krīt uz eksportu.

Valsts ieņēmumi tek. saimniecības gada pirmajos 4 mēnešos (aprīlis—jūlijs) ir lielāki, nekā iepriekšējos gados: 1933.-34. saimniecības gada 4 mēnešos ieņemti 37,9 milj. latu, 1934.-35. saimn. g. — 42,9 milj. un šogad — 43,2 milj. latu. Lielākos pieaugumus te uzrāda nodokļi un monopoli.

Šie skaitļi liecina mūsu saimniecisko apstākļu pastāvīgu uzlabošanos. Pēc vēsturiskā lūzuma mūsu ze-

mē iestājās uzticība darba sekmēm un valsts vadībai, ticība nākotnei un tam, ka nekādas svārstības vairs nenotiks. Mūsu valsts nav liela vienība pasaules saimniecībā, no pēdējās mēs esam ļoti atkarīgi un tur, kā zināms, vēl nekādi zelta laiki nevalda. Un ja par spīti visam tam mūsu privātā un valsts saimniecība nepārtraukti soli pa solim iet uz augšu un uzrāda nenoliedzamus panākumus, tad varam ticēt, ka šī saimniecības uzlabošanās nav nejauša un pārejoša parādība, bet ka tai ir dabīgs un paliekošs pamats. Patreiz no vislielākā svara ir šī nepārtrauktā konjunktūras uzlabošanās mūsu zemē, bet nevis tās straujums un pakāpe. Tas liecina saimniecisko apstākļu uzlabošanās stabilitāti, kas ir svarīgs priekšnoteikums jaunu kapitālu un saimniecības spēku uzkrāšanai turpmākai celšanai. Jaunā valsts — autoritārā valsts, ir lielā mērā saimniecības valsts, kas no nelaikes — partiju varas, mantojusi milzumu nenokārtotu ekonomisku un sabiedrisku jautājumu. Tādēļ arī no tās pirmā kārtā gaidīja un prasīja šo lietu sekmīgu kārtošanu. No veiksmes saimniecības laukā tādēļ arī spriež vispāri par kādas valsts vadības un iekārtas noderīgumu zemē. Un, lūk, šo grūtāko pārbaudi mēs jau tagad esam izturējuši un turpmāk izturēsim vēl labāk, tādēļ, ka uz valsts vadības pleciem vairs negulēs pagātnes smagis mantojums — lielais haoss un iztrūkumi. Latvija beidzot atradusi saimnieku, pirmo pēc mūsu ģeniālā tautsaimnieka — Krišjāņa Valdemāra. Mūsu saimniecības labākais pazinējs — ministru prezidents Dr. K. Ulmanis īsā laikā savedis kārtībā valsts finances, atdzīvinājis mūsu pamirušo ārējo tirdzniecību, sevišķi eksportu, un ar saprātīgu, ekonomisku politiku ielējis jaunas asinis visā mūsu nacionālās saimniecības organismā. Vienmēr turēdams savā acu priekšā lauksaimniecību, kā mūsu zemes galveno nozari, Vadonis tajā pašā laikā atradis tai ideālu saskaņu ar pārējām tautsaimniecības nozarēm, un kur vēl šīs saskaņas nav, tur cenšas visiem līdzekļiem to sasniegt. Vienota tautsaimniecība ir pamats tautas vienībai, jo dažādu slāņu saimnieciskās pretešķības neseno pagātnē bija galvenais sabiedriskās cīņas un šķelšanās cēlonis. Savā lielajā svētku runā Nīcā vadonis šo principu izteica vārdiem: „Latviju cels vienots darbs, darbs, kas norisinās lauku druvā, pilsētās pie mašīnām un garīgais darbs pie rakstāmgalda". Un šī vienotā darba sekmes jau parādījušās, un tās lasāmas ikvienā valsts statistiskās pārvaldes pārskatā. Lai tikpat noteiktiem un drošiem soļiem ejam arī uz priekšu mūsu saimniecības pacelšanas laukā. Plānveidīgas un saskaņotas saimniecības politikas un noteiktas valsts vadības priekšrocības ir tik lielas, ka tās svētīgās sekas joprojām cels mūsu zemes labklājību.

Sācies jauns mācības gads un jauna mākslas sezona.

Augusta beigas un septembra sākums ir vasaras izskaņas un rudens ieskaņu laiks, kad sākas jauns darba cēliens. Tad veras mākslas iestāžu un skolu durvis, lai, no vienas puses, krātu jaunas gara vērtības, bet no otras puses, lai tās nestu tautā.

Priekšā stāvošais mācības gads ir jau otrais atjaunotajā Latvijā. Ja pirmais radīja veselīgu lūzumu uz labu, tad otrais to nostiprinās un padziļinās. Uz jaunā skolu likuma dibinātā izglītības politika audzinā mūsu jaunatni nacionālā un valstiskā garā, un tā tuvina jauno paaudzi dzīvei, darbam, mūsu reāliem apstākļiem. Kā visur citur, arī izglītības politikā jaunais virziens sprauž noteiktus mērķus, un tam ir līdz galam izdomāta programma. Pirmais ir — izglītību ar mēru, izglītība nevis kā modes lieta, bet kā nepieciešamība. Mūsu ūniversitātes rektors, izglītības ministrs un citas autoritātes jau vairākkārt izteikušies, ka daudziem studentiem cenšanās pēc augstskolas izglītības nav bijusi nopietni dibināta, ka tā bijusi modes lieta. Šo nevēlāmo parādību vairs nekultivē, bet ierobežo, lai augstāko izglītību vairs neforsētu. Ko līdz valstij izglītot tik daudz tūkstošus pilsoņus, cik daudz mūsu zeme nevar tiem dot darbu un dzīves eksistences iespējas. Intelliģento bezdarbnieku audzēšana uz valsts rēķina ar nesamērīgi plašu augstākās un vidusskolas izglītības forsēšanu vairs nenotiks. Piektā klase ģimnazijās un citi līdzekļi to normēs līdz vēlamai pakāpei. Šoruden jaunus studentus tādēļ ūniversitāte neuzņems un, vispāri, šajā lietā gaidāmas pārgrozības. No autoritātīvas puses presē jau izteiktas domas, ka no jauniem studentiem būtu prasāms zināms „darba cenzs" lauksaimniecībās. Tas zīmētos arī uz lauksaimniecības vidusskolām un citām mācības iestādēm. Šis svētīgais ierosinājums paceltu darba tikumu mūsu jaunatnē un intelliģenci tuvinātu laukiem, tautai. Bēdīgi taču izklausās tas, ka mūsu tēvi nākuši no lauku sētas, bet vienas paaudzes laikā mēs tik tālu jau atsvešinājušies no tautas celma, ka jāsāk jau mākslīgiem līdzekļiem rast ceļu atpakaļ uz šo neizsīkstošo dzīvības avotu.

Tās pašas lielās domas caurausta ir arodu skolu veicināšana uz vispārizglītojošo vidusskolu rēķina. Tā ir darba un dzīves nepieciešamības izsaukta cenšanās sagatavot mūsu jaunatni vairāk noderīgu un piemērotu praktiskai dzīvei kā amatniekus, techniķus, lauksaimniekus. Mūsu rūpniecībai un jaunām saimniecības nozarēm nepieciešamos speciālistus joprojām vēl ieved no ārzemēm, mūsu lauksaimniecības racionālizēšana prasa labi sagatavotus lauksaimniekus. Un ja šādos apstākļos filozofijas doktori un juristi žēlojas par „intelliģences pārprodukciju", tad tāds apgalvojums ir tikpat aplams, cik aplama bijusi mūsu agrākās izglītības politikas virziens, kas sagatavoja tos, ko mums nevajadzēja, un nesagatavoja tos, kas mūsu dzīvei bija nepieciešami. Mūsu tautsaimniecības praktiķi zin veselu rindu nozaru un speciālistu, kur mums vēl trūkst lietpratēju, un kur labs skaits darbinieku varētu atrast sev labu nodarbošanos. Bet tajā pašā laikā valsts un pašvaldības iestādes nevar atkratīties no vietu meklētājiem kancelejas darbos, t. i., no tādiem, kam nekādas speciālitātes nav, un kas nekāda amata neprot. Lielākais, kas viņiem ir, tas ir — diploms. Šīs „gatavības apliecības" ir kā rūgta ironija pilnīgi negataviem jaunekļiem, dzīves cīņās un darbā nepiemērotiem, apskolotiem cilvēkiem.

Latvju jaunatne ir apdāvināta, centīga un ideāla. Labu audzinātāju rokās tā vienmēr bijusi un būs labākais materiāls, no kā var veidot lieliskus darbus. Pagājušais gļēvulības laiks tikai ieskrambāja tās raksturu, bet ne sabojāja. Savā būtnē tā palika darbīga, jauņu atziņu izslāpusi un gatava uzupurēties valstij un Vadonim. Šis pateicīgais materiāls nu ir nodots mākslinieku rokās, kam jāveido jaunās Latvijas nākotnes neseji. Kā Vadonis no gļēvulības laikmeta

veidoja jaunu varoņu cilti, tā jums — audzinātāji, jāveido šī lielā laika cienīga jaunatne. Skolas likums, programma un priekšraksts nu būtu, bet gars jums jādod pašiem. Tas ir latviešu tautiskais gars, kas mūs iznesīs cauri visām grūtībām, un kas dažās paaudzēs mums devis tik daudz, cik citām tautām gadu simteņu laikā. Par krietniem latviešiem, pašapzinīgiem, darbīgiem un uzņēmīgiem jums jāizaudzina mūsu jaunatne, par Tēvu zemes pašaizliedzīgiem cīnītājiem, par latviešu seno tikumu turētājiem un sargātājiem. Par Vadoņa vairoga nesējiem un viņa lielo domu piepildītājiem un tālākveidotājiem jums jāizaudzina mūsu jaunā paaudze. To spēs tikai tie, kas sevi visu ziedos jaunatnei, un kas pilnīgi uzņēmuši jauno laiku un jaunās mācības.

Mācības gadam sākoties, lai pārbaudām sevi un savu gatavību lielajam audzināšanas darbam — tāds ir skolotāju, vecāku un citu audzinātāju pirmais pienākums šajā laikā. Tas tikpat skolās, kā ārpus skolas — jaunatnes organizācijās.

T. Veicherts

ĀRZEMES UN ĀRPOLĪTIKA

Jau kopš vairākiem mēnešiem starptautiskās politikas apvārksni spēji noēnojis tā sauc. italu-abesiņu konflikts, kas nevien draud ar kaŗa uzliesmojumu Austrumafrikā, bet arīdzan ar nopietniem un kļūmīgiem sarežģījumiem pašā Eiropā.

Šī strīdus cēlonis un pirmavots jau zināms mūsu žurnāla lasītājiem no iepriekšējiem pārskatiem Tā sauc. Ual-Uālas robežu incidents, t. i. bruņotā sadursme starp abesiņiem un itaļiem deva signālu plaša vēriena sarežģījumiem, kuŗu atrisināšanā nevilus ierauta i Tautu savienība, i visas Eiropas lielvalstis. 1928. g. italu-abesiņu politiskais līgums paredz, ka visi strīdi abu valšķu starpā nokārtojami šķīrējtiesas ceļā. Pamatojoties uz šo noteikumu, Tautu savienības padome iecēla š. g. maijā attiecīgo šķīrējtiesu — no vienas puses divus franču juristus, kas reprezentēja Abesiniju un no otras — divus italus. Gadījumā, ja šie 4 vīri nevarētu līdz 25. jūlijam panākt izlīguma lēmumu un sava piektā locekļa jeb virsarbitra izvēli, tad Tautu savienības padome sanāk no jauna un spriež par soļiem, kas turpmāk speŗāmi konflikta izbeigšanas labā. Tad nu izrādījās, ka minētā šķīrējtiesa nebija varējusi nākt pie kaut kādiem slēdzieniem un sakarā ar to savus darbus pārtrauca. Itaļi prasījuši un pastāvējuši, lai šķīrējtiesas kompetences stingri norobežotos ar Ual-Uālas starpgadījuma izmeklēšanu un vainīgās puses noteikšanu, kurpretim abesiņi prasījuši, lai apspriests un iztirzāts tiktu viss jautājumu komplekss, kas skaŗ visu Abesinijas un italu Somali kolonijas robežas problēmu. Jo saka, ja abesiņi arī būtu vainīgi pie Ual-Uālas sadursmes izaicināšanas, tad citos, ne mazāk svarīgos robežu incidentos atbildīgi esot arī italieši.

Pēc šķīrējtiesas pirmās neveiksmes un viņas bezsekmīgās darbības augusta mēneša sākumā, tad atkal sanāca Tautu savienības padomes ārkārtējā sesija, kuŗai bija jālemj par italu-abesiņu strīdus tālākiem likteņiem un gaitām. Tomēr visu laiku, kā itaļi, tā arī abesiņi, nopietni gatavojas iespējamam kaŗam. Italu kaŗaspēka transporti gāja nepārtrauktā rindā uz Eritrēju un cīņas sajūsma visās Apeninu pussalas pilsētās auga un pieņēmās.

Līdzīgs militārs drudzis pārņēmis arī Abesiniju un viņas neguss raidīja intervijās un notās asus protestus pret itaļiem, teikdams pie tam, ka eiropiešu ielaušanās viņa zemē būšot signāls visu afrikāņu sacelšanās kustībai pret baltajiem. Nevilus radās iespaids, ka neatkarīgi no Ual-Uālas incidenta un viņa izmeklēšanas rezultātiem, Roma grib kaŗot un pakļaut savam politiskam un saimnieciskam iespaidam Abesiniju. Sakarā ar to, italu-abesiņu strīdus skatuvē parādās Eiropas lielvalstis, pārnesot šo kļūmīgo Afrikas konfliktu arī uz mūsu kontinentu.

Kā oficiālā Italija, tā arī viņas prese uzsveŗ, ka italu ikgadējais 500 tūkst. lielais iedzīvotāju pieaugums drīzā laikā padarīšot dzīvi Apeninu pussalā par saimnieciski un sociāli neiespējamu. Tā kā visi koloniālie mandāti Afrikā un citur ir jau izdalīti lielvalšķu starpā, tad Italijai neatliekot nekas cits kā vai nu apmierināties ar esošām Tripoles, Eritrējas un Somali kolonījām, vai atkal izcīnīt sev ieroču ceļā zemes, kas nodrošinātu viņai saimniecisku un politisku ekspansiju. Abesinijas negusa valstība ir pateicīga un daudzsološa aizmugure italu Somali un Eritrejas nabadzīgajām kolonījām. Tur nocietināties saimnieciski un politiski — lūk, kas izrādījās par italu centienu svarīgu mērķi. Viņi tomēr prasa pilnīgu protektorātu uz visu Etiopijas ķeizarvalsti, t. i. tādu stāvokli, kādu bauda franči Marokā, bet angļi Irakā un Indijā.

Anglija, turpretim, ir citos ieskatos. Tā gatava atzīt Italijas saimniecisko ekspansiju un virskundzību Abesinijā, bet nekādi nepiekrīt Italu politiskā iespaida palielināšanai Afrikā un abesiņu negusa suverenitātes ierobežošanai. Londona nojauž, ka italu politiskā nostiprināšanās Abesinijā spēj apdraudēt anglu intereses, jo tur taču atrodās svarīgais Tānas ezers, kas regulē un apkalpo zilās Nīlas ūdeņus un dod ar savu upju tīklu mitrumu Godžāmas un Amharas koloniju apgabaliem. No tā paša Tānas ezera, tā tad, atkarīgs arī Eģiptes u. c. anglu kokvilnas lauku un plantāciju liktenis. Anglu pretestība bez tīri saimnieciskiem apsvērumiem izskaidrojama arī aiz viņu impērijas politiskiem motīviem. Lielbritānijas tautu un valšķu saimē ietilpst arābi, nēģeri, indusi u. t. t., kuŗu nacionālisms kļūst arvienu spēcīgāks, drošāks un skaļāks. Italijas politiskā un militārā iejaukšanās Abesinijā tā tad varētu apdraudēt arī Lielbritānijas impērijas tautu saskanīgo sadzīvi un radīt ļoti bīstamus un liktenīgus rāsu konfliktus, t. i. sacelt krāsainos pret baltajiem, muchamedāņus u. c. pret kristīgiem. Tad Italijas nostiprināšanās Sarkanās jūŗas piekrastē būtu angļiem nepatīkama arī tanī ziņā, ka tā apdraudētu viņas jūŗas un Suecas ceļu uz Indiju.

Savu pretitalu tēzi un viedokli angļi cenšās pamatot un stiprināt ar Tautu savienības pakta argumentāciju, kas, protams, neatļauj nevienam savienī-

bas loceklim lauzt sava kollēga politisko suverenitāti. Tā kā Abesinija ir Tautligas loceklis, tad ar viņas suverenitātes apdraudēšanu būtu satricināta uzticība Ženēvai un līgumiem vispāri. Vārdu sakot, Italija vēlās saimniecisku un politisku ekspansīju Abesinijā, bet Anglija gatava piekrist tikai saimniecisko priekšrocību piešķiršanai itaļiem.

Bet ko saka franči? Viņus, protams, interesē itaļu-abesiņu konflikts tikai tik tālu, cik tas skar dažādo valšķu attiecības Eiropā, un šinī sakarībā Francijai visvairāk rūp, lai pastāvētu labi un raženi sakari starp Italiju un Angliju. Kā angļi, tā arī itaļi likuši frančiem saprast, ka, gadījumā, ja tie neatradīs Parīzes atbalstu saviem viedokļiem, tad viņi atgriezīs muguras Eiropai un atļaus tur brīvu rīcību Hitleram. Grūts, neapskaužams uzdevums tagadējiem franču likteņu vadītājiem izšķirties starp ciešu draudzību un sadarbību vai nu ar itaļiem, vai atkal ar angļiem! Francija ir zeme, kuras eksistence prasa politiskas draudzības un savienības, kā rietumos, tā arī austrumos, lai tādā kārtā atsvarotu sava pretinieka un sāncenša — Vācijas — ekspansijas iespaidu un spiedienu. Draudzība rietumos ar Angliju un Italiju, bet austrumos — ar „mazo antanti“ u. c. politiskām sistēmām — lūk, ideālais atrisinājums, pēc kuŗa tiecās visu pēckaŗa gadu franču diplomātija! Tagad nu izrādās, ka angļu-franču-itaļu vienotā Strēzas fronte patreiz sāpīgi iedragāta, jo Londonas un Romas attiecībās iezīmēta kļūmīga plaisa augšminētā Austrumafrikas strīdus dēļ un abas šīs valstis draud pat dezinteresēties par kontinenta lietām, ja tās nesaņems franču atbalstu. Rietumos tad nu paliek Francija viena iepretim Vācijai, kas pakļauta vienam vadonim, vienai gribai un piesātināta ar spraigu, brīdinošu revanšas kaŗu. Arī Eiropas austrumu, centra un dienvidus tautu draudzība un savienība ar Franciju lielā mērā noteic vai nu Anglijas, vai Italijas piesaistīšana šais politiskās sistēmās.

Ņemot vērā šos apstākļus un apsvērumus, Parize cenšas, cik vien iespējams, samierināt angļus un itaļus viņu pretešķībās Abesinijas jautājumā. Sakarā ar to augusta sākumā sasauktai Tautu savienības ārkārtējai sesijai izdevās atjaunot šķīrējtiesas darbību, noteicot viņas kompetences un uzliekot tai par pienākumu iesniegt savus galīgos lēmumus un atzinumus Ženēvai līdz š. g. 1. septembrim. Pēc tam, 4. septembrī, padomei atkal jāsanāk, lai pārbaudītu Italijas-Abesinijas attiecības pēc būtības, t. i. visā viņu pilnībā un plašumā, Tad, neatkarīgi no šķīrējtiesas darbu gaitas un rezultātiem, trīs lielvalstis — Anglija, Francija un Italija apņēmās līdztekus uzsākt vispārējas sarunas, nolūkā rast atrisinājumu grūtībām kādas apēno un indē Italijas un Abesinijas attiecības. Šo sarunu resp. konferences panākto vienošanās un izlīguma formulu tad pieņemtu un sankcionētu Tautu savienības padome savā 4. septembŗa ārkārtējā sesijā. Tagad Austrumafrikas strīdus nokārtošanu bija uzdots veikt ārpus Tautu savienības stāvošam iestādījumam, turpretim tieši pašai Tautligai vajadzēja izmeklēt ar minētās šķīrējtiesas palīdzību tikai tā sauc. Ual-Uālas robežu incidentu.

Tad jau, lūk, šo triju valšķu konference Parizē cieta pilnīgu neveiksmi un dažu dienu laikā pārtrauca savus darbus, jo kā itaļi, tā arī angļi palikās katrs pie saviem viedokļiem un frančiem, diemžēl, nekādi neizdevās viņus samierināt! Itaļi uzsvēŗa — ja viņu prasības netiks atzītas, tad, lai saka ko sacīdama Eiropa un Ženēva, viņi uzsāks kaŗa darbību Austrumafrikā un piepildīs savus centienus ieročiem rokās. Angļi atkal atbildēja — tad šādā gadījumā mēs pielietosim pret jums attiecīgās sankcijas, kādas pret uzbrucēju paredz Tautu savienības pakts, piem., mēs slēgsim Suecas kanālu, laidīsim darbā saimnieciskas represijas u. t. t.

Lūk, šis nervozais dialogs turpinājās līdz 4. septembrim, kad Ženevā sanāca Tautu savienības padomes ārkārtējā sesija . . . Visa Eiropa tad nu gaida ar sasprinzinātu interesi Tautu savienības padomes lēmumus, no kuŗiem atkarīgs nevien jautājums par kaŗu un mieru Afrikā, bet arī ceļš un virziens, kādā ieies mūsu kontinenta lielvalšķu turpmākās sadzīves attiecības.

*

Pag. mēnesī notika valdības krīze Holandē, draudēdama sagādāt holandiešiem visai nopietnus finansiālus sarežģījumus. Kad parlamenta augšnamā nāca apspriešanā valdības iesniegtais likumprojekts par valsts izdevumu strauju un tālejošu samazināšanu, koalicija izjuka un daudzas viņas grupas pārgāja krasā opozicijā. Sakarā ar to, ministru prezidents Kolijns iesniedza karalienei atlūgumos no amata, un šis konzekventais solis nekavējoties atsaucās arī naudas tirgū, kur uz finansiālās spekulācijas ietekmi holandiešu guldenis, jeb florins, kritās par dažiem punktiem.

Līdzīgu notikumu norisi un iznākumu varēja sagaidīt un paredzēt jau labu laiku atpakaļ. Holande, kuŗas tautas labklājība un bagātība celta uz ārējās tirdzniecības un tranzita apgrozījumiem, cieš ļoti sāpīgā mērā no vispārējās, pasaules saimnieciskās krizes. Koloniālo ražojumu cenas kritušās un pašu holandiešu aizjūŗas kolonijas appludinātas ar lētajām japāņu precēm. Šie un daudzi citi krizes apstākļi smagi atsaukušies uz valsts finansēm, dzenot budžetu arvienu pieaugošā deficīta jūgā. Kolijns bija stingri apņēmies cīnīties ar budžeta grūtībām un apkarot viņa deficītu ar izdevumu bārgu samazināšanu un līdzšinējās nodokļu sistēmas radikālu grozīšanu. Bet, kā arvienu un visur, kad valdība izrāda stingrību un enerģiju, parlaments nespēja atteikties no sava egoisma un no sava šaurā kliķu viedokļa. Holandiešu parlamentā sociālisti un katoļi tad nu ieņēma noteikti naidīgu stāvokli iepretim Kolijna reformu projektam. Šo opoziciju ietekmēja nevien politiskie apsvērumi un vēlētāju izdabāšanas motīvi, bet arī plašākas saimnieciskas intereses. Holandes guldenis ir viena no stabilākām un vērtīgākām naudas vienībām, un viņas zelta segums sniedzās līdz 78%. Lielu vainu par savām saimnieciskām grūtībām un nedienām holandieši uzkŗāva guldenim, kuŗa augstvērtība mazinot holandiešu eksporta ražojumu konkurences spējas ārzemju tirgos. Sakarā ar to, jau labu laiku kā pastāv visai stipra strāva, kas prasa guldeņa atvērtēšanu un viņa atraisīšanu no zelta pamatiem. Pie šiem guldeņa atšķaidīšanas prasītājiem pieder eksportieri, kā arī naftas un kaučuka rūpnieki. Kolijns un viņa kabinets stāvēja par to, lai guldenis neciestu un nesamazinātos savā vērtībā, un tādēļ viņš gribēja ar bārgiem taupības un budžetārās deflācijas soļiem pa-

darīt vēl drošākus un stabilākus šī guldeņa finansiālos pamatus.

Pēc kabineta atkāpšanās, karaliene bija uzdevusi sastādīt jauno valdību katoļu liderim prof. Albērzam, kas pēc divām dienām no šī uzdevuma galīgi atteicās, dodams atkal vietu Kolijnam, kuŗam izdevās sastādīt tīri technisku darba kabinetu. Kādu laiku Hāgas politiskajās aprindās pastāvēja doma atlaist parlamentu un izsludināt jaunas vēlēšanas. Partiju vīri tomēr ieskatīja šo soli par visai bīstamu, vērā ņemot, ka Holandē pēdējā laikā stipri pieaugusi un nocietinājusies nacionālsociālistu partija ar spilgti izteiktām hitlerisma tendencēm. Jau pašvaldību vēlēšanās šīs partijas piekritēji guvuši diezgan ievērojamus panākumus, kas lielā mērā tagad padarījuši domīguš līdzšinējo partiju vīrus un tās pilsoniskās opozicijas grupas, kuŗas izrādīja pretestību Kolijna saimnieciskiem centieniem.

Savā personālsastāvā Kolijna jaunais kabinets ne ar ko neatšķiŗas no viņa agrākās valdības, kas liek domāt, ka Hāgas parlaments būs piekritis arī premjēra saimnieciskai platformai un politikai, kuŗa iziet uz guldeņa vērtības uzturēšanu un sargāšanu. Šis pēdējais apstāklis sevišķi krīt no svara mums, jo Latvijai ar Holandi ir stipri aktīva tirdzniecības bilance. Liels vairums mūsu koku iet uz holandiešu ostām, no kurienes tie paliek vai nu pašā Holandē, vai arī tiek pārdoti un pārsūtīti uz citām kontinenta zemēm. Pie sevis holandieši izmanto Latvijas kokus gan būvēs, gan ogļraktuvēs, gan atkal pāļos savas purvainās un smilšainās zemes stiprināšanai. Veselas pilsētas, ņemsim kaut lielo Amsterdāmu, celtas uz zemes pamatiem, kas nostiprināti ar pāļiem . . . Tā tad, ja holandiešu guldeni piemeklētu kādās dziļakas svārstības, tad nav izslēgts, ka šis apstāklis atsaucās arī uz mūsu ārējo tirdzniecību.

*

Nav šaubu, ka dziļajām sērām, kas nesen atpakaļ piemeklējušas mums simpātisko un draudzīgo beļģu tautu ar viņas jaunās, labsirdīgās karālienes Astrīdas traģisko nāvi, būs arī stipra ietekme Beļģijas tagadējā iekšējā dzīvē. Visa tauta pašreiz vienota bēdās un līdzjūtībā ap sērojošo dinastiju un visi viņas politiskie un tautību strīdi tagad rimušies un apklusuši. Jā, drāmatisks liktenis iezīmējis visu beļģu vēsturi — viņas tautas un arī valdnieku dzīvi! Kopš Romas cēzaru un feodāļu laikiem līdz pat pēdējām moderno posmu dienām, Beļģija, kā Napoleons reiz izteicies, arvienu bijusi „Eiropas kaujas lauks". Nerunājot par senlaikiem, atzīmēsim, ka visniknākos postījumus nesenais pasaules karš izdarījis taisni Beļģijā. Bet, runājot dzejnieka Meterlinka vārdiem, Beļģija kā leģendārais Fenikss vienmēr atdzimusi uz saviem pelniem. Viņas tautas lielā darba mīlestība, cīņas neatlaidība, uzņēmība un centība panāca, ka kaŗā sagŗautā zeme ātri vien atplauka, viņas pilsētas un fabrikas atjaunojās straujā tempā un Beļģija atkal atguva cienīgu, pat izcilus vietu Eiropas saimnieciskajā koncertā. Bet pienāca stindzinošais krizes laikmets, no kuŗa beļģi, kā rūpnieku un eksportieŗu tauta, cieta vissāpīgāki, jo preču tirgi, kā Eiropā, tā arī aizjūŗas zemēs, noslēdzās arvienu ciešāki aiz saviem augstajiem muitu un kontingentu vaļņiem. Sakarā ar to pieauga bezdarbs fabrikās un ostās, bet tirdzniecību piemeklēja sastingums un pilsoņos iestājās bīstams sociālais nemiers. Bet beļģis ir optimists un viņa dzīves parole skan šādi: — „Drosmi līdz galam!".

Pēc karaļa Alberta I traģiskās nāves, kad par valsts un nacijas galvu kļuva jaunais, enerģiskais Leopolds III, valdības vadību uzņēmās Luvēnas ūniversitātes profesors, tautsaimnieks van Zēlands, kas centās uzvest valsts un tautas dzīvi uz jauniem un svaigiem darba ceļiem. Parlaments tam piešķīris saimnieciskas diktatūras pilvaras un savu uzdevumu premjērs cenšās pildīt ar lielu sparu un neatlaidību. Tāpat kā amerikāņu Ruzveltam, tā arī van Zēlandam ir savs „smadzeņu trests", kas sastāv no dažiem, plaši pazīstamiem Luvēnas ūniversitātes profesoriem, kuŗi ar lietpratīgiem padomiem un norādījumiem cenšās reformēt beļģu nacionālo un saimniecisko dzīvi. Tauta uzticās kā karalim, tā arī viņa pirmajam ministrim, bet tagadējās nacionālās sēras un augstās aizgājējas gaišais tēls vēl vairāk stiprinās saites, kas vieno beļģu tautu un viņas dinastiju, kuŗas svētīgā devīze kalta cildenos vārdos: — „Es kalpoju tautai!"..

*

No augusta mēneša diplomātiskajiem notikumiem mūsu Austrumeiropas daļā ievērību pelnīja Polijas ārlietu ministra pulkv. Beka brauciens uz Somiju. Ap šo vizīti vijās visdažādākās baumas, kas lika domāt, ka poļi varbūt, centās atraisīt Somiju no viņas līdzšinējās nenoteiktās ārpolitikas un saistīt to poļuvācu iespaida aplokā. Oficiālais ziņojums par šīs vizītes rezultātiem bija visai skops un nedeva ne kaut kādu noteiktību šinī virzienā. Tiesa, Somija ļoti daudz cieš no savas izolācijas un nenoteiktās politiskās linijas Baltijas jūŗas austrumu piekrastē un arī Polija, šķiet, nav pārāk sajūsmināta par savu draudzību ar Berlīni, kuŗai viņa labprāt vēlētos piesaistīt vēl kādu aktīvu locekli ziemeļos. Bet, spriežot no Somu preses rakstiem, Helsinkiem tomēr nav vēlēšanās saistīties ar Viduseiropas lielvalšķu politiku: somi gribot joprojām ieturēt savu neutrālitāti šai virzienā un uzturēt ciešu, aktīvu draudzību ar Skandināvijas valstīm. Kads laikraksts atklāti un spēcīgi pateica, ka Somija pie visām savām simpātijām, ko tā dāvā Polijai un poļu tautai, tomēr neielaidīšoties nekādās politiskās kombinācijās vai pretkombinācijās. Tai pašā laikā daudz lielāku interesi somi veltija augusta mēneša beigās noliktai Zviedrijas, Norvēģijas, Dānijas un Somijas ārlietu ministŗu konferencei Oslo, kur sprieda par stāvokli, kāds ieņemams Skandināvijas valšķu blokam iepretim itāļu-abesīņu konfliktam u. c. svarīgiem jautājumiem, kas skaŗ Eiropas patreizējo politisko dzīvi. Domājams, tā tad, ka plkv. Beka braucienam nav bijuši nekādi taustāmi panākumi Helsinkos un tam drīzāk piemitis pieklājības vizites raksturs.

Mūsu augstie ideāli mums arvien atgādina, ka mūsu augšanai robežas nav vilktas.

Kārlis Ulmanis

Virsleitnants V. Baumanis,
A. S. K. valdes sekretārs.

Armijas gadskārtējās militārās meistarsacīkstes

Reizi gadā no visas Latvijas garnizoniem uz Rīgu dodas karavīri — sportisti, lai gadskārtējās militārās armijas meistarsacīkstēs cīnītos dēļ uzvaras. Vērojot šos karavīrus — sportistus cīņā, ar prieku varam konstatēt, to lielo nopietnību un uzupurēšanās spēju, ar kādu tie cīnās par savas karaspēka daļas godu, jo nevienai, no dalību ņemošām komandām, negribās palikt pēdējai. Šogad armijas militārās meistarsacīkstes bija pulcējušas rekordskaitli dalībnieku, jo cīņās gāja pāri par 600 karavīru. Mūsu armijā sportam un fiziskai audzināšanai ierādīta izcila vieta, jo lab un izveicīgs karavīrs var būt tikai tas, kuŗš ir fiziski labi attīstīts.

Armijas meistarsacīkstēs šogad vērojam lielu progresu uzrādītos rezultātos, kas lieku reizi pierāda to nopietnību, ar kādu karavīri no dienesta brīvā laikā blakus saviem tiešiem dienesta pienākumiem nododas fiziskai audzināšanai un sportam.

Karavīros vislielāko interesi bija modinājušas šaušanas sacīkstes, kuŗās ieradās armijas komandieris ģenerālis Berķis, armijas štāba pr-ks ģen. Hartmanis, Rīgas apgabala garnizona pr-ks ģen. Virsaitis.

Šaušanas sacīkstēs šaušanā ar karavīru šautenēm starp karaspēka daļān triumfēja — Armijas štāba rota izcīno. pirmo vietu ar 1319 punkt. un iegūstot uz 1 gadu „Tēvijas Sargs" 1924. g. dāvāto ceļojošo balvu. K—das sastāvā ietilpa — virsleitnants Brants, serž. Sams, kar. Kļaviņš, kar. Meijers, kar. Jankovskis. 2. vietā 6. Rīgas kājnieku pulka k-da 1197 punkt., 3. vietā — 4. Valmieras kājnieku pulka k-da 1194 punkt.

Šaušanā ar karabīniem starp artilerijas karaspēka daļām uzvarēja — Zemgales artilerijas pulka k-da 878 pukt., 2. vietā — Bruņotā vilciena pulka k-da 701 pukt., 3. vietā — Smagās artilērijas pulka k-da 675 punkt.

Individuālās sacensībās šaušanā ar karavīru šauteni virsnieku grupā tika izpildīti divi šaušanas vingrinājumi. Uzvarēja virsleitn. Brants (Armijas štāba rota) 289 punkt., izcīnot uz 1 gadu A.-S. „Izstāde" 1924. g. dāvāto ceļojošo balvu. 2. vietā pagājušā gada uzvarētājs kapteinis Stūris (Kaŗa pārmāc. iestāde) 286 punkt., 3. vietā pulkvedis - leitn. Eichmanis (Armijas štābs) 272 punkt., 4. vietā — pilkvedis Klinsons (6. Rīgas kājn. pulks) 272 pukt., 5. vietā — kapt.- ltn. Marvē (8. Daugavpils k. p.) 270 punkt., 6. virsltn. Lūsis (6. Rīgas k. p.) 270 punkt. Šaušanā ar karavīru šautenēm virsdienesta karavīru grupā firmas O. Vidzers ceļojošo balvu izcīnīja virsn. vietn. Cimdars (3. Jelgavas kājn. pulka) 290 pnkt., 2. virsn. vietn. Saulītis (4. Valmieras k. p.) 278 punkt., 3. kaprālis Prūsis (Kaŗa skola) 270 punkt., 4. virsn. vietn. Frickaus (Int. galv. mantu nol.) 269 punkt., 5. kapr. Šmidiņš (12. Bauskas k. p.) 269 punkt.

Šaušanā ar karavīru šauteni obligātoriskā dienesta karavīru grupā lielisku rezultātu sasniedza Armijas štāba rotas kareivis Kļaviņš sasniedzot abu vingrinājumu summā 300 punkt., 2. kareivis Jankovskis (Armijas št. rota) 259 punkt., 3. kar. Krieviņš (6. R. k. p.) 257 punkt., 4. kar. Riņķis (5. Cēsu k. p.) 251 punkt., 5. dižk. Romānovs (4. Valmieras k. p.) 251 p.

Šaušanā ar karabīniem virsnieku grupā — 1. leitn. Pētersons (Zemgales art. pulks) 218 p., 2. pulkv.-ltn. Rumba (Zemgales art. p.) 209 punkt., 3. kapt. Vasiļevičs (Smagās art. p.) 202 p.

Šaušanā ar karabīniem virsdienesta karavīru grupā, 1. serž. Vuciņš (Bruņotā vilc. p.) 243 p., 2. serž. Šavlovskis (Bruņotā v. p.) 236 p., 3. vserž. Grīnbergs (Zemgales art. p.) 212 punkt. Šaušanā ar automatiskām pistolēm virsnieku grupā triumfēja Latvijas olimpiskais meistars virsleitnants Kļava (6. Rīgas k. p.) gūstot 3 vingrinājumu summā 155 punkt., 2. virsltn. Laukmanis (2. Ventspils k. p.) 144 punkt., 3. virsl. Lūsis (6. R. k. p.) 136 p.

Virsdienesta karavīru grupā 1. virsserž. Bechmanis (Smagā art. p.) 111 p. (šāva 2. vingr.), 2. serž. Knīzis (11. Dobeles k. p.), 98 punkt., 3. vserž. Volmērs (Vidzemes div. št.) 97 p.

Plašākā programmas daļa, kuŗā ietilpa armijas militārās un sporta sacīkstes risinājās Armijas laukumā. Kā jau finala sacīkstēs, kur piedalās atsevišķo karaspēka daļu labākie sportisti - karavīri, cīņas bija sevišķi sīvas. Sacīkšu dalībnieki — karavīri varēja visā pilnībā parādīt savu veiklību un izturību. Ģērbušies smagajā kaujtērpā, kuŗa svars bija palielināts par 5 klgr., ar šauteni plecos, viņi sacentās 100 mtr. skrējienā, granātu mešanā ierakumā un tālumā, un citās līdzīgās militārās sacensībās.

Sacensību degpunktā izvirzījās 8 × 200 mtr. stafetes skrējiens nesot Lervis sistēmas patšauteni, kuŗas uzvarētājs gūst kaŗa ministra ģen. Baloža ceļojošo balvu. Saistošā cīņā uzvarēja 6. Rīgas kājn. pulka k-da ar laiku 4:17,2 min., 2. Zemgales artilerijas pulka k-da 4:26,5 min., 3. Bruņoto valcienu pulka k-da 4:30,6 min.

Militārā trīscīņā kuŗā ietilpa 60 mtr. skr. nesot smagumu, granātu mešana tālumā un ierakumā un 1 klm. skrējiens pāri kavēkļiem, pārliecinošu uzvaru izcīnīja — 6. Rīgas kājn. pulka k-da iegūdama galvenā štāba 1922. g. dāvāto ceļojošo balvu „Viesturs". Par uzvaru 1 kltr. skrējienā pāri kavēkļiem k-da ieguva nel. valsts prezidenta J. Čakstes 1923. g. dāvāto ceļojošo balvu.

2. 7. Siguldas kājnieku pulka k-da, 3. 4. Valmieras kājn. pulka k-da.

Pirmo reizi armijas sacīkšu programmā tika uzņemta arī granātu šaušana mērķī. 1. serž. Ūdris (6. R. k. p.) 22 p. 2. kapr. Stalžāns (Arm. št. r.) 19 p., 3. vv. Krēsliņš (6. R. k. p.) 17 p.

100 mtr. skrējiens kaujtērpā bija pulcējis 18 dalībniekus. Finālā uzvarēja — v. v. Pārups (6. R. k. p.) 13,0 sek., 2. kapr. Vēveris (5. C. k. p.) 13,9 sek., 3. džk. Bērziņš (Z. art. p.) 14,1 sek. granātu mešana tālumā ikdienas tērpā 1. v. v. Bergs (6. R. k. p.) 71 mtr., 2. v. v. Paušus (4. V. k. p.) 67 mtr., 3. v. v. Dārznieks (Z. art. p.) 66 mtr.

Peldēšana kaujtērpā.

Virves vilcēji.

5×1000 mtr. skrējienā sporta tērpā sīva cīņa izvērtās starp pagājušā gada uzvarētāju Bruņoto vilcienu pulku un 6. Rīgas kājn. pulka k-dām. Pārliecinošu uzvaru izcīnīja Rīgas pulks 14:00,4 min., 2. Bruņoto vilcienu p. k-da 14:08,0 min., 3,11. Dobeles kājn. p. k-da 4:18, 2 min.

5000 mtr. skrējienā triumfēja Bruņotā vilc. pulka kaprālis Vītols, kuŗš pēc pārciestās slimības atguvis savu lielisko formu, ar laiku 15:40,1 min., 2. v. Lilje (8 Daugavpils k. p.) 16:08,0 min., 3. dižk. Laipenieks (6. R. k. p.) 16:08,2 m.

Lodes grūšanā 1. kar. Vītols (6. R. k. p.) 13,06 mtr., 2. kar. Baumanis (Arm. št. rt.) 12,41 mtr., 3. kapr. Ozers (Sap. p.) 12,40 mtr.

Augstlēkšanā ieskrienoties — kaprālis Borskis (Smagās art. p.) 1,65 mtr., 2. džk. Pālēns (6. Rīgas k. p.) 1,65 mtr., 3. kar. Baumanis (Arm. št. rt.) 1,60 mtr.

Volejbola turnīrā kurā bija pieteiktas 10 pulku k-das risinājās spraigas cīņas, kurās kā spēcīgākās vienības izvirzījās 6. Rīgas k. p. un Smagās art. pulka vienības. Uzvarēja 6. Rīgas k. p. pieveicot „smagos" 10:15, 15:10, 15:4.

Futbola turnīrā no Apgabala garnizoniem kā spēcīgākās izvirzījās 2. Ventspils k. p., Zemgales art. p., un 6. Rīgas k. p. vienības. Pirmā spēlē sastapās 6. Rīgas k. p. un 2. Ventspils k. p. k-das. Pārliecinošu 8:1 (4:1) uzvaru izcīnīja rīdzinieki.

Futbola turnīra finālā 6. Rīgas kājn. pulka k-da pēc sīvas cīņas uzvarēja Zemgales art. p. vienību 6:2 (2:2). Pirmā puslaikā pltn. Rumbas „laudis" uzbruka visai sirdīgi un nonāca pat 2:0 vadošā lomā. Līdz puslaika beigām Rīgas k. p. k-da rezultātu izlīdzināja un otrā pusaikā guva pārliecinošu uzvaru iegūstot uz vienu gadu angļu ģen. Berta mūžīgi ceļojošo balvu.

Peldēšanas sacīkstes tika izvestas pilsētas peldetavā, un pierādīja, ka karavīri ir lieliski peldētāji. 5×100 mtr. peldējumā brīvā stilā uzvarēja 6. Rīgas kājn. pulka k-da 8:02,9 min., 2. 5. Cēsu kājn. pulka k-da 8:05,7 min., 3. 3. Jelgavas kājnieku p. k-da 8:07,0 min.

25 mtr. peldēšanā kaujtērpā uzvarēja sapieru pulka kar. Varšūns 32,2 sek., 2. kar. Kalnakārklis (7. Siguldas k. p.) 33,1 sek., 3. džk. Štābs (5. Cēsu k. p.) 33,4 sek.

200 mtr. peldējumā brīvā stilā — 1. džk. Jakimovičs, (3. Jelgavas k. p.) 2: 55,2 min., 2. kapr. Fresters (2. Ventspils k. p.) 3:10,1 min., 3. kar. Varšūns (sap. p.) 3:26,9 min.

Virves vilkšanas sacensībās k-das kopsvars bija noteikts uz 720 klgr. Arī šis svara ierobežojums nespēja atņemt uzvaru Armijas štāba rotai, kuŗa uzvarēja Smagās art. pulka k-du un finālā — Zemgales artilerijas pulka k-du.

Sacīkšu noslēgumā kaŗa ministra un armijas k-ra vārdā uzvarētājiem balvas pasniedza Rīgas Apgabala garnizona priekšnieks ģenerālis Virsaitis. Savā uzrunā ģenerālis Virsaitis pakavējās pie grūtā un atbildīgā kaŗavīru audzināšanas darba uzsvērdams: „Mūsu armijas vadība un sevišķi kara ministrs ģen. Balodis interesējas par Jūsu gatavošanos sacīkstēm un sasniegtiem rezultātiem. Armijas vadība saprot un pienācīgi novērtē jūsu pūles, un priecājas par jūsu progresu. Mūsu armijai nepieciešami fiziski spēcīgi kaŗeivji, kuŗi ar savu veiklību un izturību būtu pārāki par kvantitātīvi lielāko armiju kaŗavīriem."

Aizsargu pirmās vispārējās vieglatlētikas sacīkstes

Aizsargu vispārējās vieglatlētikas sacīkstes 30. augustā atklāja Ministru Prezidenta biedrs M. Skujenieks. Jaunekļu Kristīgās savienības laukumā to sagaidīja aizsargu priekšnieks plkv.-ltn. Prauls, štāba priekšnieks plkv.-ltn. Zālītis, organizācijas daļas priekšnieks Rapss, militāro apmācību pārzinis kapt.-ltn. Ķikulis un štāba fiziskās audzināšanas instruktors P. Polis.

Pēc sportistu rindu apstaigāšanas un sasveicināšanās Ministru Prezidenta biedrs Skujenieks apsveica sportistes un sportistus un aizrādīja uz aizsargu sporta svētīgo darbu provincē. Aizsargu priekšnieka plkv.-ltn. Praula uzaicināti sportisti uzsauc spēcīgu „Lai dzīvo!" valdībai un Ministru Prezidenta biedrim Skujeniekam.

Sacīkstes vēl pagodināja ar savu ierašanos armijas komandieris ģen. Berķis, Rīgas garnizona priekšnieks ģen. Virsaitis u. c.

Sacensībās piedalījās 230 sportisti un 28 sportistes. Tās ritēja reti gludi. Publikai nekad nebija jāgarlaikojās, jo ne-

Trīscīņas grupa 60 mtr. skrējienā nesot smagumu.

Šķēršļu pārvarēšana.

pārtrauktā rindā viena disciplīna sekoja otrai. Jau no 9 rītā risinājās priekšsacīkstes, kur dēļ ietilpšanas finālā tika izcīnītas spraigas cīņas. Ministru Prezidenta Dr. K. Ulmaņa balvas izcīņā sparīgi cīnījās savā starpā Dzelzceļu un 8. Valmieras pulki. Līdz 4×100 mtr. stafetes skrējienam priekšgalā atradās dzelzceļnieki. Stafetē uzvarēja valmierieši un dzelzceļnieki palika bez viena punkta, jo pēdējā maiņā nokrita stafetes koks un tika pārskrieta maiņas līnija. Nu punktu pārsvarā atradās 8. Valmieras pulks. Līdz pēdējam sacīkšu numuram Dzelzceļu pulks tomēr rezultātu izlīdzina un Ministru Prezidenta balvu iegūst dzelzceļnieki ar 71 p. Otrā vietā ierindojās Valmieras pulks ar 68 p., trešā Valkas pulks.

Iekšlietu ministra Gulbja balvu labākai pulka vienībai 3×1000 mtr. stafetē izcīna 16. Jelgavas pulka komanda, kurā kā pēdējais skrien valsts labākais 800 mtr. skrējējs Krastiņš.

Kaŗa ministra ģen. Baloža personīgās balvas par labākiem sasniegumiem sacensībās piešķiŗ Jānim Daliņam 3000 mtr. soļošanā (8. Valmieras aizs. p.), Kušķim par 400 mtr. skrējienu un L. Stārostai. (Abi pēdējie dzelzceļu pulka).

Aizsargu futbola meistarībā, kas pa atsevišķiem apgabaliem risinājās visu vasaru, pēdējā spēlē satikās 10. Cēsu un 4. Jēkabpils pulki. 2×45 min. cīņā uzvarēja ar 4 : 0 cēsinieki. Cēsinieki bija enerģiskāki un labāki vārtu šāvēji. Jēkabpilieši turpretim spīdēja techniskā ziņā. 10. Cēsu pulka vienība, kā labākā guva pirmo gadu tiesības uz iekšlietu viceministra A. Bērziņa balvu. Sacīkšu pēdējā dienā JKS laukumā ieradās iekšlietu ministrs V. Gulbis. Viņš pateicās sacīkšu rīkotājiem un pulku instruktorēm un instruktoriem par pašaizliedzīgo fiziskās audzināšanas darbu pulkos. Sportistu cīņas un uzvāras ministrs Gulbis raksturoja vārdiem „Kas iztur līdz galam, tas uzvar!“ Uzvarētājiem ministrs izdalīja izcīnītās balvas.

100 mtr. priekšskrējieni: (aizsargiem).

I. pr. 91. R. Upatnieks — 9. Madonas a p. — 12,0 sek., 223. A. Ostvalds — Dzsc. a. p. — 12,3 sek., 192. H. Saukans — 17. Rēzeknes a. p. — 12,3 sek., 142. A. Kravinskis — 14. Kuldīgas a. p. — 12,5 sek. II. pr. 224. K. Kušķis — Dzc. a. p. — 12, 2 sek., 167. A. Mūrnieks — 16. Jelgavas a. p. — 12,3 sek., 25. R. Zauers — 5. Rīgas a. p. — 12,3 sek. III. pr. 8. V. Dreimanis — 2. Ventspils a. p. — 12,1 sek., 193. K. Strauts — 17. Rēzeknes a. p. — 12,2 sek., 70. E. Enne — 8. Valmieras a. p. — 12, 4 sek. IV. pr. 204. A. Rudzītis — 18. Daugavpils a. p. — 11,9 sek., 44. E. Branka — 7. Valkas a. p. — 12,5 sek., 168. H. Zvirbulis — 16. Jelgavas a. p. — 12,5 sek.

60 mtr. priekšskrējienā: (aizsardzēm).

I. pr. 217. J. Mittenberga — 18. Daugavpils a. p. — 8,9 sek., 43. J. Zacharoviča — 6 Aizputes a. p. — 9,3 sek., 249. I. Michelsone — Dzelzceļu a. p. — 9,3 sek. II. pr. 250. L. Starosta — Dzelzceļu a. p. — 8,6 sek., 23. M. Viļumsone — 2. Ventspils a. p. — 9,3 sek., 218. Vidovska — 18. Daugavpils a. p. — 9,3 sek.

800 mtr. priekšskrējiens aizsargiem.

I. pr. 169. V. Krastiņš — 16. Jelgavas a. p. — 2:10,9 sek., 156. J. Štālbergs — 15. Liepājas a. p. — 2:11,0 sek., 228. Juškēvics — Dzelzceļu a. p. — 2:11,3 sek., 7. J. Blūms —2. Ventspils a. p. — 2:11,4 sek. II. pr. 48. A. Hordo — 7. Valkas a. p. — 2:11,1 sek., 75. A. Tirners — 8. Valmieras a. p. — 2:12,9 sek., 227. A. Peršteins — Dzelzceļu a. p. — 2:12,9 s., 200. P. Škēlis — 17. Rēzeknes a. p. — 2:13,0 sek.

100 mtr. starpskrējiens aizsargiem.

I. starp. 223. A. Ostvalds — Dzelzceļu a. p. —12,1 sek., 224. K. Kušķis — Delzceļu a. p. — 12,1 sek., 192. H. Saukāns — 17. Rēzeknes a. p. — 12, 2 sek. II. starp. 204. A. Rudzītis — 18. Daugavpils a. p. — 11,6 sek., 44. E. Branka — 7. Valkas a. p. — 12,2 sek., 193. K. Strauts — 17. Rēzeknes a. p. — 12,2 sek.

Augstlēkšana sievietēm (fināls).

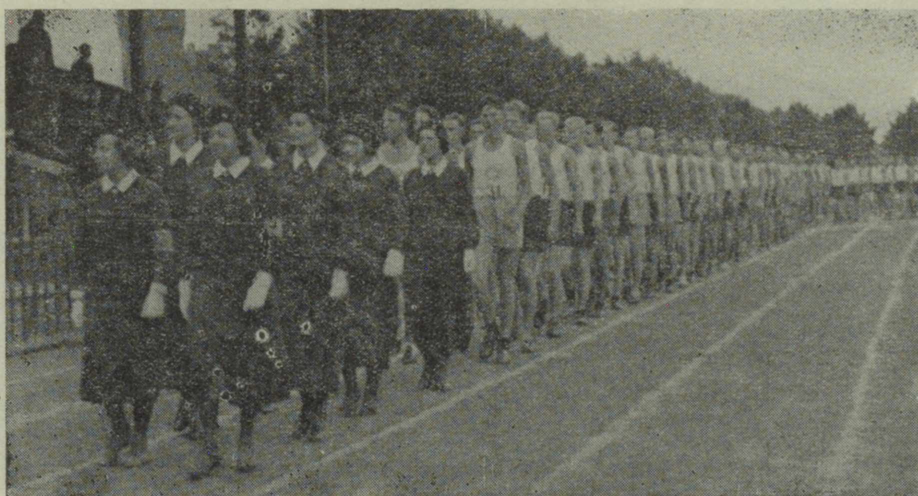
Kurzeme — Dzelzceļu a. p. — 1,35 mtr., 250. Starosta — Dzelzceļu a. p. — 1,25 mtr., 43. Zacharoviča — 6. Aizputes a. p. — 1,20 mtr.

Augstlēkšana ar kārti aizsargiem fināls).

236. J. Pūce — Dzelzceļu a. p. — 3,40 mtr. (jauns aizs. rekords), 110. A. Gailītis — 9. Madonas a. p. — 3,32 mtr., 238. A. Zakss — Dzelzceļu a .p. — 3,32 mtr., 181. O. Vaksmanis — 16. Jelgavas a. p. — 3,20 mtr., 106. E. Vesmanis — 9. Madonas a. p. — 3,20 mtr., 133. A. Mazītis — 10. Cēsu a. p. — 3,10 mtr.

60 mtr. skrējiens aizsardzēm (fināls).

250. L. Starosta — Dzelzceļu a. p. — 9,0 sek., 217. Mittenberga — 18. Daugavpils a. p. 9,0 sek., 43. Zacharoviča—

Aizsargu sportistes un sportisti.

6. Aizputes a. p. — 9,0 sek., 23. Viļumsone — 2. Ventspils a. p. 9,3 sek.

Lodes grūšanas fināls aizsardzēm.

255. A. Smiltniece — Dzelzceļu a. p. — 10,78 mtr. (jauns aizs. rekords), 251. E. Kurzeme — Dzelzceļu a. p. — 8, 55 mtr., 118. Oozoliņa — 9. Madonas a. p. — 8,28 mtr.

4 × 100 mtr. stafetes skrējiens aizsardzēm.

I. vietā — Dzelzceļu a. p. vienība — 56,4 sek. (jauns aizs. rekords), II. vietā — 18. Daugavpils a. p. vien. — 7,4 s.

100 mtr. skrējiens aizsargiem (fināls).

I. vietā — 204. Rudzītis — 18. Daugavpils a. p. — 11,8 sek., II. vietā — 192. Saukāns — 17, Rēzeknes a. p. — 12,3 sek., III. 223. Ostvalds — Dzelzceļu a. p. — 12, 3 sek.

800 mtr. skrējiens aizsargiem (fināls).

I. vietā — 227. Peršteins — Dzelzceļu a. p. — 2:04,4 sek., II. vietā — 169. Krastiņš — 16. Jelgavas a. p. — 2:04,8 sek., III. vietā 75. Tirners — 8. Valmieras a. p. — 2:05,8 sek.

5000 mtr. skrējiens aizsargiem.

I. vietā — 78. Tirners — 8. Valmieras a. p. — 16,06,3 min. (j. aiz. rek.), II. v. — 147. Lēvics — 14. Kuldīgas a. p. — 16,17,7 min., III. vietā — 125. Šulcs — 10. Cēsu a. p. — 16,35,9 min.

Lodes grūšanas fināls aizsargiem.

I. vietā — 36. Jēkabsons — 5. Rīgas a. p. — 12,52 mtr., II. vietā — 104. Actiņš — 9. Madonas a. p. — 12,39 mtr., III. vietā — 103. Hakelis — 9. Madonas a. p. — 12,36 mtr.

Granātu mešanas fināls aizsargiem.

I. vietā — 137. Līberts — 10. Cēsu a. p. — 73,94 mtr. (jauns aizs. rek.), II. vietā — 88. Rozenbergs — 8. Valmieras a. p. — 71,48 mtr., III. vietā 54. Cīrulis — 7. Valkas a. p. — 71,10 mtr.

Tāļlēkšana ieskrienoties aizsargiem. (fināls).

I. vietā — 204. Rudzītis — 18. Daugavpils a. p. — 6.72 mtr. (jauns aizs. rek.), II. vietā 234. Balcers — Dzelzceļu a. p. — 6,46 mtr., III. vietā 77. Martinfelds — 8. Valmieras a. p. — 6,42 mtr.

Soļotāju grupa. Rekordists J. Dāliņš ar „dēliem".

1500 mtr. skrējiena fināls aizsargiem.

I. v. — Tirners — 8. Valmieras a. p. — 4:11,4 sek. (jauns aizs. rekords), II. v. — Peršteins — Dzelzceļu a. p. — 4:19,8 sek., III. v. — Bērziņš — 8. Valmieras a. p. — 4:20,0 sek., IV. — Eelpers — 5. Rīgas a. p. — 4:22,4 sek., V. Pūlītis — 5. Rīgas a. p. —, VI. v. — Auziņš — 18. Daugavpils a. p. —.

100 mtr. skrējiena fināls aizsardzēm.

I. v. — Stārosta — Dzelzceļu a. p. — 14,4 sek., II. v. — Matenberga — 18. Daugavpils a. p. — 15,0 sek., III. v. — Kurzeme — Dzelzceļu a. p. — 15, 0 sek., IV. v. — Zacharoviča — 6. Aizputes a. p —, V. v. — Viļumsone — 2. Ventspils a. p. —, VI. v. — Kudrjavceva — 18. Daugavpils a. p. —.

Diska mešanas fināls aizsargiem.

I. v. — Grēbers — 15. Liepājas a. p. — 38,64 mtr., II. v. — Rezenbergs — 8. Valmieras a. p. — 37.62 mtr., III. v. — Jordāns — Dzelzceļu a. p. — 37,48 m., IV. v. — Zariņš — 7. Valkas a. p. — 37,47 mtr., V. v. — Grienvalds — 16. Jelgavas a. p. — 37,09 mtr., VI. v. — Actiņš — 9. Madonas a. p. — 37,02 mtr.

4×100 mtr. stafetes skrējiena fināls aizsargiem.

I. v. — 8. Valmieras a. p. — 47, sek., II. v. — 7. Valkas a. p. — 47,2 sek., III. v. — 5. Rīgas a. p. — 48,1 sek.

Augstlēkšanas fināls (ieskrienoties) aizsargiem.

I. v. — Mārtinfelds — 8. Valmieras a. p. — 1,70 mtr., II. v. — Dzērvēns — Dzelzceļu a. p. — 1,70 mtr., III. v. — Povics — 7. Valkas a. p. — 1,70 mtr., IV. v. — Fricsons — Dzelzceļu a. p. — 1,70 mtr., V. v. Mārtinsons — 8. Valmieras a. p. — 1,65 mtr., VI. v. — Pinkāns — 17. Rēzeknes a. p. — 1,65 mtr.

Šķēpa mešanas fināls aizsargiem.

I. v. — Hakelis — 9. Madonas a. p. — 53,08 mtr., II. v. — Zariņš — 7. Valkas a. p. — 52,65 mtr., III. v. — Grienvalds — 16. Jelgavas a. p. — 50,10 mtr., IV. v. — Štāls — 16. Jelgavas a. p. — 49,05 mtr., V. v. — Šķiņķis — 7. Valkas a. p. — 47,34 mtr., VI. v. — Burke — 2. Ventspils a. p. — 46,98 mtr.

Starosta rauj lentu 100 m skrējienā aizsardzēm.

31. augustā.

4×100 mtr. stafetes priekšskrējiens aizsargiem.

1. Priekšskrējiens. I. vietā — 8. Valmieras a. p. — 47,0 sek. (jauns aizs. rekords), II. vietā — 17. Rēzeknes a. p. — 48,0 sek., III. vietā — 2. Ventspils a. p. — 49,7 sek., IV. vietā — 14. Kuldīgas a. p. — 55,0 sek.

2. Priekšskrējiens. I. vietā — 7. Valkas a. p. — 47,4 sek., II. vietā — 16. Jelgavas a. p. — 48,0 sek.

3. Priekšskrējiens. I. vietā — Dzelzceļu a. p. — 47,0 sek. (jauns aizs. rekords), II. vietā — 5. Rīgas a. p. — 49,5 sek., III. vietā 10. Cēsu a. p. — 49,8 sek.

Diska mešanas priekšsacīkstes aizsargiem.

I. vietā — Grēbers — 15. Liepājas a. p. — 38,64 mtr., II. vietā — Rozenbergs — 8. Valmieras a. p. — 37,62 mtr., III. vietā — Jordāns — Dzelzceļu a. p. — 37,48 mtr., IV. vietā — Zariņš — 7. Val-

kas a. p. — 37,47 mtr., V. vietā — Grīnvalds — 16. Jelgavas a. p. — 37,09 mtr., VI. vietā — Actiņš — 9. Madonas a. p. — 37,02 mtr.

Tāllēkšanas fināls aizsardzēm.

I. vietā — Starosta — Dzelzceļu a. p. — 4,85 mtr. (ļauns aizs. rekords), II. v. — Michelsone — Dzelzceļu a. p. — 4,23 mtr., III. vietā — Ziediņa — 9. Madonas a. p. — 4,08 mtr.

400 mtr. starpskrējiens aizsargiem.

1. Strp. I. vietā — Kušķis — Dzelzceļu a. p. — 55,1 sek., II. vietā — Štālbergs — 15. Liepājas a. p. — 56,0 sek., III. vietā — Upatnieks — 9. Madonas a. p. — 56,1 sek.

2. Strp. I. vietā — Lēvis — 8. Valmieras a. p. — 57,2 sek., II. vietā — Dreimanis — 2. Ventspils a. p. — 59,8 sek.

3. Strp. I. vietā — Karnaševskis — 18. Daugavpils a. p. 55,0 sek., II. vietā — Pēters — Dzelzceļu a. p. — 56,1.

400 mtr. skrējiena fināls (aizsargiem).

1. Kušķis — Dzļu p. — 53,05, 2. Levis — 8. Valm. p. — 54,02, 3. Karnaševskis — 18. Daugavp. — 54,05, 4. Pēterss — Dz-ļu p. — 54,06, 5. Štālbergs — 15. Liep. — 56,04, 6. Dreimanis — 2. Ventsp. — 56,05.

3000 mtr. soļošana.

1. Dāliņš — 8. Valm. p. — 13:16,0, 2. Liepkalns — 7. Valkas — 13:42,0, 3. Rubenis — 6. Aizp. — 13:48,0, 4. Straupe — 13. Bauskas — 13:50,0, 5. Vilciņš — 8. Valm. — 13:59,5, 6. Rempe — 5. Rīgas —.

Iekšlietu ministrs V. Gulbis apbalvoto aizsargu sportistu vidū.

3×1000 mtr. stafetes skriešana.

1. 16. Jelgavas a. p. — 8:14,9, 2. Dz-ļu a. p.— 8:28,0, 3. 7. Valkas a. p. — 8:29,0, 4. 8. Valmieras a. p. — 8:29,9, 5. 17. Rēzeknes a. p. — 8:42,8, 6. 5. Rīgas a. p. — 9:04,0.

Punktu klasifikācija.

1. Dz-ļu a. p. — 71,5 pkt., 2. 8. Valm. p. — 68 pkt., 3. 7. Valkas a. p. — 46,83, 4. 9. Madonas a. p. — 27 pkt., 5. 16. Jelgavas p. — 26, 5 pkt., 6. 5. Rīgas a. p. — 20.

Kaŗa ministra balvas ieguva: Dāliņš, Kušķis, Starosta.

Kapteinis K. Kaudzītis.

Kā mūsu jātnieki uzvarēja «Latvijas kausa» izcīņā?

Nule noslēdzās VIII. starptautiskās jāšanās sacīkstes, kuŗās latvju jātnieki guva spožus panākumus. No 12 šinīs sacīkstēs izcīnītām uzvarām 4 piekrīt latviešiem, to starpā uzvara Latvijas kausa (nāciju balvas) izcīņā. Bez tam no 90 godalgotām vietām mūsu jātnieki ieguva 31 vietu. No pārējām konkurējušām nācijām poļi ieguva 4 uzvaras ar 43 godalgotām vietām, bet vācieši 4 uzvaras ar 16 godalgotām vietām. Tā tad poļu pārsvars godalgoto vietu guvumā ir šogad nācis uz vāciešu rēķina.

Latvijas ekipa.

Par šādiem latvju panākumiem tiešām varam priecāties, jo vairāk tamdēļ ,ka mūsu rīcībā bija daudz mazāk starptautiskām sacīkstēm piemērotu zirgu, nekā pārējiem konkurentiem. No mūsu ekipas sastāva par starptautiskas klases zirgiem varam uzskatīt tikai Pērkoni, Greju, Etimoloģiju, Induli, Kaugaru, Maigu, Ziedoni, Nameju un Klaipu. Pārējie visi bija rezerves zirgi. Ja nu vēl ņemam vērā, ka Kaugars kopš Jelgavas sacīkstēm un Maiga jau kopš Liepājas sacīkstēm nebija „formā", kā arī Greja un Nameja kroniskās kaites, kuŗu dēļ šie zirgi varēja startēt tikai dažās sacensībās, kā arī ņemot vērā 27 pirmklasīgus zirgus, kuŗus mums stādīja pretīm ārzemnieki, tad ikvienam būs skaidrs, ka mūsu panākumi ir maksimums no tā, ko vispāri varējām sasniegt.

Iztirzājot mūsu panākumus, sevišķi jāpasvītro mūsu uzvara Latvijas kausa, jeb tā sauktās „nāciju balvas" izcīņā.

Kas ir „nāciju balva"? No seniem laikiem visas pasaules starptautiskās jāšanas sacīkstēs pastāv tradīcija, pēc kuŗas sacīkstēs rīkojošā tauta ziedo sevišķi vērtīgu kausu, kuŗu tad konkurējošās nācijas savā starpā izcīna. Tā, piemēram, itaļi kā nāciju balvu izcīna „Musolīni zelta kausu", franči — „Ārlietu ministra kausu", vāci — „Hindenburga kausu" (Achenā) un „Vācijas kausu (Berlīnē)" un t. t. Mēs izcīnam „Latvijas kausu".

Nāciju balvas izcīņa ir svarīgākā no visām izcīnāmām sacensībām. Šeit spēlē lomu ne tikai gods, kas piekrīt uzvarējušai nācijai, bet šī sacensība ir arī visgrūtākā no visām sacensībām. Starptautiskais jāšanas sporta reglaments (Réglément Général de la Fédération Equestre International) vispāri parkūru ziņā atstāj starptautiskās jāšanas sacīkstes rīkojošai organizācijai brīvas rokas, norādot tikai, ka šķēršļiem jābūt „bez takietēm, masīviem, iespai-

Polijas ekipa.

dīgiem, iežogotiem un pēc iespējas līdzīgiem dabā sastopamiem šķēršļiem". Turpretim nāciju balvas izcīņu starptautiskais reglaments precizē arī pārkūru ziņā, nosakot, ka nāciju balvas pārkūrā uzstādāmi vismaz 12 šķēršļi, kas prasa no zirga ne mazāk kā 16 lēcienus. Augstumšķēršļi nedrīkst būt zemāki par 1,30 mtr., pie kam diviem no šiem ķēršļiem jābūt 1,60 mtr. augstiem. Platumšķēršļi (grāvji un taml.) — līdz 4,00 mtr. plati, bet augstplatumšķēršļi no 1,50 mtr. — 2,00 mtr. plati atbilstošā augstumā. Pārkūra ceļa garumam jābūt ap 800 mtr. Nāciju balvu izcīna ekipas, bet šķēršļus veic katrs jātnieks individuēli, pie kam ikvienam jātniekam tajā pašā dienā ar vienu un to pašu zirgu pārkūrs jāveic divas reizes. Ikvienas nācijas ekipā ietilpst 4 jātnieki ar 4 zirgiem. Katras ekipas triju labāko jātnieku abos pārkūros dabūtos soda punktus saskaita kopā un balvu iegūst tā nācija, kuŗas ekipa ieguvusi vismazāko soda punktu skaitu. Nāciju balva ir ceļojoša.

Lasītājiem varbūt varētu rasties jautājums, kamdēļ gan nāciju balva izcīnāma ekipās, ja visu citu jāšanas sacīkšu sacensības izcīnāmas individuēli? Un kamdēļ gan tieši šī sacensība tā precizēta un prasīti tik smagi noteikumi?

Nāciju balvas izcīņas ideja ir noskaidrot, kuŗa no konkurējošām tautām jāšanas sportā ir stiprākā. Individuālās sacensībās tomēr zināmu lomu var nospēlēt arī laime, jo no visas lielās konkurentu masas vienam vai otram jātniekam un zirgam var vairāk palaimēties, bet citam mazāk. Arī prakse rāda, ka dažreiz visstiprākam zirgam nelaimējas, bet vājākais ierindojas vietā. Pēc varbūtības principa tiek pieņemts, ka ja laime var izšķirt viena zirga panākumus ,tad grūti ticēt, ka laime smaidīs 4 reizes no vietas. Ja vajākās ekipas vienam vai diviem zirgiem būs laime, tad šo laimi var izjaukt nākošie divi zirgi un t. t. Tā tad laižot cīņā 4 zirgus ir visvairāk izredžu, ka uzvaru izšķirs ne vis gadījums, bet zirgu un jātnieku stiprums un gatavība. Un sportiskā taisnība prasa, lai uzvara piekristu labākam. Bet, ikvienās sacīkstēs bez laimes var būt arī nelaime un tādā ceļā varētu gadīties, ka stiprākās ekipas viens nelaimīgs zirgs izjauc visas ekipas uzvaru. Lai to koriģētu, noteikumos ir paredzēts, ka katrai ekipai pieskaita 3 labāko jātnieku un zirgu sasniegumus, atmetot ceturto — vājāko.

Ikviena tauta ir lepna uz uzvaru nāciju balvā. Tamdēļ arī starptautiskais reglaments šo balvu izcīņai piegriež tik nopietnu vērību un, precizējot šo sacensību, izvēlās visām starptautiskām sacīkstēm vienu mērauklu. Līdz 1,60 mtr. augsti un līdz 4,00 mtr. plati šķēršļi divos gājienos veikti ir nāciju godam atbilstošais uzdevums. Kas šo uzdevumu nevar pildīt, nepieder starptautiskai klasei un līdz ar to nav cienīgs apstrīdēt nāciju balvu.

Starptautiskās jāšanas sacīkstes norit vairākās dienās (mums šogad bija 7 sacīkšu dienas). Nāciju balvu parasti izcīna uz sacīkšu beigām, kad visi ekipu priekšnieki jau ir noskaidrojuši, kuŗiem zirgiem un jātniekiem vislabāki veicās un tad cīņā laiž visveiksmīgākos. Latvijas kausa izcīņa šogad notika 6. sacīkšu dienā.

Jau pašā pirmā sacīkšu dienā kā viens no labākiem izvirzījās mūsu Pērkonis un Ziedonis, un jau tad radās doma, ka šiem diviem zirgiem būs šogad jāaizstāv latvju krāsas lielājā nāciju cīņā. Ļoti veiksmīga bija arī Greja (viņa pirmā dienā uzvarēja), bet vārīgā pleca dēļ Grejas kandidatūru uz Latvijas kausa aizstāves lomu atkrita. Turpmākās dienās lieliski gāja arī Indulis, Etimoloģija un Klaips. Namejs, uz kuŗu bija liekamas lielas cerības, pēdējos treniņos bija sagrūdis kāju un tikai ceturtā dienā nokļuva uz starta un tūliņ arī uzvarēja. Taupot vēl vārīgo Nameja kāju, mūsu ekipas priekšnieks to atturēja no starta piektā sacīkšu dienā un līdz ar to Namejs Latvijas kausa aizstāvjos nevarēja ierindoties, jo pēc noteikumiem nāciju balvā var piedalīties tikai tie zirgi, kas iepriekšējas sacensībās ne mazak kā divas reizes startējuši. Ziedonis pēc pirmās dienas stipri nervozēja, kamdēļ viņu no kandidātu saraksta nācās stripot. Tādā kārtā līdz ceturtai sacīkšu dienai bijām izraudzījuši šādu ekipas sastāvu:

Vltn. Insbergs ar spēcīgo sirmo Pērkoni; vltn. Ozols ar simtās cīņās pārbaudīto, rutinēto bēro Etimoloģiju; vltn. Pencis ar ārkārtīgi spēcīgo, bet grūti vadāmo bēro Induli un vltn. Broks ar mūsu pašu zemē audzēto bēro Klaipu. Vltn. Penča pēkšņais dienesta komandējums uz ārzemēm piespieda no Induļa atteikties, jo nebija cerību, ka Indulis zem sveša jātnieka gūs panākumus. Pēc ilgas pārlikšanas un visu apstākļu apsvēršanas, tad beigu beigās par vltn. Penča un Induļa vietnieku izraudzījām vltn. Jostsonu ar jauno, vēl maz piedzīvojušo, bet ārkārtīgi spēcīgo pašaudzēto dūko Miķeli. Uz Miķeli gan lielas cerības nevarēja likt, jo jauns gados un maz rutinēts, tas sevišķi labus panākumus pār tik smagu pārkūru uzrādīt nevarēja. Tomēr, kā ceturtais zirgs Miķelis varēja iet, jo bija pārliecība, ka Miķelis lēks droši un pie šķēršļiem neatteiksies.

Vērojām un minējām, kas aizstāvēs poļu un vācu krāsas. Spriežot pēc sekmēm un arī no tā, ka poļi kopš trešās sacīkšu dienas sāka atturēt no starta Rabusu, Dunkanu, Varšavianku un Dionu, likās, ka šie zirgi ietilps poļu ekipas sastāvā. Spēcīgi un bīstami konkurenti. Un ņemot vēl vērā poļu jātnieku lielos piedzīvojumus un viņu zirgu rūdījumu, varēja poļiem paregot uzvaru. Poļu ekipas sastāvā gandrīz nebijām kļūdījušies, tikai Rabusa vietā gāja Florek-Silač.

Šķita, ka vācu ekipā ietilps tādi „smagie lielgabali" kā Egly, Norland, Sachsenwald un Bianka. Tomēr izrādījās, ka Egly tiek taupīts „Uzvarētāju balvai" svētdien un Bianka nav vesela. Tamdēļ vāci izjāja ar Nordland, Sachsenwald- Christel un Inspe.

Pienāca sen gaidītā sestdiena — 31. augusts. No rīta spīdēja silta saulīte un Rīgas iedzīvotāji skaistā laika un gaidāmās nāciju cīņas pamudināti straumēm vien plūda uz hipodromu. Plašā tribīne piepildīta līdz beidzamai vietiņai. Goda ložās kaŗa ministrs, armijas komandieris, artilerijas inspektors, citi mūsu augstākie virsnieki, diplomāti, ārvalstu militārie pārstāvji un Rīgas pašvaldības amatpersonas. Sacīkšu laukumu cieši ieslēdz neparredzamas ļaužu masas. Plīvo visu dalību ņēmušo nāciju karogi. Orķestris atskaņo militāru mūziku. Skatītājos vērojams reizē svinīgums, nepacietība un nervozitāte. Beidzot skaļrunis paziņo ekipu sastāvu un liek ekipām izjāt. Tiesnešu kollēģija paziņo izlozēto starta kārtību pēc kuŗas papriekšu startē poļi, tad vācieši un pēc tam latvieši — pakāpeniski pa vienam no katras nācijas. Pa to laiku jau ekipas izlozētā kārtībā nostājušās laukuma vidū un pēc kārtas izjāj un nostājās zem savas nācijas karoga. Atskan himnas un visu triju nāciju krāsas viena pēc otras uzvijas karogmastā.

Svinīgais ceremoniāls pabeigts, sacensība var sākties.

„Izjāj poručņiks Čerņavskis — Polija — uz zirga Dion" — vēsta skaļrunis un skaistais poļu Dions viegli un graciozi pāriet starta līniju. Skatītājos sasprindzināta uzmanība, kapa klusums. Kāršu žogs, dubulttornis, okseris 1,60 mtr. augstais dzīvžogs ar kārtīm, kombinētais bankets, Nicas vārti — visus šos šķēršļus Dions pārlido kā putns. Satrauktā gaitā tas uzmanīgi tuvojas dubultvalnim ar grāvi vidū un kāršu žogu aiz otrā vaļņa. Spraigs lēciens — Dions jau uz pirmā vaļņa, tiek pārvarēts arī grāvis, bet — nolēcienā no otrā vaļņa Dions skar kāršu žogu, strauji klūp un poručņiks izkrīt no sedliem. Nākošā mirklī poručiks jau atkal zirgā, turpina sacensību un nevainojami beidz atlikušo pārkūra daļu. „Poručikam Čerņavskim 16¼ soda punktu", paziņo skaļrunis. Poļu izredzēm tas ir sāpīgs cirtiens, jo šķiet, ka vienam no labākiem poļu cīkstoņiem — Dionam būs jāpaliek par ceturto, kuŗa sasniegumus nerēķinās.

Por. Čerņavskim seko vācu triecienieks Temme uz augstklasīgās Nordland un nevainojamā stilā bez neviena soda punkta veic visus 12 šķēršļus.

Beidzot laukumā iejāj pirmais mūsu jātnieks — vltn. Jostsons ar Miķeli. Ar parasto enerģiju un spēku daudz nerēķinādams par atlēcienu Miķelis viegli ņem pirmos trīs šķēršļus. Kā nu būs ar 1,60 mtr.? Atkal neaprēķināts atlēciens un augšējā kārts krīt — pirmie 4 soda punkti. Tālāk viss iet gludi arī dubultvalnis tīri veikts, bet plato okseru dubultlēcienā Miķēlim atkal neizdodās, tāpat neizdodās okserī ar vidējo kārti un otrā lēcienā pār 1,60 mtr. 16 soda punkti! Publikā vilšanās. Taču — varbūt Miķelis būs ceturtais, kuŗu nerēķinās.

Sākas otrais gājiens. Poļu poručņiks Komorovskis ar Varšavianku — 0 soda punkti. Triecennieks Castrovs — 40½ soda punkts. Vācu izredzes slīd. Mūsu vltn. Ozols ar Etimoloģiju izpelnās 8 soda punktus. Skatītāji sāk nervozēt. Trešā gājienā kā pirmais izjāj poļu majors Levickis ar Dunkanu, šo tiešām vērtīgo konkursa zirgu. 8 soda punkti. Triecennieks Zeyferts ar Sachsenvaldu jau pie trešā šķēršļa piedzīvo smagu kritienu un pavisam izstājas no sacensības. Šķiet — vācu izredzes ir galīgi apraktas. Nu nāk mūsu vislielākā cerība — Pērkonis. Līdz dubultvalnim — tīri. Bet Pērkonis, kuŗš aizvienu un visu grib lēkt ar savu apbrīnojamo spēku un platiem vēzieniem, arī šoreiz nav piedabūjams īsam lēcienam un jau atlēcienā ir skaidrs, ka priekškājas būs grāvī. Un tā arī notika — 4 soda punkti vien jau nebūtu vēl slikti, bet tad nāк nelaime: vējš apgāž tieši Pērkoņa priekšā blakus stāvošā šķēršļa iežogojumu, Pērkonis sabīstās, sajūk vēzieni un okseru dubultlēcienā tas saņem vēl 4 soda punktus.

Pirmā pārkūra 4. gājienā poļu kapteinis Biļinskis ar Florek-Silač iziet ar 4 soda punktiem un līdz ar to poļu izredzes pieaug, jo poļi pirmo pārkūru ir beiguši ar 12 soda punktiem (Dionu nerēķinot). Līdz ar to mūsu stāvoklis ir apdraudēts, jo arī tad, ja Klaips iziet tīri, mūsu ekipai ir 16 soda punktu (Miķeli nerēķinot). Vācu kapteiņa Nostitca-Valvitca Inspe iet jauki — tikai 4 soda punkti, bet tas vācu stāvokli neglābj, jo, nerēķinot Sachsenvaldu, vācu ekipa pirmā pārkūrā ir guvusi 44½ punktus. Kā nu ies Klaipam? Pat viens nogāsts šķērslis stipri mazina mūsu izredzes. Publikas saspīlējums ir sasniedzis augstāko pakāpi! Vai Klaips spēs visu pārkūru veikt tīri? Mierīgi un aukstasinīgi vltn. Broks vada savu bēri, viss iet gludi, Klaips ir labākā omā. Dubultvalnis un okseru dubultlēciens jau laimīgi aiz muguras, oksers ar vidējo kārti — tīri, lielceļa šķērsjājiens — tīri, 160 cm. augstais mūris — tīri. Atliek vairs tikai platais „opendic", bet tas ir Klaipa speciāllēciens. Skatītāji vairs nevalda pār sevi un izplūst skaļās ovācijās. Lielā sajūsmas troksnī Klaips nevainojami pārlēc „opendic" un brāzmainu gaviļu pavadīts vltn. Broks izjāj no laukuma. 12 pret 16 — tāds ir poļu un latvju rezultātu samērs. Starpība nav liela, cerības uz uzvaru nav zaudētas.

Pēc pārtraukuma sākas otrais pārkūrs.

Aug cīņas spraigums, aug publikas nervu saspīlējums. Poručņiku Čerņavski piemeklē tieši tā pati klizma, kas pirmā pārkūrā, bez tam vēl kļūda okseros un poručņiks ar 22 punktiem izjāj no laukuma. Temmes Nordland ir tikpat nevainojama, kā pirmā pārkūrā — 0 punkti. Bet mūsu Miķelis rāda brīnumus! Ne mazākā noguruma pazīmju, pat abi 1,60 mtr.šoreiz iet tīri. Liktenīgs ir dubultvalnis. Uz otrā vaļņa Miķelis slīd, klūp un nākošā mirklī vltn. Jostsons jau noripo maurā. Kritiens no zirga un nogāsts šķērslis — 14 soda punkti!

Poručika Komorovska Varšavianka, no kuŗas atkal gaidīja tīru pārkūru, šoreiz iegūst 12 punktus un līdz ar to ievērojami tuvina mūsu jātniekus uzvarai. Triecennieks Castrovs ar Christel izstājas jau pēc pirmā šķēršļa. Seko vltn. Ozols ar Etimoloģiju — šoreiz 11 punkti.

Majora Levicka kritiens no Dunkāna, veicot dubultvalni, šķiet ir liktenīgs poļu ekipai un majors ar 18 soda punktiem atstāj laukumu. Vācu kapteiņa Nostitc Valvitc jājiens ar Inspe ir lielisks — 0 punktu, bet tas krīt svarā vairs tikai individuēlai ierindošanai vietās. Vācu ekipai tas vairs nevar līdzēt. Ar saspīlētu nepacietību publika gaida vltn. Insbergu ar Pērkoni. Šoreiz — veseli 16 punkti!

Tagad uzvara jāizšķir poļu kapteinim Biļinskim ar Florek-Silač un mūsu vltn. Brokam ar Klaipu. Tikai ļoti liela vltn. Broka neveiksme vēl var laupīt mums uzvaru. Kad kpt. Biļinskis beidz pārkūru ar 4 soda punktiem, mūsu pārsvars par poļiem izteicās 14½ punktos. Tā tad Klaipam ir atļauts gāzt 3 šķēršļus un vēl kaut kādā citā ceļā iegūt 2 soda punktus, jo arī tad mēs vēl paliekam uzvarētāji ar ½ punkta pārsvaru. Vltn. Broks ar Klaipu ierodas laukumā kā pēdējais šīs lielās nāciju cīņas dalībnieks. No viņa tagad atkarājas viss! Atbildība ir milzīga! Noteikti un nevainojami, lēcienu pēc lēciena Klaips lido pār pārkūru... Okseru dubultlēciens — kļūda! Izbaiļu kliedziens pāršalc laukumu... Oksers ar vidējo kārti — tīri! Lielceļa šķērsjājiens — tīri! Augstais mūri — tīri! Un gluži tāpat kā pirmo pārkūru beidzot, nevaldāmu gaviļu troksnī Klaips spēcīgā lēcienā pārlido „opendic" un izšķir nāciju balvas izcīņu Latvijai par godu.

Skaļrunis vēsta iznākumu: I. vietā Latvija — 47 soda punkti; II. vietā — Polija — 57¼ soda punkti; III. vietā Vācija — 93¼ soda punkti.

Spēcīgi atskan Latvijas himna. Karogmastā lepni plīvo mūsu nācijas krāsas. Šalc vētrainas, nerimstošas ovācijas...

Vācijas ekipa.

ŠACHS

Visus uz šo nodaļu attiecošos iesūtījumus (atrisinājumus u. t. t.) lūdzam adresēt K. Bētiņam — Rīgā, Brīvības ielā 49, dz. 4.

Partija Nr. 6.

Spēlēta Varšavas starptautiskā šacha olimpiādē, II. kārtā, š. g. 17. augustā. Baltie: **R. Špīlmans** (Austrija); melnie: **E. Pircs** (Dienvidslāvija).

1)	d2—d4	Zg8—f6	14)	g2—g4!	Zd7—f8
2)	c2—c4	e7—e6	15)	Zf3—e5	Zf8—e6
3)	Zb1—c3	d7—d5	16)	Lf4—g3	Ze6—g5 2)
4)	Lc1—g5	Lf8—e7	17)	f2—f3!	Le7—f8
5)	e2—e3	0—0	18)	h3—h4	Zg5—e6
6)	Zg1—f3	Zb8—d7	19)	f3—f4	Zf6—d7
7)	Ta1—c1	c7—c6	20)	g4—g5	Zd7×e5
8)	a2—a3	Tf8—e8	21)	f4×e5	h6×g5 3)
9)	Dd1—c2	a7—a6	22)	h4×g5	g7—g6
10)	h2—h3	h7—h6	23)	Le2—f3	Dd8×g5 4)
11)	Lg5—f4	c6—c5	24)	Dc2—f2!	Ze6×d4 5)
12)	c4×d5	e6×d5	25)	Lf3×d5	Zd4—f5
13)	Lf1—e2	c5—c4 1)	26)	Zc3—e4	Melnie padevās 6)

Piezīmes.

1) Lai sagatavotu Zd7—f8, kas tūliņ, 14) d4×c5 dēļ nebūtu ieteicams.

2) Melnie gan cenšās panākt kaut kādu pretūzbrukumu (17) h4, Ze4), bet viņu stāvoklis vairs nav apskaužams, jo balto ataka jau kļuvusi pārāk spēcīga.

3) Melnājiem nav lielas izvēles, jo uz 21) . . . g7—g6 sekotu 22) h5!, D×g5 23) Kf2 ar sekojoša Tc—g1 u. t.t.

4) Izšķirošā kļūda. Melnie gan iegūst bandinieku, bet viņu stāvoklis kļūst katastrofāls. Ar 23) . . . Zc7 24) Dh2, Lg7 melnie vēl varēja kaut kā turēties. Tagad Špīlmans izved uzbrukumu spīdoši galā.

5) Uz 24) . . . Lh6 sekotu Ke2 ar turpinājumu Tc1—g1.

6) Dāmas zaudējumu vai matu vairs nevar novērst. (D×e3+ 27) D×e3, Z×e3 28) Zf6+, Kh7 29) Th7 mats).

Partija Nr. 7.

Spēlēta Latvijas valsts komandas pārbaudes turnīrā, par kuru ziņots augusta burtnīcas šacha nodaļā. Baltie: **Fr. Apšenieks;** melnie: **E. Krūmiņš.**

1)	d2—d4	Zg8—f6	20)	Th1×h7	Lf5×h7
2)	c2—c4	c7—c6	21)	Kc1—b2	Ta8—c8
3)	Zb1—c3	d7—d5	22)	d5—d6	Tc8×c5
4)	Zg1—f3	g7—g6	23)	d6—d7	Df6—b6+
5)	Lc1—g5	Zf6—e4 1)	24)	Kb2—a1	Db6—d8
6)	c4×d5	Ze4×g5	25)	De2—h5	Lh7—g8
7)	Zf3×g5	c6×d5	26)	Zc3×e4	Tc5—c2
8)	e2—e4!	e7—e6	27)	Lf1—b5	Tc2×a2+
9)	h2—h4	d5×e4 2)	28)	Ka1—b1	Lg8—f7
10)	Zg5×e4	Zb8—d7	29)	Dh5—g5!	Ta2—a1+
11)	d4—d5	e6—e5	30)	Kb1×a1	Dd8—a5+
12)	h4—h5	f7—f5	31)	Ka1—b2	Da5×b5+
13)	h5×g6!	f5×e4	32)	Kb2—c2	Db5—c6+
14)	Dd1—h5	Lf8—g7	33)	Kc2—d2	Dc6×d7+
15)	g6×h7+	Ke8—f8	34)	Kd2—e1	Dd7—e7
16)	0—0—0	Zd7—f5	35)	Td1—d8+	Lf7—e8
17)	b2—b4	Dd8—f6 3)	36)	Dg5—f5+ 4),	De7—f7
18)	b4×c5	Lc8—f5	37)	Td8×e8+	Melnie padevās.
19)	Dh5—e2	Th8×h7			

Piezīmes.

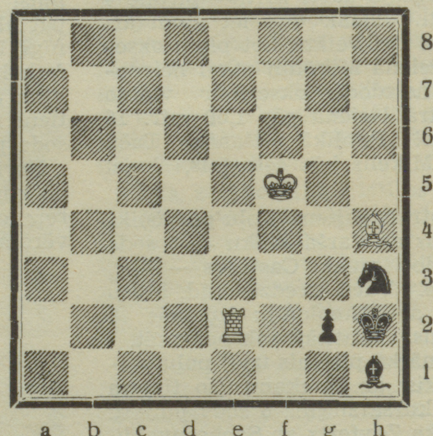
1) Nav ieteicams. Melnie zaudē laiku un nokavē savu attīstību.

2) Še daudz labāk bija 9) . . . h7—h6 10) Zf3 un tad d5 ×e4.

3) Melnie spiesti iegūto figūru atkal atdot, jo 17) . . . Zd3+ 18) L×d3, e4×d3 19) T×d3 būtu acīmredzot slikti.

4) 36) Zd6! izšķira tūliņ.

Uzdevums Nr. 5.
O. Nēmo, Vīnē.

Baltie: Kf5; Te2; Lh4 (3 kauliņi).
Melnie: Kh2; Lh1; Zh3; Bg2 (4 kauliņi).
Mats 3 gājienos.

Varšavas šacha olimpiāde

pēc 15 dienu nepārtrauktas sīvas cīņas noslēgusēs š. g. 31. augustā ar Ziemeļamerikas uzvaru, kuŗa sasniegusi 54 punktus, un līdz ar to ieguvusi Hamiltona - Russeļa lielo sudraba kausu. Pārējo 19 valstu sasniegumi ir šādi: 2) Zviedrija 52,5 p., 3) Polija 52 p., 4) Ungārija 41 p.. 5) Čechoslovākija 49, 6) Dienvidslāvija 45,5, 7) Austrija 43,5, 8) Argentīna 42, 9) Latvija 41, 10) Francija 38, 11) Igaunija 37,5, 12) Anglija 37, 13) Somija 35, 14) Lietuva 34, 15) Palestīna 32, 16) Dānija 31,5, 17) Rumānija 27,5, 18) Italija 24, 19) Šveice 21 un 20) Īrija 12 p. Amērikas spēcīgā komanda jau trešo reizi atstāj starptautiskās olimpiādes arēnu kā pirmā uzvarētāja. Arī Zviedrija guvusi šoreiz lielu panākumu, izcīnot ar 52,5 p. otro vietu un Eiropas meistara titulī. Latvija, tāpat kā Folkstonas olimpiādē, palikusi 9. vietā. Mūsu komandai sākumā neveicās, bet turnīra otrā pusē tā spēlēja spīdoši. Blakus turnīrā, sieviešu pasaules meistarības izcīņai, uzvāru guva pazīstamā starptautisko turnīru dalībniece čechoslovākiete Vēra Menčik, pieveicot visas savas 9 pretinieces. — Pie Varšavas olimpiādes vēlreiz atgriezīsimies.

HŪMORS

Ko jūs domājiet par Abesīniju?

Miera labā bildes zīmējis **E. Rirdāns**

Taisni dusmas par visu tādu Abesiniju! Galu galā jājautā: kas mums būtu ko interesēties par tādu Abesiniju? Ne mes tādā Abesinijā bijuši, ne arī negusu redzējuši — Dievs ar viņu, ja tā labi apdomā! Bet ne — mums tomēr vai katrā vārda galā: ja, bet ko jūs domājat par Abesiniju? — Sastopās divi uz ielas.

„Sveiki!"

„Sveiki."

„Nu, kā labi skrien?"

„Paldievs — apmierinoši."

„Bet ko jūs domājat par Abesiniju?" Un nu tik iet vaļā par „karāļu karāļa" valsti...

Gadās vēl, ka ar visu to „ko jūs domājat par Abesiniju" cilvēks tādā nepostā ieskrien ka ne ārā izkulties vairs. Mums, vienam pasažieru pulciņam, nesen tā gadījās.

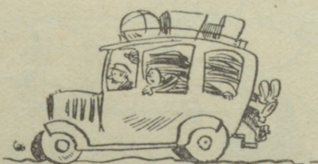
Braucām visi tepat uz... nu, galu galā tas pilsētas vārds nav no svara! Pasažieru sanāca pilns autobuss. Ar pindelēm, čemodāniem un kurvjiem. Viens vecītis bija Rīgā brilles pircis, tas nu nēsāja tās apkārt pa autobusu un vedināja visus paskatīties caur viņām. „Paskaties, kungs, kas par maktīgu brilli!" viņš teica. „Tikai astoņus latus samak-

sāju ,bet burti tādi kā klingeri. Še uzliekat uz degunu!"

Pārējie sarunājās kā nu kuŗais ar savu kaimiņu. Viens stāstīja, cik šogad plūmes dārgas, otrs teicās māsas meitai kāzās braucam, trešais skrēja vienai mājai „šļaku" uzlikt, un tā ko nu katrs.

Ierūcās auto un sāka ripot. Pasažieri iekārtojās uz ilgāku sēdēšanu un

tad tur viens pēkšņi iesāka: „Ja, tad nu gan, liekās, ka tai Abesinijā ies vaļā!"

„Vo, vo..." otrs atsaucās. „Es arī tikko gribēju teikt... Sakiet man, ko jūs īsti domājat par Abesiniju?"

Pirmais svarīgi nokrekšķinājās un lietpratēja balsī sāka skaidrot:

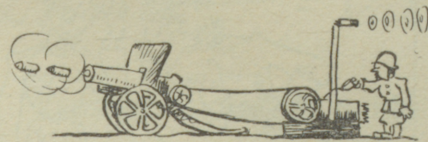
„Vai ziniet, es jums teikšu tā: labs gals tur nebūs! Es vairs neesmu mazais: pats esmu septiņus gadus zemi aris un nupat pērn apglabāju otru sievu... are, es jums parādīšu apliecību, ja neticat!"

„Lai nu, lai..." otrs gaiņājās rokām.

„Nu tapēc... man nav nekāda note melot. Bet to es jums saku: ja itāļi ies ar sešpadsmit pirmās zortes divīzijām Abesinijā iekšā — tur skrandas pajuks, ticat man!"

„Nav vēl teikts", no otra kakta viens cits atsaucās, „nav vēl teikts, kad tā būs. Ko tur darīs tās pirmās zortes divīzijas, kad tur pa skaidriem māliem vien jājaucās? Abesiņiem pašiem māli rauj zābakus no kājām nost, plikām kājām skraidot, kā avizēs raksta. Ko tur itālis iesāks ar saviem stulmu zābaciņiem?"

Nu iejaucās runā vēl viens. Tas teica: „Jūs, kungs, ir švaks militārs cilvēks, kad tā runājat. Kāpēc gan itāliešiem jāiet tur iekšā, kad viņi var plaucēt pa gabalu ar mortirām un motori-

zētiem lielgabaliem? Tad jūs redzēsat, ka melnie laidīs kātus vaļā; pats neguss skries visiem pa priekšu."

„Eku jūs gudrs atradies! Bet ja nu melnie sprūk kalnos iekšā un zēvelē no turienes?"

„Ar ko tad šie zēvelēs, kad municijas nav?"

„Laidīs ar akmeņiem pa pakausi itāļiem."

„Nieki. Tā izsitīs kā korķus no kalniem."

Tā vis nesakat. Man pašam mājās, mežmalā, tādi mazi uzkalniņi. Vienreiz tur iesprukа teļš, ak mūžiņ, kas bija ko noņemties, kāmēr dabūju teļu laukā! Ņēmos gan ar akmeņiem, gan ar suņiem... Ne, ne, to jūs man nestāstat, ka no kalniem tik viegli var dabūt kādu laukā!"

Autobusa trešā stūrī divi citi kungi ar spieķiem vilka pa nosvīdušo loga rūti strīpas un strīdējās par to, vai itāļi var tikt Tsanas ezerā iekšā ar torpedlaivām vai nē. Beidzot viņi sāka vai sunīties.

Viens teica: „Ej nu ej — ku jūs runājat! Jūs, redzams, vēl esat bērna prātā."

„Izslaukat labāk pats savas aizausis!" otrs atbildēja.

Tad abi piecēlās stāvus un ilgi skatījās viens otrā, kā divi gailēni. „No, no..." viens teica. „Pats jus — no, no..." otrs atbildēja.

Par laimi pārējās autobusa nomalēs gāja tik karstas debates vaļā, ka kungi ilgi nenocietās, bet metās sarunu mutulī uz galvas iekšā. Autobus viss vārījās vārdu krustugunīs, jo pūblika bija

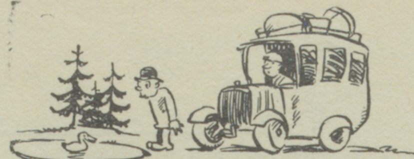
nodalījusies divās grupās. Vieni teica-ka tas viss — kādas citas valsts pirksts, viss tas Abesinijas jautājums. Otri teica: nu tad tev parādīs pirkstu, kad itālis ies ar eskadru pa Nilu uz augšu!

Pa to laiku šofers, redzams, cieta kā zobu sāpes. Skaidri varēja manīt, ka cilvēks arī grib izkratīt sirdi Abesinijas jautājumā, bet kā par nelaimi netiek no stūres prom. Beigās neizcieta tomēr radījums. Atrāva lodziņu vaļā, iebāza galvu pasažieru nodalījumā un sāka raut līdz. Ar rokām tas tureja stūri, lāgiem pameta skatu atpakaļ, vai auto neskrien kādam cilvēkam virsū, un teica vienā teikšanā. Viņa ieskats bija tāds, ka ar šito pašu baltai rāsai beigas; melnie nākšot kā pūķis...

„Vat, vat!" viena tantiņa iebrēcās lielās izbailēs. „Tad jau tas ikurāt tas pats pūķis ir! Danīēļa grāmatā... trešā lapā... kā velk ar pirkstu no augšas zemē — tur ir rakstīts..."

Jāsaka tā: ko mēs te ilgi runāsim, ko būsim! Kad sāka palikt tumšs, visi palikām pēkšķi kā mēmi. Ko vai tad vēl neesam galā? Šofers arī atskatījās. „Ei, bet kur mēs tagad esam?" viņš ievaicājās. Ja, to gan neviens nezinājām pateikt! Tādas egles un ezeru redzējām pirmo reiz savā mūžā.

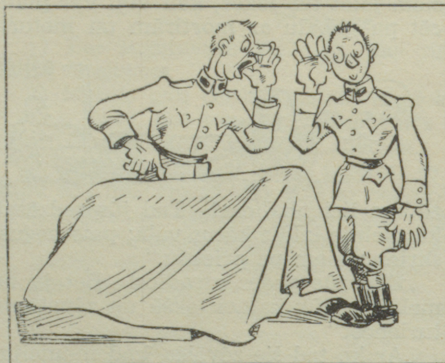
Sākām visi uztraukties. Brēca tas, kam bija jābūt māsas meitas kāzās, brēca citi arī, bet vistrakāk brēkāja tas, kas gribēja mājai „šļaku" uzlikt. Šofers pats arī bija bezgala nikns. „Kā ņemšu visus..." viņš draudēja. „Nemās te ar savām runām... cilvēks vairs nesaprot, kur aizbraucis, kur nē."

Pārāk tālu vis nebija. Gandrīz tā kā Ugāles mežos, kā... Bet mums bija jābrauc pavisam uz otru pusi.

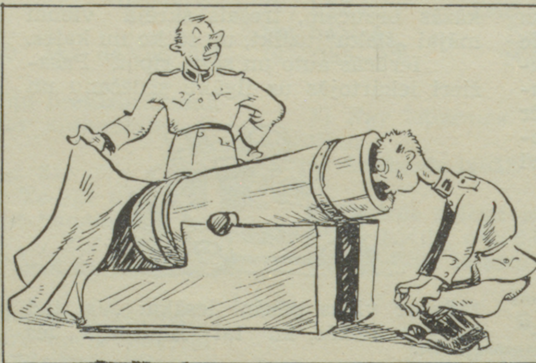
Tā viņš ir ar to Abesiniju!

Ačuks.

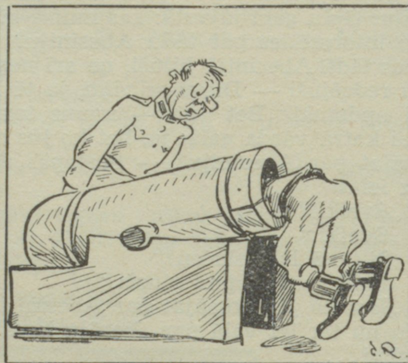
Ieroču mācības metode illūstrācijās

30. l. puse. Apmācītājs izskaidro kareivjiem zināmu darbības posmu (dzirde).

tanī pašā laikā parāda vajadzīgo ieroci vai no speciāli pagatavota koka šēmata (redze).

Pēc tam nodod kareivjiem pašiem atrast un apskatīt ierocī to, kas tika paskaidrots (tauste).

NO REDAKCIJAS UN IZDEVNIECĪBAS

Aizsarga š. g. 9. numuru piesūtām vienīgi tiem pusgada abonentiem, kuŗi abonementu par otro pusgadu atjaunojuši.

Abonentu vācējiem atgādinām nokārtot savus maksājumus par 1935. gadu.

Izdevniecībai nav vēl ienākušas visas ziņas par to, kuŗi abonenti ir aizsargu organizācijas dalībnieki, kuŗi nav. Tamdēļ pielikumu „Aizsargu organizācijas dzīve" mūsu žurnāla lasītājiem — aizsargiem un aizsardzēm — varēsim izsūtīt vienīgi ar 1936. gadu, kad tiks pārkārtotas adreses. Interesenti ar pielikumu var iepazīties pie nodaļas priekšnieka, aizsardžu pulciņa priekšnieces vai pieprasīt to pulka štābā.

Pārpratumu novēršanai lūdzam abonentu adreses rakstīt skaidri salasāmi.

1936. gada aizsargu kabatas kalendārs iznāks novembŗa mēnesī. Kalendārs būs ar pārveidotu saturu un pagaidām aizpildīs tik nepieciešamās aizsargu rokas grāmatas vietu. Lai noteiktu iespiežamo eksemplāru skaitu, vienību priekšniekus lūdzam ievākt ziņas, cik un kādi pakļauto vienību dalībnieki vēlas kalendāru pirkt. Ziņas par pasūtīto kalendāru skaitu iesūtāmas aizsargu pulku štābos līdz 10. oktobrim. Nauda nomaksājama saņemot kalendāru. Kalendāra cena — 50 sant. Privātā pārdošanā kalendārs nenāks.

Atbildīgais redaktors: Kapteinis V. DEGLAVS.
Izdevējs: AIZSARGU ŠTĀBS, «ŽURNĀLS AIZSARGS».
Grāmatspiestuves A.-S. «ROTA».
Rīgā, Kr. Barona ielā 14.

Atpūtas brīžiem

Iet pa ceļu nobēdājies vīrs. Laiki grūti, naudas nav. Nāk pretī velns un saka: „Nebēdājies, naudu Tu viegli nopelnīsi, ja ar mani līgumu slēgsi. Redzi — tur priekšā upe. Ej pār tiltu — tava nauda kabatā dubultosies, nāc atpakaļ, atkal dubultosies, piem.

Ls 5 —— Ls 10
Ls 20 —— Ls 40
u. t. t.

Tā tu drīz bagāts kļūsi.

Bet man par to, katrreiz pārejot upi, tu metīsi dzelmē 3 lati. Kad nu vīrs 3 reizes bija gājis pār tiltu un katrreiz velnam metis ls 3, tad viņam nepalika pāri neviena santima. Cik naudas bija vīram, kad viņš satika velnu.

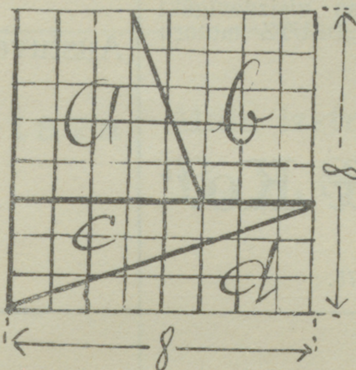
Nevar.

— Robi, vai tu rimsies ar Sašu ķīvēties! Gudrākais tak vienmēr piekāpjas — māte apsauc zēnus.

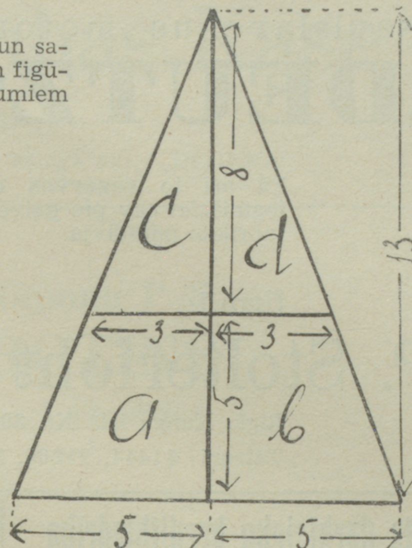
— To jau es arī saku, bet Saša negrib ticēt, ka es esmu gudrākais!

64 = 65! Kur kļūda?

Ņem kvadrātu ar malu = 8 un sagriež kā norādīts. No dabūtām figūrām sastāda trijstūri. Laukumiem jābūt vienādiem.

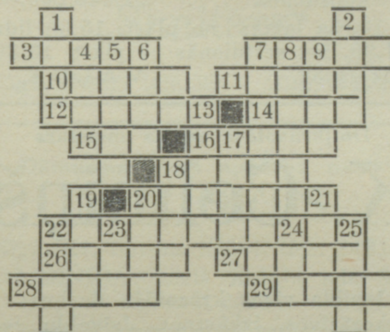

$L_{\square} = 8.8 = 64$

$L_{\triangle} = \frac{10.13}{2} = 65$

Krustām-šķērsām mīkla

Līmeniski: 3. Ūdensčūska. 7. Barības viela. 10. Sens dzīvnieks. 11. Sala. 12. Upe nāves valsts robežā. 14. Atskaņa. 15. Sievietes vārds. 16. Pilsēta Ēģiptē. 18. Gaisa iemītnieks. 20. Aleja. 22. Episks dzejojums. 24. Plātības mērs. 26. Teiku varonis. 27. Mīkla. 28. Metals. 29. Valsts.

Stateniski. 1. Naudas vienība. 2. Daļa. 4. Skaidri zināmas lietas. 5. Drupas. 6. Greznuma celtne. 7. Flote. 8. Austrumnieku tītulis. 9. Spēle. 13. Ass, atrs. 17. Darbības vārds pavēles izteiksmē. 18. Meža Dievs. 19. Dārzāji. 20. Dvēsele. 21. Mazs strautiņš. 22. Saimniecības (ķēķa) lieta. 23. Pieduruma v. vārds. 24. Saiklis. 25. Zivs.

Putnu „mīļotājs".

— Vai jūs mīlat putnus?

— Ļoti! Sevišķi jaunas vistiņas, treknas pīlītes un mīkstas zosis, bet slikti nav arī medņi un irbītes!

Katram savs viedoklis.

Gleznotājs: „Miļo saimniek, jums nu gan vajadzētu būt mazliet iecietīgākam un mani tik neatlaidīgi nevajāt ar īres naudas prasīšanu! Reiz pienāks laiks, kad cilvēki stāvēs jūsu nama priekšā un bijīgi sacīs: „Šeit dzīvoja slavenais gleznotājs Audeklītis!“

Saimnieks: „Ja, ja! Bet es jums pateikšu to, ka gadījumā, ja jūs man īri nesamaksāsiet līdz vakaram, tad viņi to varēs sacīt jau rīt!“

Savādi.

— Cik tev brāļu, Janka?
— Tikai viens!
— Cik savādi — tava māsa man stāstīja, ka viņai esot divi brāļi!

Vācu Centrālā Sabiedrības Kase

(Deutsche Zentral-Genossenschafts Kasse)

Rīgā, Zirgu ielā 19/21, pašu namā. Tālr.: 20613 un 21300. Tēlegr. adr.: „DEGEKA".

Dāmu apģērbu tirgotava

C. LAKS

Vairumā. Mazumā.

Rīgā, Marijas ielā 33. Tālr. 29327.

Māla izstrādājumu P./S.

B. V. SIROTINS

dib. 1880. g.

Rīgā, Rītupes ielā Nr. 2.
Tālr. 30219.

---

rakstāmlietas

skolu veidlapas

mācību grāmatas

sporta piederumi

darba rīki

Izglit. M-jas
Mācības līdzekļu nodaļā

Kr. Barona ielā Nr. 4.

Nekustamu īpašumu starpniec. birojs

„IMOBILIJA"

īp. A. ALEKSEJEVS.
Rīgā, Aldaru ielā 2/4. Tālr. 33556.

PULKSTEŅI, ZELTS un SUDRABS

K. GRIĶIS

Kr. Barona ielā 15
Aizsargiem rabats.

Visiem jālieto

labā universāllīme

„SINDIKATIN"

Salīmē visu.

Kungu un dāmu apģērbu darbnīca
Ž. KRISTAPSONS
Rīgā, Stabu ielā 72, tālr. 96909.
Pieņem pasūtījumus uz visiem drēbniecības darbiem.
Glīts darbs. Mērenas cenas.

Vislabāk pirksiet
pārvietojamās podiņu
KRĀSNIS un PLĪTES
gatavas un uz pasūtījumu visādā lielumā darbnīcā **Marijas ielā Nr. 76,** tālr. 93114.
ROB. LIEPIŅŠ.

Abpusējs brīnums.

Sieva atgriezusēs no jūrmalas: „Paklau, Žani, kur te pieliekamā kambarī gadījies tik daudz tukšu alus pudeļu?"

Vīrs (naivi): „Patiešām nezinu: tukšas pudeles es savu mūžu neesmu pircis!"

Ziņkārīgie mājinieki.

— Lūdzu, skolotāja kungs, ko es šodien skolā esmu iemācījies? — mazais Arnolds nopietni jautā.

— Savāds jautājums, — skolotājs pabrīnās.

— Jā, man tāpat liekas, bet mājās viņi man katru dienu to jautā, — atbild Arnolds.

Rīgas Assenizācijas iestāde

„Sanitārs"

Rīgā, Torņa ielā 29. Tālr. 21124.

Dāmu un kugu apģērbu nams

N. ZIGELS

Rīgā, Kr. Barona ielā 4, tālr. 24311.
DARBNĪCA: Lielā Kalēju ielā 33, tālrunis 22287.

V. Feifs

LAŠU TIRGOTAVA

Rīgā, Centrāltirgū, zivju pavilj. 146.
Tālr. 29434. Priv. 33510.

Olivija Ige

Kartonāžas darbnīca
Rīgā, Grēcinieku ielā 25, dz. 6.
Speciāli: pūderu, pulveru, odieru, aptieku, laborāt. etc. kastītes.

Creme Mouson

A/S. BRĀĻI HOZIASSONI
Rīgā.

Būvkoku un galdnieku materiālu tirgotava

I. CEITLINS

Rīgā, Lāčplēša ielā Nr. 39/41.

Tālrunis 28263. Priv. dzīv. 91087.
Piedāvā: dažādus koku materiālus galdniekiem, namdariem, namsaimniekiem, u. t. t. par lētām cenām.

GANĪBU DAMBJA APTIEKA

Rīgā, Elīzabetes ielā Nr. 21-a. Tālr. 23827.

Āgenskalna aptieka

E. Dorman,

Rīgā, Slokas ielā Nr. 14.
Tālr. 42927.

Jaunā Torņakalna aptieka

Rīgā, Vienības gatvē Nr. 27.
Tālr. 41230.

Gulbja aptieka

N. Kieseritzky, Rīgā.

Schwan - Apotheke

Miera aptieka

Provizors **M. Zeltiņš.**

Rīgā, Miera ielā 47. Tālr. 92103.

Torņakalna aptieka

Maģ. Fr. Lichingers.

Vienības gatvē 11.

Meža parka aptieka

Rīgā, Kokneses prosp. 2.
Jachtkluba ielas stūrī.

Tālr. 36396.

Dārza aptieka

prov. N. KUZŅECOVS

Rīgā, Elīzabetes ielā 13, tālr. 27089.

Brīvības aptieka

Prov. V. CERBULS

Rīgā, Brīvības bulvārī Nr. 6/11.
Tālr. 21967.

Prov. K. Bīmaņa aptieka

Rīgā, Kr. Barona ielā 64, tālr. 96132.

Austrumu aptieka

Īpašn. K. ASSMANS

Rīgā, Rēveles ielā 59. Tālr. 92933.

Centrālā aptieka

Prov. A. ŠACS un KO.

Rīgā, Marijas ielā Nr. 10.

Nikolaja aptieka

O. Haaks.

Rīgā, Dzirnavu ielā 43. Tālr. 28705.

Vācu slimnīcas aptieka

Rīgā, Miera ielā Nr. 7.

Tālr. 92090.

LIENES APTIEKA

K. BAUMS, Rīgā,

pie Pāvila baznīcas, Rumpmuižas ielā Nr. 2. Tālr. 91434.

Marijas aptieka

Rīgā, Marijas ielā 3. Tālr. 21865.
Stacijas tuvumā.

Farmācijas maģistra

Jāņa Kupča APTIEKA

Rīgā, Gogoļa ielā 11. Tālr. 27247.

Ziloņa aptieka

Rīgā, Marijas ielā Nr. 67/69.
Tālr. 92323, 91743.
Īpašnieki prov. M. FEIERTAGS, prov. V. DANJUŠEVSKIS un J. ŠĒNS.

„Skorpions"

Homeopātiska aptieka

Rīgā, Marijas ielā 21. Tālr. 28392.
Tēlegr.-adr.: Skorpions-Rīgā.
Pastkast. 233.

Āgenskalna tirgus aptieka

Prov. **A. Krigera** un cand. pharm. **A. Bensona**

Rīgā, L. Nometņu ielā 63.

„Zaļā aptieka"

Dib. 1710. g.
Prov. **J. Ingelevičs.**

Rīgā, Tirgoņu ielā 20. Tālr. 21741.

Saules-Aptieka, Rīgā,

Brīvības un Karlīnes ielas stūrī.

Tālr. 91608.

Nometņu aptieka

īpašnieks MALDUTIS

L. Nometņu ielā Nr. 60. Tālr. 41765.

Vidzemes šos. aptieka

Prov. R. PETZHOLDS

Rīgā, Brīvības gatves un Biķernieku ielās stūrī. Tālrunis 94559.

Aptieka V. Fok

Rīgā, Brīvības ielā Nr. 2.

Aleksandra aptieka

H. ZANGS

Rīgā, Brīvības ielā 101, tālr. 92763.

Tagad vairs nav.

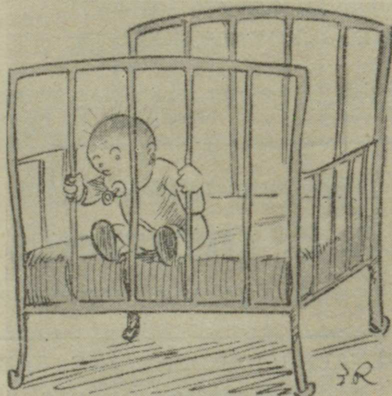
— Kur tu biji, palaidniek? Kāds tu izskaties! Tu jau, droši vien, būsi ar kādu sakāvies, ko?

— Jā, ar kaimiņu Ilgvāru!

— Nu, paklausies, kāds tu negantnieks! Ar šo mīlīgo zēnu, kuram tik laipna, patīkama sejiņa?

— Tagad viņam tādas vairs nav!

Pārpratums.

— Mūsu puisītim tikai pieci mēneši un viņš jau sēš!
— Cik bēdīgi: ko tad viņš, tāds maziņš, jau paspējis izdarīt?